

DODATKI

Mały słownik najważniejszych terminów z dziejów średniowiecznego Spisza*

ARATRUM, PŁUG

Używana w średniowieczu miara powierzchni bez ustalonej wielkości. Ogólnie jest to powierzchnia gruntu, który można obrobić jednym pługiem. Liczyła około 150 królewskich jutar (mórg), czyli około 60 ha.

ARCHIDIAKONAT (łac. *archidiaconatus*)

Szczebel pośredni w administracji kościelnej, odający wczesnośredniowieczny sposób organizacji Kościoła. Powstał w państwie Franków z plebanii zamkowych, w związku z gęstniejącą siecią plebanii. Diecezja dzieliła się na archidiaconaty, które tworzyło kilka wicearchidiaconatów. Na ich czele stali archidiaconi, ewentualnie wicearchidiaconi. Później wicearchidiaconaty przekształciły się w dekanaty. Niektóre archidiaconaty przetrwały czasową, po upadku Państwa Wielkomorawskiego, decentralizację Kościoła na samych Morawach, w Księstwie Nitrzańskim i w Kraju Zadunajskim. Miało to związek z zachowaniem ciągłości niektórych centrów grodowych, które zapewniły również kontynuację organizacji kościelnej. Stanowiły one oparcie dla początków administracji kościelnej w Królestwie Węgierskim. Proces powstania tego pośredniego szczebla organizacji kościelnej został zakończony za króla Kolomana. Obszar archidiaconatów pokrywał się z obszarem ówczesnych żup. W archidiecezji ostrzyhomskiej, która prawie cała rozpościerała się na obszarze obecnej Słowacji, istniało ich 12, łącznie z prepozyturą spiską, która miała rangę archidiaconatu. Później, gdy żupy, zarówno jeśli idzie o zajmowany obszar, jak i ich liczbę zaczęły rozwijać się samodzielnie, archidiaconaty zachowały swoje pierwotne granice.

BAN (łac. *banus*)

Tytuł władców w Sławonii, która była *banatem* Królestwa Chorwacji. Gdy w 1102 r., w wyniku unii personalnej Dalmacja i Chorwacja ze Sławonią definitywnie stały się częścią Królestwa Węgierskiego, potrafiły zachować pewną autonomię administracyjną. Jej wyrazem był urząd chorwackiego, sławońskiego i dalmatyńskiego bana, którego wybierała

miejskowa szlachta. Wchodził on w skład rady królewskiej. Ban był podporządkowany wojewodzie, którym był często młodszy członek panującej dynastii węgierskiej, zyskujący ten urząd jako *→nadžiał* (*apanaż*). Wojewoda Sławonii z reguły bywał równocześnie panem Spisza. Od XIII w. tytuł bana odnosił się również do Maczwy i Bośni.

CECH

Organizacja zawodowa skupiająca w miastach rzemieślników tej samej lub kilku pokrewnych specjalności. Zadaniem cechu było nadzorowanie jakości wyrobów, regulowanie liczby rzemieślników w mieście, ustalanie cen na ich wyroby. Cech dbał również o edukację uczniów i wprowadzanie ich do grona mistrzów. Znaczenie cechów wykraczało poza sprawy gospodarcze. W miastach posiadających fortyfikacje każdy cech miał wydzielony fragment murów, którego miał obowiązek bronić. Cechy posiadały swoje znaki, które wiązały się z narzędziami, używanymi przez poszczególne zawody.

CHORĄGIEW (*banderia*), SYSTEM BANDERYJNY

Wprowadzenie tego systemu wiąże się z przeprowadzoną przez Karola Roberta reformą wojskowości. Na przełomie XIII i XIV w. kosztem majątków królewskich doszło do niebywałego rozrostu fortun magnackich, co właściwie podłamało ówczesny system obronny. Król usiłował wykorzystać potencjał militarny możnowładców, nadając im przywilej prowadzenia wojska do boju pod własną chorągwią. Później prawo to przyznano każdemu dostojnikowi od *→palatyna* do *→wiceżupana*. Swoje jednostki wojskowe, chorągwie (*banderie*) mieli także dostojnicy kościelni od *→prepozytów* w górę. Sprawność tego systemu osłabiała zależność króla od dobrej woli dostojników w momencie wezwania do stanu gotowości i szybkość reagowania na nie. Już na początku XV w. system ten był przestarzały. Dążenia panujących do zmiany tej sytuacji (częściowo z wyjątkiem Macieja Korwina) natrafiały na przeszkody w postaci braku środków na sformowanie własnej, silnej armii oraz niechęci szlachty do posiadania niezależnego władcy.

* Opracował Peter Labanc.

CZEŚĆ DZIEWCZĘCA (żeńska)

W *Złotej Bulli* Andrzeja II zapisano, że $\frac{1}{4}$ każdego spadku należy do spadkobierców płci żeńskiej. Tę część dzieliły między siebie córki zmarłego. Nastęstwa tego postanowienia można dostrzec w rozdrobnieniu majątków szlacheckich. Ta zasada obowiązywała w prawie węgierskim aż do czasów nowożytnych.

DEKRET O SPOSOBIE DZIEDZICZENIA

Dekret ten zatwierdził sejm zwołany do Budy przez króla Ludwika w 1351 r. W istocie jest to ostatnie potwierdzenie pochodzącej z 1222 r. (→*dokument*) *Złotej Bulli* Andrzeja II. Później prawo to stało się częścią przysięgi koronacyjnej, którą składali królowie węgierscy. Ta regulacja była obowiązującym aż do 1848 r. podstawowym prawem szlachty. Ograniczała ona Kościół w nakładaniu interdyktów czy ekskomunik, regulowała wysokość opłat za czynności liturgiczne, podatek od każdej bramy, płacenie myta i przebieg procesów sądowych, ustaliła sieć →*miejsc wiarygodnych* na Węgrzech, zakazywała płacenia podatku przez szlachtę, przenoszenia poddanych i inne. Prawo nazwane tak od aneksu zajmującego się prawem spadkowym (*avicita*).

DOKUMENT (łac. *litterae*)

Pisemne potwierdzenie, sporządzone według obowiązujących norm, będące wiarygodnym świadectwem stanu prawnego. Dokument bądź potwierdza stan prawny, bądź tworzy nowy. Ten rodzaj średniowiecznych źródeł pisemnych jest najbardziej wiarygodny. Oczywiście istnieją również →*falsyfikaty*, które jednak po analizie krytycznej można zidentyfikować. Ale nie wszystkie dokumenty zachowały się w oryginałach. Znamy kilka form ich zachowania i jednostki zachowane w kilku formach. Podstawową formą jest oryginał. Pod względem mocy prawnej dorównuje mu *konfirmacja*, potwierdzenie dokumentu oryginalnego, do czego cały oryginał powinien być przepisany. Mógł ją wystawić jedynie sam wystawca, ewentualnie jego prawny następca na urzędzie (na przykład konfirmację donacji na rzecz Adolfa z 1209 r. mógł wystawić bądź sam Andrzej II lub jego następca na tronie węgierskim, w tym przypadku uczynił to jego syn Bela IV w 1246 r.). Nieco mniejszą moc prawną ma *transumpt*, który mógł sporządzić jedynie posiadacz autentycznej →*pieczęci*. Oprócz tych trzech podstawowych form zachowania dokumentów, znamy także inne. *Średniowieczna kopia* nie miała mocy prawnej, gdyż nie była potwierdzona

autentyczną →*pieczęcią*. Dokumenty średniowieczne przepisywano również w czasach nowożytnych. Znamy *nowożytny odpis uwierzytelniony* i *nowożytny odpis niewierzytelniony*.

DWÓR KRÓLEWSKI (łac. *aula regia*)

Centrum polityczne Królestwa Węgierskiego. Tworzyli go najbliżsi słudzy króla, których sam wybierał. Na czele dworu stał komes pałacowy (*comes palatinus*), zarządca pałacu (odpowiednik frankijskiego *majordomusa*), który później stał się →*palatynem*. Z czasem część kompetencji tego urzędu przejął →*tawernik* (*magister tavarnicorum/tavarnicus*), który zajmował się skarbcem królewskim. Pozostałe urzędy stopniowo odchodziły od swoich pierwotnych funkcji i przekształcały się w urzędy związane z obsługą monarchii. Był to *główny koniuszy* (stajnie), *podczaszy* (piwnice i zaopatrzenie w napoje), *stolnik* (dbał o stół królewski), *kapitan gwardii królewskiej* (ochrona króla), *sędzia nadworny* (później krajowy) oraz członkowie kancelarii królewskiej. Z biegiem czasu wszystkie urzędy ewoluowały, a te, które zabezpieczały podstawowe potrzeby władcy, stały się funkcjami tytularnymi. Za czasów króla Stefana jego dwór przebywał przeważnie w Ostrzyhomiu (obecnie Esztergom). Jego następcy nie mieli stałej siedziby i wraz z dworem podróżowali po kraju. W tym czasie obowiązek ich utrzymania z pobranych danin spadał na →*żupanów* lub ich dwory. Z czasem siedzibą dworu królewskiego została Buda (obecnie dzielnica Budapesztu). Dwór o podobnej strukturze i funkcjach miała w Wespriem/Veszprém również królowa.

DZIEDZICZNY SOŁTYS (šoltýs, škultét, fojt)

Instytucja dziedzicznego wójta wiąże się z upowszechnianiem się →*prawa niemieckiego*. Dziedziczne wójtostwo otrzymywał zasadzka, który na podstawie umowy z właścicielem ziemi zakładał w jego dobrach wieś. Mógł on być zarówno szlachcicem, jak i mieszczaninem. W umowie z feudałem określano warunki wspólnego gospodarowania. Do dziedzicznego wójta przeważnie należał wolny od podatków dwór z kilkoma →*lanami* ziemi. Otrzymywał on również przywilej sędziowski. Prawo sądenia obejmowało nawet najcięższe przestępstwa (morderstwo, rozlew krwi, posługiwanie się fałszywymi pieniędzmi). Grzywny za lżejsze przestępstwa należały w całości do wójta, w przypadku ciężkich przestępstw dzielił się nimi z właścicielem ziemi (wójtowi pozostawała 1/3). Przychody z tego tytułu niekiedy przewyższały dochody feudała ze wsi. Zdarzało się więc, że dążył on do wykupienia dziedzicznego wójtostwa dla siebie.

DZIESIĘCINA (łac. *decima*)

Podatek pobierany na potrzeby Kościoła. Znany już ze Starego Testamentu. Ściągany za panowania Dawida i Salomona. W formie znanej ze średniowiecza rozwinął się w państwie Franków, jako zabezpieczenie proboszcza, który część z niego przekazywał biskupowi (*katedratikum*). Ten system upowszechnił się w całej Europie (także na Węgrzech). Proboszczowi przekazywano dziesięcinę od gospodarstw położonych w jego okręgu parafialnym. Z czasem powstały tzw. parafie wydzielone, w których proboszcz całą dziesięcinę pozostawiał sobie i nie miał obowiązku odprowadzania biskupowi *katedratikum*. Z dziesięcin część przekazywano do Rzymu (na Węgrzech zazwyczaj ¼). Zależało to jednak od aktualnej postawy władcy względem papieża. Gdy urząd kościelny nie był obsadzony, wówczas przysługująca mu dziesięcina należała do króla. Był to główny powód zwłoki w mianowaniu dostojników kościelnych. Dochody z dziesięciny wykorzystywano również do wzmocnienia obrony Węgier przed Imperium Osmańskim. Prepozyt spiski miał prawo zarówno do *katedratikum*, jak i do *descensus* (opłata proboszcza na rzecz → *prepozyta*, który w zamian zrzekł się prawa do gościny podczas wizytacji kanonicznej parafii).

EREMITA (pustelnik)

Wybierając ten sposób życia, mnich za przykładem świętego Jana Chrzciciela lub świętego Pawła Pustelnika wybierał się na pustynię lub odludne miejsce (w naszych warunkach do lasu). Odbywało się to za zgodą opata jego macierzystego klasztoru. Mnich mieszkał w celi (niekiedy w jaskini lub innym naturalnym pomieszczeniu) i starał się prowadzić jak najbardziej ascetyczny tryb życia. Przez okoliczną ludność pustelnicy byli uważani za ludzi świętych i cieszyli się dużym szacunkiem. Obecność pustelnika-eremity znajdowała niekiedy wyraz w nazwach lokalnych.

FALSYFIKAT (łac. *falsus* - sfalszowany)

Za falsyfikat, czyli dokument fałszywy, uważa się dokument, którego treść ma sprawiać wrażenie, że jest zgodna z wolą wystawcy. Wyróżniamy kilka stopni fałszerstwa dokumentów średniowiecznych. Pierwsza kategoria, to *dokumenty interpolowane*. Jest to przypadek, gdy zachował się oryginał dokumentu, ale część tekstu jest zmieniona przez późniejszą ingerencję. Najczęściej przez wskrobanie pierwotnego tekstu i dopisanie nowego brzmienia. Także w przypadku *dokumentu sfalszowanego* można zakładać, że pewna jego część ma brzmienie wiarygodne. W odróżnieniu od interpolacji, w tym przypadku

nie zachował się jednak oryginał i bez wiedzy pierwotnego wystawcy sporządzono nowy dokument o zmienionym brzmieniu. Trzeci stopień fałszerstwa, to *dokument fałszywy*. Jego brzmienie jest w dużym stopniu sfalszowane. Nie zachował się oryginał i sporządzono nowy dokument, który, co ważne, posiada pewną (trudną do zdefiniowania) prawdziwą podstawę. Najwyższym stopniem falsyfikatu w średniowieczu jest tzw. *dokument wymyślony*. Treść takiego dokumentu jest całkowicie wymyślona i z reguły, na podstawie okoliczności potrafimy stwierdzić, że realnie nie mógł on powstać w czasie, do którego się odnosi. *Nowożytny dokument wymyślony* tym różni się od wymienionego wyżej, że powstał w czasach nowożytnych. Najczęstszym powodem powstania dokumentów fałszywych były korzyści majątkowe lub inne korzyści prawne. To jednak nie dotyczy falsyfikatów naukowych. Wymyślali je uczeni dla poparcia swoich teorii, dla których nie dysponowali wystarczającą liczbą źródeł pisemnych. Złotym okresem fałszerstw naukowych był wiek XIX. Do tej grupy dokumentów zaliczają się *falsyfikaty genealogiczne*, które miały potwierdzić pochodzenie danej osoby ze sławnego rodu (na przykład rodowód Habsburgów od Cezara lub różnych postaci biblijnych). Patrz również hasło *dokument*.

Familiaris

Służący szlachcica. Nie chodziło o poddanego w pełnym znaczeniu tego słowa. Często był to drobny szlachcic, który znalazł się w takim położeniu. Razem z panem walczył w jego oddziale wojskowym. Zdarzało się, że na prośbę panów król nadawał im majątki.

GRODZIANIE (łac. *castrenses*)

Warstwa ludności na w Królestwie Węgier we wczesnym średniowieczu posiadająca swobodę osobistą, żyjąca i gospodarująca w dobrach należących do zamków żupnych/komitatowych. Prawdopodobnie istniała już w czasach Państwa Wielkomorawskiego. Tworzyła wspólnoty posiadające prawo użytkowania przekazanego jej majątku. Podstawowym zadaniem grodzian, oprócz odprowadzania na rzecz zamku danin w naturze, było wystawienie żołnierzy do *komitatowego wojska*. Byli oni zorganizowani w oddziały liczące po dziesięciu i stu ludzi. Każdych dziesięciu grodzian tworzyło oddział, na czele którego stał *dziesiątnik*. Dziewięć takich oddziałów tworzyło rotę, którą dowodził *setnik*. Setnicy podlegali → *żupanowi*, pomagając mu w administrowaniu powierzonym mu obszarem, ściąganiu podatków i organizowaniu wojska.

GUBERNATOR

Urząd zarządcy krajem w okresie bezkrólewia (*interregnum*) po śmierci króla Władysława Warneńczyka w 1444 r. Jego następcą na tronie miał zostać wówczas jeszcze nieletni Władysław V, zwany Pogrobowcem (*Posthumus*). Dlatego sejm wybrał siedmiu komendantów, aby do czasu osiągnięcia przez króla pełnoletniości administrowali Węgry. Jednak ten sposób zarządzania krajem nie był dobrym rozwiązaniem i dlatego w 1446 r. sejm funkcję gubernatora powierzył jednemu z komendantów, Janowi Hunyadiemu. Do czasu, gdy Władysław będzie zdolny przejąć rządy, miał posiadać pełnię władzy nad krajem. Po zniesieniu stanowisk komendantów, Hunyadi z tytułu swojej funkcji przejął w zarząd także królewskie majątki. Po objęciu w 1453 r. przez Władysława Pogrobowca formalnie władzy, urząd gubernatora uległ likwidacji.

Homagium

Okup za czyn karalny, który skazany płacił poszkodowanemu, ewentualnie jego spadkobiercom. Początkowo jego wysokość była zróżnicowana, zależnie od rodzaju wyroku (inną wartość miała ręka lub głowa przestępcy). Później jednak wysokość okupu określano według spowodowanej szkody, ewentualnie powagi czynu karalnego.

JARMARK ZOB. *targ*

JOBAGION (łac. *iobagio*, *miles*, słow. *viťaz*)

We wczesnym średniowieczu członek warstwy rycerskiej na Węgrzech, której głównym zadaniem była służba wojskowa. Również wśród tej grupy wolnych ludzi istniały różnice. Hierarchicznie najwyższymi byli usytuowani tzw. *jobagionowie świętego Stefana Króla* (*iobagiones sancti Stephani regis*). Swoje rzekomo dziedziczne przywileje mieli zyskać jeszcze w czasach króla Stefana I. Szczelniej niż znajdowali się *synowie jobagionów świętego Stefana Króla* (*fili iobagionum sancti Stephani regis*), którym prawa i obowiązki mieli wyznaczyć następcy króla Stefana. Najmniej przywilejów posiadali *jobagionowie grodowi* (*iobagiones castris*), którzy stanowili załogę wojskową grodu. Za służbę *jobagionowie* otrzymywali ziemię w okolicy grodu. W ciągu XIII w. ta grupa ludności zaczęła się rozpaść. Część (zwłaszcza *jobagionowie świętego Stefana Króla*) przeszła do stanu szlacheckiego, a pozostali znaleźli się wśród poddanych. Częściowo w XIII w. i już od XIV w. termin *iobagio* używano dla poddanego. Stąd węgierski *jobágy* oznacza poddanego.

KAGANAT

Jednostka przedpaństwowa nomadów, na której czele stał kagan. Jemu podlegali tamtejsi dostojnicy – *jugurru*, *tudun* i *capcanus*. Siedziba kagana awarskiego (*hrink*, od germańskiego *ring* – krąg, pierścień) miała znajdować się w Panonii. Część historyków sytuuje ją w okolicy obecnego Szegedu (Węgry).

KANCELARIA KRÓLEWSKA

Swoje początki ma w królewskiej kaplicy. Królewscy kapłani, obok posługi duchowej, okazjonalnie sprawowali również funkcję kanclerzy, gdyż w tym czasie osoby wtajemniczone miały niemal monopol na umiejętność czytania i pisania. W XII w. doszło do rozdzielenia kaplicy i kancelarii, która samodzielną instytucją stała się za panowania Beli III. Poczynając od niego, aż do wstąpienia na tron węgierski Andegawenów, możemy obserwować rozwój i umacnianie się praktyki kanclerskiej. Na czele kancelarii stał kanclerz. Była to w gruncie rzeczy funkcja tytułarna, którą najczęściej pełnił arcybiskup ostrzyhomski, ewentualnie któryś z biskupów. Faktycznie kancelarię królewską kierował wicekanclerz. Na tym urzędzie najczęściej pojawia się →*prepozyt* Stołecznego Białogrodu (obecnie Székesfehérvár), który równocześnie był głównym przedstawicielem kaplicy królewskiej. Oprócz tych dwóch urzędników, pracowało w kancelarii kilku notariuszy. Do zmiany znaczenia kancelarii królewskiej doszło za panowania Andegawenów, którzy zastrzegli dla siebie rozstrzyganie niektórych sporów sądowych. Powstał tzw. *sąd szczególnej (specjalnej) obecności króla*, któremu przewodniczył kanclerz. W XV w. kompetencje tego sądu przekazano przedstawicielowi króla. Chcąc osłabić wpływ magnatów, Maciej oddał do kancelarii także część spraw rady królewskiej. Za panowania Habsburgów kancelaria królewska stała się centralnym organem władzy na Węgrzech. Własną kancelarię miała również królowa węgierska. Jej kanclerzem bywał niekiedy prepozyt spiski. Patrz hasło *dwór królewski*.

KANONIK (łac. *canonicus*)

Ważny urząd w →*kapitulie*. Kanonik miał prawo do miejsca na chórze oraz do części dochodów, jakie przynosiły majątki kapituły (prebenda). Uczestniczył także w wyborach własnego →*prepozyta*. Kanonikami przeważnie zostawały osoby spośród szlachty, ewentualnie mieszczan. Członków kapituły mianował biskup, ewentualnie prepozyt. Nierzadko w nominacje ingerował świecki dobroczyńca

kapituły. Liczba kanoników zależała od zasobności kapituły. Do 1282 r. Kapituła Spiska miała czterech kanoników. W tym roku ówczesny prepozyt zwiększył ich liczbę do dziesięciu. W 1301 r. było już ich szesnastu. Kanonicy zajmowali różne urzędy i pełnili różne funkcje. Do *dziekana* należało sądownictwo. *Lektor* troszczył się o teksty liturgiczne, a na Spiszu początkowo także o szkołę kapitulną, którą przejął później *scholasticus*. *Kustosz* opiekował się dobrami materialnymi i cennymi przedmiotami, a *kantor* pilnował śpiewów liturgicznych. Oprócz prebend, kanonicy otrzymywali także parafie (na przykład lektor Jakub był równocześnie proboszczem w Spiskich Włochach/Spišské Vlchy). W XIV w. do rzadkości nie należały przypadki, gdy jedna osoba była kanonikiem w kilku kapitułach.

KAPITUŁA (łac. *capitulum*)

Instytucja, która w Kościele rozwijała się już od IV w. Początkowo chodziło o wspólne zamieszkanie księży podległych biskupowi. Podczas regularnych spotkań czytali oni rozdziały z *Pisma Świętego*. Obowiązującą ten sposób życia kleryków regułą kanoniczną spisał święty Augustyn. W tym czasie na czele kapituły stał biskup. Dopiero później wprowadzono urząd →*prepozyta*. Okresem krytycznym dla kapituł był wiek X, kiedy to opuściło je wielu duchownych. Reforma Kościoła w XI w. oznaczała również renesans wspólnego życia kleryków diecezjalnych. Jej wynikiem był również podział na kanoników regularnych, którzy żyli według reguły św. Augustyna i wyrzekli się majątków oraz kanoników świeckich, którzy od regularnych różnili się jedynie wspólnym zamieszkaniem. Forma kapituły w zasadzie ustaliła się w XII w. Kapituły stały się samodzielnymi instytucjami, posiadającymi prawo wyboru swoich przełożonych itp. Dzieliły się na dwie kategorie – *kapituły katedralne* (w siedzibach biskupów, rada doradcza biskupa) oraz *kapituły kolegiackie*. Na czele obydwóch stał prepozyt (w przypadku Nitry, jedynej kapituły katedralnej na obszarze obecnej Słowacji, urząd prepozyta pokrywał się z urzędem biskupa). Po potwierdzeniu przez Andrzeja II w 1231 r. *Złotej Bulli* Kapituła Spiska stała się również →*miejszem wiarygodnym*. Pozostała nim także po rewizji Ludwika Wielkiego.

KASZTELAN (łac. *castellanus*)

Wojskowy komendant zamku, podlegający jego właścicielowi – władcy lub feudałowi. W Polsce kasztelan jest synonimem węgierskiego →*żupana*.

KATEDRATIKUM zob. *dziesięcina*

KODEKS

Księga rękopiśmienna, zawierająca materiał o charakterze literackim (nie jest to księga urzędowa). Wraz z wynalazkiem druku nowe kodeksy przestały się w gruncie rzeczy pojawiać. Kodeksy można podzielić na kilka grup. Najobszerniejsza jest grupa kodeksów liturgicznych (m. in. *Biblia*, *antyfonarz*, *psalterz*). Liczna jest również grupa kodeksów zawierających rękopisy naukowe (na przykład dzieła teologiczne, filozoficzne, przyrodnicze). Są też kodeksy z literaturą piękną (beletrystyka, poezja). Badaniem kodeksów zajmuje się *kodykologia*.

KOLEKTA

Na początku XIII w., obok zysków kamery królewskiej stała się na Węgrzech powszechnym podatkiem. Był to pobierany nieregularnie podatek specjalny, który miał służyć powiększeniu armii królewskiej. Jest związany z początkami transformacji systemu wojskowego na Węgrzech. Stary system, w którym pod broń byli powoływani ludzie zobowiązani do służby wojskowej (→*grodzianie*, →*jobagiioni*), był stosunkowo niesprawny i nieefektywny, gdyż tak zorganizowane wojsko miało mniejszą zdolność bojową niż armia złożona z najemników.

KOMES (łac. *comes*)

Tytuł szlachecki, którego używał członek drużyny królewskiej. W dokumentach pisemnych używany także w odniesieniu do →*żupana* (słów. *posadnik*), ale z reguły dodaje się do niego słowo →*żupa* (na przykład *comes Scepusiensis* – żupan spiski).

LITTERAE FASSIONALES

Pisemne świadectwo czynności prawnych, umów i zeznań, wydawane na życzenie stron. Dokumenty te nie tworzyły nowego stanu prawnego, ale potwierdzały już istniejący – *litterae testimoniales*. Aby miały one moc prawną, musiały być wystawione przez posiadacza autentycznej (wiarygodnej) →*pieczęci*.

LOCUS CREDIBILIS zob. *miejsce wiarygodne*

ŁAN (łac. *laneus*, niem. *lahn*)

Miara używana w rolnictwie w związku z osadnictwem na →*prawie niemieckim*. Stanowiła podstawową jednostkę mierniczą założonej na tym prawie osady. Pod łanem rozumiano nie tylko pola, ale

również całe gospodarstwo chłopskie. →*Dziedziczny sołtys* w nowo założonych wsiach otrzymywał zazwyczaj jeden wolny łan – a więc gospodarstwo wolne od opłat.

MARCHIA

Sposób organizowania strefy przygranicznej, rozpowszechniony w szczególności w państwie Franków, a później w państwie wschodnio-frankijskim i Królestwie Niemieckim. W istocie chodziło o większe jednostki terytorialne, zorganizowane na obszarach o dużym znaczeniu militarnym. Na jej czele stał *margrabia*, posiadający większe kompetencje niż zarządcy innych jednostek terytorialnych. Musiał on bowiem elastycznie reagować na ewentualne starcia militarne z nieprzyjacielem, na co jego przygraniczna marchia była nastawiona. Bezpośrednio z obszarem obecnej Słowacji graniczyła marchia bawarska (*Ostmark*), która rozpościerała się również na obszarze dzisiejszej Austrii i była utworzona przeciwko żyjącym nad środkowym Dunajem Słowianom. Specyficzny sposób organizowania obszarów przygranicznych można zauważyć także w Państwie Wielkomorawskim, czy też na Węgrzech. Nie przyjęło to jednak takiej struktury, jaką były marchie przygraniczne.

MARKA

Węgierski środek płatniczy ze srebra. W języku słowackim i polskim znany również jako *hrivna/grzywna*. Do XIV w. system walutowy Węgier był oparty na srebrze, którego największe złoża znajdowały się na obszarze dzisiejszej Słowacji. Pierwsze monety były bite już za panowania Stefana I w jego siedzibie w Ostrzyhomiu (*póldenary*). Z tego okresu pochodzi znaleziona w Szwecji moneta z napisem *Preslava civitas* – dzisiejsza Bratysława (Bratislava). Oprócz króla, monety bił również udzielny książę Nitry. Działo się to już w połowie XI w., za czasów księcia Beli (późniejszy król węgierski Bela I). W odróżnieniu od monet królewskich zawierały one więcej srebra. Bela I po objęciu tronu chciał wzmocnić gospodarkę, także przez podniesienie jakości pieniądza. Postanowił, że 40 *denarów* węgierskich ma mieć wartość guldena bizantyjskiego. Charakterystyczny dla systemu pieniężnego za Arpadów był tzw. zysk kamery (*lucrum camerae*). Był on główną przyczyną niepowodzenia w dążeniu do utrzymania na dłuższej wartościowej waluty. W praktyce bowiem wyglądało to tak, że raz w roku wycofywano z obiegu wszystkie monety, przetapiano je i ze stopu bito nowe. Monety wymieniano w relacji 1:1, jednak nowe zawierały mniej srebra. Różnica między ilością srebra w starych i no-

wych monetach stanowiła zysk skarbu, którym dysponowali władcy. Najpoważniejszą konsekwencją takiego postępowania była inflacja. W transakcjach handlowym przestawano posługiwać się gorszym pieniądzem. W jego miejsce wprowadzano srebro zawarte w grzywnach (w źródłach *marca*) lub stosowano handel wymienny. W dotyczącym Spisza materiale źródłowym z XIII w. nie wymienia się ani jednej transakcji przy użyciu denarów. Rzadko występuje również płatność złotem. Po nadejściu włoskich Andegawenów została przeprowadzona →*reforma walutowa*.

MIEJSCE WIARYGODNE (łac. *locus credibilis*)

Specyficzna, węgierska instytucja publiczna, pełniąca funkcję publicznego notariusza, znana z zachodniej Europy. Jej początki wiążą się z drugim potwierdzeniem Złotej Bulli Andrzeja II w 1231 r. Stanowiła ona, że podczas każdej czynności prawnej, oprócz →*prystalda* musiał być obecny człowiek, z któregoś węgierskiego konwentu lub klasztoru. Jego zadaniem było wydanie pisemnego świadectwa o postępowaniu prawnym i opatrzenie go autentyczną →*pieczęcią*. Początkowo funkcję miejsc wiarygodnych na Węgrzech pełniła większość klasztorów i →*kapituł*. Uprawnienia te były jednak nadużywane, zwłaszcza przez małe instytucje kościelne, które używając pieczęci autentycznych z korzyścią dla swoich fundatorów lub darczyńców, zapewniały wzrost swoich dóbr materialnych. Było to przyczyną powstania dużej liczby dokumentów fałszywych (→*falsyfikat*). Sytuację tę postanowił zmienić król Ludwik Wielki. W swoim tzw. dekrete o sposobie dziedziczenia postanowił, że rolę miejsc wiarygodnych mogą odgrywać jedynie te instytucje, które posiadają mocną podstawę materialną. Wiele klasztorów czy konwentów, również z powodu tego nieprecyzyjnego sformułowania ignorowało to postanowienie. Dlatego w 1353 r. Ludwik Wielki wydał dekret, w którym wszystkim instytucjom, funkcjonującym jako miejsca wiarygodne polecił przesłanie do zbadania używanych przez nie autentycznych pieczęci. W wyniku tej administracyjnej decyzji →*kancelarii królewskiej* powstała istniejąca aż do końca średniowiecza sieć miejsc wiarygodnych. Na Spiszu, obok Kapituły Spiskiej, funkcję miejsc wiarygodnych pełniły klasztory – cystersów w Szczawniku Spiskim (Spišský Štiavnik) i kartuzów na Skale Schronienia. Po 1351 r., ewentualnie po 1353 r., była to tylko Kapituła Spiska. Kilka z tych miejsc swoim zasięgiem obejmowało cały kraj. Pozostałe miały określony w przybliżeniu obszar działania. Oprócz →*dokumentów* Kapituły Spiskiej często pojawiają się dokumenty konwentu z Jasowa. Inne

bardzo rzadko. Pierwszy znany dokument, który jako *miejsce wiarygodne* wystawiła Kapituła Spiska pochodzi z 1260 r.

NADZIAŁ (apanaż)

Panujący we wczesnym średniowieczu system podziału władzy pomiędzy członków rodziny panującej. W IX–XIII w. znany w całej ówczesnej środkowo-wschodniej Europie (Czechy, Polska, Ruś Kijowska). Wcześniej także w państwie Franków. Na większości obszaru dzisiejszej Słowacji rozpościerał się nadział nitrzański, z siedzibą w Nitrze (Nitra), który istniał już w czasach książąt Rościława i Świętopelka I z dynastii Mojmirów. Arpadowie do tego systemu nawiązali już z księcia Gejzy w latach siedemdziesiątych X w., gdy nadział w Nitrze przejął jego brat Michał. Nadział zaspokajał ambicje władcze bocznej linii panującego rodu, a niekiedy służył młodszemu synowi króla (w Nitrze przez pewien czas udzielny księciem był Stefan I i jego syn Emyryk). Udzielny książę na należącym do niego terytorium miał autonomiczną pozycję – własną armię, prowadził własną politykę zagraniczną i gospodarczą (bił monety). Na Węgrzech, oprócz nadziału nitrzańskiego, istniał także nadział bihorski, z siedzibą w dzisiejszej Albii Julii (Rumunia). Jednak z biegiem czasu udzielnicy stawali się niepożądaną konkurencją dla królów. Kompetencje nadziału nitrzańskiego naruszył już król węgierski Władysław I (sam pierwotnie książę udzielny), a zniósł go król Kolo-man. Do nadziału nitrzańskiego należał również Spisz. Po zniesieniu nadziału nitrzańskiego, jego funkcję przejęły Sławonia i Chorwacja (→*ban*).

OSADY SŁUŻEBNE

System osad służebnych stanowił część systemu zarządzania krajem w okresie przedfeudalnym. Istniał w Czechach, Polsce i na Węgrzech. Powstał prawdopodobnie za czasów Państwa Wielkomorawskiego. Miał zapewnić zaplecze dla grodów (*system grodowy*). Podobnie jak grodzianie, również mieszkańcy osad służebnych byli jako żołnierze dzieleni na dziesiątki i setki. Osady dzieliły się na wytwarzające jakieś dobra, np. Hrynczarowce (Hrnčiarovce) – naczynia gliniane, Szczytary (Štítare) – tarcze lub świadczące usługi, np. Wozokany (Vozokany) – transport towarów. Najczęściej jednak chodziło o polowania. Na Spiszu np. Drawce (Dravce), Psiare, itp. System ten zaczął zanikać za panowania Andrzeja II, gdy zaczęła się feudalizacja kraju (*institutiones novae*). Praktycznie przestał istnieć w drugiej połowie XIII w.

(Martin Homza)

PALATYN (*comes palatinus, comes palatii*, węg. *nádorispán*)

Od czasów Stefana I najwyższy urzędnik →*dworu królewskiego*. Do jego kompetencji należało również rozporządzanie królewskimi finansami. W ciągu XII w. sprawy te przejął →*tawernik*. Na Węgrzech każdy urząd, obok kompetencji administracyjnych, wojskowych i politycznych, posiadał również władzę sądowniczą. Taką władzę miał też palatyn. W ciągu XII i XIII w. uległa ona wzmocnieniu. Uprawnienia sądownicze były zapisane już w *Złotej Bulli* Andrzeja II. Palatyn nie sądził już tylko na dworze królewskim, ale również na własnym dworze. Od 1270 r. urząd palatyna pokrywał się z urzędem *sędziego Kumanów* (*iudex Cumanorum*). Przy końcu XIII w. pozycja palatyna w królestwie zmieniła się. Według ustaw z 1291 r. król miał go mianować za radą szlachty. Od tego więc czasu reprezentował na dworze interesy szlachty. Swoje uprawnienia sądownicze realizował na zgromadzeniach (kongregacjach) żupnych. W XV w. zyskał prawo do rozsądzania sporów króla ze szlachtą. Pod nieobecność władcy w kraju miał go zastępować jako *namiestnik* (*locumtenens regius*). Zwoływał również sejmy krajowe, przewodniczył poselstwom i był głównodowodzącym wojska.

PERSONALIS, PRZEDSTAWICIEL KRÓLA W SĄDOWNICTWIE (*personalis, personalis praesentiae regiae locumtenens*)

Urząd ten uformował się dopiero w XV w. Za Andegawenów powstał tzw. sąd specjalnej obecności króla, któremu przewodniczył kanclerz królewski (→*kancelaria królewska*). W tym czasie powstał również tzw. sąd osobistej obecności króla. Urząd swojego przedstawiciela król ustanowił wraz ze wzrostem ilości spraw. Stało się tak za panowania Macieja Korwina. W tym czasie doszło do połączenia tych dwóch sądów. Urząd personala stał się podstawą dla nowożytnej instytucji sądu odwoławczego.

PIECZĘĆ (łac. *sigillum*)

W przeszłości podstawowym sposobem nadania wiarygodności dokumentowi było opatrzenie go pieczęcią. Była ona potwierdzeniem zgody jej posiadacza na treść dokumentu. W przypadku jej braku, dokument nie miał mocy prawnej. Już tylko uszkodzenie pieczęci stanowiło poważny powód do podważenia wiarygodności dokumentu. Oprócz wosku, który był najczęściej używanym materiałem, do sporządzania pieczęci wykorzystywano również metal (żelazo, złoto, srebro, ołów). Pieczęcie metalowe – bulle dały

nazwę całym dokumentom (na przykład *Złota Bulla* Andrzeja II, czy bulle papieskie). W materiał pieczętny wciskano *typariusz* – *łtok* (*stempel*) Zależnie od sposobu połączenia pieczęci z dokumentem, wyróżniamy ich kilka rodzajów (przywieszona, zawieszona, przeciśnięta, wyciśnięta). Najważniejszą grupę stanowiły pieczęcie królewskie, których również było kilka rodzajów (tajna, wielka, średnia, pierścieniowa). Oprócz pieczęci królewskich do *autentycznych* (wiarygodnych – miały pełną moc prawną) należały także pieczęcie królowej, członków rady królewskiej (→*palatyn*, →*tawernik*, →*personalis* i inni), dostojników kościelnych (biskup, prepozyt), →*żupanów* i →*miejsce wiarygodnych*. Początkowo osoba, która piastowała dany urząd, również w sprawach urzędowych używała swojej własnej pieczęci. Z biegiem czasu zostało to zróżnicowane. Na przykład pieczęć żupy spiskiej pojawia się dopiero w XVI w. Do tego czasu do uwiarygodnienia dokumentów pisemnych żupy wykorzystywano osobiste pieczęcie żupana i urzędników.

PŁUG zob. *aratrum*

PRAWO BAŃSKO-SZCZAWNICKIE

System prawa zwyczajowego, który wykształcił się w Bańskiej Szczawnicy (Banská Štiavnica). Jego najstarsza postać pisemna pochodzi dopiero z XVI w., ale początki sięgają czasów Beli IV. Oprócz postanowień dotyczących spraw miejskich, obejmuje ono również prawo górnicze. Bańska Szczawnica, jako najważniejszy ośrodek górniczy Węgier, przywileje uzyskała jeszcze przed najazdem Mongołów (Tatarów). Przekazy o nich zachowały się jedynie w dokumentach dotyczących praw miejskich Bańskiej Bystrzycy (Banská Bystrica), Hyb (Hybe) czy Partyzanckiej Lupczy (Partizánska Lupča). W swoich początkach prawo bańsko-szczawnickie prawdopodobnie obejmowało wyjęcie miasta spod jurysdykcji →*żupana*, swobodny wybór proboszcza oraz miejscowych władz (wójta i rady). Miejscowości, w których stosowano to prawo, były zwolnione od myta. W przypadku miast górniczych najważniejszy był zapis, nadający przywilej swobodnego poszukiwania oraz eksploatacji złóż kruszców. Społeczności, którym udało się uzyskać prawo Bańskiej Szczawnicy, były jej podporządkowane także jurysdykcyjnie. Na Spiszu był to przede wszystkim Smolnik (Smolník).

PRAWO NIEMIECKIE (łac. *ius Teutonicum*)

System ekonomicznego pomnażania majątku właścicieli ziemskich, którego inicjatorami na Węgrzech byli zwłaszcza niemieckojęzyczni *goście* (*hospites*).

Od nich również zyskał nazwę. Ale swoje początki miał w XI w. w okolicy rzeki Masy. Stąd stopniowo dotarł do Królestwa Niemieckiego i w ogóle do Świętego Cesarstwa Rzymskiego. Właśnie *goście* przenieśli to prawo do krajów leżących na wschód od nich. Na Spiszu pojawiło się w ostatnich trzydziestu latach XIII w. i w stuleciu następnym, gdy pierwszymi zasadźcami wiosek na prawie niemieckim byli Niemcy. Później grupa ta pod względem etnicznym była już bardziej zróżnicowana. W osadnictwie o tym charakterze uczestniczyli członkowie populacji miejscowej, ewentualnie ludzie z krajów sąsiednich (zwłaszcza z Polski i Rusi Kijowskiej). W praktyce wyglądało to tak, że właściciel ziemi udzielił zasadźcy (lokatorowi) prawa do wyboru miejsca swojego gospodarstwa i naboru mieszkańców. Równocześnie otrzymywał on we wsi urząd →*dziedzicznego sołtysa*, co wiązało się z posiadaniem władzy sądowniczej. Goście otrzymywali status ludzi wolnych, ziemię i na początku, na określony czas, byli zwolnieni od danin na rzecz feudała.

PRAWO WOŁOSKIE

Prawo zwyczajowe, na podstawie którego gospodarczo wykorzystywano również wyżej położone, do tego czasu lesiste tereny. W Królestwie Węgierskim osadnictwo na prawie wołoskim miało miejsce w XIV–XVII w. Początkowo wiązało się to z Wołochami (stąd też nazwa) w południowych Karpatach. Z czasem jednak wystąpił proces podobny, jak w przypadku prawa niemieckiego i posiadacze tego prawa nie byli łączeni z określoną grupą etniczną. Nowe tereny wykorzystywano głównie na pasterstwo. Obciążenia podatkowe na wpół koczowniczej ludności były mniejsze od stosowanych w przypadku →*prawa niemieckiego*. Początkowo pasterze oddawali feudałowi 1/50, a później już 1/20 od stada. Oprócz tego byli zobowiązani do bronienia terenu, na którym byli osiedleni i chwytania zbójników. Mieli prawo do noszenia broni (typowa siekiera z długim styliskiem – *ciupaga*). Ludność osadzona na prawie wołoskim odróżniała się od pozostałej przede wszystkim wyznaniem obrządku wschodniego, które w istocie aż do dzisiaj nie pozwala na pełną asymilację z miejscową ludnością słowacką. Do języka słowackiego pasterze wnieśli m.in. *bryndzę*, *bacę*.

PREPOZYT (łac. *praepositus*)

Stał na czele →*kapituły*. Urząd ten powstał w VIII lub IX w. Prepozyt przewodniczył zgromadzeniu kapituły. Z biegiem czasu oddzielił się od kapituły także pod względem majątkowym. W hierarchii znaczeniem zbliżał się do biskupa, do którego diecezji

należał. Niekiedy między kapitułą, a jej prepozytem dochodziło do sporów. Po ustąpieniu lub śmierci prepozyta, kapituła wybierała nowego i zgodnie ze zwyczajem przedkładała jego osobę biskupowi do zatwierdzenia. Prepozyt miał również prawo mianowania →*kanoników*. Oprócz tego na terenie swojej prepozytury w istocie korzystał ze wszystkich praw przysługujących biskupowi na terenie diecezji (z wyjątkiem wyświęcania księży i konsekracji kościołów). Prepozyt spiski posiadał na przykład przywilej infuły (noszenia mitry), pobierał również →*katedratikum* (→*dziesięcina*). Przeprowadzał wizytacje kanoniczne na Spiszu, miał również prawo konsekracji kościołów. Pierwszym znanym prepozytem spiskim był Adolf, wzmiankowany w 1209 r.

PRIMOGENITURA zob. *system sukcesji*

PROWINCJA SASÓW SPISKICH (łac. *Provincia Saxonum da Scepus*)

Pierwotnie związek niemieckojęzycznej ludności osiedlonej na Spiszu, któremu w 1271 r. król Stefan V nadał przywilej grupowy. Ale już od początku przynależność do związku nie była pod względem etnicznym sprecyzowana. Zgodnie z potwierdzeniem króla Karola Roberta z 1317 r. do Prowincji należało 30 większych osad z przyległościami (razem 43 siedziby ludzkie). Początkowo społeczność miała płacić podatek gruntowy w wysokości 300 grzywien i wystawiać do wojska króla 50 zbrojnych. Po confirmacji podatek został podwyższony do 1200 grzywien. Członkowie społeczności byli zwolnieni od służby wojskowej pod chorągwią królewską i obowiązku utrzymywania królewskiego orszaku. Stopniowo liczba osad zmalała do 24, z czego powstała nazwa *Prowincja XXIV miast spiskich*. Stolicą Prowincji była Lewocza (Levoča), nawet gdy nie była już członkiem związku. Na czele Prowincji stał *comes provinciae*, co zwykle się tłumaczyło jako hrabia Sasów spiskich. Wybierała go na rok tzw. Wielka Rada, licząca 100 członków z miast Prowincji. Ona też wybierała pisarza. Prawo, z którego korzystali członkowie Prowincji nabrało z czasem cech lokalnych. Zostało spisane w 1370 r. i jest znane jako *Zipser Wiikühr – Prawo spiskie*. Związek przestał istnieć po objęciu 13 miast spiskich w 1412 r. zastawem polskim. Razem z trzema innymi utworzyły one *Prowincję XVI miast spiskich*, a pozostałe zrzeszyły się w *Prowincję XI miast spiskich*.

PRYSTALD (łac. *pristaldus*, słow. *pristav*)

Archaiczny sposób uprawomocniania czynności prawnych, pochodzący jeszcze sprzed czasów węg-

ierskich. W Królestwie Węgierskim przystald był człowiekiem upoważnionym przez króla do uczestniczenia w różnych działaniach prawnych (na przykład sprzedaż ziemi, objęcie majątku, rozstrzygnięcie sporów). Reprezentował króla w tych działaniach i nadawał im moc prawną. Równocześnie jego zadaniem było potwierdzanie stanu prawnego. Słabą stroną takiego sposobu poświadczania było ograniczenie ludzkiej pamięci i niedokładność ustnego przekazu przystalda w momencie przekazywania świadectwa swojemu następcy. Wraz ze wzrostem liczby czynności prawnych zrodziła się potrzeba bardziej trwałego ich dokumentowania. Główne zadanie związane z funkcją przystalda – poświadczanie, po 1231 r. przejęły →*miejsca wiarygodne*. Jednym z powodów było coraz częstsze pojawianie się fałszywych przystaldów. Ale rolą człowieka króla (*homo regius*) dalej pozostało reprezentowanie go przy aktach prawnych, chociaż dla tego urzędu, na który mianowano osoby *ad hoc*, przestano używać określenia przystald.

PRZYWILEJE MIEJSKIE

Przywileje miejskie możemy ogólnie podzielić na prawne i gospodarcze. Przywileje o charakterze prawnym dotyczyły przede wszystkim samorządu miejskiego – prawo wyboru wójta i rajców. Ważniejsze miasta posiadały prawo miecza (*ius gladii*), czyli prawo do zasądzania i wykonywania wyroków śmierci. Podstawowym przywilejem gospodarczym było prawo do organizowania →*targów*, a od XIV w. również *jarmarków* (→*targ*). Oprócz tego miasta uzyskiwały prawo mili, prawo połowu ryb, kopalnia kruszców, prawo składu. Ważnym przywilejem było zwolnienie miasta z opłat na mycie.

PUSTELNIK zob. *eremita*

REFORMA WALUTOWA

Przeprowadził ją król Karol Robert po ustabilizowaniu swego panowania. Trwała piętnaście lat. W pierwszym etapie zniesiono zysk kamery (→*marka*) i wprowadzono tzw. *podatek bramowy*, liczony od bramy jednego gospodarstwa. Do 1333 r. miały być wycofane z obiegu wszystkie stare monety. Monometaliczna waluta (oparta na monetach z jednego metalu – srebra) została zastąpiona bimetaliczną (opartą na dwóch metalach – srebrze i złocie). Na zrealizowanie reformy pozwoliły Karolowi Robertowi duże odkrycia złotoonośnych rewirów górniczych w okolicy Kremnicy. Zaczęto bić złote monety, nazwane *florenami*. Jeden floren miał wartość 64 denarów (→*marka*), ważył około 3,5 g i miał 23,75

karata. W drobnych transakcjach handlowych używano nadal monet srebrnych – *denarów* i *półdenarów*. Podstawową monetą na Węgrzech była *budzińska grzywna* (→*marka*), która miała wartość 4 złotych florenów. Reforma walutowa nie została zamknięta w średniowieczu. Także na Węgrzech posługiwano się nie tylko monetami, które były tutaj bite. Bardzo często, zwłaszcza w XV w., pojawiają się monety czeskie i polskie. Należy wspomnieć również o znanym już wówczas procederze fałszowania pieniędzy. Odkryto kilka, zwłaszcza na zamkach rycerzy rabusiów, warsztatów fałszerskich. Fałszowanie pieniędzy było wykorzystywane również jako broń. Wpuszczano na rynek przeciwnika dużą ilość fałszywych pieniędzy, co powodowało inflację.

SĄD ŻUPNY, SEDRIA (skrót od łac. *sedes iudicaria*)

Po zmianach na przełomie XIII i XIV w. →*żupa* stała się organem samorządowym miejscowej szlachty. Sądem odwoławczym dla sądów feudałów (każdy z nich miał władzę sądowniczą nad swoimi poddanymi) był sąd żupny (*sedria*). Przewodniczył mu wiceżupan, który reprezentował →*żupana*, a członkami sądu byli urzędnicy żupy (sędziowie - *iudex nobilium*). Sąd żupny zazwyczaj zbierał się podczas zgromadzeń (*kongregacji*) żupnych.

SENIORAT zob. *system sukcesji*

SERWIENT (łac. *serviens*)

Serwienti królewscy stanowili samodzielną uprzywilejowaną warstwę ludności, podporządkowaną bezpośrednio królowi. Nie rozciągała się na nich nawet władza sądownicza żupanów. Głównym wyrazem ich uprzywilejowania była służba wojskowa na własny koszt. Serwienti od swoich majątków nie płacili podatku wojskowego →*kolekty* i nie musieli gościć urzędników królewskich. Zgodnie z późniejszymi zmianami mogli wyruszać na zagraniczne wyprawy wojskowe króla, gdy pokrywał on ich koszty. Oprócz serwientów królewskich (*servientes regis*), termin ten odnosi się również do drobnej szlachty pozostającej na służbie wielmożów.

STRAŻNICY (łac. *speculatores*)

Specjalna grupa, na wespół wolnych ludzi, których zadaniem była ochrona dróg krajowych, zwłaszcza na odcinkach prowadzących ku granicom. Często niewłaściwie brana za system obronny kraju, czy nawet za alternatywny system zarządzania nowo

włączonymi terenami do rodzącego się państwa węgierskiego. Oprócz zapewnienia bezpieczeństwa wymiany towarowej, do ich zadań należała ochrona podróżnych oraz pobieranie opłat (cło, myto) na rzecz władzy centralnej. Dlatego też byli osadzeni przy starszych osadach na gruntach królewskich na ważnych węzłach komunikacyjnych, skrzyżowaniach dróg, bramach. Dla bardziej efektywnego pobierania opłat niekiedy zatrudniano strażników obcego pochodzenia (Kumanów/Połowców/Plawców, Pieczyngów, Sikulów). Dowody ich obecności przetrwały w nazwach miejscowych (na przykład osada Plawecz (Plaveč) w żupie szaryskiej, dawniej część Spisza, Beszeniowa (Bešeňová) na Liptowie od Pieczyngów, Sekule na Zahorzu/Záhorie od Sikulów). Podobny charakter mogą mieć także nazwy lokalne typu *straż*. Wątpliwe jest datowanie powstania takich osad, jak i okresu ich funkcjonowania. Wiadomości o instytucji strażników mamy już z czasów Państwa Wielkomorawskiego, czy początków państwowości węgierskiej. Ale pierwsze wiarygodne informacje pisemne są nowszej daty (druga połowa XIII w.) i odnoszą się do procesu ich zanikania. Obce grupy etniczne angażowane do tej służby zazwyczaj w drugim pokoleniu zostały wchłonięte przez miejscową ludność. Wiele mówi także przykład osady Strażki (Stražky/*Ewr*) na Spiszu. W 1298 r. tutejsi strażnicy zwrócili się do żupana z prośbą o zwolnienie z obowiązków strażników, których nie byli w stanie wykonywać i nadanie im przywilejów gości i praw Sasów spiskich. W innych przypadkach, jak Kieżmarku (Kežmarok), osada strażników Święty Michał została wchłonięta przez nowo powstające średniowieczne miasto.

(Martin Homza)

SYSTEM DWORSKI

Sposób organizacji życia gospodarczego we wczesnym średniowieczu. Rozwinał się w państwie Franków (*Falz*), skąd przejęli go Słowianie morawscy i nitrzańscy. Od nich trafił do Królestwa Węgierskiego, razem z odpowiednią terminologią. Podstawową jednostką gospodarki był dwór (łac. *curia*, węg. *udvar*), który część swoich produktów odprawiał do centrum dóbr królewskich na potrzeby podróżującego po kraju władcy i w ten sposób sprawującego rządy. Część produktów trafiała bezpośrednio na →*dwór królewski*. Mieszkańcy dworów, oprócz wspomnianych danin, nie mieli obowiązków świadczenia innych usług poddańczych.

SYSTEM SUKCESJI

Sposób przejmowania władzy po śmierci, ewentualnie ustąpieniu władcy. W środkowo-wschodniej

Europie, podobnie jak w starszym okresie istnienia państwa Franków, obowiązywała zasada *senioratu* (starszeństwa) i *primogenitury* (pierworództwa). Według tej pierwszej władzę po ustępującym monarsze (królu, księciu, wojewodzie) przejmował najstarszy członek rodu. Ten model funkcjonował również w napływowych, starowęgierskich plemionach koczowniczych. Zasadę *primogenitury* (następstwo najstarszego syna władcy) przeforsował już Świętopełek, gdy jego następcą został najstarszy syn Mojmir II. W rodzących się Węgrzech udało się to już księciu Gejzie. Mimo że przeciwko panowaniu jego syna, księcia Stefana podniosła się fala oporu, zasada ta, odmiennie niż w krajach sąsiednich, zadomowiła się tutaj jako główny system.

TARG

Miejsce wymiany towarów. Wyróżniamy dwa rodzaje targów:

a) *Targ cotygodniowy*. Miasta targowe pierwotnie powstawały w siedzibach jednostek administracyjnych (głównie z powodu ochrony), ewentualnie na skrzyżowaniach ważnych traktów regionalnych lub międzynarodowych (np. Trnawa/Trnava). Można przypuszczać, że organizowane w kilku miejscach targi początkami sięgają czasów przedwęgierskich (Nitra, Bratysława, Ostrzyhom). W zamierzczłych czasach targi odbywały się w niedziele, kiedy to okoliczna ludność gromadziła się na mszach (pozostał po tym ślad w języku węgierskim w nazwie niedzieli – *vásárnap* – dzień targowy). W XI w. wydano kilka rozporządzeń królewskich, które zakazywały handlu w dzień Pana. Dlatego w wielu miejscowościach musiano zmienić dzień targowy. Najczęściej na środę, czwartek lub sobotę. Stąd też nazwy (Czwartek Spiski, Sobota Spiska). Wzrost ilości towarów i rozwój rzemiosła spowodowały zwiększenie liczby miast targowych. Tradycja cotygodniowych targów przetrwała do dzisiaj.

b) *Targ doroczny, jarmark* (niem. *der Jahrmarkt*). Różni się on jakościowo i ilościowo od targów cotygodniowych. Ten typ targów dorocznych pojawił się po raz pierwszy za Andegawenów, którzy nadawali przywileje ich organizowania. Termin jarmarków przeważnie wiązał się z patronem parafii, w której się odbywał. Niekiedy zależał także od towarów sezonowych (zboże, wino, bydło). Targi i jarmarki były również wydarzeniami kulturalnymi i miejscem wymiany informacji. W ich trakcie ogłaszano również różnego rodzaju rozporządzenia. Wraz ze wzrostem liczby miejscowości, posiadających prawo organizowania targów i jarmarków, zaczęły się one w sposób widoczny różnicować, a niektóre nawet specjalizować.

TAWERNIK (łac. *tavernicorum regalium magister*)

Jeden z najwyższych urzędów w Królestwie Węgierskim. Zajmował się królewskimi finansami (takich urzędników było więcej, ich przełożonym był magister). Początkowo sprawy te były związane z funkcją →*palatyna*. Urząd tawernika, który zarządzał również majątkiem królewskim, utworzono w XII w. Królewskim tawernikiem i palatynem w pierwszych trzydziestu latach XIII w. był na przykład pierwszy znany →*župan* spiski Dionizy, syn Ampoda. W ciągu XIV w. urząd tawernika zyskał na znaczeniu. W zakres jego kompetencji weszła gospodarka kraju. Równocześnie podporządkowano mu osoby zajmujące się finansami. Podobnie, jak inne urzędy w węgierskim systemie administracyjnym, również ten urząd posiadał władzę sądowniczą. Podlegali jej wszyscy urzędnicy skarbu państwa. Ponadto tawernik działał jako sędzia Żydów (*iudex Iudeorum*). Stanowił również sądową instancję odwoławczą dla →*wolnych miast królewskich*. W pierwszym rzędzie rozstrzygał powstałe między nimi spory i był instancją odwoławczą dla sądów miejskich. Z biegiem czasu miasta te różnicowały się, zależnie od swojej instancji odwoławczej. Te, które pozostały przy tawerniku, są znane jako *miasta tawernickie*. W ciągu XIV w. z urzędu tawernika wydzielono urząd *skarbnika* (*thesaurarius*), który jednak dalej podlegał tawernikowi. Do całkowitego rozdzielenia tych urzędów doszło przy końcu XIV w., kiedy to skarbnik przejął wszystkie sprawy gospodarcze, a tawernikowi pozostała jedynie władza sądownicza.

TRANSUMPT zob. *dokument*

TRICESIMA

Podatek wprowadzony w wyniku reform gospodarczych Karola Roberta. Przekraczając stację podatkową, każdy kupiec musiał wnieść opłatę w wysokości 1/30 wartości przewożonego towaru. Reforma objęła również stacje celne i myta. Wiele z nich bowiem działało bez pozwolenia króla i pobierało opłaty bezprawnie. Przez wprowadzenie tego podatku system się uprościł, gdyż opłatę wnoszono tylko raz. Do tego czasu opłaty w wysokości 1/80 wartości towaru płacono na każdym mycie, które znajdowało się na trasie. Podnosiło to koszty przemieszczania towaru. Tricesima przetrwała do czasów nowożytnych.

TRIPARTITUM (skrót nazwy *Opus Tripartitum iuris consuetudinarii inlyti Regni Hungariae partiumque adnexarum*)

Jest to zbiór węgierskiego prawa obyczajowego autorstwa Stefana Verböczyego, który działał w urzędzie →*personalisa*, a później został węgierskim →*palatynem*. *Tripartitum* ukończył w 1514 r. i jeszcze w tym samym roku zatwierdził je król. W związku z tym, że król Władysław II dzieła życia Stefana Verböczyego nie opatrzył swoją pieczęcią, nie stało się on kodeksem. Mimo to *Tripartitum* jako podręcznik sądowy było wykorzystywane aż do Wiosny Ludów.

URBURA

Podatek związany z reformami Karola Roberta. Do czasu reformy wydobywanie kruszców na własny koszt było zastrzeżone dla króla (*regalia królewskie*). Działkę, na której odkryto złoża, król miał prawo właścicielowi ziemskiemu wymienić. Powszechną praktyką było ukrywanie takich działek. Zgodnie z rozporządzeniem Karola Roberta feudał mógł swobodnie wydobywać kruszce na własny koszt, ale wydobytą rudę musiał przekazywać izbie górniczej. Królowi, jako urbura, przysługiwała 1/15 wydobytego kruszcu. Pozostała część, po wybitiu z niej monet, wracała do feudała. Gdy właściciel przekazał kopalnię w inne ręce, przysługiwała mu 1/3 urbury królewskiej.

URZĘDNIK ŻUPY, SĘDZIA SZLACHECKI (*iudex nobilium*)

Początki tego urzędu wiążą się z transformacją →*żup* królewskich na szlacheckie. Dekret Beli IV stanowił, że każda żupa na sejm szlachecki ma wysłać dwóch do trzech swoich przedstawicieli. Spośród nich już przy końcu XIII w. wyłonili się urzędnicy żupy (sędziowie szlacheccy). Było to wynikiem dekretów Andrzeja III, który przyznał żupnej szlachcie prawo wyboru czterech urzędników (sędziów). Byli to główni przedstawiciele szlacheckiego samorządu sądowiczego. Razem z →*wiceżupanem* tworzyli władze →*sądu żupnego*. Oprócz tego zajmowali się także pewną częścią żupy, tzw. okręgami sądowicznymi i politycznymi, na które była podzielona żupa – *processus/reambulatio*.

WICEŻUPAN (łac. *vicecomes*)

Zastępca →*żupana* podczas jego nieobecności. Do końca XV w. żupna szlachta nie miała prawie żadnego wpływu na funkcję żupana. Wiceżupan, na

zwoływanych przez siebie zgromadzeniach żupnych, reprezentował interesy żupana. Razem z nim tworzył władze →*żupnego sądu* (*sedrii*), →*urzędnicy żupy* (sędziowie). Dopiero później doszło do kompromisu, gdy żupan mianował wiceżupana spośród trzech kandydatów, zaproponowanych przez żupną szlachtę.

WOLNE MIASTO KRÓLEWSKIE

Kategoria miast na Węgrzech, która po raz pierwszy została zdefiniowana małym dekretem króla Zygmunta Luksemburskiego z 1405 r. Uznawał on miasta jako samodzielny węgierski stan. Z ośmiu takich miast na obszarze dzisiejszej Słowacji znajdowało się pięć – Bratysława, Trnawa, Lewocza, Koszyce (Košice), Bardiów (Bardejov) – pozostałe trzy, to Peszt, Buda i Szopron. Mimo tej nowatorskiej decyzji Zygmunta miasta na Węgrzech nie zyskały większego udziału we władzy.

ZASIEKI (łac. *indagines*)

Średniowieczny system ochrony granic, wykorzystujący istniejące w strefie przygranicznej (*confinium*) warunki naturalne. O zasieki dbała grupa ludności, znana jako →*strażnicy*. W lasach na granicach z innymi królestwami wysadzali dodatkowo drzewa o niskim pnieniu i mocno rozgałęzione lub cierńskie krzewy. Miało to uniemożliwić przekraczanie granicy poza oficjalnymi traktami.

ZGROMADZENIE (sejm)

a) *Palatyńskie*. To zgromadzenie jest znane również jako *sejm krajowy*. Zwoływał je →*palatyn*. Zgodnie z postanowieniem Beli IV z 1267 r. w sejmie miało uczestniczyć 2–3 przedstawicieli każdej →*żupy*. Później żupna szlachta była reprezentowana przez zazwyczaj czterech wybranych →*urzędników żupy* (sędziów).

b) *Żupne*. Pojawia się w związku z uniezależnieniem się żupnej szlachty od władzy królewskiej. Chodziło o zgromadzenie szlachty danej żupy. Dyskutowano na nim sprawy wewnętrzne oraz związane z posłańcami do kongregacji palatyńskiej. Na sejmie żupnym, wybierano →*urzędników żupy* (sędziów – *sluźnych*), przyjmowano nowych ludzi do grona szlachty, zasiadał również →*żupny sąd*.

ŻELEROWIE

Chłopi pańszczyźniani, gospodarujący na małym poletku przy domu. Głównym źródłem ich utrzymania była służba u bogatych gospodarzy. Tzw.

→*prawo o sposobie dziedziczenia* z 1351 r. zwolniło żelazników z płacenia podatku bramowego. Całkowicie zależni od chłopów byli komornicy (*podżelaznicy*), którzy mieszkali w cudzej chacie, na komornym. Podczas większych kryzysów do tej grupy ludności trafiało także wielu chłopów. W XVI w. była to ponad połowa chłopstwa.

ŻUPA (łac. *comitatus*)

Jednostka terenowo-administracyjna. Żupy węgierskie nawiązywały do starszego →*systemu grodowego*, a ich tworzenie rozpoczął książę Gejza, ojciec pierwszego króla węgierskiego, Stefana. Były one organizowane na wzór zachodnich hrabstw i marchii, przeniesiony przez Słowian żyjących nad środkowym Dunajem. W czasach Państwa Wielkomorawskiego na czele żupy stali dwaj urzędnicy. Sprawami wojskowymi, zajmował się *wojewoda*, a gospodarczymi →*żupan*. Z czasem te dwie funkcje połączyły się w jedną. Zasięgu terytorialnego żup wielkomorawskich nie znamy. Ale wiele ośrodków żup węgierskich (na przykład Nitra, Bratysława, Zemplin/Zemplín) pochodzi jeszcze z czasów przedwęgierskich. Siedzibą żupy był gród, do którego nawiązywała sieć parafii – tzw. parafie żupne, na czele których stali archiprezbiterowie. Wraz ze wzrostem liczby parafii archiprezbiteriaty zostały przemianowane na →*archidiakonaty*. Zasięg terytorialny starszych żup możemy odtworzyć na podstawie ich granic. W XIII i XIV w., gdy niektóre duże żupy podzieliły się na kilka mniejszych, uformowała się żupna administracja królestwa. Powstanie poszczególnych żup miało charakter indywidualny. Na przykład żupa spiska wyłoniła się w XII w. z większego terytorium królewskiego na północnym wschodzie kraju. W przypadku tej jednostki administracyjnej w słowackiej terminologii specjalistycznej funkcjonuje tzw. dualizm. Pierwszy uzus,

wprowadzony do języka w XIX w., terminu żupa używa w odniesieniu do całego okresu kształtowania się tych jednostek administracyjnych. Drugi natomiast używa trzech terminów dla trzech faz ich rozwoju. Na określenie jednostki administracyjnej, na której czele stał urzędnik królewski używa się terminu *komitat królewski*. Drugi stopień nosi nazwę *stolica szlachecka*, wyróżniająca się samorządem szlacheckim. Ukształtowała się ona na przełomie XIII i XIV w. (nie był to proces jednorazowy). Ten system terminologii nazwą żupa posługuje się dopiero w odniesieniu do trzeciej fazy rozwoju tych jednostek administracyjnych po 1848 r.

ŻUPAN (łac. *comes*, słow. *posadnik*)

Słowo żupan jest pochodzenia starosłowiańskiego i jest używane przez południowych i zachodnich Słowian. W IX w. oznaczało ono zarządcę gospodarczego grodu, →*żupy*, który był odpowiedzialny za odprowadzanie danin →*system dworski*. Wraz z połączeniem organizacji politycznej i gospodarczej znaczenie tego terminu zmieniło się. System przyjęto także w nowo założonym Królestwie Węgierskim. Początkowo żupan był urzędnikiem królewskim w danej jednostce administracyjnej i król mógł go w każdej chwili zmienić. Jego zadaniem, oprócz ściągania wspomnianych danin, było organizowanie na żądanie króla żupnego wojska. W realizacji tego obowiązku pomagali mu setnicy i dziesiętnicy (→*grodzianie*). Żupan posiadał również władzę sądowniczą, z tytułu której pobierał różne opłaty. Wraz z procesem emancypacji szlachty, zmienia się również funkcja żupana. Nadal mianuje go król, ale jego funkcja staje się w istocie tytułarna i nie ma wpływu na bieg wydarzeń w żupie. Z biegiem czasu urząd żupana stał się urzędem dziedzicznym. Pierwszymi dziedzicznymi żupanami Spisza zostali Zapolyowie w 1476 r.

Wykaz panów lub wojewodów Spisza, spiskich żupanów i podżupanów do 1526 r.*

1200–1301

ANDRZEJ (?), młodszy syn Beli III, jako król Andrzej II. Na Spiszu przebywał prawdopodobnie po wygnaniu z Halicza w ostatnim dziesięcioleciu XII w.

DIONIZY, syn AMPODA, prawa ręka króla Andrzeja, palatyn i królewski tawernik, urzędnik odpowiedzialny za finanse króla. Urząd żupana spiskiego pełnił około 1216 r.

KOLOMAN HALICKI – średni syn Andrzeja II, w latach 1221–1241 wojewoda spiski.

MACIEJ (?), prepozyt spiski w latach 1240–1260. Od 1241 r. miał siedzibę na Zamku Spiskim, skąd z pewnością kierował jego szeroko zakrojoną przebudową. Podobnie jak biskup zagrzebski Stefan II w Sławonii, także on prawdopodobnie przejściowo był przedstawicielem Kolomana Halickiego na Spiszu.

HENRYK, pierwszy wiarygodnie potwierdzony źródłowo spiski podżupan (*comes curialis*). Niewątpliwie funkcję tę pełnił w 1248 r.

DETRYK z rodziny Balassa, według wiarygodnych źródeł w latach 1254–1262 i 1264–1265 za panowania Beli IV żupan spiski. Równocześnie żupan zwoleński.

STEFAN, pierwszy znany kasztelan Zamku Spiskiego (1260–1262).

MICHAŁ z rodziny Balassa, brat Detryka, w latach 1262–1263 i 1270–1271 żupan spiski. Przez pewien czas także żupan zwoleński.

JORDAN, kasztelan Zamku Spiskiego. Wzmiankowany w 1272 r.

ROLAND z rodziny Gergey, prawdopodobnie bezpośredni następca Michała na stanowisku żupana. Był nim w 1272 r. i w 1274. r. do czasu swojego pierwszego buntu na Spiszu. Po wstawiennictwie Kunegundy, ciotki króla węgierskiego Władysława I, jesienią 1275 r. został ponownie mianowany żupanem. W 1277 r. stał na czele powstania antykrólewskiego.

Mojżesz (*Moyss*), żupan spiski po usunięciu po raz pierwszy z tego stanowiska Rolanda. Wzmiankowany

tylko w 1275 r. Człowiek królowej Elżbiety Kumanki, matki Władysława IV. Na jej dworze był tawernikiem, urzędnikiem odpowiedzialnym za finanse.

BORYZ z Markuszowiec (Markušovce), po stłumieniu powstania w 1274 r. przejściowo podżupan przy żupanie Mojżesz.

KLUCZ (*Kulucz*), człowiek Władysława IV (był jego tawernikiem, urzędnikiem odpowiedzialnym za finanse), w połowie 1278 r. przedstawiciel króla na Spiszu.

WŁADYSŁAW, człowiek z kręgu królowej Elżbiety i Władysława IV. Żupan spiski po drugim powstaniu Rolanda. Kilkakrotnie wzmiankowany w 1278 r., ponownie w latach 1282–1283.

ELŻBIETA KUMANKA, królowa matka i regentka Królestwa Węgier po śmierci Stefana V. Jako pani na Spisza potwierdzona w latach 1279 i 1280. W jej imieniu dostojnicy dworu, odźwierny królewski Dominik i kanclerz Grzegorz wprowadzali szlachciców w posiadanie majątków (1279).

KUZEL, jako żupan spiski wzmiankowany tylko w jednym dokumencie z 1284 r.

BALD (*Baldwin*), żupan spiski w latach 1290–1301 za panowania Andrzeja III. Po śmierci króla przekazał zamek wojsku Wacława III i opuścił Węgry.

1301–1526

ABA AMADEJ z rodziny Abów, mianowany przez króla Karola Roberta. Z uwagi na panowanie na Spiszu Przemyślidów nie mógł pełnić urzędu (1301).

DOMINIK z rodziny Ratoldów, żupan spiski w 1302 r.

GERLACH (*Gerlacus*), podżupan spiski i kasztelan wzmiankowany w 1302 r.

KOKOSZ, syn Rykolfa, żupan spiski w 1307 r.

ABA AMADEJ z rodziny Abów, żupan spiski w latach 1308–1311.

MIKOŁAJ, syn Danusza z Żehry (Žehra). W tym samym czasie podżupan i kasztelan spiski.

* Opracował Peter Labanc w oparciu o kwerendy archiwalne, materiały Martina Homzy, Henryka Rucińskiego i pracę Pála Engela: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457*, t. 1–2, Budapest 1996.

KOKOSZ, syn Rykolfa, podżupan spiski (*comes curialis*) w latach 1312–1314.

FILIP DRUGET, żupan spiski w latach 1315–1327. Równocześnie żupan abowski, sędzia nadworny, urzędnik królowej odpowiedzialny za finanse, a od 1323 r. także palatyn. W tym czasie kasztelanami i podżupanami byli Hanusz (1315), Mikołaj z Perina (kasztelan), Tomasz z Szemszy (Semša), wicekasztelan (1318), Władysław i Frank z Wilkowej/Vlková, Farkašovce (1322).

WILHELM DRUGET, żupan spiski w latach 1327–1342. Równocześnie żupan abowski i szaryski, a od 1334 palatyn. Podżupanami, kasztelanami spiskim i lubowelskimi byli kolejno Piotr i Mikołaj Olasowie z Jamnika/Jamník, (1331 i 1336).

TOMASZ z Seczan (*Szécsi*), żupan spiski w latach 1342–1343. Równocześnie sędzia apelacyjny, żupan abowski i borszodzki. Kasztelanem spiskim był Tomasz, syn Andrzeja (1343).

MIKOŁAJ z Seczan (*Szécsi*), żupan spiski w latach 1343–1346. Równocześnie stolnik królewski, żupan szaryski i nowogrodzki. Jego podżupanem i kasztelanem Zamku Spiskiego był Bohusz (*Bogus*) z Ożdian/Ożdany, (1344–1346).

KONIA z Seczan (*Szécsi*), żupan spiski w latach 1346–1349. Równocześnie żupan szaryski i nowogrodzki. Kasztelanami spiskimi byli Dezydery (1346) i Piotr ze Szczytnika/Štítník, (1349).

STEFAN z Andegawenów, brat króla Ludwika I Wielkiego, wojewoda spiski i szaryski w latach 1349–1350.

WALENTY, żupan spiski w 1349 r. Równocześnie sędzia apelacyjny i sędzia nadworny wojewody spiskiego i szaryskiego Stefana, brata Ludwika Wielkiego Andegawenkiego.

SZYMON z Medzianok, żupan spiski w latach 1350–1351, równocześnie żupan szaryski. Podżupanami byli Piotr Polak z Korytnika (1350), Piotr, syn Jana i Mikołaj, syn Detrika (1351).

ANDRZEJ, syn Iwana z Kallo, żupan spiski w latach 1353–1354. Podżupanem i kasztelanem był Michał (1353).

PIOTR CZUDAR, żupan spiski w r. 1354, równocześnie kasztelan spiski i żupan szaryski.

PIOTR, syn Emeryka z Siksó, żupan spiski w r. 1355, równocześnie kasztelan spiski.

MIKOŁAJ KONT, żupan spiski w latach 1356–1367, równocześnie palatyn i żupan kilku żup. Kasztelanami spiskimi byli podpalatyn Józef z Ruskiej (1357–1361) i Jakub ze Spisza (1363).

JAKUB ze Spisza, żupan spiski w latach 1373–1376, równocześnie sędzia krajowy. Kasztelanami spiskimi byli Klemens z Markuszowiec (1369–1372) i Jordan ze Sztefkowiec/Štefkovce, (1373–1376).

Jerzy Czudar, żupan spiski w latach 1377–1381, równocześnie ochmistrz dworu. Kasztelanami byli Piotr, syn Marka z Cieplicy (1377) i Waclaw (?), syn Pawła z Dobo (1378).

STEFAN CZUDAR, żupan spiski w latach 1381–1382, równocześnie kasztelan spiski.

EMERYK BUBEK, żupan spiski w latach 1383–1385. Kasztelanami byli Piotr, syn Pousza z Žehry (1383) i Henryk, syn Jana z Łomnicy/Wielka Łomnica, (1385).

LEUSTASZ z Jelszawy, żupan spiski w latach 1387–1397, równocześnie odźwierny króla i palatyn. Kasztelanem spiskim był Błażej (1396).

DETRYK BUBEK, żupan spiski w latach 1397–1402, równocześnie palatyn.

PIOTR z Perina, żupan spiski w latach 1402–1404.

MAREK z Norymbergi, żupan spiski w latach 1405–1406, równocześnie główny poborca podatków królewskich, tricesimy i urbarialnego.

MIKOŁAJ GORJAŃSKI, żupan spiski w latach 1406–1409, równocześnie palatyn, żupan abowski i szaryski.

Jerzy z Messenpek, żupan spiski w latach 1409–1411. Jako kasztelani są wymieniani Jan ze Slatwiny/Slatvina, (1409) i Mikołaj (1411).

PIOTR BREZOWICKI, żupan spiski w latach 1411–1433. Równocześnie sędzia apelacyjny (1419) i żupan liptowski (1419). Kasztelanami byli Jan, syn Benedykta z Olszawicy/Olšavica, (1411–1424), Jan, syn Jerzego z Kazimira (1416), Filip (1417), Marcin, syn Bartłomieja z Betlanowiec/Betlanovce, (1425), Paweł z Roszkowian/Rožkovany, (1432–1433) i Walenty z Olszawicy (1433).

JAN z Perina, żupan spiski w latach 1433–1435, równocześnie żupan marmaroszski. Kasztelanem był Władysław z Keru (1434).

JAN z Rozhanowiec (Rozhanovce), żupan spiski w latach 1435–1437, równocześnie sędzia apelacyjny. Kasztelanem był Błażej z Bucłowian/Buclovany, (1435–1437).

STEFAN z Rozhanowiec młodszy, żupan spiski w latach 1437–1443, równocześnie żupan bratysławski. Jako kasztelani zamku są wymieniani Marcin z Széles (1437), Henryk Polak (1437–1438), Tomasz z Žehny (Žehňa) i Piotr z Baszki (1439).

Jerzy z Rozhanowiec, żupan spiski w latach 1437–1445, równocześnie sędzia krajowy i żupan braty-

sławski. Kasztelanem był Piotr z Baszki (1444–1445).

MIKOŁAJ BRCAŁ, żupan spiski w latach 1448–1452, równocześnie kasztelan Zamku Spiskiego. Jako kasztelani zamku są wymieniani także Maciej z Wnojtic (1446), Waclaw z Letkowa (1447) i Benedykt, syn Władysława z Hrhowa/Spišský Hrhov, (1448).

EMERYK ZAPOLYA, dziedziczny żupan spiski w latach 1464–1487.

STEFAN ZAPOLYA, dziedziczny żupan spiski w latach 1487–1499.

JADWIGA CIESZYŃSKA, z pewnością funkcję żupana spiskiego pełniła w latach 1507, 1512, 1519 (ale najprawdopodobniej także już od 1499 r. aż do śmierci w 1521 r.).

JERZY ZAPOLYA, dziedziczny żupan spiski (najprawdopodobniej także już od 1499 r.), z pewnością od 1505 r. aż do śmierci w 1526 r.

JAN ZAPOLYA, dziedziczny żupan spiski w latach 1499–1528.

Wykaz polskich starostów z lat 1412–1526*

PEŁKA [PAWEŁ?] GŁADYSZ z Łosiów h. Pobędzie, mianowany ok. 25 XII 1412 (przed 20 XI 1413), odwołany 1416/1422.

ZAWISZA CZARNY z Garbowa herbu Sulima, mianowany ok. 11 XI 1422 (przed 17 IV 1423), poległ V/VI 1428 pod Golubacem w bitwie z Turkami, osłaniając odwrót oddziałów Zygmunta Luksemburskiego.

PIOTR SZAFRANIEC z Pieskowej Skały (Junior) herbu Starykoń, syn Piotra podkomorzego krakowskiego: poświadczony na urzędzie VI 1429–4 VII (i połowa VIII) 1430.

JAN FARUREJ z Garbowa herbu Sulima, brat Zawiszy Czarnego: poświadczony na urzędzie 25/27 VIII 1430–2 XI 1430.

PIOTR SZAFRANIEC z Pieskowej Skały herbu Starykoń (ponownie), poświadczony XI 1438.

DZIERŚŁAW z WŁOSTOWIC, herbu Oksza, wzmiankowany w 1440 r.

ZBIGNIEW z OLEŚNICY biskup krakowski i JAN GŁOWACZ z Oleśnicy kasztelan i wojewoda sandomierski, bracia herbu Dębno, starostowie *in tenutam* 1440–1454. Zarządzali starostwem spiskim poprzez swoich faktorów nazywanych starostami (*capitanei*): Mikołaja Komorowskiego herbu Korczak 1440–1444, 1450; Jana i Stanisława Masłomiąckich z Czarnego Potoku herbu Topór 1447; Jana z Masłowa 1449; Jana z Oleśnicy herbu Dębno rządcy muszyńskiego z ramienia biskupa krakowskiego (syna Jana Głowacza) 1451–1454. Jako burgrabia lubowelski występuje w roku 1452 Jan Socha.

JAN GŁOWACZ z Oleśnicy, herbu Dębno. Urząd starosty pełnił w latach 1451–1454. Jako kasztelan zamku lubowelskiego w 1452 r. jest wymieniany Jan Socha.

MIKOŁAJ PIENIĄŻEK z Witowic herbu Jelita. Jako starosta wzmiankowany w latach 1454–1455. Bliski współpracownik Kazimierza Jagiellończyka. Urząd w formie najmu uzyskał na 4 lata. Jako kasztelan zamku lubowelskiego wymieniany jest Stanisław Gredownicki.

PRZECŁAW z Dmosic herbu Ostoja. Starosta w latach 1456–1474. Kazimierz Jagiellończyk 1 czerwca 1459 r. zabronił mu gnębienia miast spiskich. Jego podstarościami byli: w Podolińcu Jakub Ciele, Tela z Paniewa herbu Godziemba 1455–1456, zaś w Lubowli Klemens Wojcieszki 1457 i Andrzej Mokrski herbu Jelita 1460.

PIOTR KMITA z Wiśnicza i Sobnia herbu Szreniawa. Starosta w latach 1476–1505. Za zajęcie należnych spiskim duchownym dziesięcin legat papieski zagroził mu wykluczeniem z Kościoła. Za jego starostowania w drodze do Lewoczy zatrzymał się w Lubowli (Stará Lubovňa) król Jan Olbracht. Jego podstarościami (burgrabiami) byli: w Podolińcu Marcin Nawojowski 1491, a w Lubowli Benedykt z Koszyc i Koźmina 1491–1500.

STANISŁAW KMITA z Wiśnicza i Sobnia herbu Szreniawa. Brat Piotra Kmita. Starosta w latach 1505–1506.

JAN JORDAN z Zakliczyna herbu Trąby. Urząd starosty pełnił w latach 1506–1507.

ANDRZEJ KOŚCIELECKI herbu Ogończyk. Starosta w latach 1507–1515.

MIKOŁAJ JORDAN herbu Trąby. Starosta w latach 1515–1521.

PIOTR KMITA SOBIEŃSKI z Wiśnicza i Sobnia herbu Szreniawa. Starosta w latach 1522–1553.

* Opracowali Stanisław A. Sroka i Janusz Kurtyka na podstawie prac: Janusz Kurtyka, *Starostwo spiskie (1412–1769/70)*, w: *Terra Scepusiensis. Stan badań nad dziejami Spiszu*, red. R. Gładkiewicz, M. Homza, M. Pułaski, M. Slivka, Levoča-Wrocław 2003, s. 520–527; tenże, *Początki starostwa spiskiego i pierwsi starostowie. Z dziejów polityki Władysława Jagiełły wobec Zakonu Krzyżackiego i Zygmunta Luksemburskiego w latach 1411–1430*, „*Studia z dziejów państwa i prawa polskiego*”, t. 9, Lublin-Łódź 2006, s. 153–181 (Księga pamiątkowa dedykowana prof. Józefowi Matuszewskiemu); Zuzana Kollárová, *Spišské mestá v poľskom zálahu (1412–1772)*, Bratislava 2006, s. 35–44 (praca doktorska).

Wykaz prepozytów spiskich*

1209–1301

ADOLF jest pierwszym wiarygodnie potwierdzonym źródłowo prepozytem spiskim. Na Węgry przybył w orszaku Gertrudy z Andechs-Meran, żony króla Andrzeja II. Wzmiankowany tylko w 1209 r., gdy razem z siostrą zyskał ziemie nad Popradem – rodowe posiadłości panów z Wielkiej Łomnicy.

BENEDYKT (I)** *Karol Wagner i Józef Hradzsky w swoich wykazach dotyczących roku 1234 wymieniają go jako drugiego prepozyta. Nie mamy jednak żadnej wiarygodnej informacji, która by to potwierdziła.*

MACIEJ z rodu Hermann, spotykamy go dopiero w 1240 r. Był człowiekiem Beli IV. Z jego pontyfikatem wiąże się ożywiony ruch budowlany na Zamku Spiskim. Po raz ostatni wzmiankowany w 1260 r.

BENEDYKT (II) *Dokument prawdopodobnie z 1259 r. jako prepozyta wymienia kolejnego Benedykta. Na tej podstawie Karol Wagner i Józef Hradzsky włączyli go do swojego wykazu. Jednak ten dokument jest falsyfikatem. Potwierdza to również udokumentowany fakt pełnienia w tym czasie urzędu prepozyta przez Macieja z rodu Hermann.*

JAN (I). Według wykazów Karola Wagnera i Józefa Hradzkiego w 1263 r. prepozytem był pewien Jan. Ale nowsze edycje źródeł skorygowały błędne odczytanie dokumentu. Podają imię innego prepozyta, konkretnie Mutimira.

MUTIMIR jest trzecim w kolejności wiarygodnie potwierdzonym prepozytem spiskim. Wymieniany jest w błędnie odczytanym dokumencie z 1263 r. Za jego pontyfikatu dokończono budowę pałacu biskupiego i kontynuowano budowę kościoła kolegiackiego św. Marcina. Kanclerz królowej węgierskiej. Urząd prepozyta pełnił do 1281 r.

ŁUKASZ, urząd prepozyta objął bezpośrednio po Mutimirze. Zachowała się o nim jedna, z 1282 r. wzmianka, gdy liczbę kanoników w Kapitułe Spiskiej powiększył z czterech do dziesięciu. Równocześnie był kanclerzem królowej matki Elżbiety Kumaniki.

BARTŁOMIEJ, prepozyt po śmierci Łukasza. Podobnie jak jego poprzednik, urząd pełnił krótko. W kancelarii królewskiej był wicekanclerzem. Urząd prepozyta spiskiego objął 24 czerwca 1283 r. jako prepozyt po raz ostatni jest wzmiankowany 23 lutego 1284 r.

JAKUB prepozytem został jeszcze w 1284 r. i był nim aż do śmierci w 1301 r. W 1293 r. został wyświęcony na biskupa *ad personam*. Zajęto czasów liczba kanoników wzrosła do szesnastu. Należy do najwybitniejszych osobistości w historii Kościoła na Spiszu za panowania dynastii Arpadów.

1301–1526 (1544)***

PAWEŁ, wybrany na prepozyta latem 1301 r., tuż po śmierci poprzednika Jakuba. Urząd pełnił do 1315 r. Kanclerz żony Karola Roberta.

HENRYK, prepozyt po Pawle. Urząd pełnił do 1322 r. Potem został wybrany na biskupa weszpremskiego.

JAN I (II), prepozyt od 1323 r., po śmierci Henryka. Urząd sprawował przez 24 lata, aż do 1347 r. Również on został biskupem weszprymskim. Poseł króla na dworze papieża w Awinionie.

MIKOŁAJ I, po Adolfie kolejny prepozyt z rodziny Łomnickich, ewentualnie Brezowickich. Urząd pełnił w latach 1347–1356.

* Opracował Peter Labanc na podstawie kwerend archiwalnych i prac: Carolus Wagner, *Analecta Scepusia sacri et profani*, t. III, Posonii et Cassoviae 1778, s. 1–83 i Józef Hradzsky, *Initia progressus ac praesens status Capituli ad sanctum Martinum E.C. de Monte Scepusia olim collegiati sub jurisdictione archiepiscopi Striginiensis nunc vero Cathedralis sub proprio episcopo Scepusiensi constituti*, Szpessváralja 1901, s. 297–396.

** Rzymska cyfra za imieniem prepozyta oznacza jego kolejność w tym wykazie, w przypadku gdy kilku prepozytów nosi to samo imię. W nawiasie znajduje się liczba porządkowa, którą podał Józef Hradzsky w swoim wykazie, a nie jest zgodna z przesuniętą kolejnością na podstawie zmienionego indeksu nazwisk dla XIII w.

*** Wykaz dla lat 1301–1526 (1544) opracowano na podstawie pracy Józefa Hradzkiego. Tak jak w najdawniejszych czasach, również w indeksach prepozytów w tym czasie pojawiają się wątpliwe miejsca, które często są zanegowane przez nowo odkryte materiały źródłowe. Badania w tym zakresie nie zostały jeszcze zakończone (uwaga autora).

DOMINIK BUBEK, nie wymieniony w wykazie Józefa Hradzkiego. W 1360 r. został biskupem w Csanadzie. Wiarygodne informacje o nim zawierają papieskie rejestry suplik¹.

BENEDYKT I (III) na urządzie prepozyta zastąpił Dominika Bubeka, którego Hradzki jednak nie wymienia. Dlatego czas pełnienia funkcji przez Benedykta należy zweryfikować. Najprawdopodobniej prepozytem został w 1360 r. Działalność na Spiszu ukończył w 1379 r., gdy został biskupem weszprymskim.

PIOTR jako prepozyt spiski jest wymieniony w jednym dokumencie papieskim z 1368 r.² Jednak Józef Hradzki nie ujmuje go w swoich wykazach. Dlatego też włączenie go do wykazu bez szczegółowych badań jest wątpliwe.

JAN II (III), urząd pełnił tylko trzy lata, od roku 1379 do 1382. W tym czasie również studiował na uniwersytecie w Bolonii. Zastępował go jeden z kanoników. W 1382 r. został biskupem w Polsce.

MIKOŁAJ II zastąpił w 1382 r. Jana. Był również sekretarzem i kanclerzem królowej Marii oraz kapelanem Zygmunta Luksemburskiego.

JERZY I, urząd objął w 1392 r., po prepozycie Mikołaju i pełnił go do 1405 r.

DOMINIK, według Hradzkiego był kolejnym prepozytem po Jerzym I. Również on karierę w Kościele kontynuował poza Spiszem, konkretnie w Csanadzie. Jednak nowoczesna archontologia Pala Engela nie zna w tym czasie żadnego biskupa csanadzkiego o imieniu Dominik.

JERZY II, spiskim prepozytem miał zostać po wyjeździe Dominika w 1408 r. W 1419 r. został biskupem siedmiogrodzkim. Później został nawet arcybiskupem ostrzyhomskim.

JERZY III nastąpił w 1419 r. po swoim imienniku. Pochodził z Kieżmarku (Kežmarok). W czasie najazdów husyckich został wzięty do niewoli i wywieziony do Pragi, gdzie w 1433 r. zmarł.

JAN III (IV) Stock urząd prepozyta pełnił przez 31 lat, od roku 1433 do 1464. Z wykształcenia był lekarzem.

KASPER BACK zastąpił Jana Stocka w 1464 r. Urząd pełnił do 1493 r.

JERZY IV, na urząd mianowany przez Zapolyów, którzy uzyskali prawo patronatu nad Kapitułą Spiską, po wyjeździe Kaspra Backa. Ale w 1505 r. musiał ustąpić.

WŁADYSŁAW był kandydatem kompromisowym na urząd prepozyta. Mianowany w 1505 r. przez Jadwigę Cieszyńską. W 1515 r. zastąpił go pierwotny kandydat z 1505 r.

JAN IV (V) z Łomnicy, na prepozyta proponowany w 1505 r. Jednak nie został zaakceptowany. Prepozytem został po powrocie ze studiów w Bolonii w 1511 r. Urząd pełnił do 1544 r., gdy odrzucił naukę Kościoła katolickiego

¹ *Monumenta Vaticana Slovaciae Registra supplicationum ex actis pontificum Romanorum res gestas Slovacas illustrantia*, (1342–1415), t. 2, cz.1, ed. Vladimirus Rábik, Trnava 2009, nr 425.

² *Vetera monumenta historia Hungarum sacram illustrantia*, ed. Augustino Theiner, t. 1–2, Romae 1859–1860 (tutaj t. 2, nr 163).

Wykaz opatów klasztoru Panny Marii w Szczawniku Spiskim*

ALBERT, opat w latach 1256–1270. Na jego prośbę Bela IV dokumentem z 14 sierpnia 1260 r. potwierdził granice majątku klasztoru, ponieważ jego oryginalny przywilej uległ zniszczeniu. Pierwszy znany dokument, który jako opat spiski wystawił w imieniu swoim i konwentu pochodzi z 1264 r.

OPAT nieznan z imienia. Z lat 1271–1286 pochodzi kilka dokumentów, w których nie wymienia się konkretnego imienia opata ze Spisza. Przywilej klasztoru 20 września 1271 r. potwierdził król Stefan V.

JAN I (*Johannes Abbas et conuentus Beate Virginis ordinis Cisterciensium de Scepus*) prawdopodobnie nie pochodził z Węgier. Opatem był w latach 1286–1310.

[*tephanus*]. W dokumencie wystawionym przez opata w 1312 r. w intytulacji wymienia się jedynie S. Prawdopodobnie chodzi o opata o imieniu Stefan, a nie Serafin (lub *Sighardus*, *Simon*), jak pisze się w starszej literaturze.

JAN II, opatem był prawdopodobnie w latach 1313–1320. Na rok 1314 jest datowany dokument, który potwierdza, że opat Jan, który go wystawił, nie jest tożsamy z Janem I, ponieważ jest on tutaj wymieniony jako już zmarły poprzednik.

WILHELM I/ GUYLLERMUS opatem był w latach 1326–1328. Razem z prepozytem spiskim Janem, dokumentem wystawionym 19 kwietnia 1328 r. w Lewoczy wezwał biskupa egerskiego Csanada, aby zgodnie z mandatem papieża Innocentego IV zażegnał spory z rektorami i wikariuszami swojej diecezji.

JAN III, opat w latach 1330–1331. Możliwe, że jest to opat Jan II.

WILHELM II/VYLLERMUS, opat w latach 1346–1347. Dokument z 1346 r. informuje o długim sporze między spiskim prepozytem Janem i opatem klasztoru w Szczawniku Spiskim również Janem o zamek Marcela. Z uwagi na zły stan zdrowia prepozyt spiski zrzekł się praw na rzecz Wiliama II. Urząd objął po przeniesieniu poprzednika, opata Jana do innego opactwa.

OPAT nieznan z imienia, pełnił urząd w latach 1348–1366. Zygfyrd, opat klasztoru św. Benedykta z Hronskiego Benadiku (Hronský Beňadik) i Daniel, opat klasztoru św. Andrzeja z węgierskiego Wyszegradu, razem z biskupem Peczu 19 grudnia 1348 r. wezwali opatów, przeorów i konwenty klasztorów Panny Marii, Skały Schronienia i Lechnicy oraz kilku proboszczów ze Spisza, do przybycia następnego dnia do kościoła św. Marcina. Z upoważnienia papieża Klemensa VI Zygfyrd ze współpracownikami miał zbadać możliwość utworzenia biskupstwa spiskiego. W tym czasie opactwa węgierskie były wizytowane. Wizytację zainicjował król Ludwik I Wielki. Z upoważnienia Kapituły Generalnej w Citeaux odbywał je Seifrid, opat klasztoru w Rein (Styria). Klasztor miał 12 mnichów po ślubach. W sprawach świeckich i duchownych był administrowany według zasad zakonu.

JAN IV, opat w latach 1367–1374. Papież Urban, do którego dotarły wiadomości o wielu niegodziwościach opata cystersów, wystosował do prepozyta spiskiego Piotra list, w którym domagał się usunięcia opata z urzędu. Oprócz marnotrawienia majątku, Jan miał się dopuścić rabunku na osobach Mikołaja i Jana, synach zamordowanego Jana, zbrojnicza królewskiego z Bełtanowiec, cudzołóstwa, porywania panien, utrzymywania konkubin, z którymi miał kilkoro dzieci.

WŁADYSŁAW I, opat w latach 1387–1395. Bywa utożsamiany z Władysławem z Wilkovej, biskupem w dalmackim Kninie.

WŁADYSŁAW Z WILKOWEJ, jako zarządca działał w latach 1396–1412. W intytulacjach jest przedstawiany jako biskup kniński i zarządca opactwa na Spiszu. W 1398 r. kilku kościołom na Spiszu udzielił 40-dniowego odpustu. Za jego rządów zmieniły się stosunki własnościowe klasztoru. Wielokrotnie okazał się obrońcą kartuzów ze Skały Schronienia i z Lechnicy.

JAN V, urząd opata sprawował w latach 1414–1415. Za jego kadencji powstał spór między klaszto-rem w Szczawniku Spiskim, a klasztorem na Skale

* Opracowała Beata Vida na podstawie kwerendy archiwalnej i pracy: Carolus Wagner, *Analecta Scepusii*, t. III, s. 151–162.

Schronienia. Cystersi wnieśli skargę na kartuzów, obwiniając ich o wyniesienie z ich refektarza ksiąg.

ZYGMUNT, opat w latach 1419–1425. W 1419 r. papież Marcin V upoważnił go do wprowadzenia na urząd prepozyta spiskiego Jerzego, syna Teodoryka z Kieżmarku.

WŁADYSŁAW II, opat w latach 1432–1445. W 1432 r. odbywał się sąd nad Serwacym, proboszczem z Hranownicy (Hranovnica), który mimo interdyktu nałożonego przez prepozyta spiskiego Jerzego na niektóre kościoły dóbr szczawnickich, odprawił tu mszę. Proboszcz tłumaczył się poleceniem opata Władysława. Mimo groźby pozbawienia urzędu i więzienia, proboszcz nie zmienił zdania.

OPAT, nieznanymi z imienia, urząd pełnił w latach 1446–1462. W 1446 r. Pankracy z Mikulasza, razem z innymi ludźmi, dokonał napadu na szczawnicki klasztor. Swojego opata klasztor miał trzy lata póź-

niej. Kapituła Generalna wezwała go na posiedzenie. W 1462 r. Szczawnik był w rękach zwolenników Jiskry.

ADMINISTRATOR MIKOŁAJ HENKEL, pełnił urząd w latach 1463–1470. Pochodził ze Spiskiego Czwartku. Był kanonikiem Kapituły Spiskiej. Po ekskomunice w 1466 r. jeszcze kilka lat zarządzał opactwem.

ADMINISTRATOR STEFAN ZWIMIA, pełnił urząd w latach 1474–1514. Był duchownym archidiecezji ostrzyhomskiej. Urząd objął na prośbę Emeryka Zapolyi, stryja Stefana. 6 czerwca 1474 r. od papieża Sykstusa IV otrzymał 120 złotych.

JAN VI (z Czuly/*de Cwla?*). Opatem był w latach 1507–1515. Nie można potwierdzić lub zaprzeczyć, czy chodzi o dwie osoby, Jana VI i Jana VII z Czuly.

MICHAŁ ROŻEŃ (*Lazarus?*), opat w latach 1518–1542. W 1530 r. klasztor faktycznie przestał istnieć.

Wykaz preceptorów generalnych zakonu antonitów prowincji węgierskiej i slawońskiej w Drawcach*

RAJMUND (*REMUNDUS/RAYMUNDUS*), w 1300 r. wzmiankowany jako *magister cruciferorum Domus Hospitalis in Darocz* (mistrz krzyżaków domu szpitalnego w Drawcach)

GUIDO, w 1326 r. wymieniany jako *magister et commedator in Dravecz* (mistrz i komendant w Drawcach). Wzmiankowany w dokumencie, którym został mianowany na arbitra (rozjemcę, sędziego) w sporze między opactwem w Szczawniku Spiskim, a mieszkańcami.

JAN, wymieniony w 1366 r. jako *Prior demum Praeceptor Ordinis Cruciferorum S. Antonii de Darouch*. (Najpierw przeor, następnie preceptor zakonu szpitalnego św. Antoniego w Drawcach). Gdy papież wyraził zgodę na zajęcie przez zakon św. Antoniego opuszczonych lub bezpańskich szpitali, antonianie przejęli w administrację usytuowany za murami Koszyc szpital św. Ducha. Sprawa trafiła do sędziego apelacyjnego króla Zygmunta.

ANONIMOWY preceptor wzmiankowany w 1392 r. w sporze o szpital w Koszycach.

ALAN/ALANUS/ALMANNUS/ALMAMIUS, preceptor w Drawcach, wzmiankowany w 1399 r. Również on nie uzyskał zgody Zygmunta Luksemburskiego na przejęcie przez jego zakon szpitala w Koszycach. Ponieważ kolejne krzywdy, które spotykały Koszyczan, wydawały się nie do rozwiązania, Zygmunt w dokumencie z 1399 r. przypomniał mu, że znajdujący się w pobliżu kościoła Ducha Świętego szpital od początku należał do miasta i parafii i nigdy nie był pod patronatem św. Antoniego, a więc draweckich antonitów. Alan przywłaszczył sobie szpital św. Elżbiety w Podegrodziu Spiskim (*Spišské Podhradie*).

REINHARD/RENARDUS jest wzmiankowany w 1412 r. Również on kontynuował spór o szpital. Aktualne rozwiązanie problemu koszyckiego szpitala zakwestionował u samego legata apostolskiego Branda, a nawet przed samym Trybunałem Apo-

stolskim. Był świadkiem uroczystości objęcia urzędu prepozyta spiskiego przez Jerzego z Kieżmarku. Zmarł w 1420 r.

ALBERT/ALBERTUS DE THAPOLCZA, po długiej nieobecności w kościele św. Antoniego w Drawcach, rękami najdostojniejszego pana i prałata Jerzego *de Mechke* (Mieszko?) przekazał jego sprawę czcigodnemu panu kanonikowi Benedyktowi z Hrhowa (*de Gargo*) ze wszystkimi gospodarstwami i pożytkami i uczynił to w obecności Jana Zapolyi.

JAN (II) jest wymieniony w *Kronice lewockiej* w 1517 r.

MIKOŁAJ, wzmiankowany w 1520 r. W czasie gdy pełnił urząd, Teodoryk, opat klasztoru św. Antoniego w diecezji wienneńskiej we Francji zyskał od papieża Leona X wiele przywilejów. Papież jednak nie zdążył przed śmiercią potwierdzić ich w formie buli. Uczynił to w 1523 r. papież Klemens VII, który nie tylko wspomnianemu opatowi, ale wszystkim preceptorom przyznał prawo do kwestowania, zbierania i pozostawiania wszystkich datków klasztorowi, prowadzącemu działalność charytatywną. Zabronił również przekazywania majątków członków zakonu innym osobom. Stwierdził, że mają prawo domagać się sądu świeckiego, gdy ich święte miejsca będą w niebezpieczeństwie.

JAN (III) jest wymieniony w 1538 r. w związku z rozstrzygnięciem sporu majątkowego o dawne działy zakonu pod Zamkiem Spiskim. Jan nie mógł z nich korzystać. Od króla Ferdynanda otrzymał je Melichar Tluk. Od tego momentu rodzina Tluka zmieniła nazwisko na Draweckie.

SEBASTIAN DE SZENTGYOERGY, wzmiankowany w 1555 r. Nosił zaszczytny tytuł prepozyta kościoła szpitalnego św. Ducha w Drawcach. Świątynia była splądrowana i rozkradziona. Z tego powodu nie mogły się w niej odprawiać msze święte. Toczył spór z Draweckimi.

* Opracował Marek Vadrna na podstawie prac: Carolus Wagner, *Analecta*, t. III, s. 163–172 i Johannes Bárdossy, *Supplementum analectorum terre Scepusiensis*, t. II, Leutschoviae 1802.

Wykazy przeorów i innych hierarchów klasztorów kartuzów na Spiszu*

Lapis Refugii (Skała Schronienia)

ANDRZEJ, mnich kartuski z klasztoru w słoweńskim Žiče (Seitz). Od 1299 r. razem z innym, niewymienionym w dokumentach z imienia mnichem z tego klasztoru uczestniczył we wszystkich rozmowach związanych z założeniem pierwszego klasztoru kartuzów na Spiszu. Później nadzorował jego budowę. Do czasu oficjalnego zatwierdzenia klasztoru przez Kapitułę Generalną i przybycia pierwszych mnichów był jego rektorem.

KONRAD, od 1307 r. pierwszy przeor tego klasztoru. Ze wspólnotą mnichów był przysłany z klasztoru w Žiče. Przeorem przestał być po trzech latach na własną prośbę. Pragnął w pełni poświęcić się innym obowiązkom, w szczególności kopiowaniu ksiąg.

PIOTR, przeor od 1310 r. W 1313 r. jako wikariusz klasztoru jest wzmiankowany Jan.

MARCIN, przeor od 1316 r.

JAN przeorem został krótko po 1320 r., gdy Kapituła Generalna przyjęła do wiadomości informację o śmierci poprzednika, prawdopodobnie w 1321 r. W 1329 r. jako prokurator klasztoru jest wymieniany HERBORD.

GOBLIN, był przeorem krótko w 1339 r.

JAN, przeor od 1340 r.

HERBORD, przeor od 1355 r. Nie ma pewności, czy chodzi o tego samego mnicha, który wcześniej był prokuratorem klasztoru, czy też jest to przypadkowa zbieżność imion.

PIOTR, przeorem został w 1390 r. z woli Kapituły Generalnej, a nie przez wybór, jak to było przyjęte. Przedtem był prokuratorem domu zakonnego *Sanctae Trinitatis* w Brnie – Królowym Polu. Zmarł w 1395 r.

STEFAN, był przeorem przez krótki czas po śmierci poprzedniego przeora. Zmarł już w 1396 r.

DETRIK/TEODORICH/DIETRICUS, przeorem został w 1396 r. z nakazu Kapituły Generalnej (a nie w drodze wyboru przez konwent). Wcześniej wymienia-

ny jako mnich klasztoru w Žiče. Z funkcji odwołany na usilną własną prośbę trzy lata później.

MICHAŁ, przeor od 1399 r. Wcześniej był przeorem klasztoru *Vallis Auxilii* w Tarkany (obecnie Węgry). Inny Michał jest wzmiankowany jako prokurator domu *Lapis Refugii* w 1404 r.

SALOMON, jako przeor wymieniany od 1408 r. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1413 r.

MIKOŁAJ, przeor od 1416 r. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1437 r., jako zwykły mnich. Nie wiadomo, kiedy i w jakich okolicznościach zrezygnował lub został pozbawiony urzędu. W latach 1418–1419 jako prokurator klasztoru w dokumentach figuruje BALTAZAR.

MICHAŁ na czele konwentu miał stać w czasie, gdy klasztor był spustoszony i spalony przez husytów, a więc w 1433 r. Ze źródeł historycznych wymienia go tylko *Kronika anonimowego kartuza ze Skały Schronienia*, podając jednak błędnie rok, 1436.

JAN, jako przeor pisemnie wzmiankowany od 1437 r.

JAN MONESSER z Kieżmarku, jako przeor pisemnie wzmiankowany od 1452 r. W 1454 r. rozpoczął gruntowny remont opuszczonego i zniszczonego przez husytów klasztoru. Według zapisów Kapituły Generalnej z funkcji przeora na własną usilną prośbę odwołany w 1462 r. Wybór przeora powierzono konwentowi klasztoru. Nie ma żadnych dokumentów, pozwalających łączyć go z poprzednim przeorem o tym samym imieniu. Ponadto jest niemożliwe, aby jedna i ta sama osoba pełniła urząd przez tak długi czas.

TOMASZ, przybył ze środowiska klasztorowego w obecnej Austrii. Śluby zakonne złożył w Gaming i przez pewien czas był przeorem domu zakonnego *Porte Beate Mariae* w Agsbach. Jako przeor na Skale Schronienia działał krótko po odejściu poprzednika. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w grudniu 1464 r.

GABRIEL z (*Rivulus Dominarum seu Civitas Nova*) śluby zakonne złożył w Leveldzie. Jako przeor domu *Lapidis Refugii* jest wzmiankowany od 1464 r. W 1471 r. prokuratorem tego klasztoru był KASPER.

* Na podstawie dokumentów archiwalnych, kronik klasztorowych i zapisów Kapituły Generalnej zakonu opracowała Naďa Ráčová.

JAN z SIĘDMIOGRODU śluby zakonne złożył w Mauerbach. *Kronika anonimowego kartuza* jako przeora na Skale Schronienia sytuuje go w latach siedemdziesiątych XV w., nie podając jednak dokładnych dat pełnienia urzędu. Powodem jego odwołania było aktywne zainteresowanie alchemią, na co sprzeniewierzył część majątku klasztoru. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1501 r. jako przeor klasztoru w Pleterje.

MIKOŁAJ, wcześniej przeor domu zakonnego w Mauerbach i wizytator prowincji zakonnej *Alemania Superioris*. Na Spisz posłany w celu konsolidacji tamtejszych stosunków wewnętrznych. Przeorem klasztoru na Skale Schronienia został prawdopodobnie około 1478 r. W 1484 r. jako prokurator klasztoru jest wymieniany MARCIN.

ANDRZEJ *de Tornavia* śluby zakonne złożył w *Vallis Auxilii* w Tarkany. Na urząd przeora domu zakonnego *Lapis Refugii* został wybrany około 1492 r. Jego działalność wiąże się z rozległą przebudową klasztoru. W tym samym roku jako prokuratora klasztoru dokumenty wymieniają WŁADYSŁAWA. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1525 r. jako przeor klasztoru w Tarkany.

JODOK z Wondriszla (Nalepkowo/Nálepkovo) śluby zakonne złożył w klasztorze na Skale Schronienia, gdzie spędził większą część życia. Kontynuował prace budowlane swojego poprzednika. Według kronikarza klasztoru był zdolnym pisarzem i iluminatorem rękopisów. Według zapisów Kapituły Generalnej w 1508 r. poprosił o zwolnienie z urzędu, jako powód podając zaawansowany wiek i problemy zdrowotne.

JAN, przeniesiony z drugiego klasztoru kartuzów w Lechnicy, gdzie składał również śluby zakonne. Urząd przeora objął w 1508 r., po odejściu poprzednika. W 1508 r. jako prokurator klasztoru na Skale Schronienia jest wymieniany JERZY.

MICHAŁ THYR, wcześniej proboszcz w Koszycach. Śluby zakonne złożył w klasztorze w Lechnicy. Przeorem został około 1512 r., po odwołaniu z urzędu poprzednika.

EUCHERIUS, pochodził z jednego z frankońskich klasztorów kartuzów. Na urząd przeora domu zakonnego *Lapis Refugii* był wybrany w 1517 r. Jest ostatnim przeorem, którego wymienia *Kronika anonimowego kartuza*. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1520 r.

ANDRZEJ, przeor w 1520 r.

PIOTR, w 1524 r. wzmiankowany jako prokurator klasztoru.

GRZEGORZ, w dokumencie z 1536 r. wymieniany jako prowizor klasztoru.

MARCIN URSINUS, jako przeor wzmiankowany w dokumencie w 1540 r. Prawdopodobnie ostatni faktyczny przeor klasztoru na Skale Schronienia. Według zapisów Kapituły Generalnej przeor tego domu zakonnego został ostatecznie odwołany, a administrowanie klaszturem powierzono przeorowi klasztoru w Lechnicy.

Vallis Sancti Anthonii (Lechnica)

JAN, przeor klasztoru prawdopodobnie od jego oficjalnego założenia i zatwierdzenia przez króla Karola Roberta w 1320 r., a więc w czasie jego budowy. W dokumentach jest wymieniony dopiero w 1337 r. i na początku lat czterdziestych XIII w. Nie można wykluczyć, że chodziło o więcej osób o tym samym imieniu.

GOBLIN, przeor po 1344 r. Na tym stanowisku wymienia go wyłącznie kronika klasztoru, którą w XVIII w. na podstawie dokumentów archiwalnych opracowali kameduli, następcy kartuzów w pustelni lechnickiej. Rzekomo sam zrezygnował z urzędu.

TEODORYK, przeor klasztoru najpóźniej od 1351 r., w czasie ostatecznego uregulowania spraw majątkowych z macierzystym klaszturem na Skale Schronienia.

JAN, przeor klasztoru najpóźniej od 1359 r., co potwierdzają dokumenty. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1363 r. W rzeczywistości prawdopodobnie rok później.

ULRYK, przeor klasztoru w Dolinie św. Antoniego od 1362 r. Urząd pełnił krótko. Zmarł prawdopodobnie w 1364 r. Kapituła Generalna jako datę śmierci podaje rok 1365.

JAN, urząd objął w 1364 r., po śmierci poprzednika. Od tego czasu jego imię figuruje również w dokumentach. Przywilej królewski Ludwika Wielkiego jako przeora wymienia go jeszcze w 1381 r.

STEFAN, jako przeor jest wymieniany jedynie w kronice klasztornej. Nie znaleziono potwierdzenia tego w innych dokumentach. Prawdopodobnie przełożonym był krótko.

PAWEŁ, wcześniej był przeorem domu zakonnego *Throni Beatae Mariae* w Gaming. Przełożonym klasztoru w Lechnicy był krótko. Dokumenty odnoszące to w 1392 r.

MIKOŁAJ, prokurator klasztoru w Dolinie św. Antoniego. Przeorem został w 1394 r. z nakazu Kapita-

ły Generalnej (a nie w drodze wyboru przez wspólnotę mnichów, jak to było w zwyczajach).

JERZY, śluby zakonne złożył w Lechnicy. Według zapisów Kapituły Generalnej przeorem został w 1407 r. Jeszcze w tym samym roku z powodu problemów ze wzrokiem poprosił o zwolnienie z urzędu.

JERZY, prokurator klasztoru *Vallis Sancti Anthoni*. Według Kapituły Generalnej przeorem został zaraz po zwolnieniu z urzędu poprzednika w 1408 r. Wydaje się, że ponieważ chodziło o dwóch, pełniących po sobie urząd przeorów o tym samym imieniu, dla kronikarza po upływie czasie stanowili jedną osobę.

MIKOŁAJ, przeor klasztoru od 1416 r. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł 1436 r., gdy nie był już przeorem. Kiedy i w jakich okolicznościach z urzędu zrezygnował lub został odwołany, krótki zapis nie podaje.

MICHAŁ, przeor klasztoru pod koniec lub po 1425 r. Wcześniej był przeorem w klasztorze macierzystym na Skale Schronienia. Kronika klasztorna podaje lata 1410–1412, ale najpewniej było to już wcześniej, zaraz w pierwszych latach XV w.

GABRIEL, według kroniki klasztornej przeorem miał zostać najpóźniej w 1452 r. Wzmianka o nim jest bardzo krótka i nie zawiera innych informacji. Jego działalności nie można potwierdzić żadnymi dokumentami.

BENEDYKT, śluby zakonne złożył w klasztorze *Throni Beatae Mariae* w Gaming. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł w 1465 r., co zakłada, że funkcję przeora klasztoru w Dolinie św. Antoniego pełnił już nieco wcześniej. Ciekawe, że nie wspomina go żadna wersja kroniki klasztornej i że z jego imieniem nie spotykamy się w żadnym innym dokumencie.

MARCIN, dokładna data objęcia przez niego urzędu nie jest znana. W dokumentach jest wzmiankowany od 1472 r.

MACIEJ, według kroniki klasztornej przeorem klasztoru w Lechnicy był od 1481 r. Do dzisiaj nie znaleziono żadnego dokumentu, który by to potwierdzał.

STEFAN, przeorem został około 1492 r., co potwierdza dokument. Według zapisów Kapituły Generalnej zmarł 1506 r. W następnym roku Kapitu-

ła Generalna zatwierdziła wybór nowego przeora. Jednak protokół nie podaje jego imienia, ani innych informacji.

JAN, urząd przeora objął najpóźniej w 1518 r., przy najmniej w tym roku jego imię w związku z klasztorem pojawia się po raz pierwszy w dokumentach. Nie wykluczone jednak, że przeorem domu zakonnego w Lechnicy został już wcześniej, zapewne po śmierci Stefana.

MARCIN, według kroniki klasztornej przeorem został w 1542 r. Urząd pełnił bardzo krótko. Może właśnie dlatego jego imię nie figuruje w żadnym z zachowanych dokumentów.

JAN, przeor od 1544 r. Przypuszczalnie przez większą część życia działał w klasztorze *Vallis Sancti Anthoni*, złożył również śluby zakonne. Według zapisów Kapituły Generalnej jeszcze w roku objęcia urzędu przeora został również tytularnym przeorem i administratorem zlikwidowanego klasztoru na Skale Schronienia. Według kroniki klasztornej stało się to jeszcze za czasów jego poprzednika.

MACIEJ, według danych Kapituły Generalnej jego wybór został zatwierdzony w 1549 r. i w tym też roku zaczął pełnić urząd. Jego działalność na początku lat pięćdziesiątych potwierdzają zachowane dokumenty.

KRZYSZTOF Z TOPORCA, według kroniki klasztornej przeorem został w 1553 r. Urząd pełnił prawie dziesięć lat.

MARCIN, jego działalność na stanowisku przeora odnotowuje dokument z 1561 r. Inne źródła, łącznie z kroniką klasztorną, jego osoby nie wymieniają.

FRANCISZEK, przeor od 1562 r. Był ostatnim faktycznym przeorem klasztoru w Lechnicy. Za jego kadencji (mimo jego protestów) 20 listopada 1563 r. klasztor i wszystkie jego majątki za wiedzą także króla Ferdynanda przejął prepozyt Jerzy Bornemisa.

MICHAŁ SCHATZ/DE SCHAG, przeorem tytularnym klasztoru został w 1565 r. Interesujące, że dokument z tego samego roku wymienia go również jako przeora domu zakonnego *Lapis Refugii*, przy czym majątki tego klasztoru jeszcze w 1563 r. król Ferdynand darował na rzecz szkoły w Kapitulce Spiskiej.

JERZY z Egeru, przeor tytularny od 1567 r. Ostatni przełożony klasztoru w Lechnicy.

Wykaz przełożonych klasztoru kanoników Grobu Świętego w Lendaku*

HENRYK, prepozyt z polskiego Miechowa. Po konflikcie z Władysławem Łokietkiem był zmuszony wyjechać na Węgry. W latach 1313–1315 stał na czele bożogrobców na obszarze dzisiejszej Słowacji i przyczynił się do zdomowienia zakonu na Spiszu. W źródłach zawsze wspominany tylko jako prepozyt miechowski. Zmarł prawdopodobnie w 1318 r.

BORYSŁAW, reprezentował klasztor miechowski w rokowaniach z Janem i Rykolfem, synami Rykolfą na temat prawa patronatu nad klasztorem w Lendaku w 1325 r. Według kilku autorów, po zawarciu umowy o przeniesieniu praw patronatu na klasztor w Miechowie, Borysław miał zostać prepozytem lendackim. Jednak nie ma to jednoznacznego dowodu.

RYKOLF, pierwszy, potwierdzony źródłami prepozyt z Lendaku. Był synem magistra Jana z Łomnicy. Za jego kadencji pozycja klasztoru w Lendaku względem prepozytury miechowskiej stała się mocniejsza. Czasowo bożogrobcy ponownie zyskują także niektóre majątki w Szaryszu. Na czele klasztoru stał co najmniej w latach 1340–1360.

PAWEŁ, prepozyt z Glogownicy (Chorwacja) i z Lendaku. Prepozyturę lendacką otrzymał prawdopodobnie bezpośrednio od króla węgierskiego Zygmunta, ewentualnie jego żony Marii, a w 1390 r. kapituła spiska potwierdziła dokumenty, na których podstawie bożogrobcy w drodze wymiany zyskali ziemie na północnym Spiszu w Lendaku, jak również donację Spiskich Hanuszowiec (Spišské Hanušovce).

JAN, prepozyt z Lendaku. Występuje w źródłach w 1475 r., kiedy zlecił sporządzić kopie najważniejszych dokumentów dotyczących klasztoru w Lendaku.

JAN, prepozyt w Lendaku w roku 1519. W imieniu parafii lendackiej przyczynił się do remontu zniszczonych węgierskich zamków pogranicznych.

FRANCISZEK, prepozyt w Lendaku w 1534 r.

JAN, prepozyt w Lendaku, w *Protokołach kongregacji żupy spiskiej* wymieniony w latach 1542 i 1543. Pochodził prawdopodobnie z rodziny Tarcai (Toryski).

ALBERT, prepozyt w Lendaku w 1545 r. Toczył spór z panem na zamku kieźmarskim.

KASPER ZULA, w sierpniu 1548 r. przez króla Ferdynanda I został przedstawiony jako prepozyt w Lendaku. W tym czasie był notariuszem *majoris cancellarie Hungarie*. Jego osoba po raz pierwszy potwierdza obecność w Lendaku instytucji komendatorów. Gaspar Zula był również zwykłym spiskim kanonikiem. W 1554 r. zrezygnował zarówno z funkcji prepozyta, jaki spiskiego kanonika.

WALENTY, jako prepozyta w Lendaku źródła wymieniają go w 1550 r. Prawdopodobnie był mianowany przez posiadacza prawa patronatu, a więc konwent miechowski, jako kontrkandydat Gaspara Zuli. Walentemu przez pewien czas (minimalnie przez kilka miesięcy) udawało się kierować prepozyturą lendacką.

JERZY BODY, na prepozyta w Lendaku mianował go Ferdynand I w grudniu 1554 r. Był również prepozytem klasztoru norbertanów w Leleszu, a od 1556 r. posiadał tytuł biskupa czanadskiego. Po jego śmierci, król w lipcu 1558 r. uznał prawo klasztoru w Miechowie do przedstawiania prepozytów dla Lendaku.

WINCENTY CHOLEWSKY (SOLEVSKY), urząd prepozyta w Lendaku objął najpóźniej w marcu 1559 r. Z tego roku zachowało się kilka dokumentów o sporach Wincentego z Jakubem Grzybowskim, który również ubiegał się o prepozyturę. Po raz ostatni Wincenty w dokumentach pojawia się w 1561 r.

MATEUSZ (MACIEJ) z MIECHOWA, prepozyt w Lendaku w latach 1564–1568, do czasu rezygnacji z funkcji. W źródłach wymieniany również jako Matusz.

STEFAN z WYSZOGRODU, prepozytem w Lendaku został w 1568 r., na podstawie prawa patronatu konwentu miechowskiego. Ostatnia informacja o nim pochodzi z 1570 r.

JAN z ŹELECHOWA, w 1574 r. jako wybrany prepozyt lendacki uczestniczył w Kapitułce Generalnej zakonu kanoników Grobu Świętego. W źródłach pojawia się jeszcze w 1577 r.

* Na podstawie dokumentów archiwalnych opracował Maroś Tomas.

JAN SESTRANOWSKI (z Miechowa), w źródłach po raz pierwszy pojawia się w 1579 r. W przeciwieństwie do poprzedniego Jana w *Protokołach kongregacji kapituły spiskiej* jest zawsze wymieniany pełnym imieniem. Po raz ostatni wzmiankowany w 1585 r. W 1580 r. uczestniczył w Kapitułce Generalnej w Miechowie, gdzie był zapisany jako Jan z Miechowa.

WIKTOR SKWRNOWICZ, ostatni prepozyt lendacki. W źródłach po raz pierwszy występuje w 1591 r. Żył jeszcze w 1593 r., gdy po sprzedaży majątków klasztoru w Lendaku został prepozytem nowego klasztoru kanoników Grobu Świętego we Wrocimowicach.

Wykaz nazw miejscowości Spisza*

JĘZYK SŁOWACKI	JĘZYK POLSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK WĘGIERSKI	JĘZYK ŁACIŃSKI
Abrahámovce	Abrahamowce	Abrahamsdorf	Ábrahámfalva	<i>v. Abrahæ</i>
Arnutowce	Arnutowce	Höfchen	Arnótfalva	<i>minor villa Thomasi</i>
Baldovce	Baldowce	Baldowitz	Baldóc	<i>v. Henrici et Eckhardi</i>
Batizovce	Batyżowce	Botsdorf	Batizfalva	<i>Batis Villa</i>
Beharovce	Beharowce	Beharowitz	Beharóc	<i>Superior Sygura</i>
Betlanovce	Betlanowce	Bethelsdorf	Betlenfalva	<i>v. Bethleem</i>
Bijacovce	Bijacowce	Betendorf	Szepesmindszent	<i>v. Omnium Sanctorum</i>
Brutowce	Brutowce	Stenzelhaus	Szepesszentlőrinc	<i>Sanctus Laurentius</i>
Buglovce	Bugłowce	Schreibersdorf	Göbölfalva	
Bušovce	Buszowce	Bauschendorf	Busóc	
Bystrany	Bystrany	Eulenbach	Ágostháza	<i>v. Noctuarum</i>
Čenčice	Czenczyce	Zunkensdorf	Csontfalu	
Čepanovce	Czepanowce	Tschepansdorf	Csepánfalva	<i>v. Stephani</i>
Červený Kláštor	Czerwony Klasztor	Unter Lechnitz	Vöröskolostor	
Čierna Hora	Czarna Góra	Schwarzberg	Csernahora	
Danišovce	Daniszowce	Densdorf	Dénesfalva	<i>v. Dionisii</i>
Dlhé Straže	Długie Straże	Lengwart	Lengvárt	
Doľany	Dolany	Lichtau?	Dolyán	<i>Clara Vallis</i>
Domaňovce	Domanowce	Domansdorf	Dománfalva	<i>v. Daman</i>
Dravce	Drawce	Drauz	Szepesdaróc	<i>v. Draucariorum</i>
Dúbrava	Dubrawa	Dubravetz	Szepestölgyes	
Durštín	Dursztyn	Dornstein	Dercsény	
Dvorce	Dworce	Bürgerhof	Szepesudvard	
Falštín	Falsztyn	Falkenstein	Falstin	
Filice	Filice	Filsdorf	Filefalva	<i>v. Phile</i>
Forbasy	Forbasy	Forbs	Poprádfalu	
Fridman	Frydman	Friedmann	Fridman	
Gánovce	Ganowce	Gansdorf	Gánóc	<i>v. Johannis</i>
Gelnica	Gelnica	Göllnitz	Gölnicbánya	<i>Gölniczium</i>
Gerlachov	Gierlachów	Gerlsdorf	Gerlachfalva	
Granč	Grancz	Grantsch	Garancs	
Hadušovce	Haduszowce	Hädersdorf	Edúsfalva	
Haligovce	Haligowce	Helbingsau	Helivágása	
Harakovce	Harakowce	Harachsdorf	Harakóc	

* Opracował Miroslav Števík.

JĘZYK SŁOWACKI	JĘZYK POLSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK WĘGIERSKI	JĘZYK ŁACIŃSKI
Harichovce	Harichowce	Palmsdorf	Pálmafalva	<i>v. Palmarum</i>
Havka	Hawka	Haffke	Hóka	
Helcmanovce	Helcmanowce	Hansdorf	Nagykuncfalva	<i>v. Henchmanni</i>
Hincovce	Hincowce	Hinsdorf	Szepesnádasd	
Hniezdne	Gniazda	Gniesen	Gnézda	<i>Gnesda</i>
Hnilčík	Gnilczyk	Eisenbach	Szepespaták	
Hnilec	Gnilec	Hniletz	Nyilas	
Hodkovce	Hodkowce	Hotzendorf?	Hatkóc	
Holumnica	Holumnica	Holumnitz	Hollólomnic	
Hozelec	Hozelec	Hoselz	Ószelec	<i>Mediocris Scece</i>
Hôrka	Horka	Horke	Lándzsásötöfalu	
Hrabušice	Hrabuszyce	Kapsdorf	Káposztafalva	<i>v. Compositi</i>
Hradisko	Hradisko	Kontschöfchen	Kisvár	
Hraničné	Granastów	Grenzdorf	Határhely	
Hranovnica	Hranownica	Grenz	Szepesvéghely	
Hrišovce	Hriszowce	Hrischowitz	Gyónfalva	<i>v. Ludvice</i>
Huncovce	Huncowce	Hunsdorf	Hunfalva	<i>v. Canis</i>
Chmeľnica	Chmielnica	Hobgarten	Komlóskert	
Chrasť nad Hornádom	Chrast nad Hornadem	Hrosst	Haraszt	
Iliašovce	Iliaszowce	Sperndorf	Illésfalva	<i>v. Ursi, v. Sperarum</i>
Imrichovce	Imrichowce	Emerichsdorf	Imrikfalva	
Jablonov	Jabłonów	Apfelsdorf	Szepesalmás	
Jaklovce	Jaklowce	Jekelsdorf	Jekelfalva	
Jakubany	Jakubiany	Jakobsau	Szepesjakabfalva	
Jamník	Jamnik	Jamnik	Szepesárki	
Jánovce	Janowce	Johannsdorf	Szepesjánosfalva	<i>v. Bulmanni</i>
Jarabina	Jarzębina	Girm	Berkenyéd	
Jezerko	Jeziarsko	Nedscheere	Tavas	
Jurgov	Jurgów	Jurkau ?	Szepesgyörke	
Jurské	Jurskie	Sankt-Georgen	Szepesszentgyörgy	<i>Sanctus Georgius</i>
Kače	Kacze	Katsche	Kacse	
Kacvín	Kacwin	Katzwinkel	Kaczvink	
Kaľava	Kalawa	Karlsdorf?	Szepeskárolyfalva	
Kamienka	Kamienka	Stein	Kövesfalva	<i>v. Lapidis</i>
Katúň	Katuń	Kattaun	Kattuny	
Kežmarok	Kieżmark	Käsmark	Késmárk	<i>Caesareoforum</i>
Kišovce	Kiszowce	Kischensdorf	Kissóc	
Klčov	Klczów	Koltsch	Kolcsó	
Kluknava	Kluknawa	Klukenau	Kluknó	
Kojšov	Kojszów	Koischdorf	Kojsó	

JĘZYK SŁOWACKI	JĘZYK POLSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK WĘGIERSKI	JĘZYK ŁACIŃSKI
Kolačkov	Kołaczków	Klautsch	Kalács	
Kolinovce	Kolinowce	Kohlsdorf	Kolinfalva	<i>v. Colini</i>
Korytné	Korytne	Koritnau?	Korotnok	
Kravany	Krawany	Kuhschwanz	Erzsébetháza	<i>v. Michaelis</i>
Kremná	Kremna	Krembach	Lublókorompa	
Krendželovka	Krendželówka	Krendschelau?	Kanyargós	
Křížová Ves	Krzyżowa Wieś	Kreuz	Keresztfalu	<i>v. Sancte Crucis</i>
Krempachy	Krempachy	Krempach	Bélakorompa	
Krompachy	Krompachy	Krompach	Korompa	<i>Krompachinum</i>
Kurimany	Kurimany	Kirn	Kiskerény	<i>Sanctus Quirinus</i>
Lacková	Lackowa	Latzenseifen	Lackvágása	
Lapšanka	Łapszanka	Kleinlapsch	Kislápos	
Lechnica	Lechnica	Lechnitz	Lehnic	
Lendak	Lendak	Landeck	Lándok	<i>Landakinum</i>
Lesnica	Leśnica	Leschnitz	Erdős	
Letanovce	Letanowce	Lettensdorf	Létánfalva	
Levkovce	Lewkowce	Fladensdorf	Farkasfalva	
Levoča	Lewocza	Leutschau	Lócse	<i>Leutschovia</i>
Lieskovany	Lieskowany	Haselsdorf	Leszkovány	
Lomnička	Łomniczka	Kleinlomnitz	Kislomnic	<i>nova villa Lompnycha</i>
Lubica	Lubica	Leibitz	Leibic	<i>Leibitzium</i>
Lučivná	Łuczywna	Leutschburg	Lucsivna	
Lúčka	Luczka	Wieschen	Szepesrét	
Machalovce	Machałowce	Machelsdorf	Mahálfalva	
Majere	Majere	Alte Meierei	Ómajor	<i>Antiquum allodium</i>
Majerka	Majerka	Meierhöfen	Majorka	
Malá Franková	Frankówka	Klein-Frakowa	Kisfrankvágása	
Malý Slavkov	Mały Sławków	Kleinschlagendorf	Kisszalók	<i>Sanctus Michael</i>
Margecany	Margecany	Margetzan	Margitfalva	<i>v. sanctae Margarethae</i>
Markušovce	Markuszowce	Marksdorf	Márkusfalva	<i>v. Marci</i>
Matejovce nad Horn.	Maciejowce nad Hornadem	Matzdorf	Hernádmáté	<i>Inferior Bela</i>
Matejovce pri Poprade	Maciejowce nad Popradem	Matzdorf	Mateóc	<i>villa Mathei</i>
Matiašovce	Maciaszowce	Mathsau	Szepesmátyásfalva	
Mečedelovce	Meczedelowce	Metschelsdorf?	Mecsedelfalva	
Medzibrodie	Międzybrodzie	Kalkau?	Mésköz	
Mengusovce	Mięguszowce	Mengsdorf	Menguszfalva	
Miklušovce	Mikluszowce	Nickelsdorf	Miklós-vágása	
Mlynica	Młynica	Mühlenbach	Malompatak	

JĘZYK SŁOWACKI	JĘZYK POLSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK WĘGIERSKI	JĘZYK ŁACIŃSKI
Mníšek nad Hnilcom	Mniszek nad Gnilem	Einsiedel	Szepesremete	<i>v. q. d. ad Heremitam</i>
Mníšek nad Popradom	Mniszek nad Popradem	Einsiedel	Poprádremete	
Nálepkovo	Nalepkowo	Wagendrüssel	Merény	
Nedeca	Niedzica	Netzdorf	Nedec	
Nemešany	Niemeszany	Nemeschan	Nemessány	
Nižná Šuňava	Nižna Szuniawa	Unter-Schönau	Alsószépfalu	
Nižné Lapše	Łapsze Niżne	Unterlapsch	Alsó Laps	
Nižné Repaše	Niżne Repasze	Unter-Ripsch	Alsórépás	
Nižné Ružbachy	Družbaki Niżne	Unter-Rauschenbach	Alsózúgó	<i>Antiqua Rusunbach</i>
Nižné Slovinky	Niżne Słowinki	Unterhöfen	Alsószalánk	
Nová Belá	Nowa Biała	Neubela	Újbéla	
Nová Lesná	Nowa Leśna	Neu-Walddorf	Alsóerdőfalva	<i>silvestris villa Menhardi</i>
Nová Lubovňa	Nowa Lubowla	Neu-Lublau	Újlubló	<i>Neo-Lublovia</i>
Odorín	Odorin	Dirn	Szepesedelény	<i>v. Odolin</i>
Olcnavá	Olcnawa	Altnau	Detrefalva	<i>v. Albi Didrici</i>
Oľšavica	Olszawica	Olschawitz	Nagyolsva	
Oľšavka	Olszawka	Olschauke?	Kisolsva	
Ordzovany	Ordzowany	Radiolz	Ragyóc	
Osturňa	Osturnia	Osthorn	Oszturnya	
Pavľany	Pawlany	Sankt Paul	Szepesszentpál	
Petrovce	Petrovce	Petersdorf	Garancspetróc	
Pikovce	Pikowce	Picksdorf	Pikóc	
Pilhov	Pilhów	Pilhof	Pilhó	
Podhorany	Podhorany	Malter	Maldur	
Podolíneč	Podoliniec	Pudlein	Podolin	<i>Podolinum</i>
Podproč	Podprocz	Podprotsch	Lazonpatak	
Podsadok	Podsadok	Häuchen	Lublóváralja	
Poľanovce	Polanowce	Polanowitz	Polyánfalva	
Pongráčovce	Pongracowce	Pongratzowitz	Pongrácfalva	
Poprad	Poprad	Deutschendorf	Poprád	<i>Popradium</i>
Poráč	Poracz	Rotenberg	Vereshegy	
Prakovce	Prakowce	Prakendorf	Prakfalva	<i>v. Prakonis</i>
Primovce	Primowce	Primsdorf	Primóc	<i>v. Primi</i>
Rakúsy	Rakusy	Roks	Rókus	
Reľov	Relów	Rill	Relyó	
Richnava	Richnawa	Richenau	Rihnó	
Rošovce	Roszkowce	Roschkowitz	Raskóc	
Rudňany	Rudniany	Kotterbach	Ötösbánya	

JĘZYK SŁOWACKI	JĘZYK POLSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK WĘGIERSKI	JĘZYK ŁACIŃSKI
Ruskinovce	Ruskinowce	Riszdorf	Ruszkín	<i>v. Rusquin</i>
Slatvina	Slatwina	Salzbrunn	Szlatvin	
Slovenská Ves	Słowacka Wieś	Windschendorf	Szepestótfalu	<i>v. Sclavonicalis</i>
Slovinky	Słowinki	Höfen	Szalánk	<i>Villa Abakuk</i>
Smižany	Smiżany	Schmögen	Szepessümeg	
Smolnícka Huta	Smolnicka Huta	Schmölnitzer-Hütte	Szomolnokhuta	
Smolník	Smolnik	Schmölnitz	Szomolnok	
Spišská Belá	Biała Spiska	Bela	Szepesbéla	<i>Beela</i>
Spišská Kapitula	Kapituła Spiska	Zipser Kapitel	Szepeshely	<i>Mons sancti Martini</i>
Spišská Nová Ves	Nowa Wieś Spiska	Neudorf	Igló	<i>Iglovia, Villa Nova</i>
Spišská Opátka	Opatka Spiska	Kehrseifen?	Szepesapátka	
Spišská Sobota	Sobota Spiska	Georgenberg	Szepesszombat	<i>Mons sancti Georgii</i>
Spišská Stará Ves	Stara Wieś Spiska	Altendorf	Szepesófalva	<i>Antiqua Villa</i>
Spišská Teplica	Spiska Teplica	Teplitz	Szepestapolca	
Spišské Bystré	Spiskie Bystre	Kuhbach	Hernádfalu	
Spišské Hanušovce	Spiskie Hanuszowce	Hänschau	Hanusfalva	
Spišské Podhradie	Podegrodzie Spiskie	Kirchdrauf	Szepesvárálja	<i>Subcastrum</i>
Spišské Tomášovce	Spiskie Tomaszowce	Thomsdorf	Szepestamásfalva	<i>v. Thome</i>
Spišské Vlchy	Spiskie Włochy	Wallendorf	Szepesolaszi	<i>v. Latina</i>
Spišský Hrhov	Spiski Hrhów	Gorg	Görgő	<i>v. Gurgeu</i>
Spišský Hrušov	Spiski Hruszów	Grausch	Szepeskörtvélyes	
Spišský Štiavnik	Szczawnik Spiski	Schawnik	Savnik	
Spišský Štvrtok	Spiski Czwartek	Donnersmark	Csütörtökhely	<i>Quintoforum</i>
Stará Lesná	Stara Leśna	Altwalddorf	Felsőerdőfalva	
Stará Lubovňa	Stara Lubowla	Altlublau	Ólubló	<i>Lublovia</i>
Stará Voda	Stara Woda	Altwasser	Óvíz	
Stotince	Stotince	Hundermark	Szászvásár	<i>Centum Villa</i>
Stráňany	Straniany	Folwark	Folyvárk	
Stráne pod Tatrami	Stranie pod Tatrami	Forberg	Tátraalja	
Stratená	Stratiena	Verlorenseifen	Sztracena	
Stráže pod Tatrami	Straže pod Tatrami	Michelsdorf	Strázsa	<i>v. Michaelis</i>
Strážky	Stražki	Nehre	Nagyór	
Studenec	Studenec	Kolbach	Hidegpatak	
Štefanovce	Stefanowce	Stefansdorf	Istvánvágás	
Štós	Sztós	Stoss	Stósz	
Štôla	Sztola	Stollen	Stóla	
Švábovce	Szwabowce	Schwabsdorf	Svábfalva	
(Svätý) Ondrej	(Święty) Andrzej	Sankt-Andrá	Szentandrás	<i>Sanctus Andreas</i>

JĘZYK SŁOWACKI	JĘZYK POLSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK WĘGIERSKI	JĘZYK ŁACIŃSKI
Švedlár	Szvedlar	Schwedler	Svedlér	
Teplička	Tepliczka	Teplitschke	Hernádtapolca	<i>v. Batiz</i>
Tichá Voda	Cicha Woda	Stillbach	Lassúpatak	
Toporec	Toporec	Topperz	Toporc	<i>Nova Toprich</i>
Tribš	Trybsz	Tribsch	Újterebes	
Tvarožná	Twarożna	Durlsdorf	Duránd	<i>v. Durandi</i>
Uloža	Uloža	Köppern	Kőperény	<i>v. Kypperserde</i>
Veľká	Wielka	Felka	Felka	<i>Felka</i>
Veľká Franková	Frankowa	Grossfrankowa	Nagyfrankvágása	<i>v. magistri Frank</i>
Veľká Lesná	Wielka Leśna	Richwald	Kristályfalu	
Veľká Lomnica	Wielka Łomnica	Grosslomnitz	Kakaslomnic	<i>v. Lomnucha</i>
Veľký Folkmar	Wielki Folkmar	Volkmar	Nagysolymár	<i>v. Volkmar</i>
Veľký Lipník	Wielki Lipnik	Laupnik	Nagyhársas	
Veľký Slavkov	Sławków Wielki	Grossschlagendorf	Nagyszalók	
Veľký Sulín	Wielki Sulin	Sulm	Nagyszulin	
Vernár	Wernar	Wernar	Vernár	<i>v. Veneri</i>
Vikartovce	Wikartowce	Weichsdorf	Hernádfő	<i>v. Vykardi</i>
Vítkovce	Witkowce	Witkendorf	Vitfalva	
Vlková	Wilkowa	Farkasdorf	Farkasfalva	<i>v. Farcasy</i>
Vlkovce	Wilkowce	Kunzendorf	Kiskuncfalva	
Vojkovce	Wojkowce	Wojkendorf	Vojkfalva	
Vojňany	Wojniany	Krieg	Krig	
Vrbov	Wierzbów	Menhardsdorf	Ménhárd	<i>v. Menhardi</i>
Výborná	Wyborna	Bierbrunn	Sörkút	
Vydrník	Wydrnik	Wiedrig	Védfalva	
Vyšná Šuňava	Wyżna Szuniawa	Ober Schönau	Felsőszépfalu	
Vyšné Lapše	Wyżne, Łapsze	Oberlapsch	Felsőlaps	
Vyšné Repaše	Wyżne Repasze	Ober-Ripsch	Felsőrepás	
Vyšné Ružbachy	Družbaki Wyżne	Ober-Rauschenbach	Felsőzúgó	<i>Nova Rusunbach</i>
Vyšné Slovinky	Wyżne Słowinki	Oberhöfen	Felsőszalánk	
Vyšný Slavkov	Wyżny Sławków	Oberschlauch	Felsőszalók	
Zálesie	Zalesie	Giebel	Gibely	
Závada	Zawada	Tscharneblod	Závada	<i>v. Gothfredy</i>
Závadka	Zawadka	Trichtbrunn?	Zavadka	
Závodie	Zawodzie	Bachbrunn?	Patakelve	
Zemianska Strana	Ziemiańska Strana	Adelstein	Nemes-Krompach	<i>Series Nobilium</i>
Žakarovce	Żakarowce	Schakarowitz	Zakárfalva	<i>v. Zakery</i>
Žakovce	Żakowce	Eisdorf	Izsákfalva	
Ždiar	Zdziar	Morgen-röthe	Zár	
Žehra	Żehra	Schigra	Zsigra	<i>v. de Sancto Spiritu</i>

Nieistniejące już średniowieczne miejsowości Spisza*

A (w znaczeniu administracyjnym i osadniczym)

NAZWA MIEJSCOWOŚCI	NAZWA HISTORYCZNA	LOKALIZACJA W SĄSIĘDZTWIE MIEJSCOWOŚCI
Beľany	Superior (Bela)	Matejovce nad Hornádóm
Beleš	Beles	Lomnička
Borzov	Borzov	Hranovnica
Brunovce ?	Breumfelde	Markušovce
Cisárovce / Durst	Cysserfalva / Dursth	Levoča
Četina	Zenthen	Veľká
Domaňovce (Malé)	Parvus Doman	Domaňovce
Đurkovec	Gyurkhaza	Spišské Tomášovce
Falštín	Falkstein	Vernár
Gerhardovce	v. Gerhardi	Slatvina
Haichen	Haichen	Stará Ľubovňa
Hanzovec	Klosdorf	Ordzovany
Hincava	Hench	Vernár
Hora	Heg	Spišský Hrhov
Jankovec	Geanfalfa	Markušovce
Jánova dedina	v. Iohan	Spišské Vlchy
Jánusovce	Ianus	Letanovce
Jazor / Vlčňa	Jazwrmegi / Velc	Bijacovce
Jelšovany	Ialusouan	Ordzovany
Keheľ	Kehhelho	Spišské Hanušovce
Klačany	Kelechen	Uloža
Kobuľany	t. Kazmerij	Katúň
Komárovce	Kamar	Hôrka
Kostrušín	Castrosinfew	Chrasť nad Hornádóm
Krigov	Kyryk a. n. Iwanosy	Pavľany
Kromlov	Kromlow	Lomnička
Kyslá Voda ?	Guznuth	Križová Ves
Ladina	Lagina	Spišský Hrušov
Lendava	Lederno	Rudňany
Lechnica / Schönwald	Senewalth	Toporec
Martin	Mortun	Spišský Štvrtok
Matiašovce	Mathiasfolva	Spišské Tomášovce
Matliare / Maklar	Merthleer	Tatranská Lomnica
Miklušovce	Miklosfalva	Primovce
Miloj	Miloy	Spišský Hrušov
Olcnav	Alchno	Spišská Teplica
Orlovec	Sentgeurg	Podproč

* Opracował Miroslav Števík.

NAZWA MIEJSCOWOŚCI	NAZWA HISTORYCZNA	LOKALIZACJA W SĄSIEDZTWIE MIEJSCOWOŚCI
Paris	Parys	Hnilec
Petrova Ves	Petri villa	Kamienka
Pisárovce	Sreyberfalwa	Spišský Hrhov
Podproč	Pothproch	Richnava ?
Pokoj / Marcelovce	Pokoy / v. Marsilii	Abrahámovce
Polianka (Malá)	Kispolyanka	Bystrany
Psiare	Bicere	Dlhé Stráže
Sedliská	Zedlyska	Spišský Hrušov
Scheüerberg	Schaieberg	Slovenská Ves
Stojany	Stoyani	Poprad
Stranka	Stranka	Markušovce
Strelce / Zachmarovce	v. Sagitarii / Zachmarfalva	Spišský Štvrtok
Strelník	Szekfalva	Spišský Štvrtok
Striž	Striz	Hranovnica
Svätá Margita	Sancta Margaretha	Ordzovany
Svätá Margita	Scenmargita	Veľká Lesná
Svätý Michal	Eccl. S. Michaelis	Kežmarok
Svätý Mikuláš / Ždiar	v. Sancti Nicolay / Scyar	Betlanovce
Štefanovce	Istvanfalva	Betlanovce
Štepkovce	Scephkfalva	Ordzovany
Štefkovce	Scephkfalua	Nemešany
Tobiášovce	Tobiasfalva	Spišský Hrušov
Toporec (Starý)	Antiqua Toprich	Toporec
Trunovec	v. Thron	Betlanovce
Turník ?	Edustornya	Spišské Tomášovce
Tiergarten ?	Tyrgach	Krížová Ves
Urbanovce	v. Urbani	Spišské Tomášovce
Vyhnišká	Wyhnech	Danišovce
Zlatné	Aranyas	Spišské Podhradie
Zlatý Potok	Goldbachra	Hnilčík
Zlop	Zlop	Vítkovce
Žaloba	Saloba	Závadka

B (tylko w znaczeniu administracyjnym)

NAZWA MIEJSCOWOŚCI	NAZWA HISTORYCZNA	WCHŁONIĘTA DO MIEJSCOWOŚCI
Hejmut	Heymeth	Letanovce
Mariušovce	v. Mareus	Markušovce

C (tylko w znaczeniu osadniczym)

NAZWA MIEJSCOWOŚCI	NAZWA HISTORYCZNA	NOWE POŁOŻENIE MIEJSCOWOŚCI
Gumur	Gumur	Stráže pod Tatrami
Stragar	Stragar	Bušovce
Župk	Suphc	Huncovce

Wykaz patrociniiów Spisza*

PARAFIA	PATROCINIUM według Wizytacji Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Abrahamowce połączone z Pikovcami	<i>Szymon i Juda</i>	<i>Szymon i Juda</i> , początek XIV w.	
*Alcnów, pod Spiską Tępicą		<i>Dorota</i> , patrocinium udokumentowane 1398	
*Alcnów/Detrefalva, pod Spiskimi Włochami, obecnie Olcnava (?)		Matka Boska	Matka Boska, patrocinium udokumentowane 1399
Arnutowce	<i>Helena</i>	<i>Helena</i> , początek XV w.	
Baldowce		Anna, barokowy 1761	<i>Anna</i> (?)
Batyżowce	<i>Jan Chrzciciel</i>	<i>Jan Chrzciciel</i> ; <i>Wszystkich Świętych</i> , patrocinium udokumentowane 1308	
Beharowce		Michał, kaplica 1823	
Betlanowce	<i>Michał</i>	<i>Kosma i Damian</i> , (<i>Mikołaj</i>), XIII w.	
Biała Spiska	<i>Antoni Opat</i> (<i>Pustelnik</i>); <i>Walenty</i> , mały stary kościół	<i>Antoni Pustelnik</i> , XIII w.; <i>Krzyż</i> , kaplica barokowo-klasycystyczna z 1760; <i>Krzyż</i> , kaplica barokowo-klasycystyczna z 1802; <i>Salwator</i> (<i>Walenty</i>), kaplica barokowa z 1720	
Bijacowce	<i>Wszystkich Świętych</i> , <i>Kosma i Damian</i> , kaplica, cmentarz	<i>Kosma i Damian</i> , (<i>Krzyż</i>), kaplica; <i>Piotr</i> ; <i>Wszystkich Świętych</i> , patrocinium udokumentowane 1260	
Brutowce	<i>Wawrzyniec</i>	<i>Wawrzyniec</i> , patrocinium udokumentowane w nazwie miejscowości 1319	
Bugłowce		Serce Boże, 1920	
Buszowce	<i>Stefan – pierwszy męczennik</i>	<i>Wawrzyniec</i> (?), (<i>Stefan – pierwszy męczennik</i>), patrocinium udokumentowane 1367)	
Bystrany	<i>Piotr i Paweł</i>	Niepokalane Poczęcie NMP, kaplica klasycystyczna 1789; <i>Piotr</i> około 1301 r., <i>Piotr i Paweł</i> , na pewno 1400	
Chmielnica		<i>Andrzej</i> , pierwotnie (?); <i>Barbara</i> , kaplica 1839; <i>Jan Nepomucen</i> , kaplica, pierwsza połowa XIX w.; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , kaplica 1830; <i>Matka Boska Bolesna</i> , kaplica 1830	
Chrast nad Hornadem		<i>Trójca</i> , XIII w.	średniowieczne datowanie od IX do XIII w. (?)
Cicha Woda, osiedle Henclowej		Józef, od lat 1888–1891	
Czarna Góra	<i>Dionizy</i>		

* Opracował Martin Homza na podstawie: Joannes Sigray, *Visitatio ecclesiarum Scepusiensium*, w: *Additamenta ad Initia progressus ac praesens status Capituli Scepusiensis*, wyd. Josephus Hradzky, Szepesváralja 1903–1904, s. 115–277; Ján Hudák, *Patrocínia na Slovensku*, Bratislava 1984; Belo Polla, *Stredoveké zaniknuté osady na Spiši*, „Nové obzory”, 17, 1975, s. 161–193. Średniowieczne patrocinia są oznaczone kursywą, * = nieistniejąca miejscowość, (?) = niepewny (uwaga red.).

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji Jana Žigraya, ok.1700</i>	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Czenczyce, osiedle Janowiec			
Czepanowce	<i>Stefan król</i>		
Czerwony Klasztor	<i>Antoni Pustelnik</i>		
Daniszowce		<i>Maria Magdalena (Dionizy?)</i>	
Długie Straże			
Dolany		Michał, kaplica barokowa na cmentarzu, koniec XVIII w.	
Dolina Lewocka, osiedle Lewoczy		Matka Boska z Lourdes	
Domaniowce	<i>Stefan – pierwszy męczennik; Kosma i Damian, kaplica</i>	<i>Stefan – pierwszy męczennik, gotycki, zbarokizowany</i>	
Dravce	<i>Antoni Pustelnik</i>	<i>Elżbieta (Antoni Pustelnik 1402); (Jan Nepomucen); Matka Boska Bolesna, kaplica na cmentarzu 1935</i>	
Drużbaki Niżne		Serce Boże, z 1935 r.; <i>Katarzyna, XIII w.</i>	
Drużbaki Wyżne		Oczyszczenie NMP, XVII w., na miejsce starszego, miejscowość udokumentowana 1329	
Dubrawa		<i>Jan Chrzciciel, gotycki zbarokizowany 1653–1654</i>	
Dursztyn			Jan Chrzciciel 1896
*Dworce		<i>(Katarzyna)</i>	
*Elżbieta, patrz Kieżmark			
*Elżbieta, patrz Lewocza			
Falsztyn			
Farkaszowce, patrz Wilkowa			
Filice (od 1924 r. osiedle Ganowiec)			
Forbasy		<i>Dorota, gotycki zbarokizowany 1690–1700; Jan Nepomucen, kaplica barokowa prawdopodobnie z 1730 r.; Matka Boska Bolesna, kaplica 1790</i>	
Frankowa		Andrzej, kaplica klasycystyczna, 1820; Serce Boże, kaplica 1926; Jan Nepomucen, kaplica klasycystyczna, 1810; Mikołaj, klasycystyczny 1784	
Frydman	<i>Stanisław</i>		<i>Stanisław</i>
Ganowce	<i>Michał</i>	<i>Michał, wczesnogotycki, (1497, udokumentowany jako Matka Boska); (Stefan – pierwszy męczennik)</i>	
Gelnica	<i>Matka Boska</i>	<i>Wniebowzięcie NMP, XIV w.; Jan Chrzciciel, kaplica 1830; Krzyż w Turzowie</i>	Jan Nepomucen, Kaplica XVIII w.
Gierlachów	<i>Marcin</i>	<i>Krzyż, gotycki z XIII–XIV w., jako Marcin 1700–1708</i>	

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Gniazda		Antoni Padewski, kaplica 1730; <i>Barłomiej</i> , XIX w. na starszych fundamentach, kaplica Florian 1730; Jan Chrzyciel, kaplica 1730; Józef, 1730; Wniebowzięcie NMP, kaplica 1730	
Gnilczyk		Jan Nepomucen, kaplica XIX w.; Krzyż 1882–1885; Narodzenie NMP	
Gnilec		Niepokalane Poczęcie NMP 1894 na miejsce starszego	
Granastów		Niepokalane Poczęcie NMP 1787	
Grancz-Petrowce	<i>Marcin</i>	<i>Marcin</i> , renesansowy 1626	do średniowiecza datowanie według archaicznej wieży
Haduszowce, osiedle Spiskich Tomaszowiec			
Haligowce		Nawiedzenie NMP z 1896 r., w miejsce Marii Magdaleny, na początku XIX w.; (Piotr i Paweł)	
Harakowce	<i>Michał</i>	<i>Michał</i> , patrociniem udokumentowane 1342	
Harichowce	<i>Jan Chrzyciel</i>	Niepokalane Poczęcie NMP (<i>święty Baldomer?</i>); Wniebowzięcie NMP, gotycki, zbarokizowany 1760	
Hawka		Matka Boska Karmelitańska, pierwsza połowa XIX w.	
Helcmanowce	<i>Michał</i>	Matka Boska z Lourdes, kaplica 1942; <i>Michał</i> , XVI w.	
Henclowa		Narodzenie NMP, 1890–1891	
Hincowce		Wniebowzięcie NMP	Marcin 1992
Hodkowce, osiedle Żehry		Elżbieta; Kosma i Damian 1803; Krzyż ostatnio	
Holumnica		<i>Katarzyna</i> , gotycki, przebudowywany	
Horka			
Hozelec	<i>Marcin</i>		Matka Boska Różańcowa, ołtarz <i>św. Stanisława</i> autorstwa Mistrza Pawła z Lewoczy, obecnie w Ganovcach
Hrabuszyce	<i>Wawrzyniec</i>	<i>Barbara</i> , kaplica z (?), na miejscu starszej, prawdopodobnie z 1391 r.; Jan Nepomucen, kaplica (?); <i>Wawrzyniec</i> , patrociniem udokumentowane 1314	
Hradisko		Krzyż, nowoczesny, 1936	
Hranownica	<i>Marcin</i>	<i>Jan Chrzyciel (Marcin)</i> , XIII w.; <i>Maria Magdalena</i> 1398, kaplica (?)	
Hriszowce		Matka Boska Różańcowa 1830	
Huncowce	<i>Wszystkich Świętych</i>	Jan Nepomucen, kaplica 1814; <i>Krzyż</i> , pierwotnie (?); <i>Wszystkich Świętych</i>	
Ihliany, patrz Majerka i Stotince			

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Iliaszowce	<i>Mikołaj</i>	Matka Boska Bolesna (<i>Mikołaj</i>), barokowo-klasycystyczny 1786–1780	
*Imrichowce (?)			
Jablonow			
Jakłowce	<i>Paweł Pustelnik</i> i <i>Antoni Pustelnik</i>	<i>Antoni Pustelnik</i> ; XIII w., Jan Nepomucen, kaplica 1722	
Jakubiany		Piotr i Paweł z 1911 r. na miejscu starszego <i>Kosma</i> i <i>Damian</i> , przed 1826 r., wieś od 1322 r.	
Jamnik	<i>Bartłomiej</i>	<i>Bartłomiej</i> , gotycki XIV w., patrociniem udokumentowane 1510; Przemienienie Pańskie (?)	
Janowce		<i>Katarzyna</i> , XIII w., ostatnio jako Narodzenie NMP	po 1280
Jarzębina		Narodzenie NMP 1809	
Jeziersko		Serce Boże 1895	
Jurgów	Sebastian, XVII w.		
Jurskie	<i>Jerzy</i>	<i>Jerzy</i> , XIII w., patrociniem udokumentowane 1294	
Kacwin	<i>Wszystkich Świętych</i>		Wszystkich Świętych
*Kacwinkel, patrz Lewocza		<i>Duch</i>	<i>Duch</i> , przed XIII w. (?)
Kacze osiedle Mniszka nad Popradem			
Kalawa		Krzyż, secesyjna kaplica 1932 na miejsce barokowej	
Kamienka			<i>Piotr i Paweł</i>
Kapituła Spiska	<i>Marcin</i>	<i>Andrzej</i> , kaplica, patrociniem udokumentowane 1273; Jan Nepomucen, kaplica późno-klasycystyczna z 1845; Krzyż, kaplica barokowo-klasycystyczna z 1780; <i>Marcin</i> , romański; <i>Matka Boska</i> , (<i>Walenty</i>) kaplica udokumentowana 1273; <i>Rozalia</i> , kaplica	
Katuń			
Kieżmark	<i>Krzyż</i> ; <i>Maria Panna</i> , kaplica dla Słowaków	<i>Elżbieta</i> ; Jan Nepomucen, kaplica klasycystyczna 1829; <i>Krzyż</i> , patrociniem udokumentowane 1444; <i>Michał</i> ; Nawiedzenie NMP, barokowa na miejscu starszej 1747; <i>Chrystus Cierpiący</i> , kaplica (?)	* <i>Michał</i> ; * <i>Elżbieta</i>
Kiszowce, osiedle Hôrki		<i>Maria Magdalena</i>	
Klczów		Jan Nepomucen, kaplica klasycystyczna; <i>Narodzenie NMP</i> , klasycystyczny z gotyckim ołtarzem i barokowym urządzeniem, miejscowość udokumentowana 1258	
*Klasztorisko, klasztor kartuzów		<i>Jan Chrzciciel</i> i <i>Matka Boska</i> , XIV w.; <i>Małgorzata z Antiochii</i> , XIII w.	

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Kluknawa	(patrocinium nieznane ?); <i>Anna</i>	Anna, kaplica 1623; Jan Nepomucen, kaplica, druga połowa XVIII w.; <i>Katarzyna</i> , renesansowy, na miejsce starszego, patrocinium udokumentowane 1300 (?), jako Trójca w 1639 r.	
Kojszów		Piotr i Paweł 1809	
Kolinowce		Franciszek z Asyżu 1830	
Kołaczków		Jan Nepomucen, kaplica (?); <i>Michał</i>	
Korytne, osiedle Polanowiec	<i>Mateusz</i>	<i>Mateusz</i> , klasycystyczny, na miejsce starszego, udokumentowany 1397	
Krawany	<i>Elżbieta</i>	<i>Elżbieta</i> , klasycystyczny, na miejsce starszego, patrocinium Elżbieta udokumentowane 1398, <i>Michał</i> , nazwa wsi 1327 <i>Scentmihal</i> , starsze patrocinium (?); Jan Nepomucen, kaplica XIX w.	
Kremna		Niepokalane Poczęcie NMP 1787 (wcześniej niezidentyfikowany biskup); Matka Boska Obrończyni 1787	
Krempachy	<i>Serwacy; Walenty</i> , kaplica drewniana		Marcin
Krendżełówka			
Krompachy	<i>Jan Ewangelista</i>	<i>Jan Ewangelista</i> , koniec XVIII w. na miejsce starszego; Jan Nepomucen, kaplica 1776	
Krzyżowa Wieś	<i>Krzyż</i>	Antoni Padewski, kaplica przypuszczalnie z 1800; <i>Narodzenie NMP</i> , XIII w, nazwa miejscowości 1226 i 1401 jako <i>Krzyż</i>	
Kurimany	<i>Kwiryn</i> , Marcin	<i>Kwiryn</i> , patrocinium udokumentowane 1298	
Kwetnica, osiedle Popradu		Helena, kaplica z początku XX w.	
Lackowa		Serce Boże, początek XX w.	
Lechnica	<i>Krzyż</i>	<i>Jodok</i> , początek XIV w., patrocinium udokumentowane 1419, pierwotnie <i>Krzyż</i> (?)	
Lendak	<i>Mikołaj</i>	<i>Mikołaj</i> , patrocinium udokumentowane 1313; Matka Boska Różańcowa, kaplica 1850; Wniebowzięcie NMP kaplica 1900	
Leśnica	Dorota, ok. 1630	Jan Nepomucen, kaplica 1800; <i>Krzyż</i> , kaplica 1870, <i>Michał</i> (Dorota), 1630 na starszych fundamentach; Matka Boska, kaplica 1800	
Letanowce	<i>Wszystkich Świętych</i>	Cyryl i Metody kaplica 1932; <i>Wszystkich Świętych</i> , XIII w.	
Lewkowce, osiedle Wilkowej	<i>Katarzyna</i>	(<i>Jan Ewangelista</i>), (<i>Katarzyna</i>)	

¹ Według František Javorský, Levočské kostoly v kontexte dejín mesta, „Z minulosti Spiša“ 5–6, 1999, s. 33–60.

PARAFIA	PATROCINIUM według Wizytacji Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Lewocza	<i>Jakub st., Wawrzyniec; Matka Boska, kaplica</i>	<i>(Elżbieta); Duch; Jakub st. (Jerzy), Karol Boromeusz; Krzyż (Mikołaj); Nawiedzenie NMP (Góra Oliwna); Matka Boska Królowa Aniołów, (Władysław)</i>	<i>*Elżbieta (niemiecka część Lewoczy); Duch *Kacwinkel; Władysław król = Wniebowzięcie NMP (kościół czarny); Jakub st. (pierwotnie Jerzy); Mikołaj *Stara Lewocza; *Jan Chrzcziciel ze szpitalem trędowatych; Nawiedzenie NMP (Góra Oliwna); (Wawrzyniec, kartuzi)¹</i>
Lieskowy		Wniebowzięcie NMP kaplica (?)	
Lubica	<i>Wniebowzięcie NMP</i>	<i>Duch, XIV w.; Narodzenie NMP, 1930; Wniebowzięcie NMP, XIII w., patrociniem udokumentowane 1390</i>	
Lubickie Kąpiele, osiedle Lubicy		<i>Barłomiej, klasycystyczny, przypuszczalnie z 1830</i>	
Luczka		Matka Boska Różańcowa, 1837	
Łapszanka			
Łapsze Niżne	<i>Kwiryn</i>		<i>Kwiryn</i>
Łapsze Wyżne	<i>Piotr i Paweł</i>		<i>Piotr i Paweł</i>
Łomniczka		<i>Katarzyna, około 1300</i>	
Łuczywna	<i>Piotr i Paweł</i>	<i>Marcin, 1814 na starszych fundamentach; Piotr i Paweł, 1398</i>	
Machalowce, osiedle Janowiec			
Maciaszowce	<i>Piotr i Paweł</i>	<i>Michał, kaplica z XV–XVI w.; Piotr i Paweł, XIII w.; Roch, kaplica barokowa XVIII w.</i>	
Maciejowce nad Hornadem		<i>Katarzyna (Mateusz), XIII w.</i>	
Maciejowce nad Popradem	<i>Stefan król</i>	<i>Stefan król, gotycki z XIV w.</i>	
Majere			
Majerka, osiedle Ihlian	<i>Krzyż (?)</i>	<i>Marcin, gotycki, zbarokizowany, przebudowany w XIX w.</i>	
Mała Frankowa		Józef, drewniana kaplica z 1895 r.	
Mały Sławków	<i>Michał</i>	<i>Michał, 1361 nazwą wsi, a zdecydowanie 1499 i 1520</i>	
Margecany	<i>Małgorzata</i>	<i>Małgorzata, patrociniem udokumentowane 1235–1270, 1338 i 1300 w nazwie miejscowości</i>	
*Margecianka			<i>Małgorzata, udokumentowana 1300</i>
Markuszowce	<i>Wniebowzięcie NMP (?), między innymi także Michał</i>	<i>Jan Nepomucen, barokowa kaplica z 1725; Michał, XIII w., patrociniem udokumentowane 1290, 1311 i 1328 nazwą miejscowości, 1700–1708 jako Wniebowzięcie NMP</i>	
Meczedelowce			
Mengusowce	<i>Tomasz</i>	<i>Tomasz, XIII w., patrociniem udokumentowane 1398</i>	
Międzybrodzie			Michał, kaplica 1912
*Michał, patrz Kieżmark			

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Mikuszowce		<i>Narodzenie NMP</i> (Demetra), XIII w. , na początku XIX w. Demetra	
*Miloj		(<i>Stanisław</i>)	* <i>Stanisław</i>
Młynica	<i>Małgorzata</i>	<i>Małgorzata</i> , XIII w.	
Mniszek nad Hnilcem	<i>Krzyż</i>	<i>Krzyż</i> , klasycystyczny z 1820, miejscowość udokumentowana jako <i>locus Heremitorii</i> w połowie XIII w.	
Mniszek nad Popradem		<i>Krzyż</i> (?); <i>Matka Boska Bolesna</i> , kaplica z 1918; <i>Matka Boska z Lourdes</i> , kaplica z 1910	
Nalepkowo	<i>Duch</i>	<i>Anna</i> , kaplica z 1871; <i>Stefan król (Duch)</i> , na miejsce starszego	
Nemeszany		<i>Jan Nepomucen</i> , neoklasycystyczny z 1878 r., na miejsce starszego (?)	
Niedzica	<i>Bartłomiej</i>		<i>Bartłomiej</i>
Niżna Szuniawa, osiedle Szuniawy		<i>Trójca</i> , kaplica z (?); <i>Wszystkich Świętych</i> , późnobarokowy z 1765, przypuszczalnie na miejsce starszego <i>Szymon i Juda</i> , udokumentowany 1398	
Niżne Repasze	<i>Jan Chrzciciel</i>	<i>Anna</i> , gotycki z XIV w.	
Niżne Słowinky, osiedle Słowinek			
Nowa Biała	<i>Katarzyna</i>		
Nowa Lesna	<i>Zwiastowanie NMP</i>	<i>Zwiastowanie NMP</i> , XIII w.	
Nowa Lubowla		<i>Jan Ewangelista</i> , gotycki z początku XIV w.; <i>Jan Nepomucen</i> , kaplica barokowa z XVIII w.; <i>Krzyż</i> , kaplica klasycystyczna z 1850; <i>Matka Boska Bolesna</i> , kaplica późnoklasycystyczna z 1864	
Nowa Wieś Spiska	<i>Maria Magdalena</i> , kaplica; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , <i>Piotr i Paweł</i> , kaplica dla Słowaków	<i>Anna</i> , kaplica klasycystyczna z 1804; <i>Niepokalane Poczęcie NMP</i> , barokowy z 1723–1731, na miejsce kaplicy <i>Pawła</i> ; <i>Matka Boska Różańcowa</i> , kaplica barokowo-klasycystyczna z 1760–1770; <i>Matka Boska Szkaplerzna</i> , kaplica 1938; <i>Trójca</i> , kaplica 1804; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , gotycki z Połowy XIV w., patrocinium udokumentowane 1369 jako <i>Matka Boska</i>	
Nowowieska Huta		<i>Cyryl i Metody</i> , kaplica secesyjna z 1924 r.	
Odorin	<i>Mikołaj</i>	<i>Krzyż</i> , kaplica na cmentarzu z (?); <i>Mikołaj</i> , XIII w.	
Olcnawa	<i>Narodzenie NMP</i>	<i>Narodzenie NMP</i> , neoklasycystyczny z końca XIX w. na miejsce starszego, patrocinium udokumentowane 1392 i 1400; <i>Czterech Ewangelistów</i> , kaplica barokowa 1750	
Olszawica	<i>Mikołaj</i>	<i>Mikołaj</i> , patrocinium udokumentowane w 1308 r.	
Olszawka		<i>Kosma i Damian</i> , drewniany z XVIII w.	

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Żigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Ordzowany	<i>Antoni Pustelnik</i>	<i>Antoni Pustelnik</i> , XIII w., patrociniurn udokumentowane 1409; Juliana, kaplica barokowa z XVIII w.	
Osturnia		Michał, barokowo-klasycystyczny z 1797	
Pawlany	<i>Piotr i Paweł</i>	Niepokalane Poczęcie NMP, kaplica z końca XIX w.; <i>Piotr i Paweł</i> , secesyjny z początku XX w. na starszych fundamentach	
Petrowce, osiedle Grancz-Petrowiec			
Pikowce, patrz Abrahamowce			
Podegrodzie Spiskie	<i>Narodzenie NMP</i> , kościół niemiecki; <i>Trójca</i> , kościół słowacki	(<i>Elżbieta</i>) na miejscu gotyckiego szpitala kościoła św. <i>Elżbiety</i> , obecnie Jan od Boga, barokowy 1643–1658; Franciszek Ksawery, kaplica barokowa z 1669; Krzyż, kaplica barokowa na cmentarzu 1766; Krzyż, kaplica 1674; (Michał)?; <i>Narodzenie NMP</i> , XIII w., patrociniurn Matki Boskiej udokumentowane 1279; (<i>Trójca</i>)	
Podhorany	<i>Marcin</i>	<i>Marcin</i> , gotycki z początku XV w.	
Podoliniec		<i>Anna</i> (?); Jan Nepomucen z 1800; Stanisław 1647–1651; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , XIII w., patrociniurn udokumentowane 1298	
Podprocz, osiedle Olszawicy		Cyryl i Metody, barokowy z 1801, pierwotnie <i>Narodzenie NMP</i>	
Podsadok, osiedle Starej Lubowli		Józef, nowoczesny 1943	
Polanowce		<i>Wniebowzięcie NMP</i> , barokowy na starszych fundamentach, miejscowość udokumentowana 1270	
Pongracowce	<i>Stanisław</i>	<i>Stanisław</i> , XIII w.	
Poprad	<i>Idzi; Walenty</i> , kaplica (ale zrujnowana)	<i>Idzi</i> , XIII w.; Matka Boska Bolesna, nowoczesny z 1942	
Poracz	Demetra	Demetra, barokowo-klasycystyczny na miejsce starszego, patrociniurn udokumentowane 1328 jako <i>Jerzy</i> ; <i>Wniebowzięcie NMP</i> z 1905	
Prakowce		Ludmiła, secesyjny z 1900	Jan Nepomucen, kaplica, XVIII w.
Primowce, osiedle Horki			
Rakusy	<i>Matki Boskiej</i>	Marcin, neogotycki z drugiej połowy XIX w., z resztkami gotyckiego (<i>Maria Magdalena</i> , patrociniurn udokumentowane 1398)	
Relów		Krzyż, klasycystyczny z 1787 z resztkami renesansowej kaplicy	

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Richnawa	patrocinium nieznane (?), <i>Matka Boska</i> (?)	Jan Nepomucen, kaplica klasycystyczna z 1821; <i>Maria i Magdalena</i> , kaplica, gotycka, XIV w.; Michał, nowoczesny 1972 na miejsce starszego, <i>Matka Boska</i> (?)	
Rolowa Huta, osiedle Margecan		Katarzyna, klasycystyczna kaplica z XIX w.	
Roszkowce			
Rudniany		Kliment, secesyjny z XIX w.	
*Ruskinowce	<i>Agnieszka</i>	<i>Agnieszka (Marcin)</i> , XIII w., patrocinium <i>Agnieszka</i> udokumentowane 1397	
Slatwina	<i>Wniebowzięcie NMP</i>	<i>Wniebowzięcie NMP</i> , XIII w.	
Sławków Wielki	<i>Andrzej</i>	<i>Andrzej</i> , XIII w.	
Słowacka Wieś	<i>Oczyszczenie NMP</i> , Przemienienie Pańskie, kaplica	<i>Oczyszczenie NMP</i> , gotycki XIV w.; <i>Matka Boska Bolesna</i> , kaplica XIX w.	
Słowinki	<i>Jerzy</i>	<i>Jerzy</i>	
Smizany	<i>Urszula</i>	Jan Nepomucen, kaplica 1817, na miejsce drewnianej z połowy XVIII w.; <i>Krzyż</i> , (<i>Urszula</i>), XIII w.	
Smolnicka Huta		<i>Wniebowzięcie NMP</i> , barokowy, 1751	
Smolnik	<i>Katarzyna</i>	Jan Nepomucen, kaplica barokowa z 1726; Józef, kaplica 1803; <i>Katarzyna</i> , 1801, na miejsce gotyckiego; <i>Nawiedzenie NMP</i> , kościół pątniczy, barokowy na Sztóskim Wierchu, na miejsce starszego, jako <i>Matka Boska</i> , patrocinium udokumentowane 1433; <i>Matka Boska Nieustającej Pomocy</i> , kaplica secesyjna 1934	
Sobota Spiska		<i>Jerzy</i> , XIII w.	
Spiska Opatka, osiedle Opatki		Florian 1784	
Spiska Teplica	<i>Trójca</i>	(<i>Duch</i>); Jan Nepomucen, kaplica z XIX w., <i>Wniebowzięcie NMP</i> , kaplica z 1880; <i>Trójca</i> , neoklasycystyczny z 1875, na miejscu gotyckiego	
Spiski Czwartek	<i>Władysław</i>	<i>Władysław</i> , XIII w; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , kaplica gotycka XV w.; <i>Matka Boska z Lourdes</i> , kaplica z 1951; <i>Zwiastowanie NMP</i> (?)	
Spiski Hrhów	<i>Szymon i Juda</i>	<i>Szymon i Juda</i> , XIII w., jako <i>Matka Boska</i> 1278	
Spiski Hruszów	<i>Katarzyna</i> ; <i>Zofia</i> , kaplica	<i>Jerzy</i> (?), <i>Katarzyna</i> , XIII w., patrocinium udokumentowane 1346; (<i>Zofia</i>), kaplica	
Spiskie Bystre	<i>Michał</i>	Barbara, kaplica klasycystyczna około 1800; Jan Nepomucen, kaplica klasycystyczna z XIX w.; Józef; <i>Michał</i> , gotycki zbarokizowany; <i>Matka Boska</i> , dwie kaplice z XIX w.	

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Spiskie Hanuszowce		<i>Andrzej</i> , gotycki, zbarokizowany; <i>Barbara</i> , kaplica barokowa z połowy XVIII w.; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , kaplica klasycystyczna, XIX w.	
Spiskie Tomaszowce	<i>Marcin</i>	<i>Michał</i> , gotycki z pierwszej połowy XIV w., 1405 udokumentowany jako <i>Małgorzata</i> , 1700–1708 jako <i>Marcin</i> ; <i>Trójca</i> , kaplica z (?)	
Spiskie Włochy	<i>Jan Chrzyciel</i> ; <i>Elżbieta</i> , mały kościół słowacki	Serce Boże, kaplica 1920; <i>Jan Chrzyciel</i> , parafialny, gotycki; <i>Jan Chrzyciel</i> , kaplica we Włoszkim lesie z (?); <i>Jan Nepomucen</i> , kaplica klasycystyczna 1819; (<i>Marcin</i>); <i>Wniebowzięcie NMP</i> , gotycki z XV w., pierwotnie prawdopodobnie szpitalny, udokumentowany 1330 jako <i>Ducha</i> , ten sam (?) 1487 jako <i>Leonard</i> , ten sam 1700–1708 jako <i>Elżbieta</i> ; <i>Matka Boska Różańcowa</i> , kaplica 1930	
*Stara Lechnica, patrz Lechnica		<i>Krzyż</i> (?)	
Stara Lesna	<i>Piotr i Paweł</i>	<i>Anna</i> , kaplica z (?); <i>Piotr i Paweł</i> , XIII w.	
*Stara Lewocza		(<i>Mikołaj</i>)	* <i>Mikołaj</i> , koniec XII w.
Stara Lubowla	<i>Mikołaj</i>	<i>Anna</i> , kaplica barokowa z 1646; <i>Chrystus modlący się</i> , kaplica barokowa z 1650; <i>Krzyż</i> , kaplica barokowa z 1676, <i>Michał</i> , kaplica na zamku, renesansowo-barokowa, XVII w.; <i>Mikołaj</i> , XIII w.	
Stara Wieś Spiska	<i>Franciszek Serafin</i> (z Asyżu)	<i>Fabian i Sebastian</i> , kaplica barokowa z połowy XVIII w.; <i>Przemienienie Pańskie</i> , kaplica klasycystyczna z XIX w.; <i>Trójca</i> , kaplica barokowa z XVIII w.; <i>Wniebowzięcie NMP</i> , gotycki z drugiej połowy XIV w., (<i>Franciszek z Asyżu</i>)	
Stara Woda		<i>Krzyż</i> 1958	
*Stefanowce			
*Stojany		<i>Antoni Pustelnik</i> , patrocinium udokumentowane 1390	
Straniany		<i>Matka Boska Obrończyni</i> , 1857 na miejsce starszego <i>Kosma i Damian</i> , miejscowość udokumentowana 1343	
Stranie pod Tatrami	<i>Matki Boskiej</i>	<i>Marcin</i> , gotycki, XIV w.	
Stratiena		<i>Augustyn</i> , kaplica neogotycka, 1909; <i>Maria Magdalena</i> , drewniany, ok. 1800, na starszych fundamentach (gotycka rzeźba z XVI w.)	
Straże pod Tatrami	<i>Jan Chrzyciel</i>	<i>Jan Chrzyciel</i> , gotycki z XIV w.	<i>Michał</i> (?), patrocinium zachowane w nazwie miejscowości <i>villa Michaelis</i>

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Strażki, osiedle Białej Spiskiej	<i>Anna</i>	<i>Anna</i> , gotycki z końca XV w.	
*Strelnik		Matka Boska	<i>Matka Boska</i> , miejscowość udokumentowana 1349
Studenc		(<i>Anna</i> ?); Józef, secesyjny z 1892; (<i>Małgorzata</i> / <i>Małgorzata</i>)	
Szczawnik Spiski	<i>Narodzenie NMP</i>	Krzyż, kaplica z (?); <i>Narodzenie NMP</i> , gotycki, XIV w., na miejsce starszego, patrocinium <i>Matka Boska</i> udokumentowane 1302; <i>Matka Boska Bolesna</i> , kaplica secesyjna 1906; <i>Zwiastowanie NMP</i> , kaplica kasztelu z XVII w.	
Szczawnik Spiski, klasztor cystersów		Matka Boska	
Sztola, klasztor benedyktynów, osiedle Mięszowiec		<i>Matka Boska</i>	<i>Matka Boska</i>
Sztós	<i>Wszystkich Świętych</i>	Serce Boże, kaplica 1949; Jan Nepomucen (<i>Wszystkich Świętych</i>), gotycki, przebudowany barokowo	
Szuniawa, patrz Niżna i Wyżna Szuniawa			
Szwabowce	<i>Filip i Jakub; Łukasz</i>	<i>Filip i Jakub</i> , XIII w., obecnie podawany jako Chrystusa Króla	
Szwedlar	<i>Małgorzata</i>	<i>Małgorzata</i> , gotycki z XIV w.	
*Święta Elżbieta			<i>Elżbieta</i> , według nazwy miejscowości
Święty Andrzej/Ondrzej, osiedle Hórki	<i>Andrzej</i>	<i>Andrzej</i> , patrocinium udokumentowane w nazwie miejscowości	
*Święty Jerzy			<i>Jur</i> , według nazwy miejscowości
*Święty Mikołaj			<i>Mikołaj</i> , według nazwy miejscowości
*Święty Piotr			<i>Piotr</i> , według nazwy miejscowości
Tepliczka	<i>Maria Magdalena; Jerzy</i> (?)	<i>Narodzenie NMP (Maria Magdalena)</i> , gotycki z XIV w.	
Toporec	<i>Matka Boska i Filip</i> oraz <i>Jakub</i>	<i>Filip i Jakub</i> , gotycki 1326, na miejsce starszego, udokumentowanego jako <i>Jakub</i> , obecnie podawany jako <i>Michał (Michał?)</i>	
Trybsz			<i>Elżbieta</i>
Twarożna	<i>Maciej</i>	<i>Maciej</i> , XIII w.	
Ułoża	<i>Matki Boskiej Bolesnej</i>	<i>Jan Chrzciciel</i> , pierwsza połowa XVIII w., na starszych fundamentach	
Wernar		<i>Narodzenie NMP</i> , klasycystyczny 1824	
Wielka	<i>Jan Chrzciciel</i>	<i>Jan Chrzciciel</i> , XIII w.; <i>Matka Boska z Lourdes</i> , kaplica 1960	

PARAFIA	PATROCINIUM według <i>Wizytacji</i> Jana Žigraya, ok.1700	PATROCINIUM według JANA HUDÁKA	INNE UWAGI
Wielka Leśna	<i>Jan Chrzciciel</i>	Fabian i Sebastian, kaplica klasycystyczna, początek XIX w.; <i>Jan Chrzciciel</i> , początek XIV w.	
Wielka Łomnica	<i>Katarzyna</i>	<i>Katarzyna</i>	
Wielki Folkmar	<i>Michał (Remigiusz?)</i>	<i>Michał (Remigiusz?)</i>	
Wielki Lipnik		Michał 1794	
Wielki Sulin, osiedle Sulina		Michał, neoklasycystyczny z 1879	
Wierzbów	<i>Serwacy</i>	<i>Serwacy</i> , patrocinium udokumentowane 1308	
Wikartowce	<i>Marcin</i>	<i>Marcin</i> , patrocinium udokumentowane 1398	
Wilkowa (Farkaszowce)	<i>Paweł</i>	<i>Zwiastowanie NMP (Paweł)</i>	
Wilkowce		Serce Boże 1936	
Witkowce	<i>Filip i Jakub</i>	<i>Filip i Jakub</i> , patrocinium udokumentowane 1298	
Wojkowce		Bartłomiej, kaplica klasycystyczna 1840	
Wojniany	<i>Katarzyna</i>	<i>Katarzyna</i> , gotycki z XIV w.	
Wyborna	<i>Urszula i Jedenaście tysięcy panien</i>	<i>Urszula</i> , gotycki z XIV w.	
Wydrnik	<i>Szymon i Juda</i>	<i>Szymon i Juda</i> , klasycystyczny 1811, na miejscu starszego gotyckiego	
Wyżna Szuniawa, osiedle Szuniawy		<i>Mikołaj</i>	pierwotnie gotycki
Wyżne Repasze	<i>Katarzyna</i>	<i>Katarzyna</i> , gotycki XIV w.	
Wyżne Słowinki, osiedle Słowiniek			
Wyżny Sławków	<i>Michał</i>	Chrystus Cierpiący, kaplica 1935; <i>Michał</i> , neogotycki na miejsce starszego średniowiecznego; Matka Boska, kaplica 1890	
Zalesie		Rodzina, kaplica z początku XX w., na miejscu starszego z XVIII w.	
Zawada	<i>Anna</i>	<i>Anna</i> , gotycki, zbarokizowany, miejscowość udokumentowana 1317	
Zawadka	<i>Michał</i>	Jan Chrzciciel; <i>Michał</i> , barokowo-klasycystyczny 1775, miejscowość udokumentowana 1352; Wniebowzięcie NMP. Kaplica klasycystyczna 1834	
Zawodzie, osiedle Sulina			
Zdziar	Nawiedzenie NMP, kaplica, założyciel – prepozyt spiski Matiašovský	Nawiedzenie NMP, klasycystyczny 1831, na miejscu starszego, obecnie jako Narodzenie NMP	
Ziemiańska Strana			
Żakarowce		Michał, klasycystyczny 1812	
Żakowce	<i>Mikołaj</i>	Jan Nepomucen, kaplica klasycystyczna 1775; <i>Mikołaj</i> , gotycki; Wniebowzięcie NMP	
Żehra	<i>Duch</i>	<i>Duch</i> , patrocinium udokumentowane 1245	

Tabela średniowiecznych patrociniów na Spiszu (z kaplicami włącznie)*

L.P.	IMIĘ ŚWIĘTEGO/ŚWIĘTEJ	LICZBA PATROCINIÓW WEDŁUG ŻIGRAJA	LICZBA PATROCINIÓW WEDŁUG HUDÁKA	PRZYPUSZCZALNA LICZBA OGÓŁEM
1	Agnieszka	1	1	1
2	Andrzej	3	5	5
3	Anna	3	4	4
4	Antoni Pustelnik	5	5	5
5	Baldomer (?)	0	1	1
6	Barbara	0	1	1
7	Bartłomiej	2	3	3
8	Dionizy	1	1	1
9	Dorota	-	2	2
10	Duch	2	6	6
11	Elżbieta	2	6	8
12	Franciszek z Asyżu	1	1	1
13	Helena	1	1	1
14	Idzi	1	1	1
15	Jakub (i Filip)	4	4	4
16	Jan Chrzciciel	7	9	8
17	Jodok	0	1	1
18	Jerzy	4	6	6
19	Katarzyna Aleksandryjska	7	12	12
20	Kosma i Damian	2	5	5
21	Krzyż	5	11	11
22	Kwiryn	2	1	2
24	Leonard	0	1	1
25	Łukasz	1	0	1
26	Małgorzata z Antiochii	3	6	6
27	Maria Magdalena	1	7	7
28	Marcin	8	10	10
29	Mateusz	2	2	2
30	Michał	11	15	16
31	Mikołaj	6	11	11
32	Maria Panna	ok. 20	ok. 25	25
33	Paweł Pustelnik	1	0	1
34	Piotr (i Paweł)	6	6	8
35	Remigiusz	1	1	1
36	Roch	0	1	1
37	Serwacy	2	1	2
38	Stanisław, biskup	2	2	3
39	Szymon i Juda	3	4	4
40	Stefan, król	2	2	2
41	Stefan, pierwszy męczennik	2	2	2
42	Tomasz	1	1	1
43	Trójca	2	3	1
44	Urszula (i Jedenaście Tysięcy Dziewic)	2	2	2
45	Walenty, biskup	3	1	3
46	Wawrzyniec	3	3	4
47	Władysław	1	2	2
48	Wszystkich Świętych	5	5	6
Przypuszczalna liczba średniowiecznych budowli sakralnych na Spiszu ogółem				Ok. 200

* Opracował Martin Homza.

Wybór najważniejszych wykorzystanych źródeł i ich edycji*

Dokumenty i listy

A Balassa család levéltára 1193–1525, wyd. Iván Borsa, Budapest 1990.

A Szent-Ivány család levéltára 1230–1525, wyd. Iván Borsa, Budapest 1988.

Acta extera Andegavensia, wyd. Gusztáv Wenczel, vol. 1–3, Budapest 1874–1876.

Additamenta ad Initia progressus ac praesens status Capituli Scepusiensis, wyd. Josephus Hradzsky, Szepesváralja 1903–1904.

Analecta Scepusii sacri et profani, wyd. Carolus Wagner, vol. 1–4, Viennae, Possonii et Cassoviae 1773–1778.

Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia, wyd. Juliius Kristó. vol. 1–9, 11–13, 17, 23–, Budapest–Szeged 1990–.

Bártfa szabad királyi város levéltára 1319–1526, wyd. Béla Iványi, vol. 1, Budapest 1910.

Codex diplomaticus Arpadianus 1095–1301, wyd. Ferencz Kubinyi, Pest 1867.

Codex diplomaticus Arpadianus continuatus, vol. 1–12, wyd. Gusztáv Wenczel, Pest 1867–1874.

Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae, vol. 1–5, wyd. Zespól, Praha 1904–1993.

Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae, wyd. Richard Marsina, vol. 1–2, Bratislava 1974–1987.

Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, wyd. Georgius Fejér, vol. 1–11, Budae 1829–1844.

Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis, wyd. Iván Nagy, Gyula Tasnádi, vol. 1–7, Budapest 1878–1920.

Codex diplomaticus patrius, wyd. Iván Nagy i inni, vol. 1–8, Jaurini et Budapestini 1865–1891.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae, wyd. Tadija Smičiklas, vol. 2–14, Zagreb 1904–1916.

Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transsylvanas illustrantia, wyd. Zsigmond Jakó, Budapest 1997.

Diplomata Hungariae antiquissima ab anno 1000 ad annum 1131, wyd. Georgius Györffy, vol. 1, Budapest 1992.

Diplomatarium comitatus Sarosiensis, wyd. Carolus Wagner, Posonii et Cassoviae 1780.

Długosz Jan, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, vol. 1, w: *Joannis Dlugosii senioris canonici Cracoviensis opera omnia*, vol. 7, wyd. Aleksander Przeździecki, Cracoviae 1863.

Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum, wyd. Antonius Fekete Nagy, Ladislaus Makkai, Budapest 1941.

Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier, wyd. Stanisław A. Sroka, vol. 1–4, Kraków 1998–2006.

Eperjes szabad királyi város levéltára : Archivum liberae regiaeque civitatis Eperjes 1245–1526, wyd. Béla Iványi, Szeged 1931.

Hazai oklevéltár 1234–1536, wyd. Iván Nagy i inni, Budapest 1879.

Initia progressus ac praesens status Capituli ad sanctum Martinum E. C. de Monte Scepusio olim collegiati sub jurisdictione archiepiscopi Striginiensis nunc vero Cathedralis sub proprio episcopo Scepusiensi constituti, wyd. Josephus Hradzsky, Szepesváralja 1901.

Kodeks dyplomatyczny Małopolski, wyd. Franciszek Piekosiński, vol. 1–2, Kraków 1876–1886.

Máramarosi diplomák a XIV. és XV. századból, wyd. János Mihályi, Máramaros-sziget 1900.

Mariássy család levéltára: 1243–1803, wyd. Béla Iványi, „Közlemények Szepes vármegye múltjából a Szepesmegyei történelmi Társulat Közlönye”, 9, wyd. Jenő Förster, Lócse 1917.

Monumenta Ecclesiae Strigoniensis, wyd. Ferdinandus Knauz, Ludovicus Crescens Dedek, vol. 1–3, Strigonii 1874–1924.

* Opracował Martin Homza i Stanisław A. Sroka.

* Redakcja dała pierwszeństwo wydaniom w języku polskim i słowackim.

Monumenta Historica Episcopatus Zagrabienensis, wyd. Ivan Tkalčić, vol. 1–2, Zagreb 1873–1874.

Monumenta Historica liberae regiae civitatis Zabra-biae, metropolis regni Dalmatiae, Croatiae et Slavonie, wyd. Ivan Tkalčić, vol. 1–14, Zagreb 1889–1932.

Monumenta Vaticana Slovaciae, wyd. Vincentius Sedlák, vol. 1, Trnava–Rím 2008.

Naše dejiny v prameňoch, wyd. i tłum. Peter Ratkoš, Jozef Butvin, Miroslav Kropilák, Bratislava 1971.

Pod vládou anjouovských kráľov, wyd. i tłum. Vincent Sedlák, w: *Pramene k dejinám* 4.

Pod osmanskou hrozbou, wyd. i tłum. Richard Marsina, w: *Pramene k dejinám* 6.

Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov, vol. 1–7, Bratislava–Budmerice 1998–2005.

Prvý cisár na uhorskom tróne, wyd. i tłum. Július Bartl, w: *Pramene k dejinám* 5.

Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae, wyd. Vincent Sedlák, vol. 1–2, Bratislava 1980–1987.

Regesta ducum, ducissarum stirpis Arpadianae nec non reginarum Hungariae critico-diplomatica, wyd. Emericus Szentpétery, Attila Zsoldos, Budapest 2008.

Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica, wyd. i tłum. Iván Borsa, Imre Szentpétery, vol. I; II, 1–4, Budapest 1923–1987.

Slovensko očami cudzincov, wyd. i tłum. Richard Marsina, w: *Pramene k dejinám* 2.

Statuta Capitulum Generalium ordinis Cisterciensis ab anno 1116 ad annum 1786, wyd. Josephus-Maria Canivez, vol. 1–8, Louvain 1933–1941.

Supplementum analectorum terrae Scepusiensis, wyd. Johannes Bárdossy, vol. 1, Leutschoviae 1802.

Supplementum analectorum terrae Scepusiensis, wyd. Michaeli Schmauk, vol. 2, Szepesváraljæ 1889.

Supplementum analectorum terrae Scepusiensis, wyd. Samuel Weber, vol. 3, Leutschoviae 1908.

Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, wyd. Franz Zimmermann i inni, vol. 1–7, Hermannstadt [Sibiu]–Bucarest 1892–1991.

V kráľovstve svätého Štefana, wyd. i tłum. Richard Marsina, w: *Pramene k dejinám* 3.

Výsady miest a mestečiek na Slovensku (1235–1350), vol. 1, wyd. Lubomír Juck, Bratislava 1984.

Zsigmond-kori oklevéltár, wyd. Elemér Mályusz, Iván Borsa, vol. 1–11, Budapest 1951 – (dotychczas 1387–1424).

Źródła narracyjne

Zbiory tekstów

Acta sanctorum Hungariae, ex Joannis Bollandi, S.J. theologi, continuatoribus, aliisque scriptoribus excerpta, & Prolegomenis, ac Notis illustrata, vol. 1–2, Tyrnaviae 1744.

Catalogus fontium historiae Hungariae, wyd. Albin F. Gombos, vol. 1–3, Budapest 1927–1938.

Enchiridion fontium historiae Hungarorum, wyd. Henrik Marczali, Budapest 1901.

Fontes rerum Bohemicarum, wyd. Zespól, vol. 1–8, Praha 1873–1932.

Historiae Hungaricae fontes domestici, wyd. Matias Florianus, vol. 1–4, Quinque-Ecclesiis–Budapest 1881–1885.

Kroniky stredovekého Slovenska, wyd. i tłum. Július Sopko, Budmerice 1995.

Legendy a kroniky Koruny uherské, wyd. i tłum. Richard Pražák, Praha 1988.

Legendy stredovekého Slovenska, wyd. i tłum. Richard Marsina, Július Sopko, Oľga Vaneková, Budmerice 1997.

Magnae Moraviae fontes historici, vol. 1–4, wyd. i tłum. Lubomír Havlík, Praha–Brno 1966–1971.

Monasteriologia regni Hungariae. Liber 1. In qua libris V. synoptice originario-diplomatice describuntur omnia singulorum religiosorum ordinum monasteria, quae ab ingresso Hungarorum in Pannoniam fundata fuerunt, wyd. Damianus Fuxhoffer, Wien 1803.

Monumenta Poloniae Historica, wyd. August Bielewski, vol. 1–6, Lwów 1861–1893.

Monumenta Poloniae Historica, Nova Series, vol. 1–14, Kraków 1949–2008.

Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana, wyd. Stephanus L. Endlicher, Sangalli 1849.

Scriptores rerum Hungaricarum veteres ac genuini, wyd. Johannes Georgius Schwandtner, vol. 1–3, Vienna 1746–1748.

Tatársky vpád, wyd. i tłum. Richard Marsina, Miloš Marek, Budmerice 2008.

Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia, wyd. Augustinus Theiner, vol. 1–2, Rome 1859–1860.

Vetera Monumenta Slavorum meridionalium Historiam illustrantia, wyd. Augustinus Theiner, vol. 1–2, Rome–Zagreb 1863–1875.

Poszczególne edycje

Anonim t.z.w. Gall: *Kronika Polska*, wyd. i tłum. Roman Grodecki, Marian Plezia, Wrocław 1982; *Galla kronika*, wyd. August Bielowski, w: MPH 1, s. 393–484; *Galli Anonymi Cronicae et Gesta Ducum sive Principum Polonorum*, wyd. Karol Maleczyński, w: MPH NS 2; *Gesta Principum Polonorum. The Deeds of the Princes of the Poles*, wyd. i tłum. Paul W. Knoll, Frank Schaer, Budapest 2003.

Anonimowy notariusz P.: *Anonimowego notariusza króla Beli Gesta Hungarorum*, tłum. Aleksandra Kulbicka, Krzysztof Pawłowski, Grażyna Wodzinowska-Taklińska, wstęp i przypisy Ryszard Grzesik, Kraków 2006; *Kronika anonimowego notára kráľa Bela. Gesta Hungarorum*, wyd. i tłum. Vincent Múcska, Budmerice 2000; *Děje Uhrů mistra P., řečeného Anonymus*, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legendy a kroniky Koruny uherské*, wyd. i tłum. Richard Pražák, Praha 1988, s. 169–260; *Die ‚Gesta Hungarorum‘ des Anonymen Notars. Die älteste Darstellung der ungarischen Geschichte*, wyd. i tłum. Gabriel Silági, László Veszprémy, Stuttgart 1998; P. Magistri, qui Anonymus dicitur, *Gesta Hungarorum*, wyd. Aemilius Jakubovich, w: *SSrerHung* 1, s. 13–118.

Długosz Jan: Dlugossius Ioannes, *Annales seu Cronice incliti Regni Poloniae*, vol. 1–12, Warszawa 1964–2005; Długosz Jan, *Roczniki czyli Kroniki sławnego królestwa Polskiego*, vol. 1–12, Warszawa 1961–2006; *The Annals of Jan Długosz. A History of Eastern Europe from A.D. 965 to A.D. 1480*, wyd. i tłum. Michael Maurice, Chatlton 1997.

Kanonik wyszehradzki: *Kanovník vyšehradský*, wyd. Josef Emler, tłum. Václav V. Tomek, w: *FontrerBohem* 2, s. 203–237.

Kompozycja kronik z XIV w.: *Chronici Hungarici compositio saeculi XIV*, wyd. Alexander Domanovszky, 1, w: *SSrerHung*, s. 217–506.

Konstantyn Porfirogeneta: Konstantyn Porfirogeneta, *De administrando imperio. O zarządzaniu państwa*, wyd. i tłum. August Bielowski, w: MPH 1; *De Administrando Imperio*, wyd. Gyula Moravcsik, tłum. Romily J.H. Jenkins, Washington 1967; Konstantinos Porfyrogennétos, *De administrando imperio*, w: *MMFH* 3, s. 382–401; Konstantinos Porfyrogenetos, *Die Byzantiner und ihre Nachbarn. Die De administrando imperio gennante Lehrschrift des Kaisers Konstantinos Porphyrogennetos für seinen Sohn Romanos*, wyd. i tłum. Klaus Belke, Peter Soustal, w: *Byzantinische Geschichtsschreiber*, 19, wyd. Johannes Koder, Wien 1995.

Kontynuatorzy Kosmasa: *Pokračovatelé Kosmowi*, w: *FontrerBohem* 2, s. 201–368.

Kronika dubnicka: *Chronicon Dubnicense*, wyd. Matias Florianus, w: *HHungFD* 3; *Kronika uhorských kráľov zvaná Dubnická*, wyd. i tłum. Július Sopko, Budmerice 2004.

Ibrahim ibn Jakub: *Relatio Ibrahim Ibn Ja'kub de itinere Slavico, que traditur apud Al-Bekri*, wyd. i tłum. Tadeusz Kowalski, w: MPH NS 1; *Jakub Ibrahim ibn, Správa o Slovanoch*, w: *Arabské správy o Slovanoch (9. – 11. storočie)*, wyd. i tłum. Ján Pauliny, Bratislava 1999, s. 115–124.

Kronika Jana z Küküllő: *Kronika magistra Jána o Ludovítovi Veľkom*, wyd. i tłum. Július Sopko, w: *Kroniky stredovekého Slovenska*, s. 70–101.

Kronika Jana Thuroczy'ego: *Kronika Jána z Turca*, wyd. i tłum. Július Sopko, w: *Kroniky stredovekého Slovenska*, s. 114–223; *Thurcz Johannes de, Chronica Hungarorum*, vol. 1, wyd. Elisabeth Galántai, Julius Kristó, Budapestini 1985; *Thuróczy János, Chronica Hungarorum*, wyd. i tłum. Frank Mantello, Bloomington 1991.

Kronika Kaspra Haina: *Die Leutschauer Chronik des Caspar Hain in Auszügen zusammengestellt und mit Bildern versehen*, wyd. i tłum. Fritsi Mally, Prag–Amsterdam–Berlin–Wien 1943; *Excerpta ex Chronicis Scepusiensibus, seu Leutschovien-sibus*, w: *Analecta Scepusii* 2, s. 1–45; *Hain Gáspár Lócsei Krónikája*, wyd. i tłum. Jeremos Bal, Jenő Förster, Aurél Kauffmann, Lócse 1910–1913; *Szepességi avagy lócsei krónikája és évkönyv a kedves utókor számára. Öszeállította Hain Gáspár*, wyd. i tłum. Károly Véber, Budapest 1988.

Kronika Kosmasa: *Kosmasa Kronika Czechów*, wyd. i tłum. Maria Wojciechowska, 2. wyd., Wrocław 2006; *Cosmae Pragensis, Chronica Boemorum*, wyd. Bertold Bretholz, w: *MGH SRG NS* 2; *Kosmova kronika česká*, wyd. i tłum. Karel Hrdina, Praha 1929.

Kronika Mierzwy: *Kroniki Mierzwy dopełnienie*, wyd. August Bielowski, w: MPH 2, s. 283–438; *Mierzwy Kronika*, wyd. August Bielowski, w: MPH 2, s. 145–190.

Kronika ilustrowana: *The Hungarian Illuminated Chronicle. Chronica de gestis Hungarorum*, wyd. i tłum. Dezso Dercsényi, Budapest 1969; *Videňská obrázková kronika*, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legendy a kroniky Koruny uherské*, s. 340–372.

Kronika mistrza Wincentego Kadłubka: *Magistri Vincentii dicti Kadlubek Chronica Polonorum*, wyd. Marian Plezia, w: MPH NS 11;

Mistrza Wincentego kronika Polska, wyd. i tłum. Kazimierz Abgarowicz, Brygida Kürbis, Warszawa 1974; *Mistrza Wincentego kronika polska i jej skrócenie przez bezimiennego dopełniacza kroniki Mierzwę zrobił one*, wyd. August Bielowski, w: MPH 1, s. 249–448.

Kronika Sperfogla: Conradi Sperfogel, Contracti Annales Scepusienses, w: *Analecta Scepusii* 2, wyd. Carolus Wagner, s. 129–188; *Sperfoglova kronika*, wyd. i tłum. Július Sopko, w: *Kroniky stredovekého Slovenska*, s. 224–280.

Kronika ze Spiskiej Soboty: A Szepes-szombati krónika, wyd. i tłum. Kálmán Demkó, w: *Szepesmegyei Történelmi Társulat. 12 évi működésének ismertetése*, Lőcse 1892, s. 1–38; *Chronicon quod conservatur in Monte sancti Georgii*, wyd. Béla Pukánszky, w: *SSrerHung* 2, s. 273–287; *Spiškosobotská kronika*, wyd. i tłum. Július Sopko, w: *Kroniky stredovekého Slovenska*, s. 104–111.

Kronika Szymona z Kéza: Děje Uhrů od Šimona z Kézy, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legendy a kroniky Koruny uherské*, s. 304–339; *Simon of Kéza, The Deeds of the Hungarians*, wyd. i tłum. László Veszprémy, Frank Schaer, Budapest 1999; *Simonis de Kéza, Gesta Hungarorum*, wyd. Alexander Domanovszky, w: *SSrerHung* 1, s. 129–194.

Kronika Thietmara: Die Chronik des Bischofs Thietmar von Merseburg, wyd. Robert Holtzmann, w: *MGH SRG NS* 9; *Kronika Thietmara*, wyd. i tłum. Marian Z. Jedlicki, Poznań 1953.

Kronika Tomasza ze Splitu: Archidiaconi Spalatensis Thomae, Historia Salonitanorum atque Spalatinorum pontificum, wyd. i tłum. Olga Perić, komentarz Mirijana Matijević Sokol, Split 2003; *Thomas Archidiaconus, Ecclesiae Spalatensis Historia Salonitana*, wyd. Fraňo Rački, Zagrabiae 1894; *Archidiaconi Spalatensis Thomae, Historia Salonitanorum atque Spalatinorum pontificum*, wyd. Olga Perić, tłum. Damir Karabić, Mirijana Matijević Sokol, James Ross Sweeney, Budapest–New York 2006.

Kronika węgiersko-polska: Cronica Hungarorum, wyd. Stephanus L. Endlicher, w: *RerHungMA*, s. 60–82; *Chronica Hungaro-Polonica*, wyd. Béla Karácsonyi, „Acta Historica Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae”, 26, 1969; *Chronicon Hungaro-Policum*, wyd. Iosephus Deér, w: *SSrerHung* 2, s. 289–320; *Kronika Węgierska na początku wieku XII. Kronika Czeska na początku wieku XI. W łacińskim języku pisane: z tłumaczeniem na polski język. Todzież Ziemopismo Bedy wieku VIII. List Popa Jana wieku XIII. Z rękopismów różnych Bibliotek*, wyd. i tłum. Hipolit Kownacki, Warszawa 1823, s. 1–90; *Kronika Węgiersko-Polska*,

wyd. Stanisław Pilat, w: MPH 1 s. 495–513; *Vita sancti Stephani e Codice Warsaviensi*, w: *HHungFD. Scriptorum* 1, s. 70–79; *Żywot św. Stefana króla Węgiei czyli Kronika Węgiersko-Polska*, wyd. i tłum. Ryszard Grzesik, Warszawa 2003.

Kronika wielkopolska: Kronika Boguchwała i Godysława Paska, wyd. W. A. Maciejowski, MPH 2, Lwów 1872, 467–600; *Chronica Poloniae Maioris*, wyd. B. Kürbis, MPH Ns 8, Warszawa 1970; *Kronika wielkopolska*, tłum. Kazimierz Abgarowicz, Warszawa 1965.

Latopis hipatiewski i latopis halicko-wołyński: Galicko-Volynskaja letopis. Tekst, komentarz, issledovanie, wyd. Nikola F. Kotljars, Sankt-Peterburg 2005; *Ipaťevskaja letopis*, wyd. Aleksandr A. Szachmatov, w: *Polnoje sobranije Russkich letopisej*, vol. 2, Sankt-Peterburg 1908, reprint Moskwa 1962; *The Hypatian Codex 2: The Galician-Volynian Chronicle*, wyd. i tłum. George A. Perfecky, w: *Harvard Series in Ukrainian Studies*, vol. 16, II, wyd. Omeljan Pritsak, München 1973.

Żywot św. Gellerta: Legenda sancti Gerhardi episcopi, wyd. Emericus Madzar, w: *SSrerHung* 2, s. 441–460; *Menší legenda svatého biskupa Gerarda*, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legendy a kroniky Koruny uherské*, s. 118–131.

Żywot świętej Kunegundy: Długosz Jan, Vita b. Kunegundis, w: *Joannis Dlugosii senioris canonici Cracoviensis opera*, vol. 1, wyd. Ignacy Polkowski, Paweł Żegota, Cracoviae 1887, s. 183–342; *Frankowic Martin Ignac X, Vita beatae Cunegundi Regiae Hungariae Principis, ac deinde Reginae Poloniae, et Patronae*, wyd. i tłum. Franciscus Petrykowski, Tyrnaviae 1744; *Frankowic Martin Ignac, Wizerunek świętej doskonałości przez łaskę Boską... przez znakomitość świątobliwego życia... w... błogostawionej Kunegundzie... jaśniejący, z procesu kanonizacji tej świętej, w Polsce wywiezionego... z wielu autorów poważnych y historyków polskich... zebrany z przydatkiem cudów aż do naszego wieku wypisywany przez... do druku podany*, Kraków 1718; *Kunigundis, seu Kinga Belae IV. Ungariae Regis filia*, w: *Acta sanctorum Hungariae, ex Joannis Bollandi, S.J. theologi, continuatoribus, aliisque scriptoribus excerpta, & Prolegomenis, ac Notis illustrata*, vol. 2, Tyrnaviae 1744, s. 73–114; *Średniowieczne życiorysy bł. Kingi i bł. Salomei*, tłum. Jerzy A. Wojtczak, Warszawa 1999, s. 125–204; *Vita et miracula sanctae Kingae ducissae Cracoviensis*, wyd. Wojciech Kętrzyński, w: MPH 4, s. 662–744; *Żywot świętej Kingi księżnej krakowskiej*, wyd. i tłum. Bolesław Przybyszewski, Tarnów 1997.

Żywot św. Małgorzaty węgierskiej: Legenda Beatae Margaritae de Hungaria, w: *SSrerHung* 2, s. 685–709; *Život blahoslavenej Margity*

Uhorskej, wyd. i tłum. Richard Marsina, w: *Legendsy stredovekého Slovenska*, s. 231–325. *Život svätej Markéty uherské z řádu kazatelského*, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legenda a kroniky*, s. 145–168.

Žywot św. Stefana: Legenda S. Stephani regis maior et minor, atque legenda ab Hartvoco episcopo conscripta, wyd. Emma Bartoniek, w: *SSRerhung 2*, s. 363–441; *Testament świętego Stefana. Przestrogi i statuty*, tłum. Elżbieta Cygielska, Teresa Worowska, Warszawa 2004; *Väčšia legenda svätého Štefana kráľa; Menšia legenda svätého Štefana kráľa a Legenda o svätom Štefanovi kráľovi napísaná biskupom Hartvikom*, wyd. i tłum. Richard Marsina, w: *Legendsy stredovekého Slovenska*, s. 47–74, 97–124; *Větší legenda svätého Štěpána krále; Menší legenda svätého Štěpána krále; Legenda o svätém Štěpánu králi sepsaná biskupem Hartvíkem*, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legenda a kroniky*, s. 74–117.

Žywot św. Władysława: Legenda o svätém Ladislavu králi, wyd. i tłum. Richard Pražák, w: *Legenda a kroniky*, s. 132–144; *Vita sancti Ladislai regis*, wyd. Emma Bartoniek, w: *SSRerHung 2*, s. 507–528; *Život uhorského kráľa svätého Ladislava. Vita sancti Ladislai regis Hungariae*, wyd. i tłum. Richard Marsina, w: *Legendsy stredovekého Slovenska*, s. 125–138.

Dokumenty prawne

A Szent István, Szent László és Kálmán korabeli törvények és zsinati határozatok forrásai, wyd. Levente Závodszy, Budapest 1904.

Das Bergrecht von Göllnitz nach Aufzeichnungen im Stadtbuch von 1432–1583 und in einer Handschrift aus Kremnitz aus dem 16. Jahrhundert, wyd. Piirainen Ilpo Tapani, „Z minulosti Spiša“, 9–10, Levoča 2002, s. 95–109.

Das Recht der Spiš/Zips. Texte und Untersuchungen zum Frühneuhochdeutschen in der Slowakei, wyd. Piirainen Ilpo Tapani, Mária Pápsonová, vol. 1, Oulu 1992.

Das Rechtsbuch der XI Zipser Städte, wyd. Piirainen Ilpo Tapani, Levoča 2003.

Decreta regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns 1301–1457, wyd. Döry Franciscus, Bónis Georgius, Vera Bácskai, Budapest 1976.

Decreta regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns 1458–1490, wyd. Döry Franciscus, Bónis Georgius, Érszegi Geisa, Susanna Teke, Budapest 1989.

The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary. Decreta Regni Mediaevalis Hungariae 1000–1490, wyd.

i tłum. Bak János M., Bónis György, James Ross Sweeney, vol. 1–3, Bakersfield–Salt Lake City–Los Angeles 1989–1997.

Werboczy István, *The Customary Law of the Renowned Kingdom of Hungary. A Work in Three Parts, the Tripartitum = Tripartitum Opus Iuris Consuetudinarii Incltyti Regni Hungariae*, wyd. i tłum. János M. Bak, Martyn C. Rady, Peter Banyo, Budapest 2006. Werboczy István, *Tripartitum opus iuris consuetudinarii incltyti regni Hungariae*. wyd. Kálmán Csiky, Budapest 1897.

Ważne archiwa

Bardejov
Štátny archív v Prešove pobočka Bardejov
Miškovského 1
085 01 Bardejov
Tel.: (+ 421) 54 472 5755; fax: (+ 421) 54 472 5673,
421, (+421) 54 488 5147
e-mail: archiv@sapo-pbj.vs.sk

Levoča
Ministerstvo vnútra Slovenskej Republiky –
Štátny archív v Levoči
Nám. Majstra Pavla 7
054 45 Levoča
Tel.: (+ 421) 53–4512486 – ústredňa
(Nám. M. Pavla 60 – Malý župný dom),
fax: (+ 421) 53–4514411
Tel.: (+ 421) 53–4512424 – tel. ústredňa – Thurzov
dom (Nám. M. Pavla 7)
e-mail: archiv@sale.vs.sk

Węgierskie Archiwum Krajowe
Collectio Antemohacsiana
Bécsi kapu tér 2–4
1014 Budapest
Węgry
Tel.: (+36 1) 156 5811, fax: (+36 1) 212 1619
<http://www.sztaki.hu/db/dipl/index.html>
telnet://helka.iif.hu

Poprad – Spišská Sobota
MV SR – Štátny archív v Levoči pobočka Poprad
Sobotské nám. 18, 20
058 01 Poprad
Tel.: (+ 421) 52–7769324 – ústredňa,
fax: (+ 421) 52–7894902
e-mail: archiv@sale-ppp.vs.sk

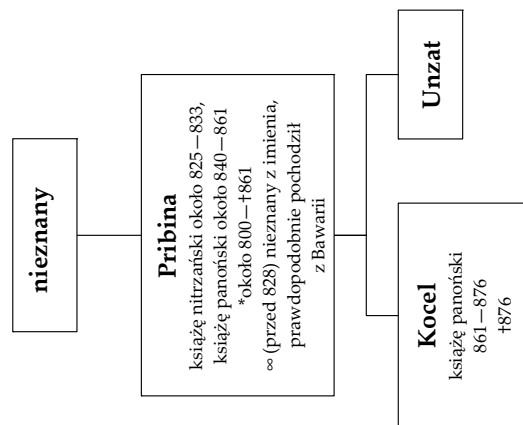
Słowackie Archiwum Narodowe
Drotárska cesta 42
817 01 Bratislava
Tel.: (+ 421) 2 67298111, 62801178,-81,-83,-85,
fax: (+ 421) 2 6280 1247
e-mail: archiv@sna.vs.sk
<http://www.civil.gov.sk/snarchiv/>

Spišská Kapitula
Archív biskupského úradu Spišská Kapitula
Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Spišské
Podhradie
Spišská Kapitula 9
053 04 Spišská Kapitula
e-mail: archív@kapitula.sk

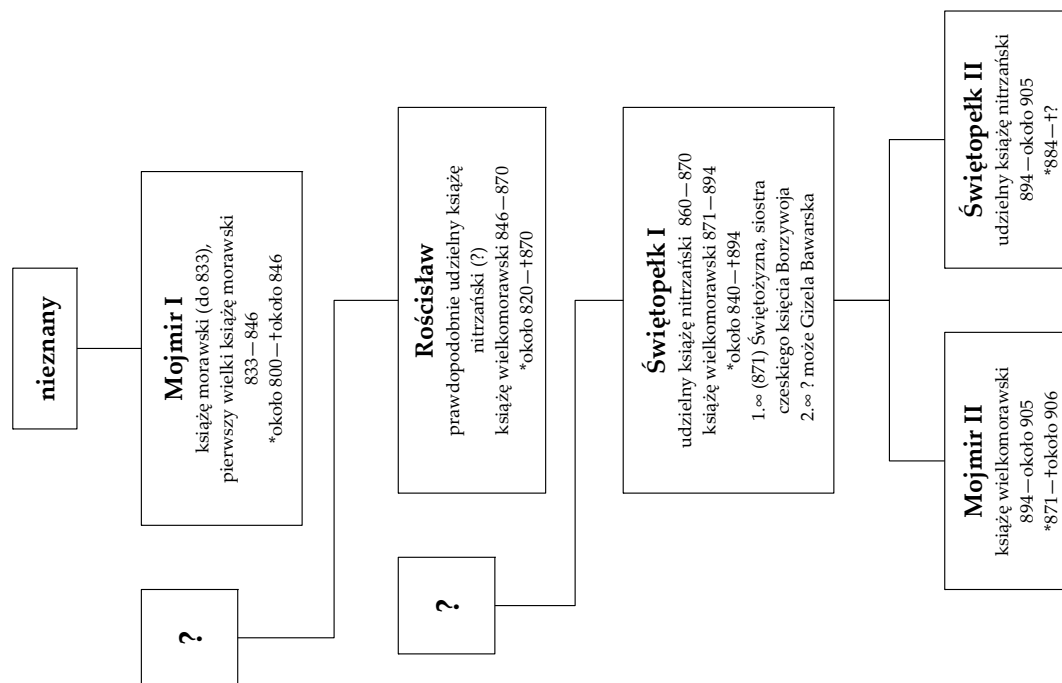
Archiwa państwowe na Słowacji
<http://www.spisy.sk/statne-archivy.html>

Genealogie średniowiecznych władz Kotliny Karpackiej*

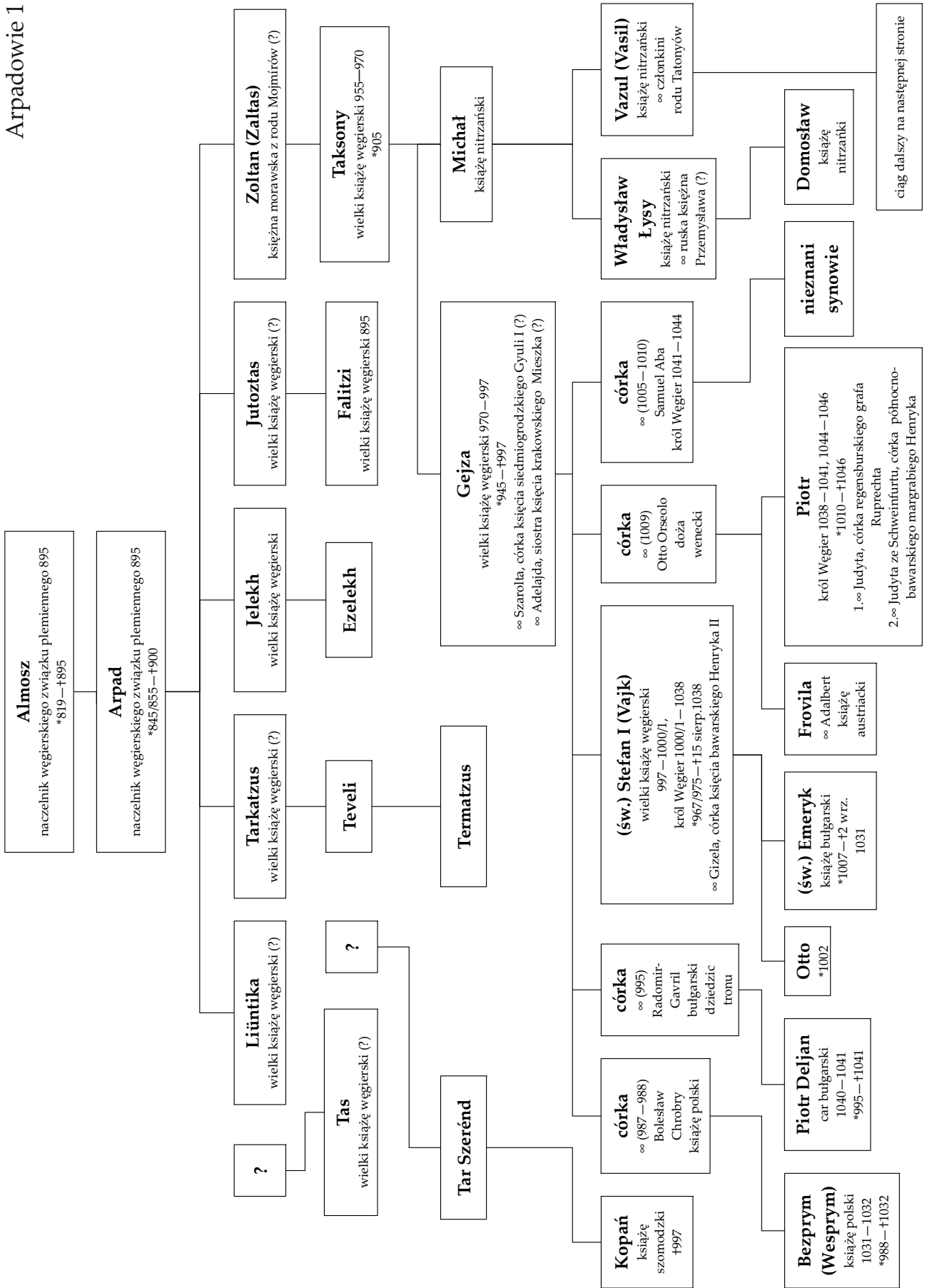
Pribinowie

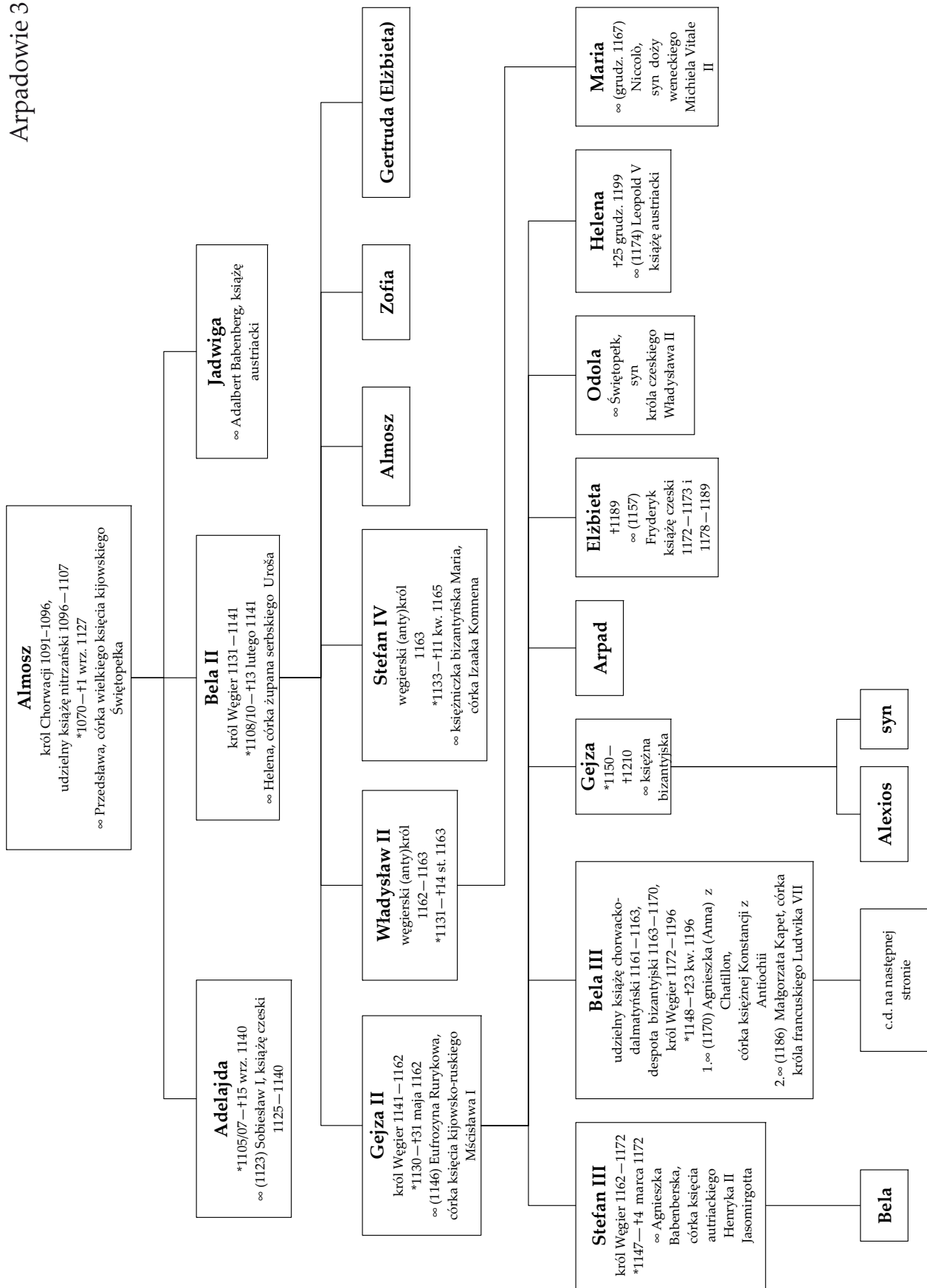

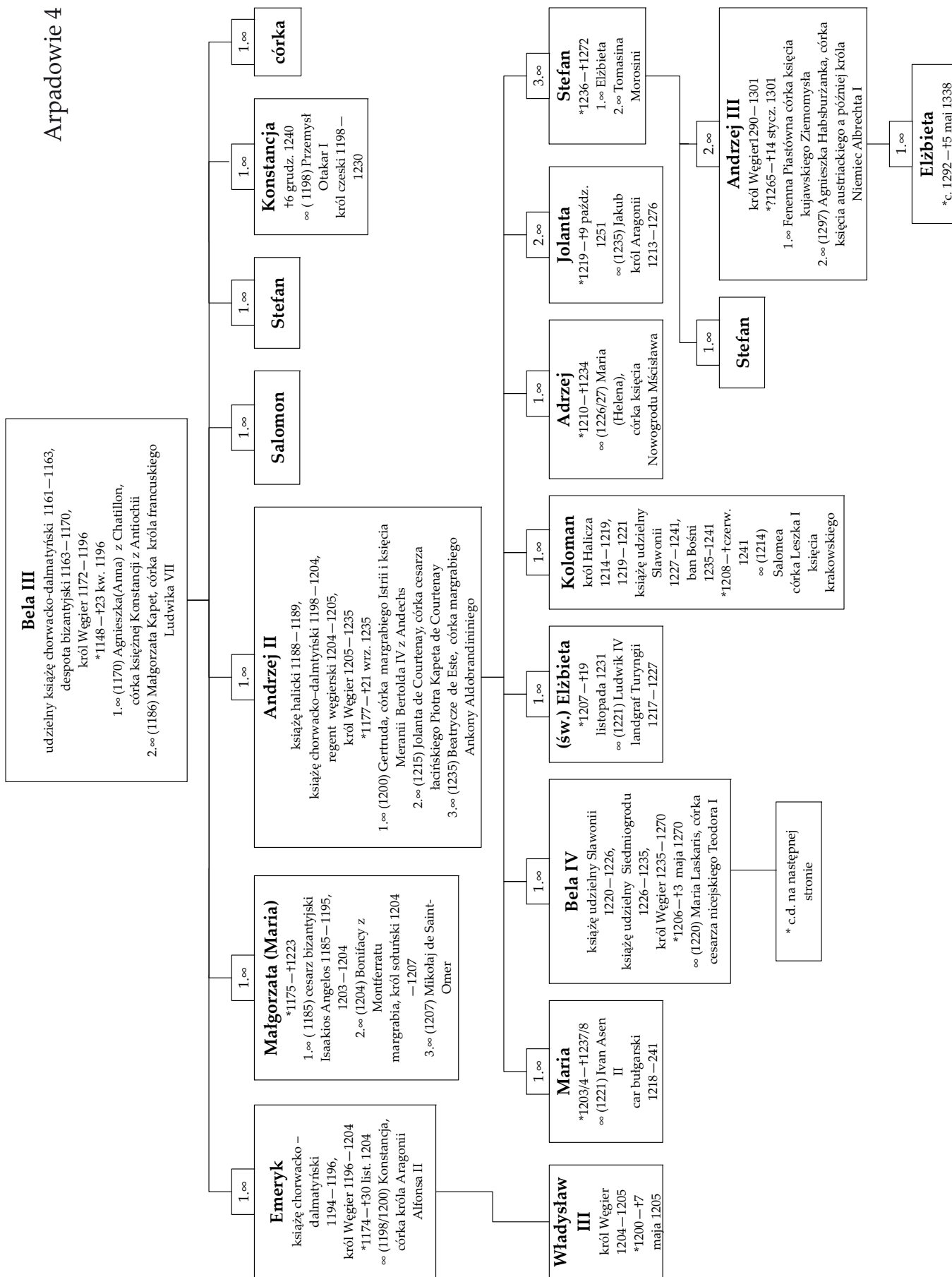
Mojmirowie

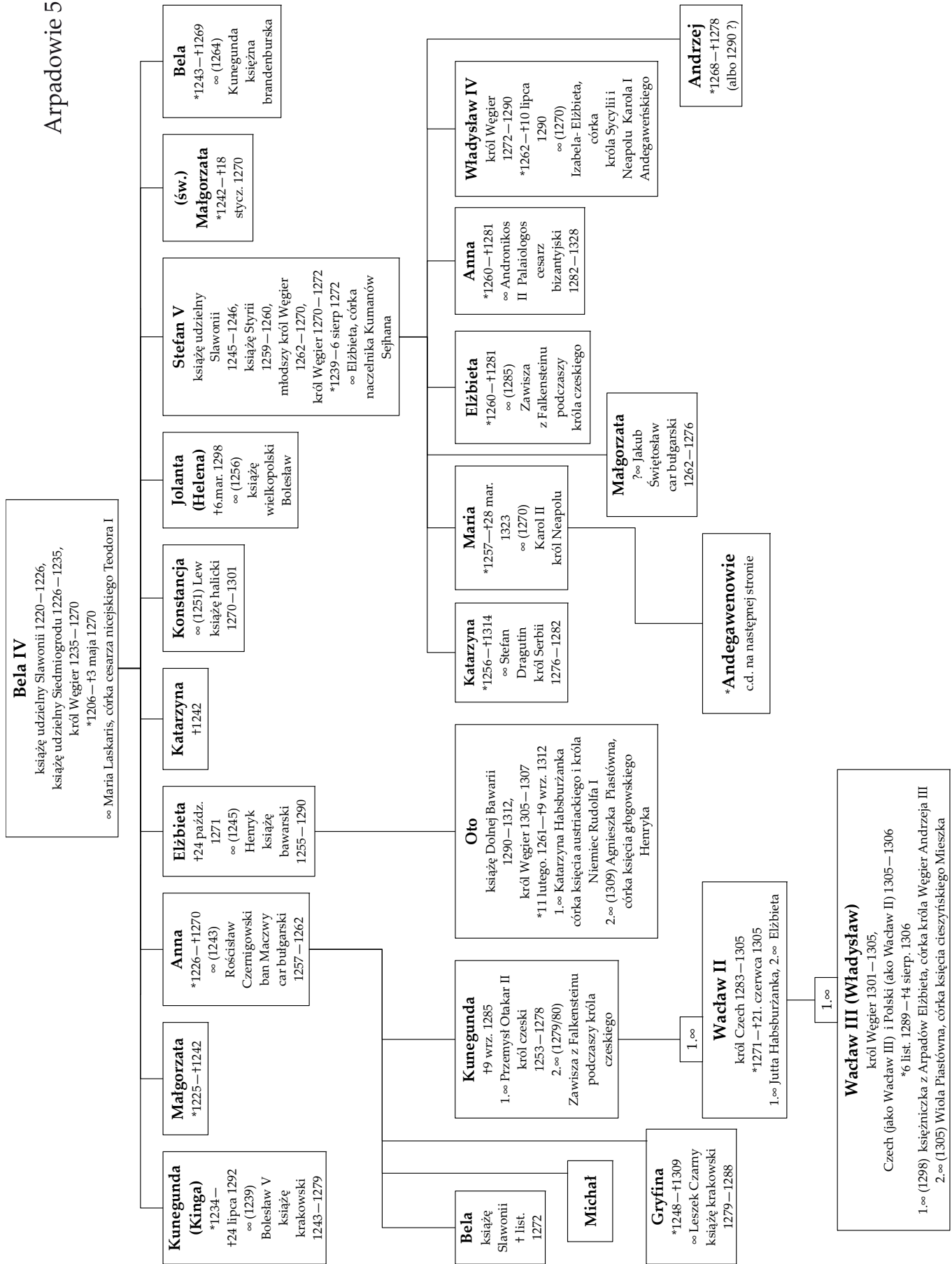

* Opracowali Daniel Gahér i Zuzana Orságová na podstawie *Korai magyar történeli lexikon (9. – 14. század)*, ed.: Gyula Kristó, Budapest 1994; *Knihá kráľov : Panovníci v dejinách Slovenska*, 3 wyd.: Vladimír Segeš et al., Bratislava 2006 i Martin Homza : *Mulieres suadentes – Presvedčajúce ženy : Štúdie z dejín ženskej panovníckej hagiografie v strednej a stredovýchodnej Európe v 10. – 13. storočí*, Bratislava 2002.

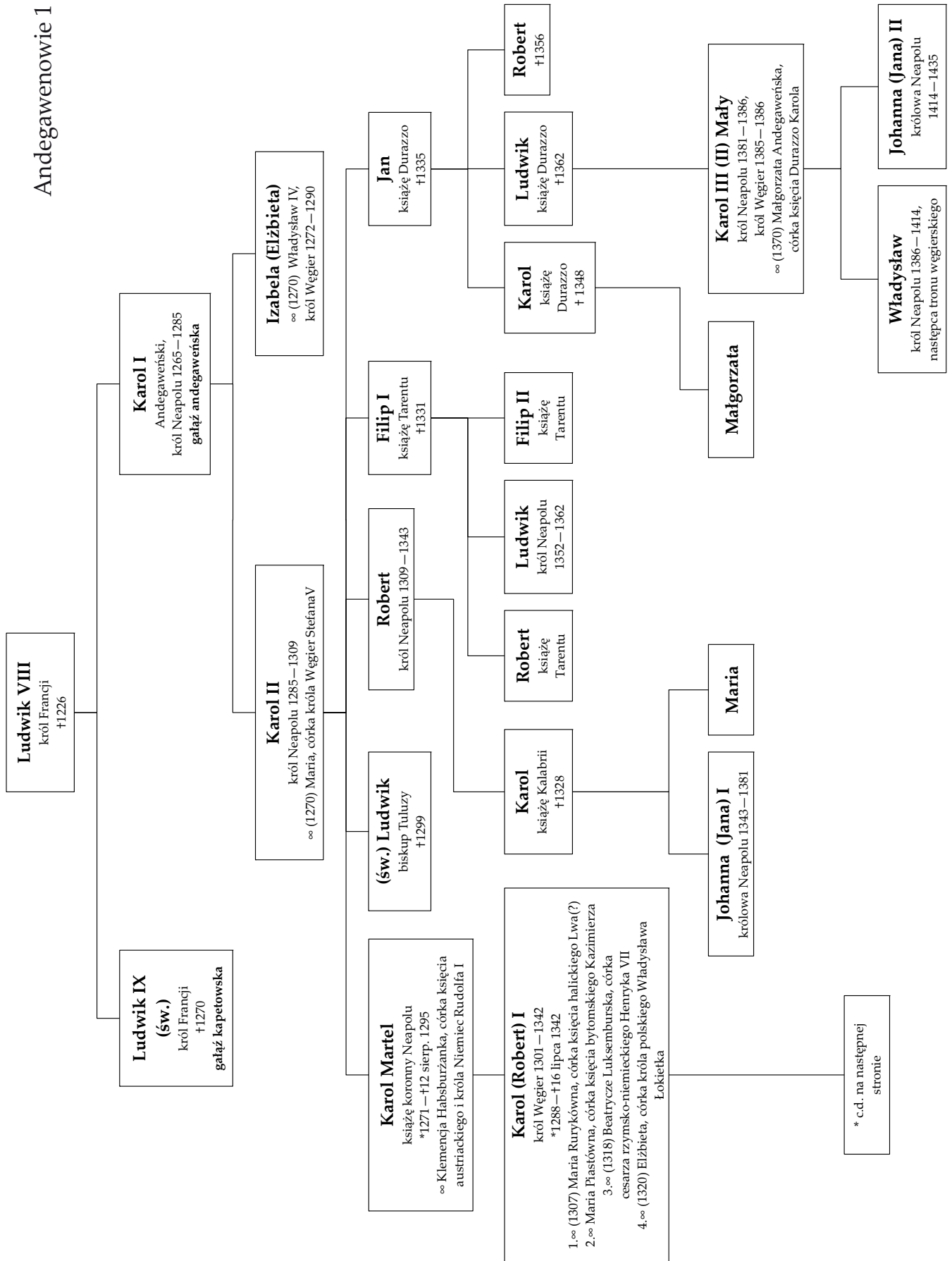

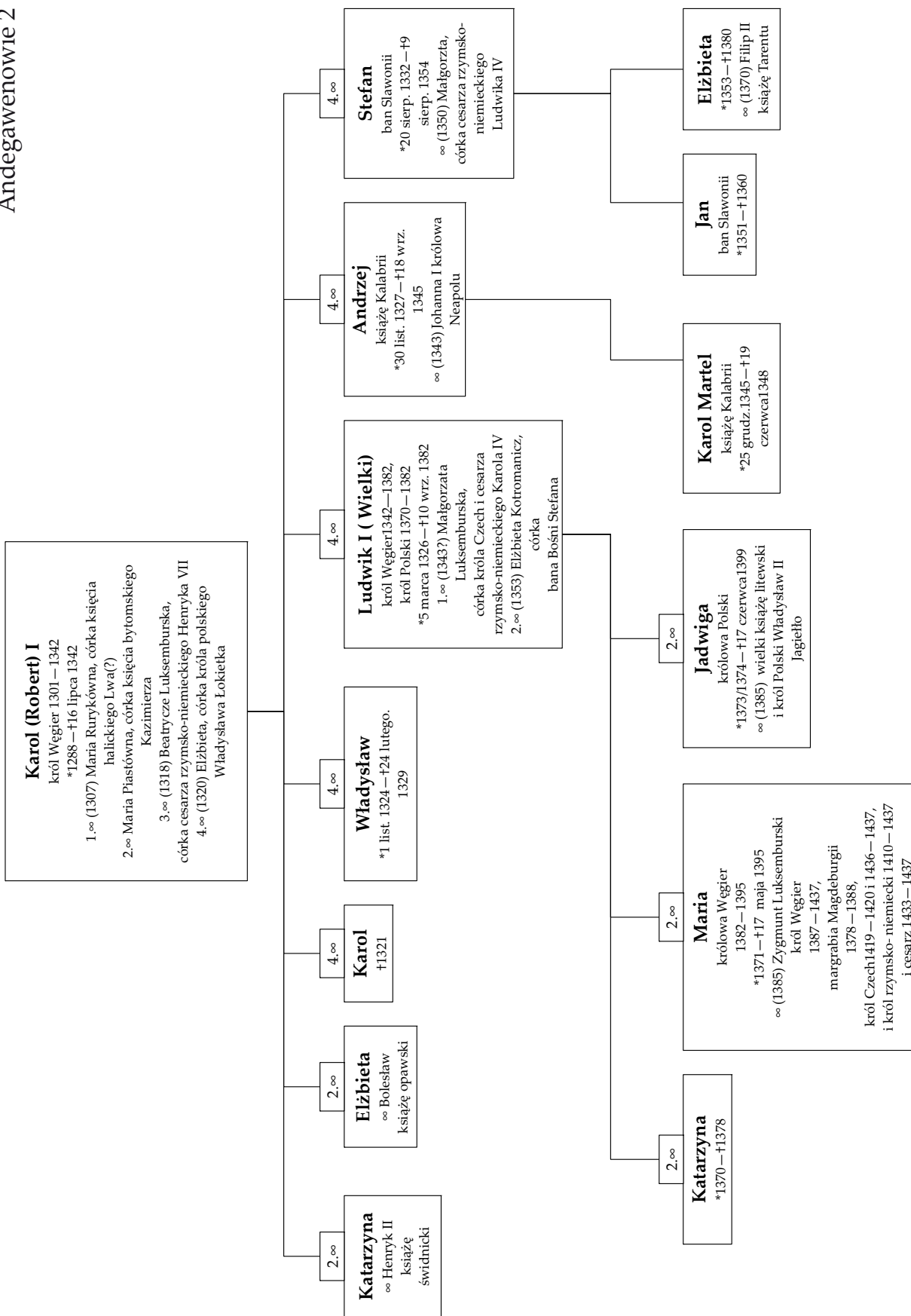

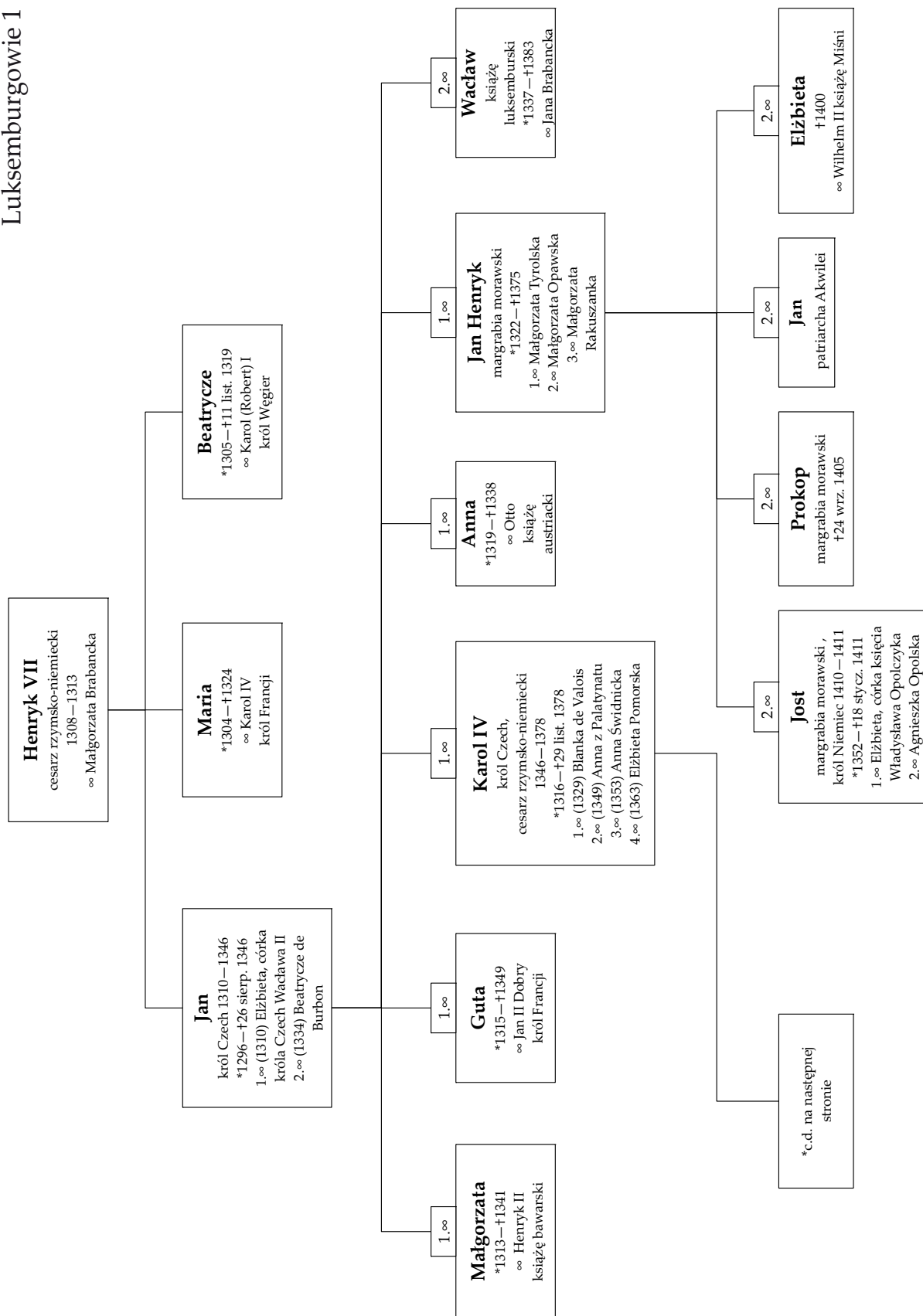

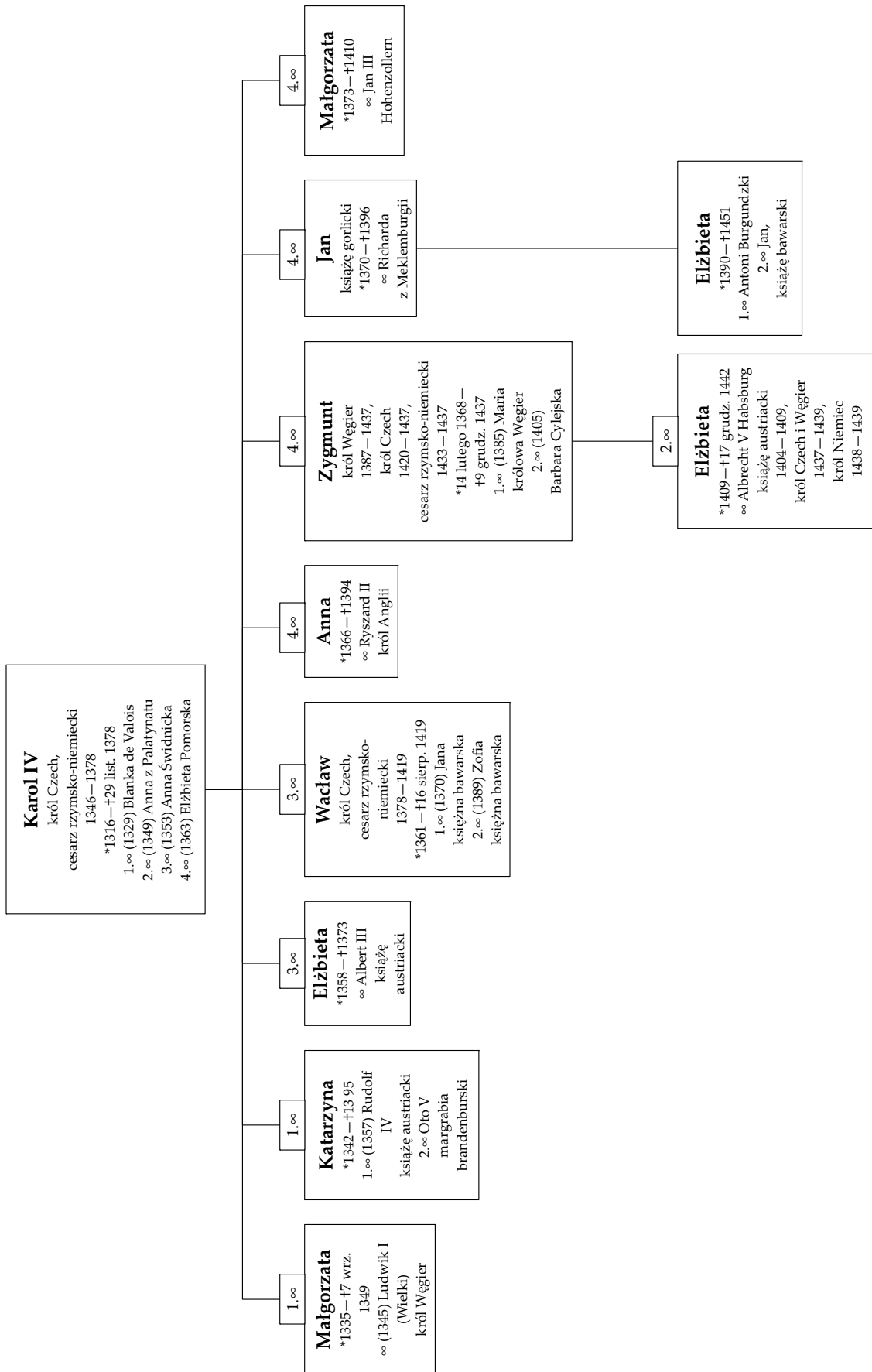
Andegawenowie 1

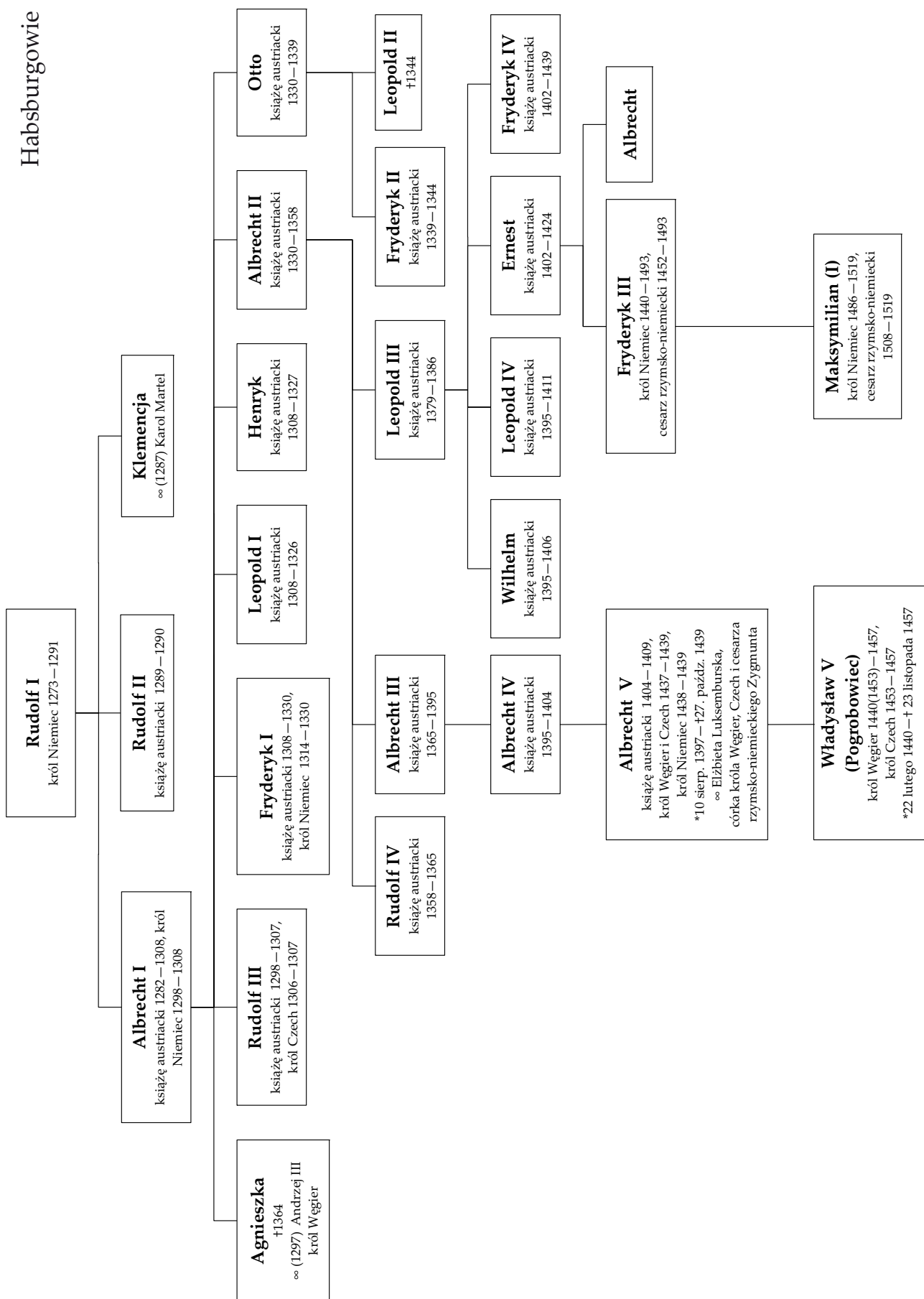

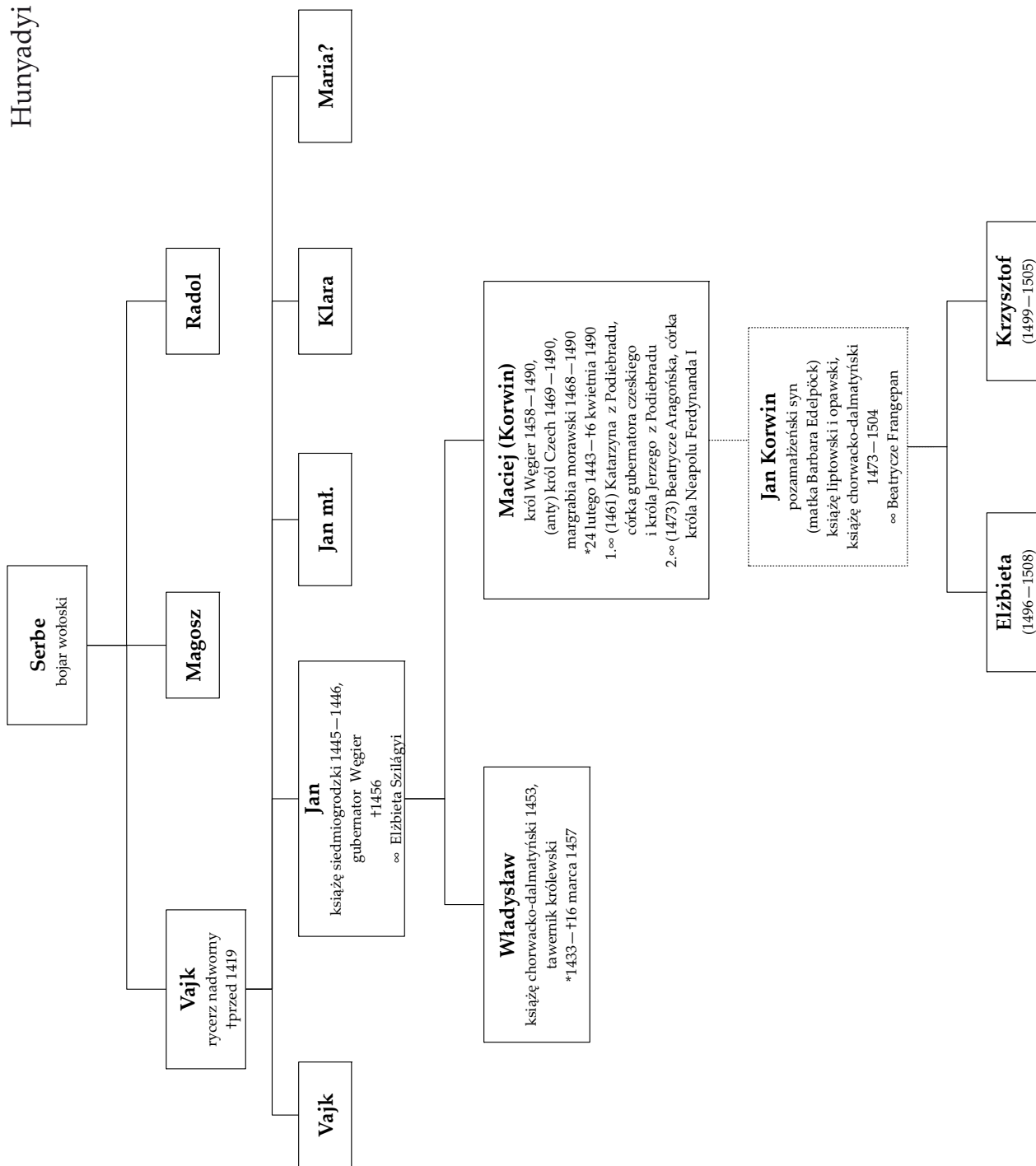
Luksemburgowie 1

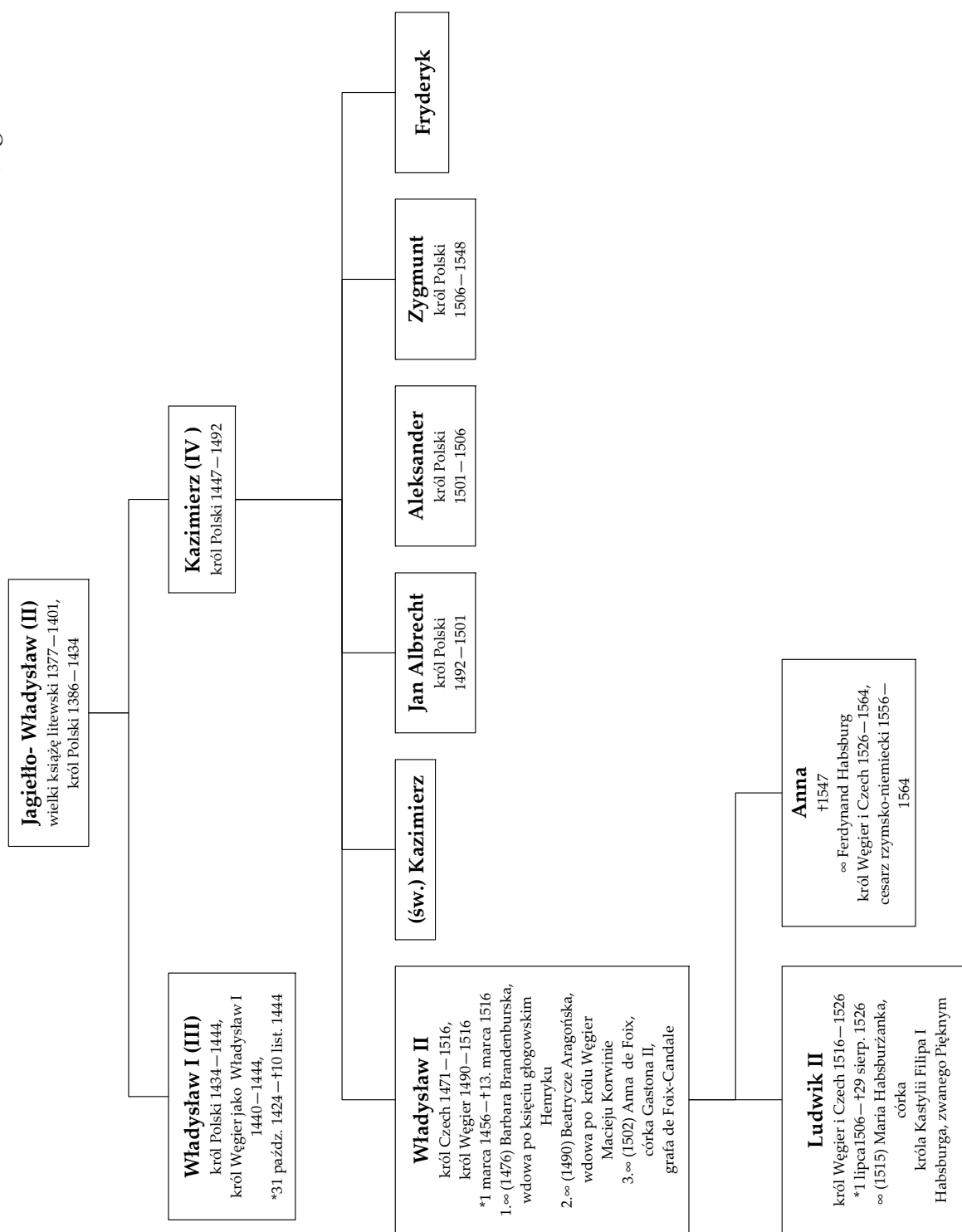

Habsburgowie

Wykaz skrótów

Czasopisma

- AAC – Acta archaeologica Carpathica
AH – Archeologia historica
AR – Archeologické rozhledy
AVANS – Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku
HČ – Historický časopis
HŠ – Historické štúdie
KH – Kwartalnik Historyczny
NO – Nové obzory
PM – Pamiatky a múzeá
RK – Rocznik Krakowski
SA – Slovenská archivistika
SArche – Slovenská archeológia
ŠZ AÚ SAV – Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied

Edycje źródeł

- Additamenta – Additamenta ad Initia progressus ac praesens status Capituli Scepusiensis, wyd. Josephus Hradszky
ASHung – Acta sanctorum Hungariae, ex Joannis Bollandi, S.J. theologi, continuatoribus, aliisque scriptoribus excerpta, et prologomenis, ac Notis illustrata.
CDA – Codex diplomaticus Arpadianus continuatus, wyd. Gusztáv Wenzel.
CDBohem – Codex diplomaticus et epistolarius regni Bohemiae.
CDCr – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae, wyd. Tadija Smičiklas.
CDH – Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, wyd. Georgius Fejér.
CDP – Codex diplomaticus patrius, wyd. Iván Nagy.
CDSL – Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae, wyd. Richard Marsina.
DCSar – Diplomatarium comitatus Sarosiensis, wyd. Carolus Wagner.
FontrerBohem – Fontes rerum Bohemicarum.
HHungFD – Historiae Hungaricae fontes domestici.
CHP – Chronica Hungaro-Polonica, wyd. Béla Karácsonyi.
MES – Monumenta Ecclesiae Strigoniensis, wyd. Ferdinandus Knauz, Ludovicus Crescens Dedek.
MGH – Monumenta Germaniae Historica.
MPH – Monumenta Poloniae Historica.
MPH Ns – Monumenta Poloniae Historica, Nova series.

- MVSI – Monumenta Vaticana Slovaciae, wyd. Vincentius Sedlák.
Pramene k dejinám – Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov, wyd. Pavel Dvořák.
PSRL – Polnoje sobranie russkich letopisej.
RA – Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica, wyd. Iván Borsa, Imre Szentpétery.
RDSL – Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae, wyd. Vincentius Sedlák.
SC – Statuta Capitulum Generalium ordinis Cisterciensis ab anno 1116 ad annum 1786, wyd. Josephus-Maria Canivez.
SRG – Scriptorum rerum Germanicarum.
SRG (in us schol.) – Scriptorum rerum Germanicarum in usum scholarum.
SRG Ns – Scriptorum rerum Germanicarum Nova series.
SSrerHung – Scriptorum rerum Hungaricarum, wyd. Emericus Szentpétery.
Supplementum I – Supplementum analectorum terrae Scepusiensis, t. I, wyd. Johannes Bárdossy.
Supplementum II – Supplementum analectorum terrae Scepusiensis, t. II, wyd. Michael Schmauk.
Supplementum III – Supplementum analectorum terrae Scepusiensis, t. III, wyd. Samuel Weber.
Výsady miest a mestečiek – Výsady miest a mestečiek na Slovensku (1235–1350), wyd. Ľubomír Juck.

Literatura pomocnicza

- RMK – Károly Szabó, Régi Magyar Könyvtár, t. 1–2, Budapest 1879–1885.
RMNy – Régi magyarországi nyomtatványok.
SBS – Slovenský biografický slovník.
Súpis 1 – Július Sopko, Stredoveké latinské kódexy v slovenských knižniciach, Martin 1982.
Súpis 2 – Július Sopko, Stredoveké latinské kódexy slovenskej proveniencie v Maďarsku a Rumunsku, Martin 1982.

Archiwa

- AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie.
AI – Alba Iulia, Batthyanaeum.
AMK – Archív mesta Košic.
AP – Archiwum Państwowe.
ASK: HMSK – Archív Spišskej kapituly: Archívny fond Hodnoverné miesto Spišská kapitula.
BU – Biblioteka Uniwersytecka.

MOL DL – Budapest, Magyar Országos Levéltár,
Diplomatikai Levéltár.
SNA – Slovenský národný archív.
SNA JSA – Slovenský národný archív: Súkromný
archív Jasovského konventu.
ŠA LE – Štátny archív Levoča.
ŠA LE, SASK – Štátny archív Levoča: Archívny
fond Spišská kapitula – súkromný archív.
ŠA LE, SpK – Štátny archív Levoča: Súkromný
archív Spišskej kapituly.
ŠA LE, SpP – Štátny archív Levoča: Spišské
prepošstvo.
WAP Kraków – Archiwum Państwowe miasta
Krakowa i województwa krakowskiego.
Zb. dok. perg. – zbiór dokumentów pergaminowych.

Instytucje

AÚ – Archeologický ústav Slovenskej akadémie
vied.
MM – Magistrát Mesta.

MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.
OSzK – Országos Széchényi Könyvtár.
PÚ SR – Pamiatkový úrad Slovenskej republiky.
SNG – Slovenská národná galéria.
SNK – Slovenská národná knižnica (Martin).
ŠA – Štátny archív.

Inne

cod. lat. – codex latinus.
f. – fasciculus.
nr – numer.
scr. – scrinium – skrzynia.
sine loco – bez miejsca (wydania).
wyd. – wydał(a).

Pochodzenie wykorzystanego materiału ilustracyjnego

Okladka: Pieczęć żupy spiskiej z roku 1690. Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, SpK, scr. 6, f. 3, nr. 50.

Wyklejka z przodu: Katedra św. Marcina. Koronacja Karola Roberta. Fresk z roku 1317. Foto: Štefan Péchy.

Wyklejka z tyłu: Mapa Lazara z roku 1528. Cytowane według internetu: [http://slovenskyarchivar.pweb.sk/fckarchiv/lazarus\(1\).jpg](http://slovenskyarchivar.pweb.sk/fckarchiv/lazarus(1).jpg).

Strony wstępne

Pieczęcie SE PU SI UM Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, Csáky Hodkovce, i. nr. 10, scr. 3, f. H, nr. 1.

Herb Lewoczy z roku 1588. Foto: Štefan Péchy. Źródło: Polichromowana płaskorzeźba w spiskim piaskowcu, 92 x 63 cm. Oryginał pierwotnie znajdował się na fasadzie budynku, w którym obecnie mieści się urząd miejski, a dawniej dom handlowy, Námestie Majstra Pavla nr 4. Podczas renowacji obiektu oryginał został odnowiony i przeniesiony do budynku, na jego miejsce na fasadzie osadzono replikę.

Część 1 Uwarunkowania fizyczno-geograficzne (Marek Skawiński)

Ryc. 1 Foto: Rastislav Cesnek.

Ryc. 2 Foto: Patrik Dubovský.

Ryc. 3 Foto: Naďa Rácová.

Ryc. 4 Foto: Patrik Dubovský.

Ryc. 5 Foto: Naďa Rácová.

Ryc. 6 Foto: Rastislav Cesnek.

Ryc. 7 Foto: Štefan Péchy.

Ryc. 8 Foto: Naďa Rácová.

Ryc. 9 Foto: Patrik Dubovský.

Mapa 1 Autor: © VKÚ, a. s., Harmanec.

Mapa 2 Autor: Matúš Brilla i Martin Homza.

Część 2 Przyroda, fauna i flora na Spiszu (Dušan Bevilaqua i Milan Barlog)

Ryc. 1 Foto: Matúš Brilla.

Ryc. 2 Foto: Milan Barlog.

Ryc. 3 Cytowane według internetu http://konyv-e.hu/pdf/Chronica_Picta.pdf.

Ryc. 4 Foto: Dušan Bevilaqua.

Ryc. 5 Według wydania Juraj Wernher : Podivuhodné vody na Spiši, ed. i trans.: Augustín Rebro. Martin 1980.

Ryc. 6 Foto: Dušan Bevilaqua.

Ryc. 7 Foto: Milan Barlog.

Ryc. 8 Foto: Dušan Bevilaqua.

Ryc. 9 Foto: Milan Barlog.

Część 3 Spisz w pradziejach i okresie protohistorycznym (do przełomu er). Spisz w okresie wpływów rzymskich i wędrówek ludów (I–VI w.) oraz we wczesnym średniowieczu (Marián Soják)

Ryc. na s. 78 Foto: Archiwum PtM Poprad.

Ryc. 1–3 Foto: Marián Soják.

Ryc. 4–5 Foto: Archiwum PtM Poprad.

Ryc. 6–7 Foto: Eva Javorská.

Ryc. 8 Foto: Marián Soják.

Ryc. 9 Paweł Valde-Nowak, *Bumerang z Obłazowej, Wierchy*, 55, 1990, s. 127–140.

Ryc. 10 Rysunek: Marián Soják.

Ryc. 11 Foto: Marián Soják.

Ryc. 12 Foto: Eva Javorská. Rysunek: Marián Soják.

Ryc. 13 Reprodukcja: Marián Soják.

Ryc. 14 Foto: Eva Javorská. Rysunek: Marián Soják.

Ryc. 15 Rysunek: Marián Soják.

Ryc. 16 Foto: Archiwum PtM Poprad.

Ryc. 17 Foto: Eva Javorská.

Ryc. 18 Foto: Marián Soják.

Ryc. 19 Foto: Archiwum PtM Poprad.

Ryc. 20 Bohuslav Novotný; Mária Novotná i Richard M. Kovalčík, *Popradská kotlina v dávnej minulosti*, Košice 1991, s. 20.

Ryc. 21 Eva Horváthová i Václav Furmánek, *Príspevok k súčasnému poznaniu badenského osídlenia na vyššinnom sídlisku Žehra-Dreveník*, w: *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2004*, red.: Ivan Cheben i Ivan Kuzma, Nitra 2005, s. 91–134 (rysunek na s. 111 – Ryc. 6, s. 112 – Ryc. 7).

Ryc. 22 Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.

Ryc. 23 Foto: Marián Soják.

Ryc. 24 Foto i rysunek: Marián Soják.

Ryc. 25–27 Foto: Marián Soják.

Ryc. 28–29 Foto: Archiwum PtM Poprad.

Ryc. 30 Rysunek: Marián Soják.

Ryc. 31 Bohuslav Novotný; Mária Novotná i Richard M. Kovalčík, *Popradská kotlina*, s. 25.

- Ryc. 32–33 Foto: Eva Javorská.
 Ryc. 34–35 Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 36 Foto: Eva Javorská.
 Ryc. 37 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 38–39 Foto: Archiwum PtM Poprad.
 Ryc. 40 Rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 41 Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 42 Rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 43 Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 44 Foto: Kláštorisko.
 Ryc. 45–46 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 47 Bohuslav Novotný; Mária Novotná i Richard M. Kovalčík, *Popradská kotlina*, s. 32–33.
 Ryc. 48 Źródło: Mária Novotná, *Poprad v pravku*, w: *Dejiny Popradu*, red.: Ivan Chalupecký, Košice 1998, s. 23–41 (rysunek na s. 39 – Ryc. 11).
 Ryc. 49 Rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 50 Foto: Kláštorisko. plan według Eleny Blažovej i Martina Bartíka.
 Ryc. 51 Michal Slivka, *Sídlisková a cirkevná štruktúra Spiša vo včasnóm až vrcholnostredovekom období*, w: *Terra Scepusiensis*, s. 429.
 Ryc. 52 Foto: Kláštorisko.
 Ryc. 53 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 54 Foto i rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 55 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 56 Rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 57 Bohuslav Novotný; Mária Novotná i Richard M. Kovalčík, *Popradská kotlina*, s. 41.
 Ryc. 58 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 59 Źródło: Elena Miroššayová i František Javorský, *Vitkovce – osada warowna z późnej epoki brązu*, w: *PM*, 43, 1993, nr 4, s. 663–665.
 Ryc. 60 Autor: Alexander Münnich, Elena Blažová i Martin Bartík.
 Ryc. 61 Autor: Adrián Vallašek.
 Ryc. 62 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 63 Gertrúda Březinová i Marián Soják, *Ozdoby szklane z okresu lateńskiego ze Spiszu*, AAC, 2005, s. 67 i 69.
 Ryc. 64 Foto: Archiwum PtM Poprad.
 Ryc. 65 Božena Tomášová i Eva Kolníková, *Nové nálezy mincí z neskorolaténského hradiska v Hrabušiciach*, AVANS v roku 1999, Nitra 2000, s. 137–138 (rysunek na s. 226 – Ryc. 91).
 Ryc. 66–67 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 68 Foto: Eva Javorská.
 Ryc. 69 Foto i rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 70–71 Archiwum: AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 72–73 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 74 Foto: Marta Kučerová.
 Ryc. 75–76 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 77 Rysunek: Marián Soják.
 Ryc. 78–81 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 82 Foto: Archiwum PtM Poprad, za uprzejmą zgodą Karola Piety.
 Ryc. 83–84 Archiwum: AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 85 František Javorský, *Výsledky archeologického výskumu v Slovenskom raji*, w: AVANS v roku 1976, Nitra 1977, s. 153–166 (rysunek na s. 356 – Ryc. 74).
 Ryc. 86 Rysunek: a)–b) František Javorský. Foto: František Javorský i Kláštorisko.
 Ryc. 87 František Javorský (w dokumentacji AÚ SAV – oddział Nowa Wieś Spiska).
 Ryc. 88–89 Peter Šalkovský, *Fortifikáciaasídliskové objekty podhradia včasnostredovekého hradiska v Spišských Tomášovciach*, w: *Wczesne średniowiecze w Karpatach Polskich*, red. Jan Gancarski, Krosno 2006, s. 312.
 Ryc. 89 Peter Šalkovský, *Fortifikáciaasídliskové objekty*, s. 313, foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 90–91 Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 92 a) Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra, b) foto: Marián Soják.
 Ryc. 93 František Javorský, *Výsledky archeologického výskumu v Slovenskom raji*, s. 153–166 (rysunek na s. 357 – Ryc. 76). Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra.
 Ryc. 94 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 95 Foto: Archiwum AÚ SAV Nitra i Marián Soják.
 Ryc. 96 Foto: Marián Soják.
 Ryc. 97 Foto: Archiwum PtM Poprad i Marián Soják. Rysunek: Bohuslav Novotný; Mária Novotná i Richard M. Kovalčík, *Popradská kotlina*, s. 50.
 Mapa 1–6: Autor: Marián Soják.

Część 4 Dzieje wczesnośredniowiecznego Spisza (Martin Homza)

- Ryc. 1 Július Béreš; František Javorský i Michal Slivka, *Spiš v 6. – 16. storočí v archeologických prameňoch*. *Katalóg ku výstave*, Bratislava 1987 i Michal Slivka, *Sídlisková a cirkevná štruktúra Spiša*, s. 427.
 Ryc. 2 Foto: Mladen Radić. Źródło: Muzej Slavoniji Osijek.
 Ryc. 3 *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w. Katalog wystawy*, red. Elżbieta Firlet i Emil Zaitz, Kraków 2006, s. 395, nr 16.
 Ryc. 4 *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte. Kunst und Archäologie*, t. 2, red. Alfried Wiczorek i Hans-Martin Hinz, Stuttgart 2000, s. 770, nr 489.
 Ryc. 5 Foto: Mladen Radić. Źródło: Muzej Slavoniji Osijek.
 Ryc. 6 *Magyar kódex az Árpádok világa*, red. József Szentpétery, t. 1, Budapest 1999, s. 50.

- Ryc. 7 *Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Katalog*, red. Alfried Wiczorek i Hans-Martin Hinz, Stugart 2000, s. 377, 17.02.03.
- Ryc. 8 *Magyar kódex az Árpádok világa*, s. 50.
- Ryc. 9 Foto: a)–b) Juraj Šedivý, c) Naďa Ráčová.
- Ryc. 10–11 Foto: Myroslav Vološčuk.
- Ryc. 12 *Sigilla regum – reges sigillorum. Regal Portraits on Seals from the Hungarian National Archiwum*, red. Géza Érszegi, Budapest 2002, s. 40–41, nr 5.
- Ryc. 13 Rekonstrukcja według: Andrej Fiala, w: *Spišský hrad*, red.: Ivan Chalupecký et al., Košice 2003, s. 18.
- Ryc. 14 *Supplementum analectorum terrae Scepusiensis*, red. Johannes Bárdossy, t. 1. Leutschoviae 1802, s. 392.
- Ryc. 15 Ladislav Vrteľ, *Osem storočí slovenskej heraldiky*, Martin 2003, s. 38.
- Ryc. 16 Landgrafenpsalter (dnes Stuttgart). Cytowane według internetu: <http://de.wikipedia.org/wiki/Landgrafenpsalter>.
- Ryc. 17 W środku: Matthias Bell, *Historiae Comitatus Scepusiensis*, w: *Hungariae antiquae et novae prodromus cum Specimine quomodo in singulis operis partibus elaborandis*, Norimbergae 1723, s. 84. Na dole: *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 46–47, nr 11–12.
- Ryc. 18 Rekonstrukcja według: Andrej Fiala, w: *Spišský hrad*, s. 20.
- Ryc. 19–20 Foto: Mladen Radić. Źródło: Muzej Slavoniji Osijek.
- Ryc. 21 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 52, nr 17 A.
- Ryc. 22 Foto: Slavomír Pjatek. Źródło: Marek Budaj.
- Ryc. 23 Cytowane według internetu: <http://acc6.its.brooklyn.cuny.edu/~phalsall/images/mongarch.jpg>.
- Ryc. 23 Petr Sommer, *Svatý Prokop. Z počátků českého státu a cirkve*, Praha 2007, s. 207.
- Ryc. 25 Ladislav Vrteľ, *Osem storočí*, s. 46.
- Ryc. 26 Jiří Kuthan, *Přemysl Otakar II. Král železný a zlatý. Král zakladatel a mecenáš*, Vimperk 1993.
- Ryc. 27–28 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 56–57, nr 20 i 58–59, nr 22.
- Ryc. 29 Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, SpP, i nr 5.
- Ryc. 30–32 Rysunek: Michal Slivka.
- Ryc. 33 Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, SpK, scr. 7, f. 1, nr 2.
- Ryc. 34 Autor: Janina Koza.
- Ryc. 35–36 *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w.*, s. 473, nr 61 i 62.
- Ryc. 37 Rysunek: Marián Soják.
- Ryc. 38–39 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 58–59, nr 23.
- Ryc. 39 Ferdinandus Knauz (ed.) : MES, vol. 2, s. 19.
- Ryc. 40 Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, SpK, scr. 5, f. 3, nr 1. Pieczęć znajduje się na dokumencie z roku 1299.
- Ryc. 41 Foto: Według starszego pierwowzoru Karel Maráz.
- Ryc. 42 Cytowane według internetu: http://konyv-e.hu/pdf/Chronica_Picta.pdf.
- Ryc. 43 Foto: Kláštorisko.
- Ryc. 44 Foto: Lubomír Ďurina.
- Ryc. 45 Autor: Michal Slivka, Michal Šimkovic i Juraj Kubičár.
- Ryc. 46 Źródło: MV SR, ŠA Bytča – Oddział Žylina, zbiór Archiwum miasta Žyliny, Archivum secretum 19.
- Ryc. 47 Belo Polla, *Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany)*, Bratislava 1962, s. 149, (Ryc. 113) = a), s. 95 (Ryc. 87) = b), s. 146 (Ryc. 112) = c) i s. 132–133 (Ryc. 103–104) = d).
- Ryc. 48 Foto: Naďa Ráčová i Štefan Péchy.
- Ryc. 49 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 50–51 Foto: Peter Kresánek i Štefan Péchy.
- Ryc. 52 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 53 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 54 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 55–56 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 57 Foto: a) Kláštorisko, b) Rysunek: Michal Slivka, *Sídlisková a cirkevná štruktúra*, s. 432, c)–d) foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 58 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 59 Autor: Martin Homza i Jozef Česla.
- Ryc. 60 Foto: Kláštorisko.
- Ryc. 61–61 Źródło: a) Kartensammlung C V a/ Leutschau, nr. 1, KriegsArchiwum Wien, b)–c) Magdaléna Janovská.
- Ryc. 62 Autor: Matúš Brilla i Martin Homza.
- Ryc. 63 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 64 Foto: Miroslav Števík i fragment z Michal Šimkovic.
- Ryc. 65 Michal Slivka, *Príspevok k lokovaniu mesta Kežmarok*, AH, 14, 1989, s. 182 i in.
- Ryc. 66 Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, Provincia XVI spišských miest II, i. nr 1079a. Mapa pochodzi z roku 1785.
- Ryc. 67 Ivan Gojdič, *Spišské mestá a ich vývoj*, w: *Terra Scepusiensis*, s. 161–174.
- Ryc. 68 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 69 Foto: Ana Maria Gruia.
- Ryc. 70 Ivan Gojdič, *Spišské mestá a ich vývoj*, s. 161–174.
- Ryc. 71 Foto: Ana Maria Gruia.
- Ryc. 72–73 Foto: Kláštorisko.
- Ryc. 74 Foto: Peter Labanc. Plan kościoła niżej według Michal Slivka, *Sídlisková a cirkevná štruktúra Spiša*, s. 436.
- Ryc. 75 Foto: Štefan Péchy.

- Ryc. 76–77 Foto: Magdaléna Janovská.
 Ryc. 78 Foto: Štefan Péchy.
 Ryc. 79 Autor: Martin Homza i Jozef Česla.
 Ryc. 80 Foto: Peter Kresánek i Patrik Dubovský.
 Ryc. 81–82 Foto: Patrik Dubovský.
 Ryc. 83 Gabriel Hevenesi (SJ), *Ungaricae sanctitatis indicia*, Tyrnaviae 1692.
 Ryc. 84 Autor: Martin Homza, Magdaléna Janovská i Jozef Česla.
 Ryc. 85 Foto: Kláštorisko.
 Ryc. 86–87 Foto: Magdaléna Janovská.
 Ryc. 88 Autor: Martin Homza, Magdaléna Janovská i Jozef Česla.
 Ryc. 89–90 Foto: Magdaléna Janovská.
 Ryc. 91 Autor: Martin Homza, Magdaléna Janovská i Jozef Česla.
 Ryc. 92–94: Autor: Magdaléna Janovská.
 Ryc. 95 Foto: Štefan Péchy. Zródło: ŠA LE, SASK, scr. 12, f. 1, nr 1.
 Ryc. 96 Zródło: MOL DL 71 616.
 Ryc. 97 Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 98 Foto: Kláštorisko.
 Ryc. 99–100 Autor: Igor Plávka.
 Ryc. 101 Foto: Naďa Rácová.
 Ryc. 102–104 Cytowane według internetu: <http://www.patzinakia.ro/index2.html>. Foto: Mioritics. Rekonstrukcia: Radu Oltean. Wykorzystano za uprzejmą zgodą Any Márie Gruie.
 Ryc. 105 Foto: Štefan Péchy. Zródło: ŠA LE, SpP listiny 1315 nr 25 i 26 002.
 Ryc. 106 Ladislav Vrteľ, *Osem storočí*, s. 53.
 Ryc. 107 Archiwum Gabriela Hunčagi (OP).
 Ryc. 108–109 Štefan Oriško, *Dominikánsky kostol v Košiciach. Možnosti a interpretačné problémy počiatkov stavby*, w: *Galéria – Ročenka SNG 2004–2005*, s. 10 i 15–16.
 Ryc. 110 Foto: Kláštorisko.
 Ryc. 111 Archiwum Martina Homzy, foto nižej: Peter Kresánek.
 Ryc. 112 Foto: Kláštorisko.
 Ryc. 113 Michal Slivka, *Sídlisková a cirkevná štruktúra*, s. 429.
 Ryc. 114 Foto: Rastislav Cesnek.
 Ryc. 115 Foto: Stanislav A. Sroka. Zródło: MOL DL 13 539.
 Ryc. 116 Foto: Kláštorisko (widok z lotu ptaka) i Juraj Šedivý.
 Ryc. 117 Foto: Kláštorisko (widok z lotu ptaka) i Naďa Rácová.
 Ryc. 118–119 Foto: Naďa Rácová.
 Ryc. 120–123 Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 124 Foto: Patrik Dubovský.
 Ryc. 125–128 Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 129 Rysunki: a)–d) Michal Slivka, foto: c) Juraj Šedivý, d) Magdaléna Janovská.
 Ryc. 130 Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 131 Foto: a)–b) Vladimír Olejník, c) Peter Kresánek, d) Rysunek: Michal Slivka.
 Ryc. 132 Plan: Magdaléna Janovská i Mária Novotná. Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 133 Foto: Štefan Péchy.
 Ryc. 134 Foto: a)–c) Štefan Péchy, fragment b) a d) Vladimír Olejník, e)–f) Štefan Péchy, g) Vladimír Olejník.
 Ryc. 135 Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 136 Foto: Vladimír Plekanec.
 Ryc. 137 Archiwum: Magdaléna Janovská.
 Ryc. 138 Foto: a)–d) Magdaléna Janovská.
 Ryc. 139 Foto: a)–c) Peter Kresánek.
 Ryc. 140 Foto: a)–d) Peter Kresánek.
 Ryc. 141 Foto: a), c)–d) Naďa Rácová, b) Michal Šimkovic.
 Ryc. 142 Foto: a) Magdaléna Janovská, b) Myroslav Voločšuk, c) Timo Kirschberger.
 Ryc. 143 Foto: a) Naďa Rácová, b)–d) Peter Kresánek.
 Ryc. 144 András Pálóczi-Horváth, *Pechenegs, Cumans, Iasians. Steppe Peoples in Medieval Hungary*, Budapest 1989, s. 78.
 Ryc. 145 Ferdinandus Knauz (ed.) : MES, vol. 2, *Praefatio*.
 Ryc. 146 Foto: Peter Kresánek.
 Ryc. 147 Foto: a)–c) Magdaléna Janovská.
 Ryc. 148 Foto: a) a c) Magdaléna Janovská, b) Ivan Kukuljevič Sakcinski, *Nadpisi sredovječni i novovjeki na crkvaah, javnih i privatnih sgradah i t.d. u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb: Knjižara Jugoslavenske akademije 1891, s. 30.
 Ryc. 149 a) Olej W. Rossowského (bazylika Franciszkanów Kraków), patrz Cecylian Niezgodna (OFMConv.), *Błogosławiona Salomea Piastówna*, Kraków 1996, dodatek ilustracyjny.
 Ryc. 150 Foto: a)–b) Naďa Rácová.
 Mapa 1–3 Autor: Martin Homza i Jozef Česla.
 Mapa 4–7 Autor: Martin Homza, Miroslava Števík i Jozef Česla.

Część 5 Dzieje późnośredniowiecznego Spisza (Henryk Ruciński)

- Ryc. 1 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 62–63, nr 27.
 Ryc. 2 Cytowane według internetu: http://konyv-e.hu/pdf/Chronica_Picta.pdf.
 Ryc. 3 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 66–67, nr 30.
 Ryc. 4 Foto: Štefan Péchy. Zródło: ŠA LE, Andrassy – Krásna Hôrka I dział: Elench Diossycho, f. 66, nr 3, s. 205.
 Ryc. 5 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 68–69, nr 32 i 33.

- Ryc. 6 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 7 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 70–71, nr 34.
- Ryc. 8 Johannes de Thurocz, *Chronica Hungarorum*.
Cytowane wedlug internetu: <http://www.caslin.sk/htdoc/diglib/chrohung/high/0111v.jpg>
- Ryc. 9 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 70–71, nr 35.
- Ryc. 10 Foto: Mária Novotn.
- Ryc. 11 *Sigilla regum – reges sigillorum*, s. 74–75, nr 38.
- Ryc. 12–17 Foto: Štefan Pchy.
- Ryc. 18 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, scr. 6, f. 2, nr 14.
- Ryc. 19 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174. Foto: Miroslav Števík.
- Ryc. 20 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174.
- Ryc. 21 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174. Foto: Patrik Dubovsk.
- Ryc. 22 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174. Foto: Patrik Dubovsk.
- Ryc. 23 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174. Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 24 Foto: Štefan Pchy.
- Ryc. 25–26 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 27 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, Zbiór pieczy, nr 74.
- Ryc. 28 Fragment mapy. Źródło: ŠA Stara Lubowla, Archiwum miasta Gniazda (Hniezdne), mapy, nr 5.
- Ryc. 29 Źródło: ŠA Prešov, oddział Bardiów, MM Bardiów, nr 813.
- Ryc. 30 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 31 Mathias Bell, *Historiae Comitatus Scepusiensis*, s. 84.
- Ryc. 32 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 33 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA Prešov, oddział Bardiów, MM Bardiów, nr 112.
- Ryc. 34–37 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, Csáky Hodkovce, nr 10, skrz. 3, f. H, nr 1.
- Ryc. 38 – Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, SpP, nr 52.
- Ryc. 39 – Foto: Štefan Pchy. Źródło: Archiwum miasta Koszyce, MM Koszyce, Schwarzenbachiana, nr 345.
- Ryc. 40–41 Źródło: MOL DL 83267 i MOL DL 63731.
- Ryc. 42 Cytowane wedlug internetu: <http://dig.vkol.cz/dig/mi406/0341rx.htm>.
- Ryc. 43 Leon Sokolovsk, *Správa stredovekej dediny na Slovensku*, Bnovce nad Bebravou 2002, s. 73.
- Ryc. 44–46 Wedlug: Georgius Agricola, *De re metalica libri XII. Bergbau und Httenkunde*, 12 Bücher, tm. i red. Georg Fraustadt i Hans Prescher, Berlin 1974, s. 220, 293 i 251.
- Ryc. 47 Foto: Štefan Pchy. Źródło: Archiwum miasta Koszyce, MM Koszyce, missiles nr 3219/69.
- Ryc. 48 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, pob. SNV, MM SNV, nr 113.
- Ryc. 49 Archv: Martin Homza. Foto: Patrik Dubovsk.
- Ryc. 50 Foto: Štefan Pchy. ŠA LE, MM Gelnica, księga miejska (bez sygn.).
- Ryc. 51 Foto: Juraj Gembick i Gergely Buzs.
- Ryc. 52 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, oddział Poprad, MM KeŹmarok, perg. IX.
- Ryc. 53 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 54 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174.
- Ryc. 55 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 56 Foto: Juraj Šediv.
- Ryc. 57 Foto: Štefan Pchy.
- Ryc. 58 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, SpK, scrin. III, f. 4, nr 13.
- Ryc. 59 Ivan Gojdi, *Spišské mest a ich vvoj*, s. 161–174.
- Ryc. 60 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, Zbiór map i planów, nr 701, sygn. BII/2.
- Ryc. 61 Foto: Kláštorisko.
- Ryc. 62 Foto: Naďa Ráčová.
- Ryc. 63 Foto: Juraj Šediv.
- Ryc. 64 Foto: Štefan Pchy. Źródło: a) ŠA LE, SpK, scr. 10, f. 1, nr 15. prepozyt Paweł (1313); b) Sygn: ŠA LE, SpP, nr 82. prepozyt Benedykt (1363), c) ŠA LE, SpK, scr. 1, f. 1, nr 8. Pieczy kanonika Jana (1412).
- Ryc. 65 Foto: Juraj Šediv.
- Ryc. 66 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, SpK, scr. 12, f. IV, nr MB.
- Ryc. 67 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, SpK, scr. 5, f. 1, nr 5.
- Ryc. 68 Foto: Štefan Pchy. Źródło: ŠA LE, scr. 2, f. 3, nr 5.
- Ryc. 69 Foto: Štefan Pchy.
- Ryc. 70 Foto: Juraj Šediv.
- Ryc. 71 Cytowane wedlug internetu: [http://slovenskyarchivar.pweb.sk/fckArchiwum/lazarus\(1\).jpg](http://slovenskyarchivar.pweb.sk/fckArchiwum/lazarus(1).jpg).
- Ryc. 72 Rysunek: Michal Slivka.
- Ryc. 73 Rysunek: a) a d) Michal Slivka. Foto: b) a c) Rastislav Cesnek.
- Ryc. 74 Rysunek: a) i e) Michal Slivka. Foto: b)–d) Naďa Ráčová.
- Ryc. 75 Foto: a) Igor Graus. Źródło: Archiwum Państwowe w Bańskiej Bystrzycy, zbiór Mesto Banská Bystrica, f. 80, nr 1. Rysunek: b) i c) Vladimr Rbik, *Peate kartuzinskch klštorov na Skale toiřa a v Āervenom klštore*, Genealogicko-heraldick hlas, 11, 2001, nr 2, s. 10.
- Ryc. 76 Foto: a) Miroslav Števík. Źródło: Archiwum biskupstwa greckokatolickiego w Preszowie, Inwentarz Czerwony Klasztor (1323) 1821–1950,

- dokumenty, nr 953. Rysunek: b) Vladimír Rábik, *Pečate kartuziánských kláštorov*, s. 11, c) Jozef Česla, w: *Červený kláštor 1320–2007*, red. Miroslav Števík i Filip Fetko, Stara Lubowla 2007, s. 8.
- Ryc. 77 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 78 Foto: Maroš Tomáš. Źródło: AGAD, Zb. dok. perg. 2775.
- Ryc. 79–80 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 81 Foto: Anna Maria Gruia.
- Ryc. 82–83 Foto: Juraj Šedivý.
- Ryc. 84 Foto: Gabriela HutYROVÁ.
- Ryc. 85 Kresby: a), d)–e) Michal Slivka, *Sídlisková a cirkevná štruktúra Spiša*, s. 444. Foto: b) Naďa RáCOVÁ, c) Štefan Péchy.
- Ryc. 86 Rysunek: Michal Slivka.
- Ryc. 87 Foto: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 88 Źródło: MOL E 151 – Acta ecclesiastica ordinum et monialium. Camaldulenses de Lechnicz, f. 7, nr 22, fol. 1.
- Ryc. 89 Foto: a) Kláštorisko, c)–d) Peter Kresánek. Plan według: Ivan Gojdič, *Spišské mestá a ich vývoj*, s. 161–174.
- Ryc. 90 Foto: Juraj Kubičár.
- Ryc. 91 Foto: Kláštorisko i Naďa RáCOVÁ.
- Ryc. 92 Foto: Patrik Dubovský.
- Ryc. 93 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 94 Foto: Naďa RáCOVÁ. Źródło: ŠA LE, Greschik, obwoluta rękopisu.
- Ryc. 95 Foto: Božena Malovcová. Źródło ŠA LE, oddział Poprad –Sobota Spiska, sygn. 10034.
- Ryc. 96 Foto: Źródło: Archiwum kościoła ewangelickiego w Lewoczy.
- Ryc. 97 Foto: Mária Trnková. Źródło: Biblioteka liceum ewangelickiego w Kieżmarku.
- Ryc. 98 Foto: Naďa RáCOVÁ.
- Ryc. 99 Foto: Vladimír Olejník. Źródło: Kapituła Spiska, biblioteka Kapituły Spiskiej, ink. 1.
- Ryc. 100 Foto: Slavomír Haľama, Juraj Šedivý i Štefan Péchy. Źródło: SNK, Archiwum literatury i sztuki, sygn. Inc. B 199 (wyżej), Kapituła Spiska, biblioteka Kapituły Spiskiej, ink. 2 (w środku) i ŠA LE, oddział Lewocza, MM Podegrodzie Spiskie, księga podatkowa z roku 1575, bez sygn.
- Ryc. 101–104 Foto: Štefan Péchy
- Ryc. 105 Foto: a) Štefan Péchy, b) Mária Novotná, c) archiwum Martina Homzy, d) Peter Kresánek.
- Ryc. 106 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 107 Foto: a) a d) Naďa RáCOVÁ, b)–c) Peter Kresánek.
- Ryc. 108 Foto: a)–b) Peter Kresánek, c) Naďa RáCOVÁ.
- Ryc. 109 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 110 Foto: Naďa RáCOVÁ.
- Ryc. 111–113 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 114–115 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 116 Foto: Mária Novotná.
- Ryc. 117 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 118 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 119–122 Foto: Štefan Péchy.
- Zamki i warownie szlacheckie na Spiszu w średniowieczu i u progu ery nowożytnej (Michal Šimkovic)
- Ryc. 123 Źródło: Archiwum PÚ SR, dok. T-5470, informacja z badań archeologicznych: Andrej Fiala : Románsky palác, 2000.
- Ryc. 124 Foto: PÚ SR, Regionalna pracownia konserwatorska w Lewoczy.
- Ryc. 125 Foto: Magdaléna Janovská
- Ryc. 126 Źródło: Archív PÚ SR, dok. T-5470, informacja z badań archeologicznych: Andrej Fiala, Románsky palác, 2000.
- Ryc. 127–128 Foto: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 129 Autor: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 130 Foto: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 131 Foto: Magdaléna Janovská. Rysunki: Michal Slivka.
- Ryc. 132 Michal Slivka i Adrián Vallašek, *Hrady a hrádky na východnom Slovensku*, Košice 1991, ryc. 101.
- Ryc. 133 Foto: a)–b) Vladimír Mucha. Rysunki: c) a d) Michal Slivka.
- Ryc. 134 Widokówki ze zbiorów Juraja Petrakoviča.
- Ryc. 135 Miroslav Plaček Martin Bóna, *Encyklopédia slovenských hradov*, Bratislava 2007, ryc. 168.
- Ryc. 136 Autor: Michal Šimkovic i Miroslav Matejko.
- Ryc. 137 Foto: Pilot klub Slovensko.
- Ryc. 138 Foto: Miroslav Matejko.
- Ryc. 139 Michal Slivka i Adrián Vallašek, *Hrady a hrádky*, ryc. 120.
- Ryc. 140 Autor: Michal Šimkovic, Peter Glos i Miroslav Matejko.
- Ryc. 141 Foto: Pilot klub Slovensko
- Ryc. 142–143 Autor: Michal Šimkovic, Peter Glos i Miroslav Matejko.
- Ryc. 144 Foto: Peter Glos
- Ryc. 145 Miroslav Plaček i Martin Bóna, *Encyklopédia slovenských hradov*, ryc. 343.
- Ryc. 146 Michal Slivka i Adrián Vallašek, *Hrady a hrádky*, ryc. 126.
- Ryc. 147 Foto: Michal Šimkovic.
- Ryc. 148 Foto i rysunek: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 149 Magdaléna Janovská.
- Ryc. 150 *Pijarzy: Piaristi: Pietas et Litterae. Wpływ kolegium pijarów w Podolińcu na rozwój dawnego szkolnictwa : Vplyv kolégia piaristov v Podolínci na rozvoj školstva v minulosti : Katalog wystawy. Katalog*

- výstavy*, red. Waclaw Kawiorski, Nowy Sącz 2004, s. 148, nr. kat. V./4.
- Ryc. 151 a) Miroslav Plaček i Martin Bóna, *Encyklopédia slovenských hradov*, ryc. 328, b)–c) Miroslav Števík i Jozef Česla, *Pokus o rekonštrukciu hradu v Podolínci na základe popisu z roku 1765 a jeho porovnanie s popisom z polovice 16. storočia*, w: *K stredovekým dejinám Spiša*, Stará Ľubovňa 2003, s. 150.
- Ryc. 152 a) Foto: Pilot klub Slovensko, b) według: J. Zahradníček, c) Miroslav Plaček i Martin Bóna : *Encyklopédia slovenských hradov*, Ryc. 213, d) foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 153 Foto: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 154–156 Źródło: Piotr Stępień, w: Stanisław Kostka Michalczyk, Piotr M. Stępień, Tadeusz M. Trajdos, *Zamek Dunajec w Niedzicy*, Niedzica 2006.
- Ryc. 157 Foto: Magda Janovská.
- Ryc. 158 Foto: Michal Šimkovic.
- Ryc. 159 Foto: Michal Šimkovic.
- Ryc. 160 Foto: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 161–162 Belo Polla, *Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany)*, ryc. 40 i 49, ryc. 51 i 67.
- Ryc. 163 Foto: Pilot klub Slovensko.
- Ryc. 164 Foto: Michal Šimkovic.
- Ryc. 165 Martin Bóna i Michal Šimkovic.
- Ryc. 166 Foto Pilot klub Slovensko.
- Ryc. 167 Margita Malovecká i Silvia Paulusová, *Kaštieľ v Strážkach – II. etapa výskumu a obnova*, *Pamiatky a príroda*, 20, 1989, s. 91.
- Ryc. 168–169 Foto: Pilot klub Slovensko.
- Ryc. 170 MOL térképtára II. Helytartótanási térképek (1735–1875), div 9, nr 79:1, 2 (Wersja elektroniczna, Arcanum Budapest 2006).
- Ryc. 171 Foto: Ondrej Gogora.
- Kultura pisana na Spiszu w średniowieczu (Juraj Šedivý)**
- Ryc. 172 Foto: SNA.
- Ryc. 173 Foto: Ján Endrödy.
- Ryc. 174 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 175 Foto: SNA.
- Ryc. 176 Foto: SNA.
- Ryc. 177 Foto: Božena Malovcová.
- Ryc. 178 Foto: PÚ SR.
- Ryc. 179 Foto: a) Juraj Šedivý, b) PÚ SR.
- Ryc. 180 Foto: Juraj Šedivý.
- Ryc. 181 Foto: SNA.
- Ryc. 182 Archiwum Państwowe w Bardiowie/ Miasto Bardiów, nr 4864.
- Ryc. 183–184 Foto: Juraj Šedivý.
- Ryc. 185 Foto: SNA.
- Ryc. 186 Foto: Božena Malovcová. Źródło: Kapituła Spiska, biblioteka Kapituły Spiskiej, ink. 2 i 1.
- Ryc. 187 Foto: Juraj Šedivý.
- Ryc. 188 Foto: Juraj Šedivý.
- Ryc. 189 Foto: Archiwum PÚ SR
- Ryc. 190 Foto: Juraj Šedivý
- Ryc. 191 Foto: Juraj Šedivý
- Ryc. 192 Foto: SNK, Archiwum literatury i sztuki, sygn. J 538.
- Ryc. 193 Foto: Slavomír Haľama. Źródło: SNK Martin, Archiwum literatury i sztuki , sygn. Inc. B 199.
- Ryc. 194–199 Foto: Juraj Šedivý.
- Ryc. 200 Foto: Štefan Péchy. ŠA LE, SpP, nr 32.
- Ryc. 201 Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, SpP, nr 52.
- Ryc. 202–203 Foto: Foto: Gergely Buzás.
- Ryc. 204 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 205 Foto: SNK, Archiwum literatury i sztuki, sygn. J 538.
- Ryc. 206–207 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 208 Foto: Mária Trnková. Źródło: Biblioteka liceum ewangelickiego w Kieżmarku.
- Ryc. 209 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 210 Foto: Magdaléna Janovská.
- Ryc. 211–213 Foto: Mária Novotná.
- Ryc. 214 *Słowacja i Słowacy w zbiorach Uniwersytetu Jagiellońskiego od czasów najdawniejszych do roku 1918*, red. Danuta Bromowicz, Kraków 2006, s. 35.
- Ryc. 215 Foto: Michal Vadrna.
- Ryc. 216 Foto: Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 217 Foto: Štefan Péchy. Źródło: ŠA LE, sygn. A 7, A 12.
- Ryc. 218 Źródło: AP w Cieszynie, Zbiór dokumentów pergaminowych i papierowych, nr 32.
- Ryc. 219 Foto: Według kafla z badań Michala Slivki.
- Ryc. 220 Foto: Peter Kresánek.
- Ryc. 221 Foto: Štefan Péchy.
- Ryc. 222 Foto: Według: Józef Szymański, *Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego*, Warszawa 1993, s. 264.
- Mapa 1 Autor: Martin Homza i Jozef Česla.
Mapa 2–5 Autor: Martin Homza, Miroslav Števík, Jozef Česla.

Indeks*

- ab Hortis, Samuel 380
Ab Oefele, Edmundus L. B. 135
Aba Amadej (Omodej) 171, 230, 333, 337–338, 372, 384, 411, 417, 461, 521, 560
Aba, brat kanonika Jana 249
Aba, magister 188, 194–195, 198, 492
Aba Piękny albo Wielki, wódz 339
Abgarowicz Kazimierz 597, 598
Abov (także Abaujvár, Abovský Nový hrad) 40, 42, 126, 140, 167, 194, 214, 241, 184, 259, 314, 319, 390, 521, 537, 539
Abowie–Amadejowie (Omodejowie), ród 168, 184, 218, 231, 312, 333, 337–339, 344, 366, 370, 372, 384, 417, 521, 560–561
Abrahám, SK, pow. Galanta 102
Abrahamowce (Abrahamovce), SK, pow. Kieżmark 187, 375, 574, 581–582, 588
Achtum, książę węgierski 227
Adalbert Babenberski, książę austriacki 604
Adalbert, franciszkanin, spowiednik Salomei 263
Adalbert, książę austriacki 602
Adalram, arcybiskup Salzburga 128, 233
Adam Świnka, poeta 540
Adamko Rastislav 484
Adelajda, córka Almosa, księcia nitrzańskiego 604
Adelajda, córka Helbranda, grafa Sasów spiskich 173, 203
Adelajda, córka Andrzeja I 603
Adelajda, żona Władysława I 603
Adelajda (?), matka Stefana I 132, 290, 602
Adolf, prepozyt spiski 176, 188, 201, 203, 238, 240–241, 243, 245, 261, 276–277, 285, 291, 294–295, 300, 313, 319, 323, 324, 366, 554, 564
Aegidius Columnus (Idzi Columnus), pisarz kościelny 506
Aggsbach (Aggsbach), A, Dolna Austria 569
Agnieszka z Antiochii (Antiocheńska) żona Beli III 146, 604–605
Agnieszka Babenberska, żona Stefana III 604
Agnieszka czeska św., siostra Przemysła Ottokara II, 263, 322
Agnieszka opolska, żona Josta, króla Niemiec 609
Agnieszka, córka Albrechta I Habsburga, księcia austriackiego 171, 206, 605, 611
Agnieszka, córka Bertolda IV 241
Agnieszka, żona Filipa II 256
Agnieszka, córka Henryka III, księcia głogowskiego 606
Agrigoroaei Vladimir 257
Al-Iskandarija (Alexandria), ET 294–295
Alan (Alanus, Almannus, Almamius), przełożony antonitów z Drawca 568
Alard, naczelnik Sasów siedmiogrodzkich 162
Alba Iulia, RO 408, 484, 503, 505–507, 513–514, 553
Alba, wódz 133
Albert z Thapolczy, przełożony antonitów z Drawca 568
Albert, wójt 417
Albert, prepozyt z Lendaku 572
Albert, opat ze Szczawnika Spiskiego 261–262, 491–492, 566
Albert, syn Beli, według *Kroniki węgiersko-polskiej* z dynastii Arpadów 140
Albrecht Habsburg, syn Ernesta, księcia austriackiego 611
Albrecht Habsburg, król Węgier 331–332, 345–347, 396, 467, 610–611, 620
Albrecht I Habsburg, książę austriacki 171, 199, 249, 605, 611
Albrecht II Habsburg, książę austriacki 330, 333, 611
Albrecht III Habsburg, książę austriacki 611
Albrecht IV Habsburg, książę austriacki 611

* Opracowali Peter Labanc i Ryszard Juchniewicz. Celem indeksu jest ułatwienie czytelnikowi orientacji w niniejszym dziele. Hasła obejmują nie tylko postaci z tzw. dużej historii, ale również osoby, które kształtowały historię na poziomie regionalnym. Wszystkie postacie historyczne, a więc osoby mające wpływ na średniowieczne dzieje Spisza, są wymienione w kolejności alfabetycznej, według imienia. Oprócz tego w indeksie znalazły się nazwiska wszystkich tych, którzy przyczynili się do objaśnienia starszych dziejów regionu i są wymienieni w aparacie naukowym, ewentualnie w cytowanej literaturze w zakończeniu rozdziałów. Te osoby są podane w kolejności alfabetycznej według nazwisk. Częścią indeksu jest również indeks miejscowości. Staraliśmy się możliwie najpełniej ująć wszystkie miejscowości wymienione w książce. Chcąc ułatwić czytelnikowi orientację, podajemy ich dokładniejszą lokalizację. Tak więc, za nazwą miejscowości jest podany skrót literowy kraju, w którym się obecnie znajdują (według systemu międzynarodowego), za nim mniejsza jednostka terytorialna. W przypadku Polski, Czech i Słowacji są to powiaty. W odniesieniu do innych krajów podajemy większe jednostki administracyjne (w przypadku Niemiec są to kraje związkowe). Staraliśmy się je podawać w oryginalnym (oficjalnym) brzmieniu, które według nas ułatwi czytelnikowi wyszukiwanie. Gdy nazwa jednostki terytorialnej jest identyczna lub bardzo podobna do nazwy miejscowości, wówczas jej nie wymieniamy. Miejscowości oznaczone gwiazdką już nie istnieją. Do ustalenia ich lokalizacji, która nie zawsze jest pewna, odsyłamy czytelnika do tekstu książki.

- *Alcnov 261, 413, 580, 582é
Aldobrandini, margrabią Ankony 605
Aleksander z Hales, pisarz kościelny 504
Aleksander III, papież 268
Aleksander Jagiellończyk, brat Zygmunta I Starego 535
Aleksander, franciszkanin, brat Salomei 263
Aleksandria – v. Al-Iskandarja
Aleksy – v. Bela III
Aleksy (Bela III) 144
Aleksy, wnuk Gejzy II, 604
Almos, ojciec Arpada 602
Almos, syn Beli II 604
Almos, syn Gejzy I 140, 142, 603–604
Alpernus (Harpernus), kanonik spiski 249
Andrzej Balicki, dowódca 341
Andrzej Batory, prepozyt miechowski 419
Andrzej Tęczynski, szlachcic 507
Andrzej I, król Węgier 135–138, 603
Andrzej II, król Węgier 137, 145–149, 154, 176, 178, 182–184, 188, 190, 192–195, 197, 201, 202, 203, 210, 225, 232, 238–243, 245, 254–260, 265, 274, 276, 282, 284–286, 290, 292, 294–295, 299–303, 307–308, 312, 313, 318–319, 321–322, 325, 366, 373, 402, 417, 426, 451, 495, 548, 551–553, 560, 564, 605
Andrzej III zwany Wenecki, król Węgier 159–160, 167–168, 170–174, 182, 190, 194, 196, 199–200, 202–203, 206–208, 211, 218, 223, 227–228, 240, 249–250, 268, 270, 285, 304, 313, 315, 317, 321, 333, 336–337, 340, 351, 371, 373, 376, 403, 459, 460, 558, 560, 605, 611
Andrzej z Hrhowa, syn Stefana, graf Sasów spiskich 352
Andrzej z Łomnicy, syn Polana 170
Andrzej, syn jobagiona 198, 200, 376
Andrzej (Ondrej), SK, pow. Poprad, osiedle Hôrky 78–79, 90, 92, 122, 187, 426, 592
Andrzej, wójt Nowej Wsi Spiskiej 354
Andrzej, syn Ivana z Kalló, żupan spiski 561
Andrzej, syn Karola Roberta 608
Andrzej, syn Andrzeja II. 147–149, 194, 318, 605
Andrzej, syn Stefana V. (także Pseudo Andrzej) 159–160, 165, 168, 171–172, 314, 321–323, 606
Andrzejovič Slavomír 32
Ambroży, proboszcz ze Spiskich Włochów 503, 507
Ampod, ojciec Dionizego, żupan solnocki 313
Anastazja, żona Andrzeja I. 603
Ankona I, Marche 299
Andechs, D, Bawaria 294, 299, 301–302
Andechs-Meranowie, ród, 194, 238, 241–242, 256, 276, 284–285, 299, 301–302, 304, 306, 308, 319–320, 326, 564
Andrzej de Szalók, kanonik spiski 514
Andrzej de Tornavia, przeor w Letanowcach 525, 570
Andrzej Kościelecki, polski starosta 563
Andrzej Mokrski/Mogrski, polski starosta 563
Andrzej z Arnutowiec 162
Andrzej, kartuz, rektor klasztoru w Letanowcach 270, 496, 569
Andrzej, przeor w Letanowcach 416, 570
Andrzej, syn Piotra, kopijnik 199
Andrzej z Łomnicy, syn Polana 324
Andrzej, syn Włodzimierza II Monomacha 142
Andrzej-Świerad św. 233, 235–236, 252, 284, 433
Andronikos II Palaiologos, cesarz bizantyjski 606
Andronikus, brat Macieja, prepozyt 243
Andrzejówka, pow. nowosądecki 50
Angennendt Arnold 298–299, 302, 325
Anglia 254, 294, 431, 540
Andegawenowie, ród 172, 178, 186, 195, 218, 228, 232, 285, 299–300, 302, 304, 330, 333, 338, 340, 372, 376, 439–440, 461, 486, 490, 495, 496–500, 507, 550, 552–553, 557, 561, 595, 607–608
Anna cylejska, wnuczka Kazimierza Wielkiego, żona Władysława Jagiełły 341
Anna Czehi (Csehi), żona Władysława Mariášyego 369, 526
Anna Dukaina, żona Borysa, syna Kolomana Uczonego 603
Anna z Palatynatu, żona Karola IV, króla Czech 609–610
Anna świdnicka, żona Karola IV, króla Czech 609–610
Anna de Foix, żona Władysława II, króla Węgier 613
Anna, córka Beli IV 151, 159, 606
Anna, córka Benedykta z Hrhowa 525
Anna, córka Bolesława Pobożnego, księcia wielkopolskiego 159
Anna, córka Henryka, wójt Podolińca 367
Anna, córka Jana, króla Czech 609
Anna, córka Karola IV, króla Czech 610
Anna, córka Stefana V 312, 606
Anna, córka Ulricha Fuggera 531, 625
Anna, córka Władysława II, króla Węgier 613
Anna, córka Zygmunta I Starego 535
Anna, żona Henryka II Pobożnego 263
Anonimowy kronikarz klasztoru kartuzów w Letanowcach 121, 174, 217, 225, 268, 421, 432–433, 496, 508, 525, 569–570,
Antoleus, brat Macieja, prepozyta 243, 284
Antoni Burgundzki 610
Antoni, towarzysz Mojżesza Węgierskiego 235
Antonianie (antonici) 253, 266, 281, 284, 295, 412, 419–420, 424, 426, 437, 568
Antonio Bonfini, kronikarz 386,
Akwileja, I, Friuli-Venezia Giulia 133
Arad, RO 490
Aragonia 313
Arnold z Hrhowa 155, 181, 201, 203, 270, 314

Arnold, syn Arnolda z Arnutowiec 162, 189, 195
 Arnold, syn Detryka, grafa Sasów spiskich 161, 169, 182, 204, 206, 460
 Arnold, syn Eliasza, grafa Sasów spiskich 316
 Arnold, syn Jordana, graf Sasów spiskich 156, 160, 180, 203, 205, 336
 Arnold, syn Piotra z Arnutowiec 162
 Arnulf, cesarz frankoński 234, 252
 Arnutowce (Arnutowce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 162, 186, 189–190, 223, 270, 271, 350, 352, 574, 582
 Arpad, wódz Madziarów 130, 602
 Arpad, syn Gejzy II. 604
 Arpadowie, ród 66, 130, 132, 134, 136–137, 138, 140, 144, 147, 149, 154, 156, 159, 164, 167–168, 171, 173, 194, 207, 232, 239–240, 260, 263, 276, 282, 285, 299, 301, 313, 317–318, 321–322, 324, 326, 337, 349, 426, 440, 455, 459, 486, 495, 526, 552, 564, 565–596, 602–606
 Asyż, I, Umbria 322
 Astryk (Anastazy), arcybiskup ostrzyhomski 133, 252
 Attila Józef 598
 Auer Anika M. 242, 256, 326
 Augustyn z Turni, ludwisarz 523
 Augustyn z Wierzbowa, kartuz w Lechnicy 501
 Austria (także Wielkie Księstwo Austriackie) 83, 257, 330, 379, 431, 438, 518, 532, 539, 552, 569
 Austro-Węgry 68
 Austriacy 345
 Auxerre, F, Burgogne 506
 Awarowie 122, 126–127
 Awarów, państwo (kaganat awarski) 115, 126–127
 Awinion, F, Provence-Alpes-Côte d'Azur 404–405, 407
 Azja Mniejsza 294–296, 299
 Babenbergowie, 142, 151, 152, 155, 157, 167, 193, 194, 195, 203, 287, 321
 Baboniczowie (Babonicz), ród 159, 171
 Bácskai Vera 599
 Baczkowski Krzysztof 346, 348–349
 Baczkow (Bačkov), SK, pow. Trebiszów 521
 Bader Teresa 19, 23, 27, 30
 Bagdad, IRQ, 129, 214
 Baia Mare (Wielka Bania), RO, Maramureş 533, 537
 Bak Janos M. 314, 599
 Bąk Piotr 40, 44, 61
 Bal Jeremos 222, 597
 Balaszowie (Balassy), ród 155, 194, 370, 455
 Baláž Eryk 76
 Bald (Balduin), żupan spiski 168, 170–174, 182, 190, 194, 199–200, 206, 208, 218, 223–224, 250, 269, 285, 288, 312, 317, 326, 377, 491, 494, 521, 560
 Baldowce (Baldovce), SK, pow. Lewocza 59, 71, 350–351, 574, 582
 Bálint Béla 484
 Bałkany 214, 318
 Balke Barbara 122
 Balon Jarosław 44
 Baltazar, prokurator klasztoru w Letanowcach 569
 Baluch Jacek 19, 23, 26, 30
 Bamberg, D, Bawaria 303–304
 Banat, obszar historyczny 195
 Bánész Władysław 122
 Bańska Biała (Banská Belá), SK, pow. Bańska Szczawnica 531
 Bańska Bystrzyca (Banská Bystrica), SK 40, 61, 69–71, 76, 159, 229, 254, 326, 447, 519, 528, 531–533, 554, 620
 Bańska Szczawnica (Banská Štiavnica), SK 76, 212, 229, 231, 266, 283, 334, 392, 459, 519, 531, 554
 Banyo Piotr 599
 Barański Marek 165, 226, 325
 Baráthová Nora 397, 399, 541
 Barbara brandenburska, żona Władysława II, króla Węgier 612
 Barbara cylejska, żona Zygmunta Luksemburskiego 270, 341, 422, 610
 Barbara Edelpöck, matka Jana Korwina 612
 Barbara z Lubstowa, żona Zawiszy Czarnego 539
 Barbara Zapolya, żona Zygmunta I Starego 535, 538
 Barcaság – v. Ťara Bârsei
 Bardiów (Bardejov), SK 222, 257, 259–260, 333, 342, 348, 363, 398, 406, 467, 503, 509, 523, 528–529, 558, 599, 620, 622
 Bárdossy Johannes (Bárdoši Jan) 137, 183, 190, 227, 237, 246, 248–249, 283, 350, 484, 568, 596
 Bari, I, Puglia 294, 299
 Barlog Milan 20, 23, 27, 31, 46, 72–73, 75, 76, 616
 Bárta Jerzy 122
 Bartík Marcin 100, 617
 Bartl Juliusz 325, 354–357, 374, 380, 541, 596
 Bartłomiej z Bressanonne (Brixen), pisarz kościelny 513
 Bartłomiej de Sancto Concordio, pisarz kościelny 506
 Bartłomiej z Betlanowiec 344, 561
 Bartłomiej, opat premonstratensów w Czarnowasach 404–405
 Bartłomiej, proboszcz w Spiskich Włochach 507
 Bartłomiej, prepozyt spiski 317, 490, 564
 Bartoniek Emma 513, 598
 Bartosz, starosta 398, 536
 Barycz Henryk 234
 Baszka, SK, pow. Koszyce-okolice 562
 Batelja Jerzy 325
 Batory (Bathori) Bona 414
 Batyzowce (Batizovce), SK, pow. Poprad 96, 99, 156, 183, 368, 523, 574, 582
 Batthyányi Józef, arcybiskup ostrzyhomski 515
 Batu-chan, władca mongolski 150–151
 Bawarowie 126–127, 132

Bawaria 133, 178, 185, 251, 296, 522
 Bazylea, CH 71, 431
 Beatrycze Aragońska, żona Macieja Korwina 332, 348, 532, 539, 612–613
 Beatrycze Burbońska, żona Jana, króla Czech 609
 Beatrycze d'Este, żona Andrzeja II 313, 402, 605
 Beatrycze Frangepan, żona Jana Korwina 538, 612
 Beatrycze Luksemburska, żona Karola Roberta 607–609
 Beharowce (Beharovce), SK, pow. Lewocza 78, 191, 574, 582
 Bel Maciej (Bell, Matthias) 139, 147, 386, 618, 620
 *Belesz 580
 Belke Klaus 597
 Bela Dobry, syn Beli IV 152–154, 194, 606
 Bela I, król Węgier 135–138, 140, 212, 552, 603
 Bela II Ślepy, król Węgier 142–143, 231, 604
 Bela III (Aleksy), król Węgier 130, 144–146, 178, 183, 193, 223, 225, 227, 231, 237–238, 251, 254, 277, 283, 285, 288–290, 294, 303, 307, 320, 385, 451, 550, 560, 604–605
 Bela IV, król Węgier 137–138, 142, 149–158, 162–163, 165, 169, 174, 179–181, 183, 187, 189, 191, 192–195, 197–198, 201–204, 207–208, 210–214, 219–220, 222, 227, 229, 232, 239, 244, 245, 255, 258–259, 261, 262–264, 266, 273, 276, 280, 285, 290, 295, 299, 301, 304, 312–314, 316, 318, 320, 321, 323, 334–336, 350, 368, 376, 426, 454–455, 478, 491, 498, 521, 548, 554, 556, 558, 560, 566, 605–606
 Bela, syn Rościława Czernigowskiego (Czernihowskiego) 158, 606
 Bela, syn Stefana III 604
 *Bełany 580
 Benedykt ze Skalki św. 235, 252, 433
 Benedykt (I), prepozyt spiski (?) 564
 Benedykt (II), prepozyt spiski (?) 564
 Benedykt z Koźmina, polski starosta 563
 Benedykt I, prepozyt spiski 403, 565
 Benedykt XIII, papież 426, 540
 Benedykt z Hrhowa, kanonik spiski 525, 568
 Benedykt z Hrhowa, podżupan spiski 524–525
 Benedykt z Koszyc, polski podstarości 563
 Benedykt z Marsylii, pisarz kościelny 506
 Benedykt, przeor w Lechnicy 571
 Benedykt, arcybiskup ostrzyhomski 278
 Benedykt, syn Benedykta z Hrhowa 525
 Benedykt, syn Władysława z Hrhowa, kasztelan spiski 562
 Beňko Jan 181–182, 193, 195, 204, 206, 226–227, 325, 334–337, 366, 370, 541
 Berehove (Berehovo), UA, Zakarpats'ka oblast' 316
 Béreš Július 122–123, 135, 617
 Bernard z Clairvaux św. 252–253, 295, 301
 Berlin, D, 132, 374, 432, 542, 597
 Bernhard, złotnik 532
 Berta, żona Tyburcjusza, kopijnika 189
 Bertényi Ivan 403
 Bertold IV, książę Meranii 241, 255, 276, 605
 Bertold z Meranu, arcybiskup kaloczański 241–242, 255, 257, 276, 319
 Bertold, stryj Dionizego, palatyna 312
 Beszeniowa (Bešeňová), SK, pow. Ružomberok 556
 Bethlen Gabriel 410
 Bethlenfalvy Ernest 67
 Betlanowce (Betlanovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 187, 344, 369, 375, 388, 435, 501, 510, 525, 529, 561, 566, 574, 581–582
 Betlen, kopijnik 189
 Bevilaqua Dušan 64, 71, 76, 616
 Bezprym, syn Bolesława I Chrobrego 132, 135, 602
 Biała Spiska (Spišská Belá), SK, pow. Kieżmark 46, 52, 56, 59, 60, 78, 80, 82, 84, 90, 92, 96, 102, 106–107, 109, 118–119, 156, 191, 192, 222, 226–227, 232, 252, 278, 284, 287, 306, 308, 337, 342, 344, 350, 352, 355–356, 380, 389, 429, 430, 446, 493, 513, 518, 527, 577, 589, 591
 Białoruś 81
 Białystok, PL 33
 Biecz, pow. gorlicki 166, 342, 437, 523
 Bielefeld, D, Nadrenia Północna–Westfalia 520
 Bielowce (Bielovce), SK, pow. Lewice 120
 Bielovodský Andrzej – v. Miškovič Alojz
 Bielowski August 154, 596, 597, 598
 Bihor, nadział 137–139, 161, 485
 Bijacowce (Bijacovce), SK, pow. Lewocza 82, 102, 139, 249, 250, 273, 316, 426–427, 441, 485, 511–512, 517, 519, 574, 580, 582
 Binia (Biňa), SK, pow. Nowe Zamki 120
 Bizancjum 143, 330, 439
 Bystrzyca w Siedmiogrodzie, RO, Bistrița-Nasaud 537
 Blanka de Valois, żona Karola IV, króla Czech 609–610
 Błatnica, SK, pow. Martin 127
 Błażej z Buclowian, kasztelan spiski 561
 Błażej św., biskup 294–296
 Błażej, dworzanin Kunegundy 155–157, 164, 177, 191, 317
 Błażej, mieszczanin z Nowej Wsi Spiskiej 354
 Błażej, kasztelan spiski 561
 Blažová Elena 617, 627
 Blume Dieter 241, 242, 325, 326
 Bobowski Kazimierz 256
 Bochnia 271, 398
 Boguchwał, kronikarz 598
 Bohumír z Liptowa, przodek panów świętojańskich 204
 Bohumirowie, ród 169, 171, 179
 Bohusz z Oždian, podżupan spiski i kasztelan 561
 Bojna (Bojná), SK, pow. Topolczany 127–128, 233

Bojnice, SK, pow. Prewidza 67
 Bolesław I Chrobry, król Polski 121, 128, 130,
 132–135, 138–139, 325, 602
 Bolesław I Okrutny, książę czeski 132, 235
 Bolesław II Szczodry (Śmiały), król Polski 134, 136,
 138–139
 Bolesław II, książę płocki 167–168
 Bolesław III Krzywousty, książę polski 137–140,
 142–143, 222, 296
 Bolesław Pobożny, książę wielkopolski 153, 155,
 159, 322, 606
 Bolesław V Wstydlivy, książę krakowsko-
 sandomierski 150–151, 153–159, 162, 164, 180,
 205, 227, 290, 320, 321, 335, 383–384, 606
 Bolesław, książę opawski 608
 Bolesław, arcybiskup ostrzyhomski 400, 403–405
 Bollandus Joannes 596
 Bolonia, I, Emilia-Romania 309, 408–410, 428, 431,
 524, 565
 Bóna Martin 456, 459–461, 463–466, 468, 470,
 475–476, 479–481, 621–622
 Bonawentura św. 505
 Bonifacy VIII, papież 172, 333, 337, 404, 419
 Bonifacy z Montferrat, margrabia sołuński 605
 Bónis György 290, 599
 Borys, syn Kolomana Uczonego 142–143, 603
 Borzysław, proboszcz w Lendaku 418, 572
 Bornemisa, prepozyt spiski 417, 571
 Borsa Iván 161, 188, 595–596
 Bors, syn Böngera, wódz Starych Węgrów 130
 Borszod (Borsod), zamek 130–131, 194, 485
 *Borzov 261, 580
 Borża, kopijnik 189
 Bośniacka Dubica/Kozarska Dubica (Dubica), BIH,
 Republika Serbska 265
 Bośnia 192, 257, 263, 265, 315–316, 320, 537
 Bośniacy 153
 Botyz (Botiz, Batyz) z Markuszowiec, syn Marka
 156–157, 160–162, 183, 208, 210–212, 249, 251,
 324, 368, 384, 413, 560
 Brando, kardynał i legat papieski 568
 Brandys nad Orlicą, CZ, pow. Ústí nad Orlicą
 345–346
 Braşów (Braşov), RO 166, 431
 Bratysława (Bratislava), SK, 20, 23, 27, 31, 66, 78,
 86, 100, 133, 146, 152, 212, 214, 238, 267, 286, 303,
 325–327, 332, 334, 337, 339, 346, 349, 352, 365,
 370–371, 380, 384, 398, 413, 427, 430, 438–439,
 444–445, 453, 456, 459, 464, 469, 478, 484–486,
 488–490, 493–494, 499, 501, 503, 506, 509, 513, 519,
 532, 541–543, 552, 556–558, 582, 595–597, 599, 601
 Bratczycy 332, 333, 346–347, 357, 362–364, 379, 401,
 408, 410, 411, 413, 416, 435, 467–468, 501, 503
 Brunszwik, D, Dolna Saksonia 289
 Brekow (Brekov), SK, pow. Humenne 521
 Bretholz, Bertold 132, 597
 Brezno, SK 43
 Brezowica (Brezovica), SK, pow. Sabinów 139, 158,
 160–161, 164, 169–170, 173, 181–182, 200–203,
 215, 230, 270, 275–276, 282, 324, 335–336, 338,
 340, 357, 359, 366–368, 371, 403, 405, 430, 462,
 487, 525, 534
 Berzeviczy-Schwarz, ród 466
 Brezowiczka (Brezovička), SK, pow. Sabinów 271
 Brigljević Ksenja 258
 Brilla Matúš 20, 23, 27, 30, 32, 616
 Brno, CZ 171, 596
 Brockhoff Evamaria 256
 Bromowicz Danuta 622
 Bruno z Kwerfurtu św. 252
 Bruno z Kolonii św. 267
 Bruno, biskup augsburski św. 235
 Bruno, szlachcic 183
 *Brunovce 580
 Brutowce (Brutovce), SK, pow. Lewocza 273–274,
 426, 574, 582
 Brzotín, SK, pow. Rožniawa 183, 369
 Brzeclaw, CZ 451
 Brzetysław I, książę czeski 135
 Březinová Gertrúda, 122, 617
 Bubek Detryk, żupan spiski 561
 Bubek Emeryk, żupan spiski 561
 Bubekowie, ród 183, 192, 207–208, 210, 230, 288,
 319, 466, 537
 Bucłowany (Buclovany), SK, pow. Bardiów 561
 Buda, HU, dzielnica Budapesztu 135, 152, 160, 167,
 214, 222, 231, 254, 316, 333, 345, 347, 369, 376,
 417, 519, 527, 539, 548, 552, 558
 Budaj Marek 618
 Budapeszt, 32, 40, 85, 91, 102, 143, 160, 161, 184,
 188–189, 195, 207, 222, 235, 260, 270, 291,
 325–327, 344, 352, 444, 446, 460, 483, 489, 495,
 501–507, 509, 513–514, 519, 520, 524, 541, 552,
 560, 595–599, 601
 Budimir (Budimír), SK, pow. Koszyce-okolice 507
 Budinský-Krička Wojciech 115, 122
 Budkowce (Budkovce), SK, pow. Michałowce 537
 Bugłowce (Buglovce), SK, pow. Lewocza 271, 433,
 493, 506, 574, 582
 Bukowiec (Bukovec), SK, pow. Koszyce-okolice 48,
 347
 Bukowina Tatrzańska, pow. tatrzański 53–55
 Bułgarzy 153
 Bułgaria 151
 Buran Dušan 438, 442, 456, 471, 484, 513, 541
 Burgundia, region 419
 Burkovský Július 70, 76
 Buszowce (Bušovce), SK, pow. Kieżmark 78, 80, 82,
 84, 88, 90, 102, 107, 119, 158, 192, 224, 226, 232,
 445, 477, 574, 581, 582

- Butvin Jozef 182, 216, 596
 Buzás Gergely 620, 622
 Bindo de Senis, pisarz kościelny 506
 Bystrany, SK, pow. Nowa Wieś Spiska 278, 306, 343, 350–351, 355–356, 362, 574, 581–582
 Bytča (Bytča), SK 618
 Canevale Alexander 265
 Canivez Josephus M. 255, 596
 Cârța (Kerc), RO, Sibiu 255, 257–258, 260
 Ceczejowce (Čečejojvce), SK, pow. Koszyce-okolice 524
 Cesarstwo Niemieckie 214, 425
 Cesnek Rastislav 616, 619–620
 Cezar, dyktator rzymski 549
 Chaloupecký Waclaw 325, 349
 Chaloupecký Ivan 19, 23, 27, 30, 122, 175, 178, 188, 193–194, 212, 216, 219, 220–224, 230, 325, 334–335, 343–344, 354, 361–362, 376, 379, 391–393, 429, 484, 494, 499, 506–507, 541, 586, 617–618
 Chauvet Joannes 268
 Cheben Ivan 122, 616
 Chemnitz (Šaská Kamenica), D, Saksonia 532
 *Chetene (Četina) 156, 183, 210, 580
 Chiny 214
 Chmielnica (Chmeľnica), SK, pow. Stara Lubowla 42, 59, 380, 575, 584
 Chmielów (Chmeľov), SK, pow. Preszów 257, 282, 284, 338, 417, 495
 Chorwaci 132, 185
 Chorwacja 133, 138, 148, 150, 154, 164, 165, 172, 177, 185, 187, 192, 194, 207, 210, 238, 243, 255, 263, 266, 276, 284, 296, 307, 309, 319–320, 323, 340, 403, 538, 547, 553, 572, 595–596, 619
 Chorwacko-slawońskie, królestwo 148
 Chrast nad Hornadem (Chrasť nad Hornadom), SK pow. Nowa Wieś Spiska 155, 208, 250, 273, 309, 369, 485, 575, 580, 584
 Chroberz, pow. pińczowski 168
 Cicha Woda (Tichá Voda), SK, pow. Gelnica, osiedle Henclovej 178, 192, 357, 368, 370, 390, 392, 523, 578, 592
 Cichy Potok (Tichý Potok), SK, pow. Sabinów 59
 Cieszyn 17, 20, 24, 28, 503, 532, 622
 Cipriani, ród 172, 285, 312
 *Cisárovcce 350, 580
 Cluj (Kluż-Napoca), RO 214, 431
 Coburg August S. 68
 Coburg Filip F. M. 68
 Cónová Ilona 501, 518
 Cordoba (Kordoba), także kalifat, S, Analucía 129, 214
 Csaky (Čakowie, Czakowie), ród 302, 474–476, 616, 620
 Csanád (Czanad) RO, Timis 565
 Csanád Bálint 325
 Csapodi Csaba 495–496, 507, 519, 541
 Csapodiné Gárdonyi Klára 495, 541
 Csiky Kálmán 599
 Csontos Janos 483
 Cygielska Elżbieta 599
 Cyryl św. 586, 588
 Czarnowąż, pow. opolski 404–405
 Częstochowa, 425
 Czopek Sylwester 122
 Czorsztyn, pow. nowotarski 68, 71, 271,
 Czakan, syn jobagiona 185, 189, 196–197, 249, 309, 478
 *Czakany 197
 Czanad (Csanad), biskup egerski i arcybiskup ostrzyhomski 405–407, 566
 Czarna Góra (Čierna Hora), SK, pow. Gelnica 574, 582
 Czazma (Čazma, HR, żupania bjelovarsko-bilogorska 150, 243, 265, 303, 307, 319–320
 Czechy (Republika Czeska, Królestwo Czeskie) 47, 61, 66, 84, 94, 133, 136, 143, 156, 159, 165, 186, 195, 213–214, 235, 312, 324, 330–333, 337, 345, 347, 349, 438, 444, 459, 518, 539, 552, 553, 597
 Czemicz, syn jobagiona (?) 198
 Czenczyce (Čenčice), SK, pow. Poprad 90, 95, 187, 574, 582
 Czepanowce (Čepanovce), SK, osiedle Markuszowiec 188, 426, 574, 582
 Czerwona, Ruś 135, 330
 Czerwenica (Červenica) pod Sabinowem, SK, pow. Sabinów 405
 Czerwony Klasztor (Červený Kláštor), SK, pow. Kieżmark 44, 55–56, 59, 67, 236, 270, 283–284, 336, 338, 341, 366, 413, 415–416, 421, 424, 432, 433, 437, 495, 499, 504, 543, 574, 582, 620
 Czerwony Klasztor (Červený Kláštor), – uzdrowisko (Šmierzionka) 60, 67, 71
 Czechy 47, 60, 66, 84, 133, 136, 159, 165, 195, 214, 235, 312, 330–333, 337, 345, 347, 349, 417, 444, 459, 539, 552–553
 Czesi 126, 132, 156, 171, 331–332, 342, 345–346, 379, 409, 410, 597
 Czingów (Čingov), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 78, 104, 112–113, 116, 118, 126, 128, 134–135, 142, 175, 177, 187, 286, 450, 455
 Čaplovič Dušan 325
 Česla Jozef 467, 472, 618, 619, 620, 622
 Čierny Jan 542
 Dąbrowski Jan 169, 171
 Dacja, region historyczny 126
 Dalmacja, region historyczny 133, 144, 154, 178, 185, 187, 192, 207, 210, 238, 255, 263, 276, 307, 320, 342, 547, 595–596
 Dan (Daniel), wojewoda wołoski 344
 Dan, kupiec 317
 Daniel Dvořák, kronikarz czeski 154

- Daniel, syn Romana, książę wołyński 147–155, 265, 282
- Daniel, tysięcznik 150
- Daniel, opat wyszehradzki 566
- Daniszowce (Danišovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 273, 343, 350, 427, 435, 442, 447, 574, 581–582
- Danusz syn Vitka, syn jobagiona 173, 199
- Dawid, syn Andrzeja I. 603
- Deáky Honór 484
- Decimus Iunius Iuvenalis, pisarz rzymski 506, 513
- Dedacz (Dedač), syn jobagiona 185, 189, 196–197, 198–200
- Dedek Ludovicus C. 277, 487, 595
- Deér Josephus 598
- Dekret Matejovie Jozef 66
- Demetriusz Podmanický, rycerz rabuś 414
- Demetriusz, syn Mikołaja, 339
- Demkó Kálmán 216, 325, 353, 541, 598
- Dercsényi Dezsó 598
- Detryk Bubek, palatyn 395, 561
- Detryk z Łomnicy 525
- Detryk (Thiderik) z Hanuszowiec, zasadzca 336, 385
- Detryk, przeor z Letanowiec 569
- Detryk (Detrich), przodek Bubeków 183, 207, 208, 210, 319, 395
- Detryk (Dytryk), żupan spiski i zwoleński 155–156, 191, 194, 262, 491, 560
- Detryk (Thidrik, Thiderik), syn Arnolda 270, 282, 336, 338, 415, 417, 419
- Detryk, graf Sasów spiskich, syn Arnolda 161, 169, 181–182, 203, 204, 205, 206, 215, 314, 316, 366, 405
- Dezsényi Szemző Piroška 520
- Dezydery, kasztelan spiski 561
- Dębno, pow. nowotarski 58
- Dębno, ród – herb 563
- Dijon, F, Burgundia 252
- Dinkelsbühl, D, Bawaria 506
- Dionizy, z rodziny Abów 319
- Dionizy Węgier, mieszczanin lewocki 502
- Dionizy, koniuszy królewski 213
- Dionizy, arcybiskup ostrzyhomski 409
- Dionizy, syn Ampoda, palatyn 150, 258–259, 277, 285, 305, 312, 313, 557, 560
- Dionizy, syn Dionizego, palatyna 313
- Dionizy, poddany Rolanda 164
- Divald Kornel 485, 541
- Diwin (Divín), SK, pow. Luczeniec 479, 482
- Długie Straże (Dlhé Stráže), SK, pow. Lewocza 82, 350, 574, 581–582
- Długosz Franciszek 425
- Długosz Jan 145, 146, 150–151, 154, 260, 263–264, 336, 341, 347, 385, 540, 595, 597–598
- Dmoszyce, pow. sandomierski 563
- Dobesz, syn Letona, syn jobagiona 185, 198
- Dobronić Lelja 284
- Doherty Piotr 132, 325
- Dolany Dołany), SK, pow. Lewocza 82, 102, 104–105, 120, 188, 574, 582
- Dolina Cisy (Pocisie, Nizina Nadcisańska, Potisie) 85, 89, 126, 128–129, 131, 135, 194, 214, 240, 281, 324, 327
- Dolina Dunaju (Podunajsko) 83, 96, 101, 111, 194, 438
- Dolina Wagu (Považie) 214
- Dolna Miczina (Dolná Mičiná), SK, pow. Bańska Bystrzyca 482
- Dolny Smokowiec (Dolný Smokovec), SK, pow. Poprad 78, 80, 82, 84, 86, 96
- Domanowce (Domaňovce), SK, pow. Lewocza 102, 205, 206, 207, 574, 580, 582
- Domanovszky Alexander (Sándor) 335, 541, 597–598
- Dominik Bubek, prepozyt spiski 565
- Dominik, dworzanin królowej 194, 199–200, 316, 560
- Dominik, człowiek króla 199
- Dominik, prepozyt spiski 565
- Dominik, żupan spiski 560
- Dominikanie 150, 229, 243, 253, 254, 255, 262–266, 281–283, 303, 319, 320, 419
- Dominik św., założyciel zakonu dominikanów 264, 265
- Domosław, książę nitrzański 135, 602
- Domosław, notariusz ze Szczawnika Spiskiego 498
- Don, dworzanin Kolomana Halickiego 176–177, 188–189, 191, 238, 318
- Don, syn Pika, kopijnik 191
- Doruła Jan 32
- Döry Franciscus 599
- Dráb Paweł 230
- Drawce (Dravce), SK, pow. Lewocza 102, 169, 191, 205–206, 245, 252, 267, 281, 284, 313, 369, 405, 412, 418–419, 424, 426, 437–438, 443, 446, 495, 500, 512–513, 553, 568, 574, 582
- Draweccy panowie (panowie z Drawiec) 369, 568
- Pleterje, SLO, Dolenjska 570
- Drienów (Drienov), SK, pow. Preszów 417
- Drohojowski Stanisław 68
- Drugetowie (Drugethowie), ród 173, 194–195, 285, 338–339, 357, 366, 370–376, 462, 465, 521–522, 537, 541
- Druh, syn jobagiona (?) 198
- Družbaki Niżne (Nižné Ružbachy), SK, pow. Stara Lubowla 55–57, 384, 432, 489, 577, 587
- Družbaki Wyżne (Vyšné Ružbachy), SK, pow. Stara Lubowla 53–54, 57, 59, 71, 78, 91, 285, 384, 432, 579, 593
- Dubovský Patrik 616, 619–621
- Dubrawa (Dúbrava), SK, pow. Lewocza 574, 583
- Duchoňová Diana 525, 527
- Dukla, pow. krośnieński 347

- Ďurček Jozef 40, 49
 Ďurina Lubomír 618
 Ďurko (Jurko), syn jobagiona 195–197
 Dursztyn, pow. nowotarski 574, 583
 *Dvorce 574, 583
 Dvořák Pavel 132, 170,
 Dvořáková Vlasta 438, 443
 Dzierżysław z Włostowic polski starosta 563
 Dzierżaw z Rytwian, dowódca husytów 345
 *Ďurkovec 192, 196, 209, 580
 Efraim Węgierski, brat św. Mojżesza Węgierskiego
 235, 252
 Eger, HU, Heves 128, 214, 240, 262, 264, 281,
 405–406, 428, 490, 524, 571
 Egipt 153, 276, 294–295
 Einhard, biograf Karola Wielkiego 127
 Ekbert, biskup bamburski 176, 201 (brandenburski),
 241–242, 285, 303
 Elbląg, 331, 431
 Eliaz, auridator 198
 Eliaz, syn Farkaša, magister 182
 Eliaz, syn Jordana, graf Sasów spiskich 156, 163,
 169, 172, 180, 186, 203, 205–207, 224, 249, 313,
 316, 336, 350
 Elżbieta św. 218, 220, 236–237, 396, 419, 423,
 582–583, 585–586, 590, 592
 Elżbieta (Izabela), żona Władysława IV 606–607
 Elżbieta Kotromanicz, żona Ludwika I Wielkiego
 608
 Elżbieta Kumanka (Kumańska), żona Stefana V 148,
 152–153, 161, 164, 169, 185, 194, 199, 205–206,
 211, 223, 239–240, 248–250, 279, 283, 285, 314–
 316, 323–324, 376, 459, 560, 564, 606
 Elżbieta Łokietkówna, żona Karola Roberta 333,
 370, 406–407, 607–608
 Elżbieta Pomorska, żona Karola IV, króla Czech
 609–610
 Elżbieta Szilágy, żona Jana Hunyadyego 612
 Elżbieta Węgierska, z Turyngii, Bratysławska, córka
 Andrzeja II św. 219, 239, 241–242, 256, 263, 274,
 282, 290, 295, 299, 302, 322–323, 325, 398, 419,
 426, 605
 Elżbieta opolska, żona Josta, króla Niemiec 609
 Elżbieta, córka Albrechta Habsburga, króla Węgier
 331, 347
 Elżbieta, córka Beli IV 606
 Elżbieta, córka Gejzy II 604
 Elżbieta, córka Jana Henryka, margrabiego
 morawskiego 609
 Elżbieta, córka Jana Korwina 538, 612
 Elżbieta, córka Jana, księcia gorlickiego 610
 Elżbieta, córka Karola IV, króla Czech 610
 Elżbieta, córka Karola Roberta 608
 Elżbieta, córka Andrzeja III 171, 174, 605–606
 Elżbieta, córka Stefana V 312, 606
 Elżbieta, córka Zygmunta Luksemburskiego 332,
 345, 364, 408, 610–611
 Elżbieta, żona Jana, króla Czech 609
 Elżbieta, żona Stefana, syna Andrzeja II 605
 Elżbieta, żona Wacława II 606
 Elżbieta, wnuczka Karola Roberta 608
 Emeryk Bubek, żupan spiski 537, 561
 Emeryk Literat 501
 Emeryk Perényi 467
 Emeryk Zapolya, dziedziczny żupan spiski 335,
 346, 354, 357, 367, 373, 398, 409–410, 435–436,
 467, 468, 470, 503, 510, 516, 534, 535, 536, 537,
 539, 562, 567
 Emeryk, syn Stefana I Świętego św. 134–135, 282,
 290, 293, 294–297, 299, 301–302, 322, 445, 558, 602
 Emeryk, król Węgier 146, 242, 605
 Emler Josef 153, 597
 Endlicher Stephanus L. 596, 598
 Endrödi Jan 622
 Engel Pál 260, 560, 565
 Epir, region 133, 330
 Erazm z Rotterdamu 428, 524
 Erfurt, D, Turyngia 440
 Ernest Habsburg, książę austriacki 611
 Érszegi Géza 599, 618
 Esztergom (Ostrzyhom), HU, Komarno-Ostrzyhom
 128, 133–134, 138, 144, 214, 251, 254, 263, 277,
 285, 300, 303–305, 312, 337, 363, 485, 489, 509,
 519, 548, 552, 557, 595
 Eufemia Rurykowicz, żona Kolomana Uczzonego
 142, 603
 Eufemia, córka Beli I 603
 Eufrozyna Rurykowicz, żona Gejzy II 143, 604
 Eugeniusz (Eugen), syn Jana z Żehry 184, 208, 335,
 463
 Eucharius, przeor z Letanowiec 570
 Ezelekh, syn Jelekha, wielkiego księcia
 węgierskiego 602
 Fábrová Karin 213
 Fajt Jiří 447
 Falitzi, wielki książę węgierski 602
 Falsztyn, pow. nowotarski 78, 81, 90, 261, 271, 574,
 580, 583
 Fazekas Erik 263
 Fedor Hlawaty 333, 416
 Fedorová Martina 19, 23, 27, 30
 Fejér Georgius 155, 177, 189, 495, 595
 Fekete Nagy Antal 184, 189, 192, 196, 221, 325,
 351–352, 376, 595
 Felicjan Zach, zamachowiec 436
 Feňarová (z domu Stanková) Magda 241, 245, 352,
 484, 487, 501, 509
 Fenenna, żona Andrzeja III 171–172, 285, 304, 315,
 459, 605
 Ferdynand I Aragoński, król Neapolu 332, 612

Ferdynand I Habsburg, król Węgier 295, 346, 416, 526, 531, 568, 571–572, 613
 Ferdynand I Sprawiedliwy, król Aragonii 540
 Ferdynand II Habsburg 416
 Ferenczi László 254, 257, 261
 Fermo, I, Marche 169
 Fetko Filip 621
 Fetmar, syn Vitka, syn jobagiona 198
 Fiala Andrzej 451–455, 457, 464, 473–474, 476, 618, 621
 Fialová Hilda 464
 Figiel Stanisław 40
 Fil (Fyl), syn jobagiona (?) 198
 File z Filíc, kopijnik 188–189, 196, 220
 File, prepozyt zagrzebski 243
 Filice, SK, pow. Poprad, osiedle Ganowiec 59, 187–188, 191, 220, 574, 583
 Filip Druget, żupan spiski 173, 230, 339, 370, 410, 521, 561
 Filip I Piękny, król Kastylii 613
 Filip I książę Tarentu 607
 Filip II August, król Francji 241, 256
 Filip II, książę Tarentu 607–608
 Filip Melanchton 524
 Filip Szwabski, król Niemiec 201, 241
 Filip, biskup z Fermo, legat papieski 169, 186, 200, 205, 223, 283, 285, 316
 Filip, syn jobagiona 177, 199–200
 Filip, arcybiskup ostrzyhomski 215, 278
 Filip, przodek Bubeków 183, 207–208, 210, 319
 Filip, wójt Podegrodzia Spiskiego 509
 Filip, kasztelan spiski 561
 Filipský J. 116
 Filja (Filo), książę, regent halicki 148, 151, 155
 Fioch (Fyoch), syn Ura, budowniczy 161, 244, 289, 458
 Florencja, I, Toskania 194, 285
 Firlet Elżbieta 617
 Fleckenstein Josef 256
 Fleischer Fryderyk 66
 Florianus Matias 596–597
 Fodor Adrienne 520
 Foix, F, Midi-Pyrénées 613
 Font Márta 143, 147, 150, 325
 Forbasy, SK, pow. Stara Lubowla 384, 411, 574, 583
 Forchheim, D, Bawaria 129
 Förster Jenő 222, 595, 597
 Francja 144, 146, 256, 266, 268, 294–297, 439, 568
 Franko, bratanek Jakuba, prepozyta 317, 561
 Frankopanowie (Frangepanowie), ród 171, 538
 Frankowic Marcin Ignacy 599
 Franków Państwo 126–127, 129, 234, 237, 251, 547–548, 551–552, 556
 Franciszek Mariassy 481
 Franciszek Thurzo 387
 Franciszek Ksawery św. 590
 Franciszek z Asyżu św. 262–263, 295, 301, 322, 585, 590, 594
 Franciszek z Hrhowa, kanonik spiski 525
 Franciszek, przeor w Lechnicy 571
 Franciszek, prepozyt w Lendaku 572
 Franciszek, syn Benedykta z Hrhowa, podżupana spiskiego 525
 Franciszkanie 153, 253, 262–264, 275, 282–283, 294–295, 301, 308, 410, 419, 437, 445, 510
 Fraustadt Georg 620
 Friczowce (Fričovce), SK, pow. Preszów 525
 Fryderyk Hohenzollern 349
 Fryderyk I Barbarossa, cesarz 145, 152, 300
 Fryderyk I Habsburg, książę austriacki 611, 631
 Fryderyk II Babenberski zwany Bitnym 152
 Fryderyk II Habsburg, książę austriacki 611
 Fryderyk II, cesarz 152, 319
 Fryderyk III Habsburg, cesarz 330, 332, 345, 611
 Fryderyk IV Habsburg, książę austriacki 611
 Fryderyk, książę czeski 604
 Fryderyk, arcybiskup gnieźnieński i biskup warmiński 349
 Fryderyk, kardynał 539
 Fryderyk, syn Detrika, graf Sasów spiskich 206
 Fried Johannes 133, 325
 Frimmová Eva 266, 484, 541
 Frohling, wójt Wielkiej 183, 211,
 Frowila, córka Ottona Orseolo 602
 Frowin, kanonik spiski 404, 406
 Frydman, pow. nowotarski 44, 58, 84, 90, 93, 96, 280, 308, 335–336, 366, 574, 583
 Fügedi, Eryk 272, 325, 374, 460, 541
 Fuggerau, A, Karyntia 532
 Fugger Jakub (Bogaty) 529, 530
 Fugger Jerzy 532
 Fugger Ulrich 531, 551
 Fugger Rajmund 531
 Fuggerowie, ród 532–534
 Fuchs Franz 234
 Fuchs Fryderyk D. 67
 Furmanek Waclaw 86, 122, 616
 Fusán Otto 47, 61
 Fusek Gabriel 122
 Fuxhoffer Damianus 596
 Gaboltów (Gabolto), SK, pow. Bardiów 257, 282, 284
 Gabriel z Nowej Wsi Spiskiej 525
 Gabriel, przeor w Lechnicy 571
 Gabriel, przeor i prokurator zakonu w Lechnicy 569
 Gać, pow. przeworski 104
 Gagy J. 387
 Gahér Daniel 601
 Gajdoš Jozef Vševlad 484, 541
 Gala, przodek panów z Markuszowiec 179, 201, 209–210
 Galántai Elisabeth 138, 597

- Galia, prowincja rzymska 133
- Gall Anonim, polski kronikarz 128, 133, 136, 138, 597
- Gallowie, ród 393
- Gaming, A, Dolna Austria 569–571
- Gancarski Jan 122–123, 617
- Gandersheim, D, Dolna Saksonia 301
- Ganowce (Ganovce), SK, pow. Poprad 57, 59, 65, 71, 78–82, 84–85, 88–90, 92, 94, 96–97, 102, 123, 188, 285, 375, 426, 499, 574, 583–584
- Garbsch Jochen 102
- Gaspar (Kasper, Kacper) Back (Bak), prepozyt spiski 294, 379, 409, 411, 435–436, 565
- Gaspar (Caspar) Hain, kronikarz spiski 217, 222, 252, 260, 266, 277, 284, 308, 598
- Gaspar Lamprecht, kapłan w Kieżmarku 507
- Gaspar Zula, prepozyt w Lendaku 572
- Gašpar Jan 67, 76
- Gaspar (Kasper), syn Krzysztofa Warkocza 534
- Gaston de Dauphiné, założyciel zakonu antonitów 266
- Gaston II, graf z Foix–Candale 613
- Gdańsk, 330–331, 390, 399, 431, 531
- Gejza I Wielki, król Węgier 137, 138, 139, 603
- Gejza II, król Węgier 141, 143–144, 178, 604
- Gejza, według *Kroniki węgiersko-polskiej* Arpad 140
- Gejza, syn Gejzy II 604
- Gejza, wielki książę węgierski 132, 558, 602
- Gelnica, SK 43, 84, 144, 156, 158, 164, 169, 175, 177, 178, 180, 183–185, 208, 210–215, 228–232, 250, 252, 266–267, 272, 282–283, 284, 288, 310, 324, 334–335, 354, 357, 358, 370, 374, 378, 380, 389–392, 393, 395, 399–400, 414, 419, 426, 430, 433–434, 451, 458–459, 468, 470, 484, 487–488, 494–495, 498–499, 509, 516, 529, 533, 536, 574, 583, 599
- Gembický Jerzy 524, 620
- Gemer 40, 42, 51, 58, 83, 88, 94, 126, 129, 137, 139, 194, 210, 214, 229, 368, 382
- Gemerska Poloma, SK, pow. Rožniawa 523
- Gentilis, kardynał, legat papieski 338, 403, 404
- Genoa I, Liguria 146, 330
- Georg Tannstetter, humanista 526
- Georgius Agricola, uczoney 620
- Gerard, biskup św. 226, 598
- Gerát Ivan 18, 22, 26, 29, 32, 300, 437, 439, 500, 541
- Gergej (Grzegorz), syn Pawła, poddany Rolanda 163–164
- *Gerhardovce 580
- Gerlach, podżupan spiski i kasztelan 560
- Gerlach, syn Menharda z Soboty Spiskiej 368, 413
- Gierlachów (Gerlachov), SK, pow. Poprad 183, 368, 574, 583
- Germania 133
- Germanowie 122
- Gertruda (Elżbieta), córka Beli II 604
- Gertruda z Meranu, żona Andrzeja II 147, 176, 188, 194, 201, 202, 238, 239, 240, 241, 242, 255–257, 260–261, 276, 282, 284, 294–295, 299–302, 318–319, 605
- Gertruda Molnerin, mieszcanka gelnicka 512, 516
- Gertruda, córka Henryka babenberskiego 152
- Geyer, D, Saksonia 532
- Geyer Július 67
- Giedymin, wielki książę litewski 330
- Giertlová, Marta 122
- Gizela, żona Świętopełka I (?) 601
- Gizela (Gizella), żona Stefana I Świętego 242, 252, 292, 433, 602
- Gładkiewicz Ryszard 18, 19, 21, 23, 25, 27, 28, 30, 78, 122, 190, 286, 453, 494, 563
- Glatz Antoni 541
- Gliwice, 344
- Glocková Barbara 438
- Glogownica (Glogovnica), HR, Żupania Koprzywnicko-Križevacka 284, 572
- Glos Piotr 450, 461–462, 465, 472, 621
- Gniazda (Hniezdne), SK, pow. Stara Lubowla 45, 50, 60, 155, 170, 172–173, 206, 226, 228, 337–338, 342–343, 356–357, 384, 394, 404–405, 411, 575, 583
- Gnieszno 136
- Gnilczyk (Hnilčík), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 575, 581, 583
- Gnilec (Hnilec), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 575, 580, 583
- Goblin, graf Sasów spiskich 215, 262, 350
- Goblin, komes Słowaków 161, 186
- Goblin, przeor w Lechnicy 570
- Goblin, przeor w Letanowiec 569
- Godłowski Kazimierz 122
- Godysław Pasko, polski kronikarz 598
- Gogora Andrzej 622
- Gojdič Ivan 481, 541, 618, 620–621
- Gołkowice, pow. wielicki 161
- Golubac, SRB, Okręg Branicewski 343, 540, 563
- Gombos Albin F. 596
- Gönc, HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 539
- Górale 180
- Gorazd św. 234, 284
- Gorska żupa 258
- Görgey – v. panowie z Hrhowa
- Gorica (Gorizia), I, Friuli-Venezia Giulia 102
- Góry Świętokrzyskie, pow. pińczowski 134, 290
- Goslar (góry Harz), D, Dolna Saksonia 532
- Goss Vladimir P. 307, 325
- Gotalk Mądry, rajca 493
- Gotszalk (Gotsalk), wójt z Maciejowiec 183, 211, 490
- Getynga, D, Dolna Saksonia 19, 23, 27, 30, 32
- Gracjan 310, 487
- Grancz-Petrowce (Granč-Petrovce), SK, pow. Lewocza 84, 102, 188, 199, 309, 574, 577, 583, 588

- Graus Igor 620
 Grawer z Wittenbergi 431
 Grecy 153, 330
 Grzegorz Alba, dziedziczny sołtys Starej Wsi 416
 Grzegorz I Wielki, papież 296, 487, 496
 Grzegorz IX, papież 243, 265, 301, 319, 487, 506
 Grzegorz Mikolaszov Tatar z Betlanowiec, notariusz 510
 Grzegorz, kanclerz królowej Elżbiety Kumanki 316, 560
 Grzegorz, administrator klasztoru w Letanowcach 570
 Greisiger Michal 66, 78, 82, 86, 96
 Grenoble, F, Rhône-Alpes 268
 Greschik Viktor 522
 Grodecki, Roman 597
 Gryfina, córka Rościśława czernigowskiego 154, 157–159, 166–168, 171, 606
 Grzymiśława, żona Leszka I Białego 146, 150–151, 320
 Gruia Ana M. 257, 618–619, 621
 Grunwald, pow. ostródzki 342, 539
 Grzesik Ryszard 290, 325, 597–598
 Grzesiowski Jerzy 271
 Guido de Chastel, przeor Wielkiej Kartuzji 268
 Guido, przełożony antonitów w Drawcu 568
 *Gumur 581
 Günther Zeiner 513
 Güntherová Alžbeta 484, 499, 541
 Guta, córka Jana, króla Czech 609
 Gutkeledowie, ród 159, 314
 Gyalókay Zoltán 447
 Gyöngyös, HU, Heves 524
 Győr (Ráb, kapituła rabska), HU, Győr-Moson-Sopron 206, 264, 403, 489–490, 506, 509
 Györfy György 132, 325, 595
 Gyulai Éva 506
 Habsburgowie, ród 157, 171, 173, 199, 330, 332, 346, 349, 480, 549, 550, 611
 Haduszowce (Hadušovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska, osiedle Spiskich Tomaszowiec 84, 88, 187, 271, 489, 574, 583
 *Haichen 580
 Haim z Auxerre, pisarz kościelny 506
 Hainburg nad Dunajem, A, Dolna Austria 152–153
 Hájek Władysław 123
 Hajn, mieszczanin lewocki 161, 218
 Hajtowka (Hajtovka), SK, pow. Stara Lubowla 42
 Hajts Wojciech 80
 Halaga Ondrej R. 212, 214, 228, 231, 325, 392–393
 Haľama Slavomír 621
 Halicz (Halič, Ruś Halicka, Księstwo Halickie, Królestwo Halickie) 131, 138, 140–142, 144–151, 159, 161, 178, 180, 187, 188, 195, 203, 213–214, 227, 231, 238, 240, 259, 260, 264, 282, 286–287, 290, 309, 312, 318, 321, 330, 348, 385, 390, 452, 454, 460, 560
 Halicko-Włodzimierskie Księstwo (Ruś Halicko-Włodzimierska) 144, 147, 155, 162, 179, 185, 193, 203, 210, 214, 238, 264, 266, 274, 282, 284, 287
 Haligowce (Haligovce), SK, pow. Stara Lubowla 78, 80, 82, 84, 346, 416, 426, 574, 583
 Halle, D, Saksonia-Anhalt 431
 Hansel István 326
 Hanus (Hanusz), wójt Lewoczy 161, 218
 Hanusz, podzupan spiski 561
 Hanzel Vladimír 49, 55, 57, 59, 61
 *Hanzovec 580
 Harakowce (Harakovce), SK, pw. Lewocza 309, 574, 583
 Harichowce (Harichovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 278, 306, 343, 350, 352, 355, 362, 523, 574, 583
 Hartmann Wulfried 234
 Hartvik, biskup Peczu 599
 Haverland, region Słowacji 144
 Havlík Lubomír 596
 Havran (Corvinus), kopijnik 189
 Hawka (Havka), SK, pow. Kieżmark 574, 583
 Héderowie, ród 314
 Hedrik, wójt Podegrodzia Spiskiego 351
 Hejl Franciszek 542
 *Hejmut 163, 190, 239, 245, 316, 455, 581
 Helbrand (Hildebrand) Wielki, graf Sasów spiskich 172–173, 190, 192, 203, 207, 218, 223, 260, 261, 312, 317, 336
 Helbrand (Hilbrand) z Soboty Spiskiej, brat służebny klasztoru w Szczawniku Spiskim 192, 261–262
 Helcmanowce (Helcmanovce), SK, pw. Gelnica 575, 583
 Helena Urosz, żona Beli II 604
 Helena, córka Beli I 603
 Helena, córka Gejzy II 604
 Hellmann Manfred 256
 Henc, bratanek prepozyta Jakuba 317
 Henckelowie (Hencklowie), ród 428, 435, 524
 Hencłowa (Henclová), SK, pow. Gelnica 583
 Henning z Komarowiec, przysięgły Sasów spiskich 493
 Henryk Babenberski książę austriacki 152
 Henryk de Frimaria, pisarz kościelny 506
 Henryk I Brodaty, książę śląski i krakowski 151, 227, 241, 263
 Henryk I, książę Dolnej Bawarii 606
 Henryk II Kłótnik, książę bawarski 602
 Henryk II Jasomirgott, książę austriacki 152, 604
 Henryk II Pobożny, książę śląski i krakowski 263
 Henryk II, cesarz 134, 235
 Henryk II, książę Dolnej Bawarii 609
 Henryk II, książę świdnicki 608

- Henryk III, cesarz 135, 137–138, 603
Henryk III, książę głogowski 606
Henryk IV, cesarz 137
Henryk IV, książę śląski 153, 168
Henryk Scik, poddany Kunegundy 156, 161
Henryk Totting de Oyta, pisarz kościelny 506
Henryk VII, cesarz 607–609
Henryk z Kieżmarku, zasadzca 418
Henryk z Kiseku, ban Sławonii i Chorwacji 159–160, 314
Henryk z Langenstein, pisarz kościelny 506
Henryk z Łomnicy, syn Jana 561
Henryk z Łomnicy, syn Rykolfa 324, 367
Henryk z Podolińca, dziedziczny wójt 155, 165, 169, 170–171, 174, 205, 206, 322, 337, 383, 384
Henryk z Westfalii, kaznodzieja 506
Henryk z Czwartku Spiskiego, dworzanin Kunegundy 156, 161, 165, 228
Henryk, ban 208
Henryk, książę głogowski 613
Henryk, margrabia Istrii 201, 241
Henryk, prepozyt z Lendaku 417–418, 572
Henryk, proboszcz w Lewoczy 425
Henryk, książę austriacki 611
Henryk, margrabia Bawarii Północnej 602
Henryk, podżupan spiski 189, 194, 560
Henryk, prepozyt spiski 404, 405, 408, 410, 439, 564
Henryk Polak, kasztelan spiski 561
Herbord Dlhý, przysięgły Sasów spiskich 493
Herbord, przeor w Letanowcach 569
Herbord, prokurator klasztoru w Letanowcach 569
Herfurth Józef Adolf 67
Herman (Polan?) z Łomnicy 202
Herman von Salza, wielki mistrz krzyżacki 256
Herman z Łomnicy, proboszcz w Lewoczy 422
Herman, margrabia Badonii 152
Herman, syn Detryka, grafa Sasów spiskich 206
Hermann, ród 243–244, 564
Hermolaus, kaznodzieja 513
Hernádpétri, HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 245
Hervay Ferenc L. 254–255, 257–258, 260, 325, 596
Hess Mieczysław 40, 55, 61
Hieronim Łaski 416
Hildebrand, dziedziczny wójt 384
Hildebrand, proboszcz w Nowej Wsi Spiskiej 503
Hildesheim, D, Dolna Saksonia 299
*Hincava 80, 261, 580
Hincowce (Hincovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 207, 317, 350, 575, 583
Hinz, Hans-Marcin 485, 617
Hipolit, kanonik spiski 249–250, 309
Hlaváček Ivan 485
Hlaváčková Miriam 506
Hložeková Dagmar 514
Hodkowce (Hodkovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 69, 575, 583, 616, 620
Hodža Milan 69
Hohenkirchen, D, Turyngia 532
Hohenlohe Kristián K. 68
Hollós Attila 143
Holtzmann Robert 598
Holumnica, SK, pow. Kieżmark 482, 575, 584
Homza Martin 17, 18, 21, 25, 28, 32, 35–38, 78, 116, 119, 122, 126, 132, 137, 139, 144, 156, 161, 163, 167, 177, 190, 227, 252, 286, 322–326, 337–338, 344, 354, 368, 375, 378, 384–385, 389, 391, 394, 403, 407, 413, 439, 453–455, 478, 485, 487–488, 491, 493–495, 500, 522, 541, 542, 553, 556, 560, 563, 582, 594–595, 597, 599, 601, 616, 617–622
Honorius III, papież 266
Hont (Hunt) przodek Huntów 132
Hont, żupa 133, 144
*Hora 580
Horanský Piotr 456
Horehronie 97
Horváthová Emília 380
Horváthová Eva 616
Horvatowie, ród 341, 474–475
Horvát-Stančić, ród 481
Horzela Dobrosława 447
Hosce, syn Rusa, syn jobagiona 177, 198
Houdek Ivan 344, 394, 541
Hovorka Dušan 64, 76
Hozelec, SK, pow. Poprad 187, 191, 223, 575, 584
Horka (Hôrka), SK, pow. Poprad 50, 59, 78, 79, 82, 84–85, 90, 92, 100, 102–103, 108, 117, 120, 121–122, 187, 189, 375, 512, 575, 580, 584, 592
Hrabuszyce (Hrabušice), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 50, 58, 70, 78–79, 82, 84, 87–88, 96, 98–99, 102–105, 110, 117, 121, 123, 176, 191, 214, 232, 268, 274, 276–278, 305–306, 310, 343, 346, 350, 352, 355, 362, 364, 426, 432, 447, 455–456, 459, 468, 512, 523, 528, 538, 575, 584, 617
Hradisko, SK, pow. Kieżmark 78, 80, 96, 575, 584
Hradský (Hradszky) Jozef 233–235, 239–240, 244, 246–252, 264, 269, 277, 294, 298, 325, 340, 352, 378, 409–410, 484, 503, 564–565, 582, 595
Granastów (Hraničné), SK, pow. Stara Lubowla 60, 463, 471–472, 575, 584
Hranownica (Hranovnica), SK, pow. Poprad 78, 80, 260–261, 270, 317, 425–426, 567, 575, 580–581, 584
Hrdina Karel 598
Hrhów Spiski (Hrhov), SK, pow. Rożniawa 82, 84, 96, 102, 104, 155, 239, 261–262, 518, 524
Hrhowa, z panowie (Görgey), ród 155–156, 158, 160, 161, 162–165, 167–174, 179–183, 186, 200–207, 209, 211, 215, 225, 227–228, 249, 269–270, 273, 279, 282, 314, 317, 321, 322, 336, 337, 338, 340–359, 361, 366, 368–369, 371, 374, 376–377, 384, 405, 487, 499, 524

- Hriszowce (Hrišovce), SK, pow. Gelnica 575, 584
Hromják Luboslav 233
Hronski Benadik (Hronský Beňadik), SK, pow. Žarnowica 407, 413, 566
Hrvatska Dubica (Dubica), HR, Župania Sisacko-moslawacka 265
Hudák Jan 427, 582–583, 594
Hugo a Sancto Caro, pisarz kościelny 506
Hugo Ripelin, pisarz kościelny 496, 506
Hulewicz Jan 234
Humenne, SK 370, 529, 537
Huňa Lubomír 70, 76
Hunyadiowie, ród 535–536, 612
Huncowce (Huncovce), SK, pow. Kieżmark 52, 60, 78, 82, 90, 94, 102, 109, 180, 202, 278–279, 284, 306, 323, 411, 575, 581, 584
Hunčaga Gabriel P. 264, 266, 325, 619
Hunt-Poznanovie, ród 313
Hunyadi Zsolt 325, 327
Hupková Dagmar 19, 23, 26, 30
Huși, RO, Vaslui 100
Húščava Alexander 356, 408
Hutyrová Gabriela 621
Hvišč Jozef 19, 23, 26, 30
Hybe, SK, pow. Liptowski Mikulasz 554
Ibrahim ibn Jakub, kupiec arabski 132, 597
Idzi św. 220, 222, 296, 301, 306, 436, 499–500, 588, 594
Idzi, notariusz z Kieżmarku 509
Igram, SK, pow. Senec 286
Igrış (Egreș), RO, Timis 254, 257
Ihlany (Ihľany), SK, pow. Kieżmark 584, 586
Iliaszowce (Iliašovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 82, 92, 191, 278, 306, 343, 350, 352, 362, 575, 584, 635
Imrichowce (Imrichovce), SK, pow. Rožniawa, osiedle Dediniek 575, 584
Indie 534
Ingolstadt, D, Bawaria 526
Innocenty I, papież, św. 293, 301
Innocenty III, papież 147, 245
Innocenty IV, papież 152, 262, 492, 566
Izaak Angelos, cesarz Bizancjum 605
Istambuł (Konstantynopol), TR 146–147, 295, 330, 346
Istebné, SK, pow. Dolny Kubin 97
Istria, region 319
Ivan Asen II, car Bułgarii 605
Ivan z Arnutowiec 162
Ivan, brat Henryka, podżupana spiskiego 189
Ivanić, HR, Župania zagrzebska 150, 243
Iványi Béla 169, 519, 595
Iwo Odrowąż, biskup krakowski 264
Izaak Komnenos 604
Izaak od Pięciu Braci Męczenników św. 235, 252
Izydor z Sewilli, pisarz kościelny 506, 513
Izjasław, syn Mściława, wielki książę kijowski 143–144
Izmaelici 153, 312, 313
Izrael 83
Izraelici 153
Jablonka, pow. nowotarski 53
Jabłonów (Jablonov), SK, pow. Lewocza 82, 102, 245, 296–297, 356, 408, 575, 584
Jacek dominikanin, św. 264
Jacko, wójt Jakubian 388
Jadwiga, córka Almosa, króla Węgier 604
Jadwiga św., córka Bertolda IV 150, 239, 241, 256, 263
Jadwiga, córka Bolesława Pobożnego 159
Jadwiga, córka Jana Turzo 531
Jadwiga, córka Ludwika I Wielkiego 271, 330, 340–341, 416, 608
Jadwiga, córka Zygmunta I Starego 535
Jadwiga Zapolya, księżna cieszyńska 369, 410, 435–436, 503, 525, 527–528, 531, 534–535, 537–538, 562
Jagiellonowie, ród 271, 333, 349–350, 437, 539, 613
Jajce, BIH, Federacija Bosne i Hercegovine 409, 537
Jakłowce (Jaklovce), SK, pow. Gelnica 184, 200–201, 212, 214, 228, 230, 283, 288, 334, 370, 374, 390–391, 575, 584
Jakłowscy panowie (panowie z Jakłowiec, Jekkelfalusi), ród 184, 200–201, 212, 334, 370
Jakó Zsigmond 595
Jakub de Voragine, pisarz kościelny 436, 506
Jakub de Zocchis, pisarz kościelny 506
Jakub Fugger Bogacz 529–530, 532
Jakub Grzybowski kanonik z Lendaku 572
Jakub Heinisth z Lewoczy, ksiądz 519
Jakub I, król Aragonii 313, 605
Jakub Latinus, proboszcz w Spiskich Włochach, kanonik 249–250, 316–317, 403, 551
Jakub Świątosław, car Bułgarii 606
Jakub Tela polski wicestarosta Spisza 563
Jakub z Pecorar, legat papieski 313
Jakub ze Spisza, żupan spiski, sędzia krajowy 317, 403, 561
Jakub, prepozyt spiski 163, 165, 170, 172–174, 183, 199–200, 203, 207, 212, 227, 244–245, 249, 250, 268, 270, 273, 279, 282–283, 285, 302, 309, 312, 316–318, 324, 401, 402–403, 486–487
Jakubiany (Jakubany), SK, pow. Stara Lubowla 42, 59, 387, 388–389, 575, 584
Jakubčín Paweł 258, 260–261, 484, 492–493, 498, 518
Jakubowa Wola (Jakubova Vöľa), SK, pow. Sabinów 405
Jakubovich Aemilius 597
Jakul (Jakel), mieszczanin gelnicki 178, 184, 212, 230, 334, 370
Jamník, SK, pow. Nowa Wieś Spiska 84, 87, 102, 212, 249, 512, 561, 575, 584
Jan (I), przeor w Lechnicy 570
Jan (I), prepozyt w Lendaku 572
Jan (I), przeor w Letanowcach 569

- Jan (I), przełożony antonitów w Drawcach 568
 Jan (I), prepozyt spiski (?) 564
 Jan (II), przeor w Lechnicy 570
 Jan (II), prepozyt w Lendaku 572
 Jan (II), przeor w Letanowcach 569
 Jan (II), przełożony antonitów w Drawcach 568
 Jan (II), prepozyt spiski (?) 564
 Jan (III), przeor w Lechnicy 570
 Jan (III), prepozyt w Lendaku 572
 Jan (III), przeor w Letanowcach 569
 Jan (III), przełożony antonitów w Drawcach 568
 Jan (IV) Monesser, przeor w Letanowcach 525, 569
 Jan (IV), przeor w Lechnicy 571
 Jan (IV), prepozyt w Lendaku 573
 Jan (V) z Siedmiogrodu, przeor w Letanowcach 570
 Jan (V), przeor w Lechnicy 571
 Jan (VI), przeor w Letanowcach 570
 Jan Andreae, pisarz 506
 Jan Benedykty, kaznodzieja z Koszyc 503
 Jan Borhardi, brat notariusza lewockiego 506
 Jan Calderini, pisarz kościelny 506
 Jan Czajka, kasztelan podoliniecki 364
 Jan Czech 534
 Jan de Balbis de Ianua, pisarz kościelny 504
 Jan Druget 537
 Druget, Jan żupan spiski 173, 521
 Jan Falkenberg, pisarz 540
 Jan Farurej polski starosta 343, 539–540, 563
 Jan Gál Gál ludwisarz 523
 Jan Gerardi de Aranyas, pisarz kościelny 507, 519
 Jan Gerson, pisarz kościelny 506
 Jan Glazer, przedsiębiorca górniczy 533
 Jan Głowacz, polski starosta 364, 563
 Jan Gorjanský, prepozyt spiski 406
 Jan Henckel proboszcz w Lewoczy 409, 428, 432, 514, 524, 528
 Jan Henryk, margrabia Moraw 609
 Jan Horvát, prepozyt spiski 410, 429, 475, 527, 565
 Jan Hunyady (Hunyadi), wojewoda węgierski 264, 332, 346, 354, 364, 387, 529, 536–537, 550, 612
 Jan Hus, kaznodzieja 331, 379, 501, 505, 539
 Jan I Olbracht, król Polski 332, 347–349, 363, 365, 539, 563
 Jan I, opat ze Szczawnika Spiskiego 259, 261–262, 317, 486, 495, 566
 Jan I, prepozyt spiski 403, 405, 491, 495, 564
 Jan II Dobry, król Francji 609
 Jan II Druget, brat Wilhelma Drugeta 522
 Jan II Komnen, cesarz Bizancjum 142
 Jan Muskata, biskup krakowski 404, 173
 Jan II Thurzo, rektor Uniwersytetu Krakowskiego 431
 Jan II opat ze Szczawnika Spiskiego 566
 Jan II, prepozyt spiski 564
 Jan III Stock, prepozyt spiski 396, 401, 408–410, 435, 511, 519, 565
 Jan III Grot, biskup krakowski 262
 Jan III Hohenzollern, graf Norymbergi 610
 Jan III, opat ze Szczawnika Spiskiego 566
 Jan IV, opat ze Szczawnika Spiskiego 566
 Jan Jakubov kanonik spiski 487
 Jan Jiskra (Giskra), dowódca wojskowy 332, 345–346, 348, 353–354, 357, 364–365, 379, 398, 401, 408, 411, 457, 467, 503, 567
 Jan Jordan z Zakliczyna, polski starosta 563
 Jan Komnenos, cesarz Bizancjum 603
 Jan Korwin, syn Macieja Korwina 375, 537–539, 612
 Jan Kos z Podegrodzia 506
 Jan Kropidło, książę opolski i prepozyt spiski 407
 Jan Kwensch, wójt Nowej Wsi Spiskiej 354
 Jan Luksemburski, król Czech 609
 Jan Luksemburski, książę gorlicki 610
 Jan Metzler, bańskobystrzycki zarządca 531
 Jan Milič, kaznodzieja 507
 Jan Moller 431
 Jan Nepomucen św. 295, 427, 582–593
 Jan Pannonius, biskup Peczu 347, 513
 Jan Paweł II, papież 425–426
 Jan Sestrnankovský, przeor w Lendaku 573
 Jan Socha, administrator zamku lubowelskiego 563
 Jan Spiesshaimer, humanista 526
 Jan Talafúz (Talafus), dowódca bratczyków 346, 357, 364
 Jan Tesznar, mieszczanin krakowski 530–531
 Jan Thurzo, syn Jana Turzo 531, 533
 Jan Thurzo, syn Jana Turzo z drugiej żony 531
 Jan Thurzo, syn Jana Jerzego Thurzo 390, 516, 522, 529–532, 534
 Jan V, opat ze Szczawnika Spiskiego 566
 Jan VI, opat ze Szczawnika Spiskiego 567
 Jan Vitéz, arcybiskup ostrzyhomski 347, 537
 Jan Wagner, ludwisarz 523
 Jan Weygel, ludwisarz 501, 523
 Jan XXII, papież 404–406
 Jan z Hrhowa, syn Jordana 156, 180, 203, 205, 228, 249, 313, 336
 Jan z Markuszowiec, syn Marka 183, 210
 Jan z Wenecji, ksiądz 252
 Jan z Betlanowiec, ojciec Jerzego Turzo 529
 Jan z Kanizsa, arcybiskup ostrzyhomski 340
 Jan z Kieżmarku, pisarz kościelny 507, 514
 Jan z Łomnicy, syn Rykolfa 208, 324, 367, 417, 462, 561, 572
 Jan z Masłowa, zarządca 563
 Jan Perényi mł., żupan spiski 509, 561
 Jan Pongrac 289
 Jan z Rozhanowiec, żupan spiski 561
 Jan z Turca (Johannes de Thurocz), kronikarz węgierski 138, 140, 340, 342, 346–347, 386, 597, 620
 Jan Zapolya, król Węgier 346, 357, 369, 416, 526–527, 535, 538–539, 562, 568

- Jan ze Slatwiny, kasztelan spiski 561
Jan ze Spiskich Włochów 351
Jan ze Środy, pisarz kościelny 442
Jan z Żehry, syn Mikołaja 161, 176, 179, 183–184, 201, 204, 207–210, 249, 272–273, 491
Jan Ludwisarz 511
Jan Žigraj (Joannes Sigray), prepozyt spiski 247, 252, 261, 266, 273, 276, 293, 306, 582–594
Jan Žižka, dowódca husytów 331–332
Jan, patriarcha Akwilei 609
Jan, rycerz aragoński 540
Jan, ksiązę bawarski 610
Jan, brat Henryka, podżupana spiskiego 189
Jan, brat prepozyta Jakuba 316–317
Jan, notariusz z Kieżmarku 509
Jan, magister, kronikarz węgierski 598
Jan, proboszcz z Lubicy 504
Jan, młodszy syn Vajka, brat Jana Hunyadiiego 612
Jan, ban Sławonii 608
Jan, kanonik spiski 403
Jan, kanonik spiski, kustosz 249
Jan, kanonik spiski, duchowny 246, 249
Jan, syn Benedykta z Olszawicy, kasztelan spiski 561, 637
Jan, syn Jana z Betlanowiec 566
Jan, syn Jerzego z Kazimierza, kasztelan spiski 561
Jan, syn Amadeja Aby 333, 337, 384, 411
Jan, syn Roxera, dziedziczny wójt Gniazd 384
Jan, syn Zawiszy Czarnego, polskiego starosty 539
Jan, wikariusz klasztoru w Letanowcach 569
Jan, ksiązę z Draču 607
Jan, giermek z Betlanowiec 566
Jan, dzwonnik 246, 248
Jan, ludwisarz 523
Jana, księżna bawarska, żona Wacława IV. 610
Janík, SK, pow. Koszyce-okolice 523
Janko, dzwonnik z Bijacowiec
*Jankovec 580
Jankovič Vendelín 325, 507
Jankovičová Eva 423, 541
Janota Eugeniusz 66
*Janowa dedina 350, 580
Janowce (Janovce), SK, pow. Poprad 50, 82, 84, 95–96, 98–104, 187, 214, 271, 277, 350, 375, 426, 575, 582, 584, 586
Janovská Magdalena 19, 23, 27, 30, 238, 243, 285, 293–294, 304, 309, 325, 450, 453–455, 457–458, 465–466, 468, 474, 618–619, 621–622
*Janusovce 580
Jaropek, syn Świętopełka, wielkiego księcia kijowskiego 141
Jarosław I Mądry, wielki ksiązę kijowski 135, 603
Jarosław Ośmiomysł, syn Wołodymyrka, ksiązę halicki 144
Jarosław, syn Świętopełka II, ksiązę włodzimierski 141, 143, 603
Jarosław, UA 151, 155
Jarzębina (Jarabina), SK, pow. Stara Lubowla 44, 575, 584
Jasenów (Jasenov), SK, pow. Humenne 521
Jaśło 347
Jasów (Jasov), SK, pow. Koszyce-okolice 150, 184, 207–208, 214, 257, 262, 281, 283–284, 392, 552
Jászladány, HU, Jász–Nagykun–Szolnok 85
Javorská Eva 616–617
Javorský Franciszek 112, 122, 135, 212, 216, 308, 325, 586, 617
Javošová Erika 484, 488, 494, 509, 541
*Jazor/Vlčia 580
Jažurmerdowie (Jazurmegyi), ród 370
Jedlicki Marian Z. 134, 598
Jędrzejów 260, 327
Jeলেখ, wielki ksiązę węgierski 602
*Jelszowany 580
Jena, D, Thüringen 431
Jenkins Romily J. H. 132, 597
Jerzy z Podiebradu, król Czech 332, 612
Jeziersko (Jezersko), SK, pow. Kieżmark 59, 575, 584
Jihlava, CZ 213
Joachim, ban 314
Jodok z Nalepkowa, przeor w Letanowcach 525, 570
Joanna (Jana) I, królowa Neapolu 607, 608
Joanna (Jana) II, królowa Neapolu 607
Johannes Duryng, graf Sasów spiskich 502
Jolanta (Helena, Jolenta), córka Beli IV 153, 155, 159, 211, 264, 322, 606
Jolanta de Courtenay, żona Andrzeja II 254, 605
Jolanta, córka Andrzeja II 313, 605
Jordan z Hrhowa, syn Arnolda 155–156, 163, 169, 179–181, 203–205, 207–208, 210, 262, 313, 336, 491
Jordan z Hrhowa, syn Detrika, grafa Sasów spiskich 204, 206
Jordan z Hrhowa, syn Eliasza, grafa Sasów spiskich 314, 340
Jordan z Hrhowa, syn Kunca, graf Sasów spiskich 169, 172, 174, 182, 206, 228, 268–270, 273, 317, 350, 493
Jordan z Hrhowa, syn Jana, kanonik 206–207, 249
Jordan ze Sztefkowiec, kasztelan spiski 561
Jordan, syn jobagiona 161, 198
Jordan, kopijnik 189
Jordan, kasztelan spiski 560
Jordania 83
Jost Luksemburski, margrabia Moraw 609
Jozef z Ruskiej, kasztelan spiski 561
Juck Lubomír 190, 334, 351–352, 384, 391, 395, 596
Judyta ze Schweinfurtu, żona Piotra Orseolo 602
Judyta, żona Kolomana Uczonego 137, 143
Judyta, żona Piotra Orseolo 602
Judyta–Maria, córka Henryka III cesarza 138, 603

- Julian, dominikanin, piszący o Tatarach 266
 Junkovič Zvonimir 192
 Jerzy (I), przeor z Lechnicy 571
 Jerzy (II), przeor 571
 Jerzy (III), przeor 571
 Jerzy Body prepozyt w Lendaku 572
 Jerzy Bornemisa, prepozyt spiski 571
 Jerzy Czudar, żupan spiski 561
 Jerzy de Mechce, prepozyt spiski 410, 565, 568
 Jerzy Dózsa, przywódca powstania 333–334
 Jerzy Fugger, brat Jakuba Fuggera 532
 Jerzy (Juraj) Horvát z Plawcza 419, 475
 Jerzy I, prepozyt spiski 408, 565
 Jerzy I, syn Lwa I, książę halicki 153, 174, 521
 Jerzy II, prepozyt spiski 408, 565
 Jerzy (Juraj) III z Kieżmarku, prepozyt spiski 379, 410, 430, 501, 505, 565, 567–568
 Jerzy (Juraj) Leudeschit kanonik spiski 514, 519
 Jerzy (Juraj) Moller, przełożony bractwa plebanów 414, 429, 527
 Jerzy (Juraj) Molnerius, kapłan z Lewoczy 514
 Jerzy Thurzo, syn Jana z Betlanowiec 388, 529–530, 532
 Jerzy (Juraj) z Bystrian 501, 512
 Jerzy (Juraj) z Lewoczy, kanonik spiski 505
 Jerzy z Messenpek, żupan spiski 561
 Jerzy z Rozhanowiec, żupan spiski 561
 Jerzy Zapolya 536, 538–539, 562
 Jerzy z Soliwaru, szlachcic 162, 164, 167–171
 Jerzy, auridator 198
 Jerzy, notariusz kieżmarski 509
 Jerzy, prokurator klasztoru w Letanowcach 570
 Jerzy, budowniczy 506
 Jerzy (Juraj), syn Bartłomieja z Betlanowiec 344
 Jerzy Zebart, mieszczanin krakowski 531
 Jerzy (Jurij) Dołgoruki, książę suzdalski 144
 Jurgów, pow. tatrzański 575, 584
 Jurkovič Dušan 68
 Jurskie (Jurské), SK, pow. Kieżmark 426, 575, 584
 Jutoztas, wielki książę węgierski 602
 Jutta Habsburżanka, żona Wacława II 606
 Kaán Karol 67, 70
 *Kacwinkel 575, 585
 Kacwin, pow. nowotarski 575, 585
 Kacze (Kače), SK, pow. Stara Lubowla, osiedle Mniszka nad Popradem 575, 584
 Kači, córka Jana z Żehry 208
 Kadlec Karol 541
 Kaindl Friedrich R. 325
 Kajzer Leszek 462, 466
 Kalafús Tibor 470
 Kalawa (Kaława), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 575, 585
 Kalkan, TR, Antalya 299
 Kalló, HU, Nógrád 561
 Kalnik, HR, Żupania Koprzywnicko-kriżewacka 208
 Kalocsa (Kaloča), HU, Bács-Kiskun 303, 320, 402
 Kamenica, SK, pow. Sabinów 184, 405
 Kamienka, (Kamionka), SK, pow. Stara Lubowla 45, 60, 575, 581, 585
 Kaminská, Lubomíra 122
 Kanada 69
 Kapetyngowie, ród 146
 Kapuszany (Kapušany), SK, pow. Preszów 465
 Karabić, Damir 207, 598
 Karácsonyi Béla 598
 Karol Boromeusz św. 586
 Karol I Andegaweński, król Sycylii i Neapolu 315, 330, 606–607
 Karol II Mały Andegaweński, król Węgier 607
 Karol II Andegaweński, król Neapolu 606–607
 Karol IV Kapet, król Francji 609
 Karol IV Luksemburski, król Czech 330, 608–610
 Karol Martel Andegaweński, książę kalabryjski 608
 Karol Martel Andegaweński, syn Karola II 607, 611
 Karol Robert Andegaweński, król Węgier 160, 167, 170, 172–174, 190, 194, 203, 206, 216, 218–221, 223–224, 228, 230–232, 270, 285, 294, 333–334, 337, 338–341, 351–352, 354, 356–357, 366, 370, 372–374, 376, 390, 392, 395, 397, 400, 404, 405, 408, 410, 415, 417–418, 436, 439, 459, 500, 521, 522, 547, 555, 557, 560, 564, 570, 607–608, 619
 Karol Wielki, cesarz 126–128, 251, 302
 Karol Andegaweński, książę kalabryjski 607
 Karol, kanonik spiski, kustosz 403
 Karol, syn Karola Roberta 608
 Karol, książę z Draču 607
 Karolewicz Grażyna 237
 Karyntia (także marchia karyncka), region 98, 133, 142, 299, 330, 532
 Katarzyna Aleksandryjska św. 204, 229–230, 276–277, 280, 289, 293–294, 300–303, 306–307, 358, 426–427, 434, 439, 441–442, 444, 446–447, 463, 512, 583–587, 589–590, 592–593
 Katarzyna Druget, żona Stefana Zapolyi 537
 Katarzyna Tárca, żona Krzysztofa Warkocza 534
 Katarzyna, córka Beli IV 606
 Katarzyna, córka Jana Turzy 531
 Katarzyna, córka Jerzego z Podiebradów 612
 Katarzyna, córka Karola IV, króla Czech 610
 Katarzyna, córka Karola Roberta 608
 Katarzyna, córka Ludwika I Wielkiego 608
 Katarzyna, córka Rudolfa I Habsburga 606
 Katarzyna, córka Stefana V 312, 606
 Katuń (Katúň), SK, pow. Lewoczaa, osiedle Podegrodzia Spiskiego 246, 575, 580, 585
 Kaufmann Aurél 222, 597
 Kazimierz I Odnowiciel, książę polski 136
 Kazimierz III Wielki, król Polski 271, 330, 341, 405, 407, 416

- Kazimierz IV Jagiellończyk, król Polski 271, 330–332, 345, 347–348, 363, 365, 387, 437, 522, 563, 613
- Kazimierz II Sprawiedliwy, książę polski 145–146, 385
- Kazimierz, książę bytomski 607–608
- Kazimierz, syn Dominika, człowiek króla 199
- Kazimierz, syn Kazimierza IV Jagiellończyka 347, 387
- Kazimierz, książę cieszyński 535
- *Kazimierzovce 199, 370
- Kaźmierczak Elżbieta 133, 325
- *Keheľ 418, 580
- Kér, HU, Somogy 561
- Kętrzyński Wojciech 159, 598
- Kiejstut, syn Giedymina, wielkiego księcia litewskiego 330
- Kieżmark (Kežmarok), SK 17, 21, 24, 28, 41, 45, 46, 51, 53–57, 66–68, 78, 80–82, 84–85, 90–91, 94, 96, 99–102, 106–107, 110, 116, 121, 158, 169, 170, 175–176, 179, 181, 184, 188, 192, 212–214, 217–221, 226–227, 229, 232, 275, 278, 288, 292, 299, 326, 336, 343–346, 348, 350, 352–356, 360, 362, 364–365, 374, 378–379, 384–385, 389, 391, 393–399, 409–411, 419, 423, 429, 430, 431, 434, 435–436, 451, 467, 469, 475, 482, 485, 487–488, 493–494, 498–499, 501, 505–507, 509, 512–513, 519–520, 523, 525, 529, 534, 536, 540–542, 556, 565, 567–569, 575, 581, 585, 620, 639
- Kieżmarskie Żłoby (Kežmarské Žľaby), SK, pow. Poprad 59
- Kijowska, Ruś 119, 126, 134–135, 143, 144–145, 153, 155, 186, 192, 195, 198, 204, 221, 231, 235, 238, 266, 278, 281, 287, 290, 305, 318, 320, 552, 554,
- Kijów (Kyjev), UA, 129, 135–136, 144, 145, 150, 214, 235, 264, 282, 330
- Kilián Staude, mieszczanin norymberski 531
- Kirmeier Josef 256
- Kirschberger Timo 619
- Kiryk Feliks 399, 541
- Kisek, z panowie (Kőszegi), ród 165, 168
- Kiszowce (Kišovce), SK, pow. Poprad, osiedle Horki 84, 100, 117, 121, 187, 575, 585
- Kitzingen, D, Bawaria 256
- Klacker, Elisabeth 266
- *Klaczany 580
- Klaić Nada 325
- Klaniczay Gábor 241, 256, 262–263, 290, 299, 325
- Klara, córka Marcina z Betlanowiec 525
- Klara, córka Vajka, rycerza dworskiego 612
- Klara św., założycielka zakonu klarysek 263, 295, 322
- Klasztor pod Zniewem (Kláštor pod Znievom), SK, pow. Martin 219
- Klatowa, Nowa Wieś (Klátová Nová Ves), SK, pow. Partizanské 482
- Klatý Marek 286, 325
- Klczów (Klčov), SK, pow. Lewocza 82, 172–173, 177, 183, 218, 270, 271, 575, 585
- Klemencja, córka Rudolfa I Habsburga 159, 611, 607
- Klemens V, papież 338
- Klemens VI, papież 241, 407, 566
- Klemens VII, papież 568
- Klemens Wojcieszki, polski wicestarosta 563
- Klemens z Markuszowiec, kasztelan spiski 561
- Kleparz, dzielnica Krakowa 505
- Klinda Józef 76
- Klisz (Kliš), HR, Żupania Splicko-dalmatyńska 207
- Klucz (Kulucz) żupan spiski 560
- Kluknawa (Kluknava), SK, pow. Gelnica 575, 585
- Knauz Ferdinandus 277, 300, 487, 595, 619
- Kniaźia (Kňazja), SK, pow. Dolný Kubín 387
- Knefelkamp Ulrich 254
- Knin, HR, Šibensko-kninska županija 566
- Knoll Paul W. 597
- *Kobuľany 580
- Kobylin, pow. krotoszyński 504
- Kocel, syn Pribiny 601
- Kófalvi Tamás 238, 325
- Kojszów (Kojšov), SK, pow. Gelnica 184, 228, 281, 575, 585
- Koki Koloman 80
- Kokosz (Gallus) z Łomnicy, syn Rykolfa 173, 203, 208, 230, 270, 275, 324, 336–340, 366–367, 370, 385, 403, 415, 417–419, 560–561
- Kołaczków (Kolačkov), SK, pow. Stara Lubowla 246, 575, 585
- Kolinowce (Kolinovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 350–351, 529, 575, 585
- Kollárik Peter 19, 23, 26, 30
- Kollárová Zuzana 541, 563
- Kolonia, D, Dolna Badenia-Westfalia 276, 290–291, 294, 300
- Kolníková Eva 100, 104, 122–123, 617
- Kołodziejski Stanisław 462, 466
- Koloman, syn Andrzeja II, król Halicza 137–138, 142, 146–151, 154, 156, 176–179, 181, 183–184, 188–189, 191–194, 197, 202–203, 207–208, 210, 224, 225, 227, 238–240, 242, 243, 251, 255, 259–260, 262–263, 265–266, 282, 285, 290, 295, 299, 303–304, 307, 312, 316, 318–320, 450–452, 454–455, 488, 560, 605
- Koloman Uczony, król Węgier 137, 140–143, 222, 547, 553, 603
- Koloman, Arpad według *Kroniki węgiersko-polskiej*, 140
- Komarno, SK 214
- *Komárowce 102, 119, 187, 580
- Komjatice, SK, pow. Nowe Zamki 120
- *Končany 188
- Konček Mikuláš 40, 53, 61
- Kondracki Józef 44, 45, 61
- Konrad Gál, ludwisarz 449, 501, 522–524
- Konrad I Mazowiecki, książę polski 151, 155, 214, 321
- Konrad II, cesarz 135

- Konrad II, książę czerski 167–168
Konrad III, cesarz 143
Konrad IV, król Niemiec 152
Krupka Konrad, mieszczanin krakowski 531
Konrad Sperfogel 428, 431, 433, 437, 508, 536, 598
Konrad z Hrhowa, syn Kunca 172
Konrad, przeor z Letanowiec 270, 496, 569
Konrad, legat papieski 169, 186
Konrad, arcybiskup Salzburga 141
Konstantinos Kalamanos, wnuk Kolomana Uczonego 603
Konstancja (Konstanz), D, Badenia-Wirtembergia 331, 432–433, 437, 540
Konstancja, księżna Antiochii 604–605
Konstancja, córka Beli III. 605
Konstancja, córka Beli IV 152–153, 159, 162, 166, 174, 211, 227, 256, 264–265, 282, 606
Konstancja, żona Emeryka, króla Węgier 605
Konstantyn Porfyrogenet, cesarz 115, 132, 597
Kopany, przywódca powstania 132, 602
Kopas, palatyn 521
Koprzywnica, pow. sandomierski 258–260
Korabinszky Johann M. 616
Korczak, ród 563
Korec Pavol 40, 49, 51–53, 55, 59
Korytnik, pow. przemyski 561
Körmendy Adrienne 180–181, 233, 272, 274, 277, 325, 336, 339, 370, 376, 381–382, 541
Korytné, SK, pow. Lewocza 188, 249, 368, 575, 585
Korytniańscy panowie (panowie z Korytného, Korotnoki), rod 368
Kosmas, kronikarz czeski 132, 152–153, 158, 251, 597–598
Kostolna nad Dunajem (Kostolná pri Dunaji), SK, pow. Senec 102
*Kostrušín 580
Kisek (Kőszeg), HU, Vas 159, 160, 165, 168, 314
Kőszhegy Elemér 438
Kozta László 252, 326
Koszyce (Košice), SK 43, 172, 184, 212–215, 231, 265, 266, 282, 325–327, 334–336, 338–339, 347–348, 363, 365, 384, 389, 391, 398–399, 422, 424, 428, 456, 510, 512, 519, 523–524, 529, 539, 541, 558, 563, 568, 570, 620
Kotljar Nikola F. 597
Kotvan Imrich 484, 541
Kovalčík Richard M. 86, 122, 616–617
Kowalski Tadeusz 597
Kownacki Hipolit 598
Kozák Michal 70, 76
Kozarac, BIH, Republika Serbska 89
Kozma z rodu Poznan (pazmany) 141
Kožiak Rastislav 254
Kraj za Dunajem (Zadunajsko) 132–133, 137–138, 162, 212, 214, 547
Krajčovič Rudolf 232
Kraków 21, 25, 28, 33, 40, 44, 61, 84, 122–123, 129–130, 132–136, 139–140, 150–151, 154–159, 167–169, 180, 187, 204, 206, 214, 222, 226, 234, 237, 260, 263–264, 271, 282–284, 295, 321, 325–327, 344, 346–347, 384, 389–390, 398–399, 404, 407, 422–428, 431, 447, 462, 501, 504–505, 507, 518, 523–524, 528–530, 532, 534, 542, 595, 597–598, 615, 617, 619
Kraina, region 299
Krása Josef 438
Krasna Horka (Krasná Hôrka), zamek 215, 369, 529, 619
Krawany (Kravany), SK, pow. Poprad 261, 270, 575, 585
Kremná SK, pow. Stara Lubowla 50, 576, 585
Kremnica, SK, pow. Žar nad Hronem 229, 334, 366, 484, 519, 531, 555
Krempachy, pow. nowotarski 576, 585
Krendželówka (Krendželovka), SK, pow. Stara Lubowla 576, 585
Kresánek, Piotr 19, 23, 27, 30, 288, 618–619, 621–622
Kressenbrunn, A, Dolna Austria 153, 156, 174, 210
*Krigov 580
Kristó Gyula 138, 222, 326, 595, 597, 601
Krystyna (Małgorzata), córka Stefana Zapolyi 537
Krzysztof III Thurzo, żupan spiski 531
Krzysztof Petschmessing z Lewoczy 507, 513
Krzysztof Thurzo 293
Krzysztof Warkocz, dworzanin Jadwigi cieszyńskiej 534
Krzysztof z Toporca, przeor z Lechnicy 571
Krzysztof, syn Jana Korwina 612
Križanová Eva 464, 482
Krzyżowa Wieś (Křížová Ves), SK, pow. Kieżmark 103, 181, 336, 418–419, 426–427, 576, 580–581, 585
Kroh Antoni 541
Królestwo Węgier (Królestwo Węgierskie) 40, 66–68, 130–132, 139, 140, 142, 144, 146, 149–150, 152, 155, 157–160, 162, 164–165, 169, 175, 178, 179, 181–182, 185, 186, 193, 213, 227–229, 239, 240, 251–252, 254, 255, 257, 262, 264–266, 268, 274, 277, 279, 281–282, 285, 290, 294, 295, 299, 302, 303, 307–314, 316, 318, 320–324, 332–334, 336–337, 349, 353, 354–356, 358, 363, 367, 368, 371, 373, 376, 378, 386, 389, 395, 399–400, 407, 413, 426, 431, 450, 456, 458–459, 467, 471, 474, 478–479, 482, 486–487, 489, 494, 499, 502
Kromerziž, CZ 507, 539
*Kromlov 580
Krompachy, SK, pow. Nowa Wieś Spiska 48, 57, 58, 184, 208–209, 214–215, 228, 335, 357, 390–391, 424, 430, 525, 576, 585
Kropilák Miroslav 182, 216, 596
Krosno, 347
Krupek z Krakowa, mieszczanin lewocki 431

- Krupina, SK 212
 Kruppa Natalia 272, 326–327
 Księstwo krakowsko-sandomierskie 155
 Kubičár Jerzy 618, 621
 Kubinyi Ferencz 595
 Kulbicka Aleksandra 597
 Kučera Matúš 193, 326
 Kučerová Květoslava 541
 Kučerová Marta 617
 Kucharská Veronika 19, 22, 26, 30, 32, 252, 326, 526, 534–535, 537–539
 Kujovský Rudolf 122
 Kukuljevič Sakcinski Ivan 619
 Kumania 187
 Kunc (Cunch) z Miloja 155, 161, 172, 179, 182–184, 198, 204–206, 208, 210, 273, 321
 Kunegunda (Kinga) św., córka Beli IV. 149–151, 153–161, 173, 174, 177, 180–181, 191, 204–206, 211, 227–228, 264, 276, 290, 295, 301, 315, 317, 320, 321–322, 324, 338, 383–384, 541, 560, 598, 599, 606
 Kunegunda (Kunhuta), córka Rościława Czernigowskiego 153, 154, 157–159, 171, 174, 606
 Kunegunda, córka Ottona III Brandenbura 153, 606
 Kupan, biskup węgierski 141
 Kürbis Brygida 133, 598
 Kurimany, SK, pow. Lewoczaa 84, 190, 275–276, 350, 362, 426–427, 511, 576, 585
 Kurtyka Janusz 343, 348, 541, 563
 Kutná Hora, CZ 532
 Kútnik Jozef 235–236, 283–284, 326
 Kuzel, żupan spiski 560
 Kuzma Ivan 122, 616
 Kuzmíková Miriam 484, 488, 494, 509, 541
 Kuzmová Stanislava 252, 326
 Kuźnice, pow. tatrzański, (Zakopane) 53–54
 Kwietnica (Kvetnica), SK, pow. Poprad, 84, 96, 98, 451, 464, 467, 585
 Kysak, SK, pow. Koszyce-okolice 523
 *Kyslá Voda 580
 La Ferté, F, Burgundia 252
 La Grande Chartreuse (Wielka Kartuzja), F, Rhône-Alpes 268
 Labanc Peter 19, 22, 26, 30, 182–183, 211, 240, 243, 249, 312, 314, 317, 323–324, 326, 336, 495, 541, 547, 549, 551, 553, 555, 557, 559–561, 564–565, 618, 623
 Labuda Gerard 132, 135, 151, 265, 326
 Lackfiowie, ród 341
 Lackowa (Lacková), SK, pow. Stara Lubowla 60, 576, 585
 *Ladina 580
 Lambert, biskup krakowski 133
 Lampert z rodu Hunt-Poznan 142, 603
 Lampert, syn Beli I 603
 Landvard, mieszczanin z Lewoczy 161, 218
 Langenstein, D, Saksonia-Anhalt 506
 Łapszanka, pow. nowotarski 576, 586
 Łapsze Niżne, pow. nowotarski 275, 418–419, 524, 525, 576, 587
 Łapsze Wyżne, pow. nowotarski 579, 593
 Lapujtó, HU, Nógrád 100
 Laskarysowie, ród 229, 276, 300, 320, 323, 426
 Łaski, ród 416
 Lazarus (Lazar, Michał Rożeń) 413, 432, 526, 567, 616, 620
 Leder Witold 133, 325
 Legnawa (Legnava), SK, pow. Stara Lubowla 60
 Legnica 151, 371
 Lehotská Daniela 326
 *Lechnica 580
 Lechnica, SK, pow. Kieżmark 60, 252, 270, 271, 282, 284, 336, 338, 344, 366, 415, 416, 424, 483, 495–496, 501, 504, 505–506, 510, 518, 520, 538, 566, 570–571, 576, 580, 586, 591
 Leidl August 234
 Leles, SK, pow. Trebiszów 238, 257, 283, 572
 Leluchów pow. nowosądecki 50, 58
 Lenčič Stefan 542
 Lendak, SK, pow. Kieżmark 59, 252, 257, 282, 302–303, 327, 338, 412, 417–419, 495, 501, 510, 512, 542–543, 572–573, 576, 586
 *Lendava 580
 Leon X, papież 568
 Leon XIII, papież 426
 Leonard Cox, nauczyciel w Lewoczy 428, 430–431, 524
 Leonard, dworzanin królewski 156, 191
 Leopold I Habsburg, książę austriacki 611
 Leopold II Habsburg, syn Ottona, księcia austriackiego 611
 Leopold III Babenberski, margrabia Marchii Wschodniej 142
 Leopold III Habsburg, książę austriacki 611
 Leopold IV Habsburg, książę austriacki 611
 Leopold V Babenberski, książę austriacki 604
 Leśniak Barbara 40, 55, 61
 Leśnica (Lesnica), SK, pow. Stara Lubowla 270–271, 336, 576, 586
 Lesticz, poseł Leszka I Białego 146
 Leszek I Biały, książę krakowsko-sandomierski 146–148, 150–151, 193, 225, 227, 318, 320, 605
 Leszek II Czarny, książę krakowsko-sandomierski 154, 156–157, 159, 162, 165–166, 167–168, 170, 228, 322
 Letanowce (Letanovce – Skała Schronienia – *Lapis Refugii*, Klasztorisko), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 82, 84, 87–91, 95–98, 102, 104, 118, 119–121, 163, 174, 177, 184, 190, 203, 223, 239, 245, 251–252, 268–272, 282, 312, 316, 333, 338, 345, 350, 359, 364, 366, 409, 413, 414–416, 421, 432–433, 455, 457, 495–496, 498–499, 505, 508,

- 510–511, 515, 518, 523, 525, 527, 538, 552, 566,
569, 570–571, 576, 580–581, 585–586, 617, 619–621
- Letkov, CZ, pow. Pilzno-miasto 562
- Leustasz z Jelszawy, żupan spiski 561
- Lew I, syn Daniela, książę halicki 152–153, 155, 157,
159, 162, 166–168, 171–172, 174, 198, 341, 606–608
- Lew II, syn Jerzego I, książę halicki 521
- Levente, syn Vazula, księcia nitrzańskiego 135, 603
- Lewkowce (Levkovce), SK, pow. Kieżmark, osiedle
Wilkowiec 82, 102, 108, 119, 187, 375, 576, 586
- Lewocza (Levoča), SK 17, 19, 21, 23–24, 28, 30, 41,
53–54, 55–57, 67, 78, 80–82, 84, 87–88, 90–92, 93,
95–96, 101–102, 121, 145, 161, 172, 179–180, 184,
190, 203, 207, 213, 214, 215–220, 222–223, 232,
239, 245, 250, 252, 261, 264, 267, 275, 278, 282–
283, 288, 303, 306, 308, 310, 312, 327, 333–334,
338–343, 347, 348, 349–351, 353–356, 359–365,
369–370, 374, 377–378, 389, 391, 394–399, 401,
406, 409, 413–414, 419–423, 425, 426, 428–438,
440, 442, 444, 446–450, 453, 458, 480, 485,
487–488, 493–496, 498–499, 502–503, 505, 506,
507–508, 509, 510–512, 513–514, 516–519, 522, 524,
527–530, 532, 534, 539, 541–542, 555, 558, 563,
566, 576, 580, 582, 584, 585–586, 591, 599, 615, 621
- Lewocka Dolina (Levočská Dolina), SK, osiedle
Lewoczy 586
- Lewockie Łąki (Levočské Lúky), SK, osiedle
Lewoczy 54
- Lieskowany (Lieskovany), SK, pow. Nowa Wieś
Spiska 188, 576, 586
- Lichard Daniel 67
- Lilienfeld, A, Dolna Austria 257
- Lipany, SK, pow. Sabinów 332, 345
- Lipińska Marta 19, 23, 27, 30
- Lipsk, D, Sachsen 431, 532
- Liptak, Johann 224, 326, 541
- Liptów (Liptov) 41, 43, 93, 95–97, 106, 110, 129, 144,
169, 171, 175, 179, 190, 193, 204, 208, 211, 214,
241, 286, 335, 345, 365, 382, 387, 389, 400, 407,
412, 431, 509, 538, 556
- *Liptowska Mara 93, 100–101
- Liptowska Sielnica (Liptovská Sielnica), SK, pow.
Liptowski Mikulasz 93
- Liptowska Tepla (Liptovská Tepľa), SK, pow.
Ružomberok 93, 524
- Liptowskie Sliacze (Liptovské Sliacze), SK, pow.
Ružomberok 443
- Liptowski Michał (Liptovský Michal), SK, pow.
Ružomberok 93
- Liptowski Mikulasz (Liptovský Mikuláš), SK 183, 345
- Litmanowa (Litmanová), SK, pow. Stara Lubowla 50
- Litwa (także Wielkie Księstwo Litewskie) 330, 342
- Liüntika, wielki książę węgierski 602
- Łomniccy panowie (Brezovickí, Berzeviczy,
panowie z Wielkiej Łomnicy), ród 139, 158, 160,
162–164, 169–170, 172–174, 179, 181, 182–184,
188, 200–204, 207, 209, 215, 261, 270, 275–276,
279, 284, 289, 324, 335, 337–338, 340, 357, 359,
366–368, 371, 403, 405, 411, 415, 417, 419, 430,
439–440, 471, 487, 499, 525, 534, 564
- Łomniczka (Lomnička), SK, pow. Stara Lubowla
384, 442, 445, 576, 580, 586
- Łowmiański Henryk 234
- Lubaczów 147
- Lubeka (Lübeck), D, Schleswig-Holstein 330
- Lubica (Lubica), SK, pow. Kieżmark 60, 84, 90, 94,
214, 219, 222, 232, 261, 278, 306, 310, 342, 344,
350, 352, 355–356, 360, 378, 389, 412, 430, 433,
436, 493, 499, 504, 512–513, 523, 576, 586
- Lubickie Uzdrowisko (Lubické Kúpele), SK, pow.
Kieżmark, m. č. Lubice 586
- Lubietowa (Lubietová), SK, pow. Bańska Bystrzyca
531
- Lubstów, pow. koniński 539
- Luby Stefan 326
- Łuck, UA, Volyns'ka oblast' 213, 320
- Łuczywna (Lučivná), SK, pow. Poprad 78, 80–81,
91, 121, 258, 260, 261, 270, 430, 576, 586
- Luczka (Lúčka), SK, pow. Lewocza 245–246, 576, 586
- Ludíková Zuzana 541
- Ludmiła św., żona Borzywoja księcia czeskiego 588
- Ludwik I Andegaweński, król Węgier 185, 192,
195, 218, 241, 261, 271, 317, 330, 340, 355–357,
368, 370, 372–375, 377–378, 384, 389, 395, 403,
406–407, 416, 497–498, 522–523, 548, 551, 561,
552, 561, 566, 570, 608, 610, 643
- Ludwik II Jagiellończyk, król Węgier 330, 416, 429,
524, 531, 534, 613
- Ludwik II Niemiec, król wschodniej Frankonii 129
- Ludwik IV, cesarz 608
- Ludwik IV, margrabia Turynii 241, 256, 605
- Ludwik VII, król Francji 144, 146, 604–605
- Ludwik VIII, król Francji 607
- Ludwik IX św., król Francji 294, 299–302, 440, 607
- Ludwik Andegaweński, król Neapolu 607
- Ludwik Andegaweński, książę Durazzo 607
- Ludwik św., biskup Tuluzy 294, 300–302, 607
- Ludźmierz, pow. nowotarski 259
- Lukáč Gabriel 264, 451, 453–455, 457, 473–474, 476,
542
- Lukačka Jan 20, 23, 27, 30, 32, 326
- Łukasz, prepozyt spiski 205–207, 211, 248, 249, 279,
285, 316, 564
- Lukniś Michal 44–45, 60
- Luter Marcin 428–429, 431, 524
- Luksemburgowie, ród 609–610
- Łużyce, region 332, 539
- Lwów, UA 265, 282
- Lyon Jonathan R. 242, 326
- Łysa Góra, pow. kielecki 134, 140

- Lysá nad Dunajcom (Golembark), SK, pow. Kieżmark 43
- Lysa Polana (Lysá Polana), SK, pow. Poprad 53–55
- Macdougall, J. Douglas 64, 76
- Maciej (I), przeor w Lechnicy 571
- Maciej (II), przeor w Lechnicy 571
- Maciej Baszo, rycerz rabuś 414
- Maciej Gál ludwisarz 523
- Maciej Hutman, przedsiębiorca górniczy 533
- Maciej II Habsburg, król Węgier 66
- Maciej Korwin, król Węgier 295, 300, 302, 332, 335, 346–348, 354, 363–365, 372, 375, 378–379, 387, 393, 396, 408–409, 469, 509, 529, 531–532, 535–539, 547, 550, 553, 612–613
- Maciej z Kobylina, profesor Uniwersytetu Krakowskiego 504
- Maciej z Krakowa, pisarz kościelny 506
- Maciej z Vnojtic, kasztelan spiski 562
- Maciej, arcybiskup ostrzyhomski 243, 300, 323
- Maciej, kanonik ostrzyhomski 509
- Maciej, dworzanin Botyza 211
- Maciej, prepozyt spiski 180, 183–184, 207, 209, 243–244, 245, 248–249, 260, 262, 272–273, 277–278, 284–285, 296, 300, 302, 304, 319, 323, 410, 454–455, 491, 560, 564
- Maciej, syn Jakula 184
- Maciej, syn Rugasa, dworzanin Kolomana Halickiego 176–177, 188–189, 191, 238, 316, 318
- Maciej, prepozyt zagrzebski 243
- Maciejowce nad Hornadem (Matejovce nad Hornádom), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 84, 576, 580, 587
- Maciejowce (Matejovce), SK, pow. Poprad 59, 66, 78, 80–82, 84, 90, 92–94, 96, 101–102, 108–109, 116, 161, 183, 210–211, 220, 307, 342, 344, 350, 352, 355, 404, 442, 443, 445, 492–493, 499, 501, 576, 587
- Maciaszowce (Matiašovce), SK, pow. Kieżmark 102, 336, 366, 576, 587
- Maciejowski Wacław A. 598
- Macow z Łomnicy, syn Rikolfa 324
- Maczwa, region w Serbii 313
- Madeyska, Teresa 123
- Madoczany (Madočany), SK, pow. Ružomberok, osiedle Liptowskiej Teplej 93
- Madzsar Emericus 227, 598
- Magdalena, córka Jana Turzo 531
- Magdalena, córka Stefana Zapolyi 538
- Magdeburg, D, Saksonia-Anhalt 296, 431
- Magocsi Robert P. 542
- Magosz, syn Serbega, bojara wołoskiego 612
- Machałowce (Machalovce), SK, pow. Poprad, osiedle Janowiec 82, 84, 95–96, 98–104, 122, 187, 576, 586
- Mais, I, Trentino-Alto Adige, dzielnica Meranu 294
- Majere, SK, pow. Kieżmark 576, 586
- Majerka, SK, pow. Kieżmark, osiedle Ihlan 576, 584, 586
- Majewski Alfred 462, 470, 475
- Majtán Milan 32, 188
- Makkai Ladislaus 595
- Maksymilian I Habsburg, król Węgier 333, 387, 611
- Mała Frankowa (Malá Frankova), SK, pow. Kieżmark 272, 576, 586
- Mała Ida (Malá Ida), SK, pow. Koszyce-okolice 245
- *Mała Polanka 581
- Malduc, książę dalmatyński 318
- Maleczyński Karol 222, 597
- *Małe Domaniowce 580
- Małgorzata Kapet, żona Beli III 146, 254, 604–605
- Małgorzata, córka Jana Turzo 531
- Małgorzata (Maria), córka Beli III 605
- Małgorzata Brabancka, żona Henryka VII 609
- Małgorzata Luksemburska, żona Jana III Hohenzollerna 610
- Małgorzata Luksemburska, żona Ludwika I Wielkiego 608, 610
- Małgorzata Maultasch, żona Jana Henryka 609
- Małgorzata opawska, żona Jana Henryka 609
- Małgorzata Austriaczka, żona Jana Henryka 609
- Małgorzata św., córka Beli IV 266, 599, 606
- Małgorzata, córka Jana, króla Czech 609
- Małgorzata, córka Karola, księcia Durazzo 607
- Małgorzata, córka Leopolda VI Babenberskiego 152
- Małgorzata, córka Ludwika IV
- Małgorzata, córka Stefana V 314, 606
- Mally Fritsi 597
- Małopolska (Księstwo Małopolskie) 41–42, 86, 99, 126, 131, 153–154, 157–159, 162, 164, 166, 168, 170, 195, 203, 206, 233, 235, 237, 252, 260, 263, 320–321, 325, 330, 333, 335, 344, 346, 356, 380, 381–383, 385, 399, 417, 419, 425, 437, 445, 505, 518, 595
- Malovcová Božena 510, 621
- Malovecká Małgorzata 481, 622
- Mały Sławków (Malý Slavkov), SK, pow. Kieżmark 102, 426–427, 576, 586
- *Mały Toporec 525
- Mályusz Elemér 344, 596
- Maniowy, pow. nowotarski 53–55
- Mantello Frank 597
- Manuel I Komnen, cesarz Bizancjum 143, 144
- Maráz Karel 618
- Marcel, dworzanin Kunegundy 155–157, 164, 177, 191
- Marcela Zamek (Zelená hora) 117, 142, 156, 160–161, 175–177, 184, 187–188, 190–191, 200, 202, 239, 261, 326, 346, 376, 450–451, 455–456, 459, 566
- *Marcelowce (Marcelovce) 119, 581
- Marcin (I), przeor w Lechnicy 571
- Marcin (II), przeor w Lechnicy 571
- Marcin (III), przeor w Lechnicy 571

- * Marcin 580
 Marcin Bauer, przedsiębiorca górniczy 532
 Marcin Nawojski, polski wicestarosta 563
 Marcin z Széles, kasztelan spiski 561
 Marcin Thurzo, syn Bartłomieja z Betlanowiec 344, 529, 561
 Marcin Thurzo, syn Jerzego Thurzo 391, 529
 Marcin Ursinus, przeor w Letanowcach 570
 Marcin V, papież 540, 567
 Marcin z Betlanowiec 525
 Marcin z Opawy, pisarz kościelny 506
 Marcin z Ostrawy, kaznodzieja 504
 Marcin, przeor w Letanowcach 569
 Marcin, prokurator klasztoru w Letanowcach 570
 Marcin, dominikanin z Sandomierza 264
 Marcin, syn Zawiszy Czarnego 539
 Marcin, proboszcz z Żakowiec 174, 268, 280, 283
 Marcinko Jan 230
 Marczali Henryk 596
 Marek z Norymbergi, żupan spiski 561
 Marek, kanonik spiski 249
 Marek, syn Gala, przodka panów z Markuszowiec 209–210
 Marek, syn Macieja, kopijnik 316
 Marek Miloš 163, 170, 173, 219, 249, 250, 326, 352–353, 542, 596
 Margecany, SK, pow. Gelnica 48, 58, 184, 214, 228, 380, 426–427, 576, 587, 589
 Margetić Lujo 192, 265
 Maria (Helena), córka Mściława, księcia nowogrodzkiego i halickiego 605
 Maria Habsburg, żona Ludwika II 429, 524, 613
 Maria Komnena, żona Stefana IV 604
 Maria Laskaris, żona Beli IV 150, 211, 276, 300, 320, 323, 426, 605–606
 Maria Luksemburska, żona Karola IV, króla Francji 609
 Maria Piastówna, żona Karola Roberta 607–608
 Maria z Rurykowiczów, żona Karola Roberta (?) 607–608
 Maria Teresa, królowa Węgier 66, 343
 Maria, córka Karola Andegaweńskiego, księcia kalabryjskiego 607
 Maria, córka Władysława II 604
 Maria, córka Ludwika I Wielkiego 300, 340, 572, 608, 610
 Maria, córka Andrzeja II 605
 Maria, córka Stefana V 606–607
 Maria, córka Vajka, rycerza dworskiego 612
 Marianka, SK, pow. Malacki 426
 *Mariuszowce 581
 Markuszowce (Markušovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 84, 156, 161, 164, 169, 172, 178–179, 182–184, 188, 200–202, 204–205, 208–209, 211, 225, 228, 230, 239, 249, 273, 324, 335, 356, 366, 368–370, 377, 390, 413, 426–427, 430, 451, 464, 478–482, 487, 499, 526–527, 560–561, 576, 580–581
 Markuszowcy panowie (Máriássy), rod 156, 164, 169, 172, 178–179, 182–184, 200–202, 204–205, 209–212, 225, 228, 230, 249, 273, 324, 335, 356, 366, 368–370, 377, 464, 478–480, 487–488, 499, 526, 587
 Marmaroszská żupa 137
 Marosi Ernő 242, 326
 Marseille, F, Provence-Alpes-Côte d'Azur 506
 Marsina Richard 132, 137, 151, 170, 173, 176, 177, 183, 187, 212–213, 228, 244, 257, 266, 277, 290, 325, 326, 373–374, 484–491, 542, 595–596, 598–599, 614
 Marta, siostra Jana Thurzo 530
 Marx Mölich 531
 Masłowo, pow. śremski 563
 Matejko Miroslav 450, 456, 461, 621
 *Matiaszowce 580
 *Matliary 580
 Mateusz (Maciej), prepozyt w Lendaku 572
 Mateusz Csak (Czak), syn Piotra 333, 338–339, 366
 Mateusz św., brat św. Izaaka 235, 252
 Mateusz, przodek Bubeków 210
 Mauerbach, A, Dolna Austria 570
 Maurice Michael 597
 Maurus św. 252
 Maximovič Rudolf 69
 Mazur Emil 44–45
 Mazur Ewa 419
 Mechtylida, córka Bertolda IV 256
 Mecedelowce (Mečedelovce), SK, pow. Lewocza, osiedle Czwartku Spiskiego 177, 192, 196, 576, 587
 Mediolan (Milano), I, Lombardia 300
 Medzany, SK, pow. Preszów 104
 Medzew (Medzev), SK, pow. Koszyce-okolice 214
 Medzianky, SK, pow. Wranów nad Toplą 561
 Melanchton Filip 429, 524
 Melichar Tluk 568
 Memmingen, D, Bawaria 267
 Menard, służa panów z Markuszowiec (?) 183
 Menclová Dobroslava 261, 453–454, 457, 461, 542
 Mendog, książę litewski 155
 Menhard z Soboty Spiskiej 368
 Merano I, Trentino-Alto Adige 185, 188, 194, 201, 240, 241–242, 256, 276, 284, 294, 299, 306, 319, 564
 Merclinus, kanonik spiski, kantor 249, 402
 Merseburg, D, Saksonia-Anhalt 598
 Mertanová Štefánia 499, 542
 Metody św. 66, 129, 233–234, 586, 588
 Mezey László 520
 Michał Belkon, przedsiębiorca górniczy 533
 Michał Literat 501
 Michał Schatz, przeor w Lechnicy 571
 Michał Thyr, przeor w Letanowcach 570

- Michał z Kazimierzowiec, kopijnik 370
 Michał z Łomnicy 525
 Michał, brat Marka, kanonika spiskiego 249
 Michał, przeor w Letanowcach i w Lechnicy 569, 571
 Michał, przeor w Letanowcach 569
 Michał, książę nitrzański 132, 134, 552, 602
 Michał, prokurator klasztoru w Letanowcach 569
 Michał, żupan spiski i zwoleński 155, 157, 194
 Michał, podżupan spiski i kasztelan 561
 Michał, syn Petra, kopijnik 199
 Michał, syn Roścysława czernigowskiego 606
 Michał, syn Wsiewołoda III, książę halicki 149, 150
 Michalczyk Stanisław K. 337, 462, 466, 470, 475, 542, 622
 Michalík Jozef 64, 76
 Michiel Vitale II, doża wenecki 604
 Miechów 417–419, 572–573
 Mierzwa, kronikarz 598
 Mieszko I, książę cieszyński 606
 Mieszko II, król Polski 135, 326, 603
 Mieszko III Stary, książę wielkopolski 143, 145
 Międzybrodzie nad Orawą (Medzibrodie nad Oravou), SK, Dolny Kubin 387, 576
 Międzybrodzie (Medzibrodie), SK, pow. Stara Lubowla, osiedle Mniszka nad Popradem 576, 587
 Mięguszowce (Mengusovce), SK, pow. Poprad 261, 270, 576, 587
 Mihályi Janos 595
 Mihok, syn Jerzego, syn jobagiona 195–196
 Mikch, żupan szaryski 497
 *Mikluszowce (Miklušovce) 187, 576, 587
 Mikó Arpad 541
 Miko, żupan zwoleński i spiski 155
 Mikołaj Komorowski, polski zarządca 345, 563
 Mikołaj Pieniążek, polski starosta 563
 Mikołaj (I), przeor w Lechnicy 571
 Mikołaj (I), przeor w Letanowcach 569
 Mikołaj (II), przeor w Lechnicy 571
 Mikołaj (II), przeor w Letanowcach 570
 Mikołaj Bogner, mieszczanin z Lewoczy 506
 Mikołaj Brcál, komendant 353, 398, 409–410, 435, 529, 537, 562
 Mikołaj Czipser, altarysta krakowski 501
 Mikołaj de Thorda, pisarz 507
 Mikołaj Druget, brat Wilhelma I Drugeta 522
 Mikołaj Gál mł., ludwisarz 523
 Mikołaj Gál, ludwisarz 523
 Mikołaj Gerson, pisarz kościelny 433
 Mikołaj Gorjansky, palatyn, żupan spiski 406, 561
 Mikołaj Gorranus, pisarz kościelny 506
 Mikołaj Henckel mł., kanonik spiski 428, 524
 Mikołaj Henckel, graf prowincji 11 miast 428, 524
 Mikołaj Henkel, administrator w Szczawniku Spiskim 567
 Mikołaj I, prepozyt spiski 356, 406–407, 564
 Mikołaj II, prepozyt spiski 297, 300, 565
 Mikołaj Jordan, polski starosta 563
 Mikołaj Kont, palatyn 561
 Mikołaj Olas, podżupan spiski 561
 Mikołaj de Saint-Omer, mąż Małgorzaty (Marii), córki Beli III 605
 Mikołaj Pongrac 345
 Mikołaj Specht, kanonik spiski 487
 Mikołaj z Gerendu, syn Piotra 164
 Mikołaj z Hrhowa, syn Benedykta 525
 Mikołaj z Markuszowiec, syn Marka 183, 210–211
 Mikołaj z Bugłowiec, pisarz kościelny 433, 506, 519
 Mikołaj z Dinkelsbühl, pisarz kościelny 506
 Mikołaj z Garbowa, ojciec Zawiszy Czarnego 539
 Mikołaj z Markuszowiec (?), syn Mikołaja 464
 Mikołaj z Olkusza, kanonik krakowski, kantor 504
 Mikołaj Perényi, kasztelan spiski 347, 463, 561
 Mikołaj z rodu Geregy, krewny Rolanda 161
 Mikołaj z Seczan, żupan spiski 561
 Mikołaj, biskup egerski 406
 Mikołaj, kopijnik 189
 Mikołaj, ojciec Jana z Żehry 176, 179, 183–184, 201, 207–208, 210
 Mikołaj, biskup Peczu 407
 Mikołaj, wójt Popradu 506
 Mikołaj, przełożony antonitów w Drawcach 568
 Mikołaj, kasztelan spiski 561
 Mikołaj, syn Danusza, podżupan spiski 560
 Mikołaj, syn Detrika, podżupan spiski 561
 Mikołaj, syn Henryka, żupan kopijników 199
 Mikołaj, syn Jana z Betlanowiec, giermka 566
 Mikołaj, syn Lamperta z rodu Hunt-Poznan 142
 Mikołaj, syn Macieja, kopijnik 316
 Mikołaj, syn Zawiszy Czarnego (?) 539
 Mikołaj, wojewoda Kazimierza II Sprawiedliwego 145–146
 Mikulicz z Halicza, szlachcic 161, 177
 Miśnia, D, Saksonia 440
 *Miloj 155, 172, 177, 179, 181, 182–183, 204–205, 228, 230, 272, 321, 335, 426, 580, 587
 *Mikluszowce 580
 Minárik Jozef 503
 Mircze (Mirche, Mircea), książę wołoski 344
 Mirosław z Gniazd, rycerz 155, 165, 384
 Mirošayová Elena 122, 617
 Mischlewski Adalbert 267, 326
 Miskolc (Miszkolc), HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 142, 325
 Mislovičová Virginia 399, 423, 472, 509, 542
 Mišelet, syn jobagiona 195–198
 Mišianik Jan 484, 541
 Miškovič Alojz 227, 325, 326
 Mistrz Paweł z Lewoczy 17, 21, 24, 28, 218, 292, 334, 423, 425, 428, 434, 437, 446–449, 524, 527–528, 541, 584

- Mistrz Piotr z Gdańska, inżynier górniczy 531
- Mlynářčiková Daniela 44, 49, 51, 53, 58
- Młynica (Mlynica), SK, pow. Poprad 82, 96, 102, 109, 278, 280, 306, 343, 350, 352, 362, 446, 537–538, 576, 587
- Mniszek nad Gnilem (Mníšek nad Hnilcom), SK, pow. Gelnica 179, 183, 214, 228, 281, 283, 335, 357, 390, 392, 576, 587
- Mniszek nad Popradem (Mníšek nad Popradom), SK, pow. Stara Lubowla 41, 50, 58, 92, 283, 417, 576, 584, 587
- Močko, ojciec Adama, kopijnika 199
- Modelski Teofil E. 326, 337
- Mogiła (Kraków) 390, 530–532
- Mohacz (Moháč), HU, Baranya 330, 333, 370, 416, 489, 538
- Mohi, HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 150, 208
- Mojmir I, książę wielkomorawski 115, 234, 601
- Mojmir II, książę wielkomorawski 556, 601
- Mojmirowie, ród 129, 552, 601
- Mojżesz (Mojs, Moys), tawernik królowej, żupan spiski 161, 194, 315, 560
- Mojżesz Węgierski św. 235, 252
- Mołdawa nad Bodwą (Moldava nad Bodvou), SK, pow. Koszyce-okolice, 208
- Mołdawia 537
- Molesme, F, Burgogne 252, 267
- Morawy 83–84, 94, 99, 114, 118, 121, 129, 131, 152, 214, 256, 332, 371, 389, 399, 518, 533, 547
- Morawany (Moravany), SK, pow. Michałowce 129
- Moravcsik Gyula 132, 597
- Morawskie, Księstwo 128
- Moraw Piotr 238, 326
- Morawskie Pole (Dürnkrut – Suche Kruty), A, Dolna Austria 153, 158–160, 162–163,
- Morawica, pow. krakowski 129
- Morimond, F, (Champagne-Ardenne) 252, 258, 259, 318, 487
- Moskiewskie Wielkie Księstwo 330
- Moszczenica (Moštenica), SK, pow. Bańska Bystrzyca 533
- Mötschwil, CH, Bern 99
- Mrukówna Julia 146, 151
- Mściśław, syn Mściśława-Udałego (?), według *Kroniki węgiersko-polskiej* 140
- Mściśław I, syn Włodzimierza II Monomacha, wielki książę kijowski 604
- Mściśław, syn Mściśława, książę nowogrodzki 147–149, 605
- Mszczuj, syn Mirosława, dziedziczny wójt Gniazd 384
- Múcska Vincent 254, 597
- Mucha Vladimír 621
- Münnich Alexander 78, 100, 122, 542, 617
- Murań, zamek 334
- Muszyna, pow. nowosądecki 342, 347, 389
- Mutimir, prepozyt spiski 157, 160, 162–163, 165, 169, 180, 190, 201, 203, 207, 210, 215, 234, 239–240, 243, 244–249, 272, 277–278, 285, 292–293, 302, 304, 309–310, 316, 323, 410, 455, 487, 490, 519, 564
- Myra, TR, Antalia 294, 299
- Myskovszky (Miškovský) Viktor 265, 460, 475
- Myslina, zamek 522
- Myślenice, 344
- Nadachowski Adam 123
- Nadniestrze 154
- Nagy Imre 352
- Nagy Iván 180, 184, 189, 595
- Nalepkowo (Nálepkovo, Vondrišiel), SK, pow. Gelnica) 178, 183, 281, 335, 368, 370, 390, 392, 516, 525, 536, 570, 576, 587
- Nanker, biskup krakowski 404–405
- Naszacowice, pow. nowosądecki 129, 133
- Neapol, I, Campania 194, 332, 340
- Nedobry Gusto 70
- Niemcy 17, 21, 24, 28, 94, 121, 144, 158, 161, 168–169, 185, 201, 212, 215, 222–223, 231–232, 242, 244, 259, 262, 276–277, 294–296, 313, 336, 339, 342, 346–347, 353, 365, 371, 373, 375, 378–379, 380, 384, 398, 426, 428, 431, 554, 596
- Niemcy (także kraje niemieckie) 35–38, 83, 94, 106, 109, 145, 185, 235, 254, 272, 274, 295–297, 326–327, 332, 439, 443, 513, 520, 522, 529
- Niemieszany (Nemešany), SK, pow. Lewocza 84, 93, 102, 119–120, 188, 196–197, 289, 478–479, 576, 581, 587
- Neústupný Jiří 86, 93
- Nicejskie, Cesarstwo 299–300
- Nicolaus Gallicus, złotnik 449
- Niedzica (także Dunajec, zamek), pow. nowotarski 58, 71, 169, 177, 272, 337, 366, 370, 451, 462, 466, 470–471, 474–475, 482, 542, 543, 576, 587, 622
- Nieżgoda, Cecylian 159, 326, 619
- Nikopolis, BG, Pleven 330, 341, 529
- Nitra (także biskupstwo), SK 76, 78, 108, 122, 128–129, 133, 136–137, 212, 233–234, 236–237, 341, 347, 551–553, 557–558, 616–617
- Nitrzańskie, Księstwo 115, 119, 126–129, 131–135, 138–139, 154, 175, 233, 235, 286, 547
- Niżna Szebastowa (Nižná Šebastová), SK, osiedle Preszowa 482
- Niżna Szuniawa (Nižná Šuňava), SK, pow. Poprad, osiedle Szuniawy 576, 587, 593
- Niżne Repasze (Nižné Repaše), SK, pow. Lewocza 279, 525, 576, 587
- Niżny Sławków (Nižný Slavkov), SK, pow. Sabinów 337, 368
- Nogaj, chan Tatarów 166
- Nowa Biała 41, 44, 78, 80–81, 90, 227, 577, 587

Nowa Bania (Nová Baňa), SK, pow. Żarnowica 531
 Nowa Leśna (Nová Lesná), SK, pow. Poprad 84, 90, 93, 96, 98–99, 102, 114, 116, 577, 587
 Nowa Lubowla (Nová Lubovňa), SK, pow. Stara Lubowla 71, 337, 384, 577, 587
 Nowa Wieś Spiska (Spišská Nová Ves), SK 41, 52–55, 57–58, 60, 67, 68, 70, 82, 84–85, 88, 90, 93, 95, 102, 105, 111, 120, 175, 178, 188, 212–214, 227, 232, 252, 261, 278, 306, 310, 334–335, 341–343, 345, 350, 352, 354–356, 361, 365, 368–369, 378, 389, 390–397, 411–412, 419, 422–424, 430, 434, 449, 495, 501, 503, 506, 509–510, 512–513, 517, 522–523, 525, 528, 577, 589, 617
 Novák Jozef 493–494, 499
 Nowe Miasto nad Wagiem (Nové Mesto nad Váhom), SK 315
 Nowy Sad, SRB, Vojvodina 255
 Novotná Maria (archeolog) 86, 122, 616–617
 Novotná Maria (historyk sztuki) 19, 22, 27, 30, 243, 294, 304, 325, 327, 423, 435, 437, 500, 507, 520, 541–542, 619, 620–622
 Novotný Bohuslav 86, 122, 616–617
 Nowowiejska Huta (Novoveská Huta), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 74, 588
 Nowy Smokowiec (Nový Smokovec), SK, pow. Poprad 96, 98, 104
 Nowa Huta, dzielnica Krakowa 131
 Nowacki Maksymilian 66
 Nowak Zenon 341, 342
 Nowy Sącz 119, 333, 338, 342, 347, 389, 398, 406, 415, 419, 437, 621
 Nowy Targ 58, 214, 227, 338, 347, 380, 385, 389, 394, 398, 415, 533
 Norymberga, D, Bawaria 304, 390, 431, 445, 528, 532–533, 561
 Nuthard, niższy duchowny 503, 513
 Obidza, pow. nowosądecki 41, 44
 Obruczne (Obručné), SK, pow. Stara Lubowla 58
 Ochotnica Górna, pow. nowotarski 528
 Odola, córka Gejzu II. 604
 Odorín, SK, pow. Nowa Wieś Spiska 102, 278, 306, 343, 350, 356, 362, 430, 432, 506, 577, 588
 Ogończyk, ród 563
 Oksza, ród, herb szlachecki 563
 Olaszliszka, HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 245, 271, 525
 Olcnawa (Olcnavá), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 317, 350, 577, 582, 588
 Oldrzych, książę czeski 117, 135
 Oleg, syn Jarosława, książę halicki 144
 Olegowicze, ród 149
 Olejnik Vladimír 19, 22, 26, 30, 289, 294, 458, 474, 513, 519, 619, 621
 Oleśnica, 563
 Olgierd, syn Giedymina, wielki książę litewski 330
 Olkusz, 399, 504, 530–531
 Ołomuniec, CZ 422
 Olszawica (Olšavica), SK, pow. Lewocza 60, 561, 577, 588
 Olszawka (Olšavka), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 577, 588
 Oltean Radu 619
 Ondruš Szymon 126, 213
 Opatka (Spišská Opatka), SK, Koszyce-okolice 577, 590
 Opawa, CZ 158, 168, 171, 506
 Opole, 496, 518
 Oradea (Wielki Waradyn), RO, Bihor 138, 255, 290
 Orawa (Orava) 40, 53, 93, 96, 97, 102, 106, 371, 386–387, 425, 509
 Ordzowany (Ordzovany), SK, pow. Lewocza 79, 82, 249, 284, 316, 403, 577, 580–581, 588
 Organisty Adam 447
 *Orłowiec 580
 Oriško Stefan 289, 619
 Osijek, HR, Osječko-baranjska županija 617–618
 Osmańskie Imperium 549
 Ostoja, ród 563
 Ostrawa, CZ 504
 Ostrolúcka Milena 523
 Osturnia (Orsturňa), SK, pow. Kieżmark 55, 59, 577, 588
 Orságová Zuzana 18, 22, 26, 30, 316, 601
 Oswald św. 294, 299, 301–302
 Otto Bawarski, król Węgier 174, 337, 606
 Otto I, cesarz 132
 Otto III Brandenburski 153
 Otto III, cesarz 133–134, 252, 325
 Otto Orseolo, doża wenecki 602
 Otto V, margrabia Brandenburski 610
 Otto, książę ołomuński 603
 Otto, książę austriacki 609, 611
 Otto, syn Stefana I 602
 Ottonowie 274, 299, 301
 Ożdiany (Ožďany), SK, pow. Rimawska Sobota 561
 Pácín, HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 482
 Padwa (Padova), I, Veneto 422, 431, 530
 Pajdušák Matúš 165, 227–228, 264, 326
 Pakosław, palatyn 146–147
 Palcmańska Masza (Palcmaňská Maša), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 42
 Pálffy Géza 541
 Pálmay Eva 325
 Pálóczi–Horváth András 619
 Pankówna Maria J. 40
 Pankracy z Mikulasza 567
 Pannonhalma (Panónska hora, Góra Panońska), HU, Győr-Moson-Sopron 252, 303–304, 309, 510
 Panonia 102, 130, 133, 237, 550
 Panowie z Hrhowa 155, 158, 160, 162–163, 165, 168, 170, 173–174, 179–183, 201–204, 206–207, 209,

- 211, 225, 227–228, 249, 269–270, 273, 279, 282,
314, 317, 321–322, 337–338, 340, 359, 368, 371,
374, 376–377, 384, 415, 487, 499, 524
- Pápa, zamek 539
- Papsonová Maria 484, 599
- Parczewski Michał 33, 35–38, 122, 175
- Paryż 214, 309, 434
- *Paris 580
- *Parižovce 479
- Parsons John Carmi 314
- Partyzancka Lupcza (Partizánska Lupča), SK, pow.
Bańská Bystrzyca 523, 554
- Pasawa (Passau), D, Bawaria 234, 294
- Paszuto Vladimir T. 159, 162, 166, 326
- Pauchspaum Hans 440
- Pauliny Jan 132, 597
- Paulusová Silvia 481, 622
- Pawlany (Pavľany), SK, pow. Lewocza 245, 426–
427, 577, 580, 588
- Pavlík Eduard 326, 542
- Paweł syn Benedykta, kanonik spiski 495, 507, 649
- Paweł Durholec, komendant spiski 369, 527
- Paweł Gál, ludwisarz 523
- Paweł (Pełka) Gładysz, polski starosta 343, 563
- Paweł II, papież 332
- Paweł Mariassy z Markuszowiec 481
- Paweł Węgierski, przeor w Győr 264
- Paweł z Arnutowiec, syn Piotra 162
- Paweł z Przemankowa, biskup krakowski 166, 168
- Paweł z Roszkowian (Rožkovany), kasztelan spiski
561
- Paweł z Czwartku Spiskiego, auridator 190, 223
- Paweł ze Strubergu, pisarz kościelny 504
- Paweł ze Znojma, kanonik spiski 505
- Paweł, przeor w Lechnicy 570
- Paweł, prepozyt w Lendaku 572
- Paweł, mieszczanin z Nowej Wsi Spiskiej 354
- Paweł, prepozyt spiski 240, 402–404, 417, 564
- Paweł, wikariusz spiski 408
- Paweł, syn Urbana 196
- Pawłowce (Palocsay) (?) 408
- Pawłowski Krzysztof 597
- Pecz (Pécs, Pięciokościoły), HU, Baranya 254, 330,
347, 501, 566
- Péchy Stefan 19, 23, 27, 30, 616, 618–622
- Pekold, wójt dziedziczny Nalepkowa 178, 183, 211,
370
- Pełczyska, zamek 333
- Pelech Jan 68
- Pełka, biskup krakowski 146
- Perfecky George A. 597
- Perić Olga 207, 598
- Perényi (panowie z Perina), ród 347, 357, 463
- Perlitz Jan Daniel 66
- Perpignan, F, Languedoc-Roussillon 540
- Peszt, HU, dzielnica Budapesztu 558
- Piotr (I), przeor w Letanowcach 569
- Piotr (II), przeor z Letanowcach 569
- Piotr Aksamit, dowódca bratczyków 346, 364, 416
- Piotr Brezovický, żupan spiski 561
- Piotr Comestor, pisarz kościelny 487
- Piotr Crewschin, mieszczanin z Lewoczy 506
- Piotr Czudar, żupan spiski 561
- Piotr Deljan, car Bułgarii 602
- Piotr Grazer, mieszczanin krakowski 529
- Piotr Kapet, cesarz łaciński 605
- Piotr Kmita Sobieński, polski starosta 474, 563
- Piotr Kmita, polski starosta 388, 563
- Piotr Kmorowski, polski dowódca 365, 387
- Piotr Kruczko, syn Mikołaja z Garbowa 539
- Piotr Lombard, pisarz kościelny 310, 487, 506, 511
- Piotr Mitte de Caprariis 267
- Piotr Morawus z Cieszyna, pisarz kościelny 503, 518
- Piotr Olas, podżupan spiski 561
- Piotr Olas, zięć Jana z Żehry 208
- Piotr Orseolo, król Węgier 135, 602
- Piotr Pázmány, arcybiskup ostrzyhomski 247, 293–294
- Piotr Peteń mł., żupan zemplński i užski 521
- Piotr Polak z Korytnika, podżupan spiski 561
- Piotr Szafraniec, polski starosta 344, 563
- Piotr Szafraniec mł., polski starosta 345, 563
- Piotr z Baszki, kasztelan spiski 561, 562
- Piotr z Budkowiec 537
- Piotr z Drienowa 417
- Piotr z Markuszowiec, syn Marka 210
- Piotr z Opola, kaznodzieja 496, 518
- Piotr z Perina, żupan spiski 561
- Piotr ze Sztynnika, kasztelan spiski 561
- Piotr ze Sztoli, benedyktyn 506, 513
- Piotr, ban Chorwacji i Sławonii 255
- Piotr, dziedziczny wójt Jakubian 388
- Piotr, notariusz 506
- Piotr (Peter), przodek panów z Petrowiec 199
- Piotr, prokurator klasztoru w Letanowcach 570
- Piotr, biskup siedmiogrodzki 162
- Piotr, prepozyt spiski (?) 565, 566
- Piotr, syn Emeryka z Siksó, żupan spiski 561
- Piotr, syn Jana z Żehry 184, 208
- Piotr, syn Jana, podżupan spiski 561
- Piotr, syn Jurka, syn jobagiona 195–196
- Piotr, syn Mirosława, dziedziczny wójt Gniazd 384
- Piotr, syn Pouša, kasztelan spiski 561
- Petrakovič Jerzy 621
- Petrík Jozef 390
- *Petrova Ves 581
- Petrovaradin, SRB, Wojwodina 255
- Petrowiccy panowie (Petróczy, panowie z Petrowiec),
ród 199
- Petrovič Jozef 523
- Petrykovski Franciscus 599

- Piastowie, ród 132, 133–134, 136, 143, 150–151, 166–167, 282, 536
- Piekosiński Franciszek 150, 165, 206, 595
- Pieskowa Skała, pow. krakowski 344, 563
- Pieta Karol 105–106, 109, 122, 617
- Piirainen Ilpo T. 326, 334, 484, 499, 599
- Pikowce (Pikovce), SK, pow. Kieżmark, osiedle Abrahamowiec 188, 375, 577, 582, 588
- Piłat Stanisław 598
- Pilhów, SK, pow. Stara Lubowla, osiedle Mniszka nad Popradem 577
- Pilisszentkereszt, HU, Pest 254, 258
- Pilzno, pow. dębicki 347
- Piotrowicz Józef 271
- Pirhalla Martin (Márton) 238, 247–249, 293, 542
- Pirin (Pyrin), gość 189, 191, 199
- Piroszka (Irena), córka Władysława I. 603
- *Pisárovcce 581
- Pisoň Stefan 461
- Pius II, papież 409
- Piwniczna, pow. nowosądecki 50, 398,
- Pjatek Slavomír 618
- Plaček Miroslav 451, 459, 460–461, 463, 468, 470, 475–476, 621–622
- Plawecz (Pławec, Plaveč), SK, pow. Stara Lubowla 78, 80, 177, 181–182, 192, 204–206, 215, 226, 346, 389, 400, 405, 419, 451, 460–461, 463, 466, 468, 474–476, 482, 521, 556
- Plaweccy panowie (panowie z Plawcza), ród 475
- Plávka Igor 619
- Plekanec Vladimír 619
- Pleszów, osiedle Krakowa 86
- Plesziwec (Plešivec), SK, pow. Rožniawa 537
- Plezia Marian 133, 597
- Pobedim, SK, pow. Nowe Miasto nad Wagiem 127–128
- Poczowie, ród 369
- Pod Skałą (Pod Skalkou), SK, pow. Poprad, osiedle Svitú 78, 80–81, 90, 92
- Podbańska (Podbanské), SK, pow. Liptowski Mikulasz 53
- Podiebrady (Podebrady), CZ, pow. Nymburk 332
- Podegrodzie, pow. nowosądecki 133
- Podhale 40–41, 56, 58, 61, 96, 122, 226, 336, 347, 380, 399
- Podhorany, SK, pow. Kieżmark 577, 588
- Podkarpacka, Ruś 143, 425
- Podoliniec (Podolinec), SK, pow. Stara Lubowla 45, 46, 50, 57–58, 90, 92, 155, 165, 167, 169, 170–171, 173–175, 180, 192, 206, 226–228, 232, 322, 327, 333, 336, 337–338, 342–343, 345, 347, 349, 356–357, 364–365, 374, 378, 381, 383–384, 389, 395–395, 400, 404–405, 412, 426–427, 434, 443, 449, 451, 465–467, 468, 476, 478, 498, 499–500, 506, 539, 541, 577, 588, 621
- *Podproč 577, 580–581, 588
- Pod Lasem – v. Dolny Smokowiec
- Podsadok, SK, osiedle Starej Lubowli 577, 588
- Podtatrze 40, 44, 49, 52, 53, 58, 61
- Podtureń (Podtureň), SK, pow. Liptowski Mikulasz 93
- *Pokoj (dobra) 157, 162–164, 177, 182–183, 191, 203, 261, 377, 581
- Polacy 17, 20, 24, 28, 128, 132, 134, 144, 154, 180, 185, 342, 345, 347, 358, 365, 373, 379–380, 398, 418, 425–426
- Polak-Trajdos Ewa 542
- Polan z Łomnicy 158, 161, 163–164, 169–170, 181–182, 188, 191, 202–203, 205, 209–210, 262, 323
- Polanowce (Polanovce), SK, pow. Lewocza 188, 577, 585, 588
- Polen, prystald 188, 238, 488
- Poleski Jacek 187, 226, 326
- Polirer, wójt Lewoczy 528
- Polkowski Ignacy 598
- Polla Belo 115, 196, 326, 469, 478–479, 582, 618
- Polska 17, 19, 37, 40, 43–45, 47, 58, 61, 66, 69, 79–81, 83–84, 86, 88, 94, 96, 97, 99, 104, 107–108, 119, 121, 126, 128, 130, 133–136, 138–139, 142–147, 150, 153–155, 157–158, 166, 168–169, 177, 180–181, 185–186, 192, 204, 214, 219, 221–222, 231, 236–237, 241, 252, 260, 263–264, 266, 271, 273, 278, 281, 284, 305, 321, 326–327, 331–333, 335–336, 342–345, 347–349, 352–353, 355–357, 361, 374, 378, 381, 385–387, 389, 394, 396, 398–399, 408, 412, 418, 420, 431, 448, 460, 462, 484, 486, 503–505, 519, 520, 522, 529–530, 532–533, 535, 537, 541–542, 551–554, 565
- Poltár, SK 479
- Pomfyová Bibiana 305–306, 438, 453
- Pongracowce, SK, pow. Lewocza 289, 426, 577, 588
- Poniki (Poniky), SK, pow. Bańská Bystrzyca 442, 541
- Ponit, syn jobagiona 161, 198
- Pontigny, F, Burgundia 252
- Popp Christian 32
- Poprad, SK 41–42, 44–46, 49–50, 52–59, 61, 67, 75, 78, 80–82, 84, 89–96, 98, 101–102, 107–109, 114, 122–123, 175–176, 179, 183, 188, 191, 210, 214, 217, 220–222, 226, 232, 278, 286, 306, 308, 310, 325, 342, 344, 350, 352, 355–356, 365, 389, 393, 396, 433, 436, 460, 464, 467, 493, 499–500, 506, 511, 577, 581, 588, 599, 615–617
- Poracz (Poráč), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 82–83, 84, 121, 228, 369, 380, 390, 577, 588
- Powiśle 236
- Poznań, 132, 134, 136, 151, 180, 290, 325–326, 336, 541, 598
- Požega, HR, Župania Požeško-slavonska 490, 536
- Praga (biskupstwo praskie), CZ, 69, 132, 143, 153, 168, 214, 234, 256, 264, 330, 332, 346, 379, 431, 501

- Prakowce, SK, pow. Gelnica 208, 214, 577, 588, 651
Prandota, biskup krakowski 153, 322
Pražák Richard 290, 596–599
Prescher Hans 620
Preszów (Prešov), SK 67, 90, 99, 106, 167, 213, 215, 348, 363, 370, 398, 509–510, 527–528, 539, 599, 620
Pribina (Prybina), książę nitrzański 115, 127–128, 233, 286, 601
Pribinowie, 601
Primowce (Primovce), SK, pow. Poprad, osiedle Horki 84–85, 90, 92, 102, 108, 119–120, 189, 261, 350, 352, 577, 580, 588
Pritsak Omeljan 597
Procházková Nataša 19, 22, 26, 30, 320
Prokop Luksemburski, margrabia Moraw 609
Prokuj, wuj Stefan I 134
Prot, sędzia papieski 405
Prusowie 282, 342, 282
Prusy 154, 212, 235, 325, 330–331
Przeclaw, opat w Staniątkach 406
Przeclaw z Dmoszyc, polski starosta 563
Przedслава Rurykowicz, żona Almosa 141–142, 603–604
Przemanków, pow. proszowicki 166
Przemysława Rurykowicz, żona Władysława Łysego 602
Przemysł 131, 141, 147, 150–151, 155, 214
Przemysł II, król Polski 159, 168, 171–172, 321
Przemysł Ottokar I, król Czech 605
Przemysł Ottokar II, król Czech 152–154, 156–159, 163, 166, 174, 190, 204, 210, 232, 263, 266, 321–322, 324, 606
Przemysłidzi, rod 143, 169, 173–174, 203–204, 206, 250, 333, 337–338, 560
Przeworsk, 104
Przeździecki Aleksander 260, 595
Przybyszewski Bolesław 599
*Psiare 553, 581
Puchała Dobiesław dowódca husytów 344, 364
Puchów (Puchov), SK 104, 122
Pukaniec (Pukanec), SK, pow. Lewice 531
Pukánszky Béla 509, 598
Pułaski Michał 18–19, 21, 23, 25–26, 28, 30
Puškárová Blanka 464, 482
Quedlinburg, D, Saksonia-Anhalt 274
Rábik Vladimír 20, 23, 27, 30, 32, 168, 170–173, 177, 186, 190–191, 206, 218, 224, 238–239, 245, 250, 259–260, 262, 326, 376, 455, 491, 494, 499, 509–510, 542, 565, 620
Rácová Nad'a 18, 22, 26, 30, 32, 252, 267–268, 326, 414, 508, 525, 569, 571, 616–621
Rácz György 489, 497–498
Rački Fraňo 598
Radič Mladen 617–618
Radol, syn Serbega, bojara wołoskiego 612
Radomir–Gawryła, książę bułgarski 602
Radosław, syn Mecza 185, 336
Rady Martyn C. 599
Radziszewska Julia 187, 326, 362, 542
Ragačová Júlia 494
Rajmund, przełożony antonitów w Drawcu 568
Rajwa Apoloniusz 40, 44, 49, 51
Rak Jan 335
Rákociová (z domu Chalupecká), Maria 485
Rakúsy, SK, pow. Kieżmark 82, 84, 102, 107, 271, 317, 517, 577, 588
Rapant Daniel 134, 195, 326
Ratkoš Piotr 182, 216, 326, 542, 596
Ratoldowie, ród 560
Rauczyńska-Olecka Danuta 40, 55, 61
Raynald de Châtillon, książę Antiochii 146
Rebro Augustyn 71, 76, 616
Regensburg, D, Bawaria 129, 214, 234
Rein, A, Styria 566
Rainer Rudolf 493, 542
Reinerth Karl 238
Reinhard (Renardus), przełożony antonitów w Drawcach 568
Reiprich Andrzej 74
Relów (Relov), SK, pow. Kieżmark 55, 90, 92, 272, 337, 416, 577, 588
Rembald, magister joanitów 313
Révay Jan 292
Rewuca (Revúca), SK 523
Reychman Jan 419, 542
Ribbe Wolfgang 254
Richilda Meklemburska, żona Jana, księcia gorlickiego 610
Richnawa (Rychnawa, Richnava), SK, pow. Gelnica 184, 215, 364, 370, 389, 451, 463–464, 468, 476, 577, 581, 589
Robert z Molesme, założyciel zakonu cystersów 252
Robert Andegaweński, król Neapolu 607
Robert, książę Kapui 603
Robert, arcybiskup ostrzyhomski 313
Robert, syn Jana, księcia Durazzo 607
Roch św. 296, 297, 301, 587, 594
Röckelein Hedwig 20, 23, 27, 31, 298
Rod, kopijnik 189
Roger I, hrabia sycylijski 603
Roland, bratysławski wielki żupan 153
Roland, żupan spiski 155, 159–165, 169–170, 179, 183, 199–203, 205, 207, 209–212, 229–230, 245, 249, 277, 288, 315–316, 321, 323–324, 494, 560
Roller Stefan 447
Rolowa Huta (Rolova Huta), SK, pow. Gelnica 70, 589
Roman, syn Daniela, książę halicki 147, 152
Roman, syn Konstantyna Porfirogeneta 597
Roman, syn Mściława, książę włodzimierski 144–145, 147

- Romanowicze, ród 144, 148, 151, 153
 Romhányi Beatrycze 254, 326, 495, 501, 510, 542
 Romowie (Cyganie) 17, 21, 24, 28, 380
 Romuald św., założyciel zakonu kamedułów 235–236
 Röschitz, A, Dolna Austria 96
 Rosja 532
 Rossowski W. 619
 Rostok, D, Meklemburgia-Pomorze Przednie 431
 Roszkowce (Roškovce), SK, pow. Lewocza 577, 589
 Rościsław czernigowski, ban Maczwy i car Bułgarii 149–153, 155, 159, 195, 606
 Rościsław, książę morawski 129, 552, 601
 Rościsław, syn Wołodara, książę przemyski 141
 Rościsławowicze, ród 144
 Roth Piotr 109, 122, 264, 461, 542
 Roth Samuel 78
 Rozhanowce (Rozhanovce, Rozgony), SK, pow. Koszyce-okolice 338–339, 347, 366, 370, 384, 410, 521, 561
 Rożkowany (Rožkovany), SK, pow. Preszów 561
 Rožniawa (Rožnava), SK 43, 208, 215, 335
 Rožniowe Mitice (Rožňové Mitice), SK, pow. Trenczyn, osiedle Trenczyńskich Mitic 526
 Ruciński Henryk 18, 22, 26, 29, 32–33, 35–38, 164, 175, 180–181, 186, 189, 194, 198, 205, 232–233, 241, 244–245, 269–270, 281, 300, 326, 330, 334, 338, 343, 345–346, 355, 357, 360, 362, 376, 380, 387, 397, 412, 494, 524, 527–528, 542, 560, 619
 Rudiger, przodek panów z Łomnicy 176, 188, 200–202, 276, 323–324, 366
 Rudniany (Rudňany), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 577, 580, 589
 Rudolf Borsdorf, drukarz książek 522
 Rudolf I Habsburg, król Niemiec a cesarz 157, 159–162, 202, 321, 606–607, 611
 Rudolf II Habsburg, książę austriacki 611
 Rudolf III Habsburg, książę austriacki 611
 Rudolf IV Habsburg, książę austriacki 330, 610–611
 Rudolf Szwabski, antykról Niemiec 603
 Rugas, ojciec Macieja i Dona 188
 Rumuni 380
 Rumunia 138, 167, 484, 542, 553, 614
 Runciman Steven 327
 Ruprecht, hrabia z Regensburga 602
 Rurykowicze, ród 144, 146, 149, 153
 Ruś 139–141, 143, 154, 155, 264, 326, 386
 Rusini 17, 21, 24, 28, 139, 380, 386, 426
 Rusowie 185
 Ruská, SK, pow. Michałowce 561
 Ruskinowce (Ruskinovce), SK, pow. Kieżmark 161, 278, 306, 342, 344, 350, 352, 355, 441, 577, 589
 Rutkowska-Płachcińska Anna 384
 Ruttkay Aleksander 122, 131
 Ruttkay Maciej 122
 Ružička Władysław 506
 Rycheza (Adelajda) Piastówna, żona Beli I 603
 Rydlewski Jacek 122
 Rykolf z Łomnicy, proboszcz 419
 Rykolf z Łomnicy, syn Polana 324
 Rykolf z Łomnicy, syn Rykolf 324, 367, 374, 403, 419, 462, 572
 Rykolf z Łomnicy, syn Rudygiera 160–164, 169–170, 181, 188, 191, 199, 202–203, 205, 208–210, 262, 317, 323, 495, 560–561
 Rykolf, syn Jana, prepozyt w Lendaku 572
 Rynold, auridator 198
 Ryszard II, król Anglii 610
 Rytwiany, pow. staszowski 345, 629
 Rzym 330, 339, 431, 530
 Rzymskie Cesarstwo 126, 133, 135, 144, 253, 268, 554
 Sabinów (Sabinov), SK 348, 363, 523, 539
 Sadarlo, rycerz rabuś 414
 Sądecka ziemia 126, 150, 155–157, 161–162, 165–168, 172–173, 226–228, 321–322, 324, 338, 342, 383
 Sághy Marianne 326
 Saint-Antoine-l'Abbaye (Saint-Antoine-en-Viennois, La-Motte-Saint-Didier), F, Rhône-Alpes 266, 295
 Saint-Nicolas-Les-Citeaux (Citeaux), F, Burgundia 252, 566
 Saksonia 133, 185, 201, 203, 289, 301, 384, 486
 Salerno, I, Kampania 339, 370
 Šalkovský Piotr 122–123, 617
 Salm Jan 462, 466
 Salomea, córka Leszka I Białego 146–148, 150–151, 159, 227, 239, 260, 263, 282, 318, 319–320, 322, 326, 605, 619
 Salomon, przeor w Letanowcach 569
 Salomon, syn Beli III 605
 Salomon, król Węgier 136–140, 603
 Samuel Aba, król węgierski 135, 602
 Sančević Zdravko 263
 Sandomierskie Księstwo 155, 167, 228
 Sandomierz 264, 282
 Sándor Maria 325
 Sandrinus (Sendracus), kanonik spiski, kustosz 409
 Sankt Blasien, D, Badenia-Wirtembergia 294
 Sanok 141
 Sára Tárca 503
 Sárosataak (Błotny Potok), HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 245, 262, 282, 346, 492
 Sasi (spiscy Sasi) 121, 145–146, 155–156, 158, 160–164, 169–170, 172–174, 178–181, 185–186, 189–191, 198–200, 201, 203–208, 210–211, 215–225, 227–228, 232, 242, 244–245, 249, 251, 267–269, 270, 272, 274, 277–279, 282, 288, 292, 298, 303, 312–314, 316–317, 323–324, 333, 337–338, 339–340, 350–353, 358–359, 361, 366–367, 375, 376–377, 384, 392, 405, 407, 411, 413, 426, 433, 457, 487, 493–494, 498–499, 509, 542, 555–556

- Sasinek Franko V. 159, 166, 234, 326
 Šášky Władysław 327, 485
 Sattlerová–Stefančíková Astrid 68,76
 Saul, wnuk Kolomana Uczzonego 603
 Schaer Frank 291, 327, 597–598
 *Scheüerberg 581
 Schmauk Michael 183, 188, 278, 338, 352, 484, 488, 596
 Schmidt Piotr 234
 Schreiner M. 86, 89
 Schürer Oskar 542
 Schuster Hans-Werner 277, 326
 Schwandtner Jan Jerzy 596
 Šcibor mł. ze Šciborzyc 379
 Šcibor ze Šciborzyc 341–342
 Sclavus, altarysta z Lewoczy 514
 Sebasta, TR 294
 Sebastián de Szentgyoergy, przełożony antonitów w Drawcach 568
 Sebastián Henckel z Lewoczy, proboszcz 428, 524
 Sebők Marcell 325
 Šedivý Juraj 19, 22, 26, 29, 32, 238, 309–310, 327, 410, 483–485, 489, 494–495, 500, 512, 516, 518, 617, 619–622
 Sieciech, palatyn 140
 Sedlák Wincenty 196, 230, 287, 337, 596
 *Sedliska 87, 102, 177, 199–200, 581
 Segeš Vladimír 601
 Seifrid, opat w Rein 566
 Sejhan, naczelnik Kumanów 606
 Sekule, SK, pow. Senica 556
 Selecká Eva 484, 487, 505, 507, 511, 513–514, 516, 519, 542
 Semkowicz Aleksander 326, 542
 Serbe, bojar wołoski 612
 Serbia 144, 187, 290, 330, 438
 Serbowie 153, 330
 Serwacy z Lewoczy, altarysta 514
 Serwacy, proboszcz Hranownicy 567
 Serwacy, proboszcz z Lewoczy 425
 Sibiu (Sybin), RO 238, 240, 249, 255, 277, 290, 299, 303, 323, 596
 Siedmiogród 89, 91, 128–129, 135, 162, 164, 178, 185, 212, 214–215, 225, 241–242, 256–257, 265, 281, 284, 318, 338, 378, 387, 431, 519, 533, 537, 570, 595–596
 Siena, I, Toskania 445
 Sieradzkie księstwo 165
 Silági Gabriel 597
 Šimkovic Michal 19, 22, 26, 29, 32, 285, 450, 456, 461–462, 464–466, 472, 479–481, 618–619, 621–622
 Šimončič Jozef 235, 257, 326
 Sisak, HR 108, 275
 Skawiński Marek 40, 49, 52–53, 58, 616
 Skiba Stefan 52
 Skladaný Marián 529, 534, 542
 Slanec, zamek 465
 Slatwina (Slatvina), S, pow. Nowa Wieś Spiska 60, 71, 184, 510, 561, 577, 580, 589
 Slavko ze Szasztina, syn jobagiona 177, 199–200
 Slawonia 138, 140, 144, 148, 154, 165, 172, 174, 177, 185, 192, 194, 207–208, 210, 238, 241, 255–258, 263, 265, 275–276, 281, 284, 304, 307, 315, 318–320, 340, 536, 538, 547, 553, 560, 595–596, 619
 Slawonia–Chorwacja 186, 207, 243, 266, 319
 Sliacze (Sliacze) – v. Liptowskie Sliacze
 Śląsk 88, 99, 168, 214, 235, 241–242, 256, 281, 322, 332, 381, 390, 396, 400, 404, 407, 431, 437, 503, 518, 531, 533, 539
 Slivka Michal 17, 20, 25, 28, 118, 122, 135, 163, 219, 222, 236, 254, 260, 283, 326, 413, 417, 421, 427, 455–456, 459–461, 463–465, 467–468, 475, 478, 485, 505, 511, 542, 617–621
 Słowacja (Republika Słowacka) 17, 19–20, 23–24, 28, 35–38, 40, 43–45, 47–48, 56, 58, 60–61, 65–69, 71–73, 75, 78–83, 86, 88, 92–94, 97, 99–100, 102, 104, 106–107, 111, 114–115, 118, 120, 121–122, 126–127, 131–134, 136, 138–139, 142, 143–144, 150, 167, 179–180, 190, 193, 195, 212–213, 216–217, 222, 225, 230–231, 235, 241, 257, 259–260, 266, 268, 270, 272, 277, 283, 286–287, 290, 304, 305, 310, 314, 318, 325–327, 332, 334, 336, 338–340, 343–346, 349, 355, 358, 363, 371, 373, 379, 381–382, 388, 390–391, 394–395, 398–399, 408–409, 413, 419, 425–426, 438–439, 442, 444, 447, 449–450, 459, 467, 471, 479, 483, 493, 501, 507, 519, 522–524, 529–531, 539, 541–542, 543, 547, 551–552, 558, 572, 595–599, 601, 622
 Słowacka Wieś (Slovenská Ves), SK, pow. Kieżmark 59, 82, 271, 501, 577, 581, 589
 Słowacy 17, 21, 24, 28, 116–117, 120, 126, 132, 161, 169, 175, 178, 184–186, 232, 244, 279, 316, 344, 346, 351–352, 358, 365, 373, 375, 378–380, 386, 585, 589, 596, 622
 Słowenia 495, 569
 Słowianie 111, 114–115, 126–127, 132, 153, 175, 210, 232, 253, 282, 320, 351, 552, 556, 558, 559
 Słowinki (Slovinky), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 84, 88, 90, 94, 228, 578–579, 587, 589, 593
 Ślusarek Krzysztof 260, 327
 Šmálik Stefan 186
 Smičiklas Tadge 238, 595
 Šmilauer Vladimír 185, 188, 214, 221, 228, 287, 542
 Smiżany (Smižany), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 51, 58, 78, 82, 84, 87, 90–93, 95–96, 102, 112–113, 115, 118, 120–123, 191, 343, 376, 413, 527, 577, 589
 Smolenice, SK, pow. Trnawa 213
 Smoleńsk, RUS 330
 Smolnicka Huta, SK, pow. Gelnica 231, 281, 577, 589
 Smolnik, SK, pow. Gelnica 178, 213–215, 228–231, 281, 310, 334–335, 357–358, 366, 374, 378, 380, 389–390, 392–394, 399, 424–426, 430, 499, 506, 509–510, 529, 533, 536, 554, 577, 589

- Śnieżyńska-Stolotowa Ewa 542
 Sobiesław I, książę czeski 142, 604
 Sobień, zamek 563
 Soják Marián 35–38, 78, 122–123, 175, 187, 212, 264, 326, 464–465, 467, 542, 616–618
 Sokół, zamek 522
 Sokol Mirijana Matijević 207, 598
 Sokolovský Leon 371, 382, 387–388, 620
 Sommer Petr 618
 Sopko Július 132, 149, 216–217, 268, 339–340, 343, 355, 484, 495–496, 501, 503, 505–507, 513–514, 518–519, 542, 596–598, 614
 Sopron (Šopron), HU, Győr-Moson-Sopron 558
 Soustal Piotr 597
 Spaleková Eva 410, 500
 Spiritza Juraj 485, 501, 512, 523, 542
 Špirko Jozef 250, 264, 327, 346, 542
 Spiska diecezja 233, 281
 Spiska Kapituła (Spišská Kapituła), SK, pow. Lewocza, obecnie część Podegrodzia Spiskiego 19–20, 23, 27, 30, 71, 90, 163, 169–171, 178, 190, 203, 206–207, 209, 211, 225, 232–233, 236–240, 243–246, 248–251, 256, 261, 264, 282–284, 291–294, 298–302, 304, 307–310, 316–317, 319, 323, 325, 337, 340–341, 343, 347, 355, 359, 368, 372, 379–380, 382, 385, 396, 400–403, 405, 407, 409–412, 415, 417, 423, 427, 430, 432, 433–435, 437, 439–440, 446, 483–484, 486–491, 493–497, 499–500, 502, 504–505, 508–509, 511–514, 516–520, 525, 535, 537–539, 543, 550, 551–552, 564, 567, 571–572, 577, 589, 595, 600, 620–621
 Spiska kasztelania 137, 143
 Spiska prepozytura 162, 173, 194, 203, 207, 225, 233, 235, 238–241, 244–250, 261, 269, 272, 278–279, 281–282, 283, 291, 299, 301–302, 309–310, 316, 337, 352, 366, 373, 377, 400–401, 403–410, 412, 417, 454–455, 495, 525, 542, 547
 Spiska Sobota (Spišská Sobota), SK, pow. Poprad 102, 116, 121, 161, 163, 179, 188, 192, 212–213, 220–222, 225, 232, 242, 250, 260–261, 262, 268, 271, 275–276, 278, 292, 303, 306, 339, 342, 344, 350, 352, 355–356, 368–389, 394, 398, 413, 424, 426–428, 430, 433, 446–447, 449, 492–493, 501, 510–511, 512, 518, 523, 528, 541, 557, 577, 590, 598, 600
 Spiska Teplica (Spišská Teplica), SK, pow. Poprad 78, 80–82, 84–85, 90–91, 94, 96, 98, 102, 107–109, 116, 120, 260, 261, 270, 413, 518, 578, 580, 582, 590
 Spiski Czwartek (Spišský Štvrtok), SK, pow. Lewocza 48, 59, 60, 82, 90–95, 102, 106, 110, 120–121, 139, 156, 161–162, 165, 190, 196, 212–214, 221–224, 232, 250, 277–279, 303, 306, 343, 350, 352, 355–356, 362, 375, 389–390, 394–395, 426–427, 430, 434–436, 440, 446, 518, 557, 567, 578, 580–581, 591
 Spiski Hrhów (Spišský Hrhov), SK, pow. Lewocza 82, 84, 96, 102, 104, 155, 160–165, 167–174, 179–184, 186, 200, 203, 205–209, 211, 215, 225, 227–228, 239, 249, 262, 269–270, 273, 282, 313, 317, 321–322, 336–338, 340, 352, 359, 361, 366, 368–369, 371, 374, 376–377, 384, 405, 415, 419, 430, 487–488, 499, 518, 524–525, 562, 578, 580–581, 590
 Spiski Hruszów (Spišský Hrušov), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 82, 84, 102, 155, 177, 183, 198–199, 203, 206–207, 270, 335, 376, 426, 578, 580–581, 590
 Spiski Szczawnik (Spišský Štiavnik) (także klasztor cystersów), SK, pow. Poprad 82, 102, 110, 156, 177, 182, 188, 203, 238, 252–258, 260–262, 270, 276, 282, 304–305, 317–318, 344, 366, 409, 413, 425, 432, 437, 455, 481–484, 487–488, 492–493, 495, 498, 501, 510, 518, 526, 536, 552, 566–568, 578, 590
 Spiski Zamek (Spišský hrad) 19, 22, 27, 30, 82, 84–87, 88, 96, 98, 100–102, 104–105, 108, 117, 122, 145–148, 155, 156, 160–161, 169, 171–172, 174–179, 183–184, 190, 192–195, 198–200, 202, 206–210, 214–215, 225–226, 233, 237, 239, 241, 244, 246, 250, 261, 264, 266, 282, 285, 289–290, 304, 307–309, 312, 317–318, 323, 325, 335, 343, 345, 355, 362, 367, 372–373, 376, 391, 409–410, 419, 435, 450, 451–455, 457–459, 465–469, 474–476, 480, 486, 521, 523, 529, 536, 542, 560–562, 564, 568
 Spiskie Bystre (Spišské Bystré), SK, pow. Poprad 260–261, 270, 413, 578, 590
 Spiskie Hanuszowce (Spišské Hanušovce), SK, pow. Kieżmark 336, 418–419, 430–431, 572, 578, 580, 590
 Spiskie Podegrodzie (Spišské Podhradie), SK, pow. Lewocza 50, 52, 78–80, 82, 84–85, 87, 90, 92, 94, 102, 116–117, 121–122, 160–161, 175, 179, 186, 198, 225–226, 232, 236–237, 239, 244, 245–246, 249, 252, 261, 264, 278, 283, 288, 306, 340, 342, 350–352, 355–356, 367, 380, 389, 407, 410, 414, 419–420, 424, 430, 432, 454, 457, 488, 495, 501, 506, 509–510, 529, 568, 578, 581, 590, 600
 Spiskie Tomaszowce (Spišské Tomášovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 78–79, 82, 84, 87–88, 90, 96, 102–105, 110–115, 123, 126, 128–129, 187, 189–190, 270–271, 286, 350, 352, 426, 489, 578, 580–581, 583, 590, 617
 Spiskie Włochy (Spišské Vlchy), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 51–52, 54, 60, 82, 84, 102, 110, 117, 175, 178, 185, 209, 224–225, 232–233, 237, 239, 246, 249, 250, 272, 304, 308, 316, 318, 326, 342, 350–352, 355–356, 389, 404, 411, 424, 430, 432, 488, 498, 502–503, 507, 510, 514, 523, 551, 578, 580, 582, 590
 Split, HR, Żupania Splicko-dalmatyńska 192, 207, 304, 320, 598

- Spöttl Ignacy 116, 123
 Spytek z Melsztyna, kasztelan biecki 345
 Sredna, HR, Żupania Koprzywnicko-krzyżevacka
 żupanija, osiedle Križevca 513
 Sremska Mitrovica (Sriem), SRB, Wojwodina 136, 251
 Sroka Stanisław A. 32, 33, 35–38, 139, 260, 325–327,
 406–407, 484, 520, 540, 542, 563, 595, 619
 Sromowce Niżne, pow. nowotarski 58, 78, 81, 93,
 341–342, 424
 Sromowce Średnie, pow. nowotarski 93, 341–342
 Sromowce Wyzne, pow. nowotarski 58, 78, 81, 93,
 337, 341–342
 Stanisław Gredownicki, administrator zamku
 lubowelskiego 563
 Stanisław III Thurzo, palatyn 530
 Stanisław Kmita, polski starosta 563
 Stanisław Lubomirski 475
 Stanisław Thurzo, syn Jana Thurzo 531
 Stanisław z Masłowa, polski zarządca 563
 Stanisław, brat prepozyta Jakuba 316
 Stanisław św., biskup krakowski 129, 153–155, 166,
 182, 204–205, 273, 283, 295, 301, 308, 321–322,
 335, 426, 583–584, 587–588, 594
 Stanisław, syn Zawiszy Czarnego 539
 Stany Zjednoczone Ameryki Północnej (USA) 69
 *Stara Lechnica 591
 Stara Leśna (Stará Lesná), SK, pow. Kieżmark 57,
 180, 336, 441, 523, 578, 591
 Stara Lubowla (Stará Lubovňa) (także zamek
 lubowelski), SK 43, 52, 55, 58, 69, 76, 78, 80–81,
 172–173, 175, 177, 180, 183, 188, 206, 226, 228,
 327, 333–334, 336–338, 342–343, 347, 349,
 356–357, 362, 365, 373–374, 378, 384, 389, 394,
 404–405, 415, 424, 426, 434, 451, 460, 461–463,
 465, 467, 471–472, 476, 482, 521, 529, 539–540,
 542, 563, 578, 580, 588, 591
 Stara Wieś Spiska (Spišská Stará Ves), SK, pow.
 Kieżmark 55, 78, 81, 146, 175, 180, 214, 227, 270,
 271, 280, 307, 336, 340, 341, 344, 347–348, 354,
 357, 380, 385, 389, 398, 415–416, 432, 498, 537,
 577, 590
 Stara Woda (Stará Voda), SK, pow. Gelnica 578, 591
 Staré Hory, SK, pow. Bańska Bystrzyca 426
 Stary Garbów, pow. sandomierski 342–343, 539, 563
 Stary Sącz, pow. nowosądecki 58, 129, 159, 165, 168,
 171, 227, 264, 282–283, 290, 322, 337, 342, 398
 Stary Smokowiec (Starý Smokovec), SK, pow.
 Poprad 53–56, 59, 123
 *Starý Toporec 581
 Stary Zwolen (Starý Zvolen) 131, 456
 Starykoń, ród 563
 Staššiková–Štukovská Danica 123
 Stefan (I), przeor w Lechnicy 569, 570
 Stefan (II), przeor w Lechnicy 416, 571
 Stefan Batory, król Polski 419
 Stefan Blum de Othin, scholastyk 506
 Stefan Czudar, żupan spiski 561
 Stefan Csak, dziedziczny żupan spiski 475–476
 Stefan Dragutin, król Serbii 606
 Stefan I Tököli 475
 Stefan I Urosz, król Serbii 211
 Stefan I św., król Węgier 35–36, 128, 130, 132–135,
 138, 140, 146, 153, 170, 173–174, 213, 217,
 222, 225, 231, 232, 235, 242, 252, 257, 282, 290,
 292–297, 299, 301–302, 322–323, 325, 337, 343,
 433, 445, 550, 552–553, 558, 582, 587, 594, 596,
 598–599, 602
 Stefan II, król Węgier 141–142, 143, 603
 Stefan II, biskup zagrzebski 243, 265, 319, 323, 560
 Stefan III, król Węgier 143–144, 604
 Stefan IV Duszan, car Serbii 330
 Stefan IV, węgierski (anty)król 143, 604
 Stefan Karih ze Spiskich Włochów 510
 Stefan Mariassy 202, 369, 413, 480, 516, 525–527
 Stefan V, król Węgier 148, 152–159, 161–165, 174,
 181, 184–185, 189, 193–194, 203–206, 208, 210–
 211, 213, 215, 218, 220, 229–230, 232, 240, 283,
 301, 314, 321–324, 336, 340, 350, 353, 360, 376,
 381, 389, 411, 555, 560, 566, 606–607
 Stefan Verböczy (István Verböczy) 66, 373, 557–558,
 599
 Stefan z Hrhowa, syn Eliasza, grafa Sasów spiskich
 206, 316, 351–352
 Stefan Andegaweński, syn Karola Roberta 194, 340,
 374–375, 561, 608
 Stefan z Rozhanowiec mł., żupan spiski 561
 Stefan Zapolya, dziedziczny żupan spiski 346–349,
 364, 367, 369, 371, 379, 398, 409–410, 413, 435, 436,
 468, 503, 510, 516, 525, 527–528, 534–539, 562, 567
 Stefan Zwimia, administrator opactwa
 w Szczawniku Spiskim 567
 Stefan, ban Bośni 608
 Stefan, żupan bratysławski 211
 Stefan, prepozyt z Lendaku 417, 572
 Stefan, przeor w Letanowcach 569
 Stefan, proboszcz markuszowski 212, 249
 Stefan, gwardian ostrzyhomski i dziekan spiski 165,
 264, 283, 322
 Stefan, opat w Szczawniku Spiskim 566
 Stefan, kanonik spiski 212, 322
 Stefan, kanonik spiski, ksiądz z Żehry 249
 Stefan, kasztelan spiski 180, 198, 200, 336
 Stefan, syn Beli III 605
 Stefan, syn Andrzeja II 313, 605
 Stefan, wnuk Andrzeja II 605
 Stefan, złotnik 183
 Stefanowce (Štefanovce), SK, pow. Rožniawa,
 osiedle Dediniek 119, 578, 581, 591
 *Stefanowce 581, 592
 Stejskal J. V. 69

- Stejskal Karel 438
Stephanos, wnuk Kolomana Uczzonego 603
*Stepkowce 581
Stępień Piotr M. 337, 462, 466, 470–471, 475, 542, 622
Stiffelová Martina 19, 22, 26, 30
*Stojany 192, 260–262, 272, 286, 308, 485, 581, 591
Stołeczny Białogród (Białogród Królewski, Székesfehérvár), HU, Fejér 140, 149, 152, 168, 222, 250, 314, 337, 363, 367, 371, 489, 550
Stotince, SK, pow. Kieżmark, osiedle Ihlian 578, 584
*Stragar 119, 206, 226, 478, 581
Strakosch-Grassman Gustav 327
Straniany (Straňany), SK, pow. Stara Lubowla 60, 578, 591
Stranie pod Tatrami (Strane pod Tatrami), SK, pow. Kieżmark 82, 84, 102, 108, 578, 591
*Stranka 581
Strasbourg, F, Alzacja 431, 513
Stratená, SK, pow. Rožniawa 214, 578, 591
Straże pod Tatrami (Stráže pod Tatrami), SK, pow. Poprad 102, 109, 189, 191–192, 220–221, 226, 232, 342, 344, 350, 352, 355, 426, 578, 581, 591
Strażki (Strážky), SK, pow. Kieżmark 66, 192, 224, 226, 232, 338, 340, 366, 415, 419, 430, 441, 445, 475, 480–482, 534, 556, 578, 591
*Strelce (Zachmarovce) 120, 191, 581
*Strelník 581, 591
*Stríž 261, 581
Stropków (Stropkov), SK 539
Stublo, SRB, Centralna Serbia 89
Studenec, SK, pow. Lewocza 350–351, 578, 592
Štulrajterová Katarína 326
Suchodół, pow. opatowski 151, 321
Suchý Michal 216–217, 220, 222, 327, 365, 542
Suckale Robert 441, 447
Sulejów, pow. piotrkowski 258
Sulima, ród 540, 563
Sulin, SK, pow. Stara Lubowla 41, 43–44, 58, 60, 592
Sykstus IV, papież 409, 567
Sylwester II, papież 133–134, 252
Svap, auridator 198
Švecová Adriána 484, 489
Sweeney James Ross 207, 290, 598–599
Światosław, syn Izjasława, wielkiego księcia kijowskiego 145
Świdnica, PL 271
Svit, SK, pow. Poprad 46, 51–52, 56, 59, 78, 80–81, 90, 92, 116
*Święta Elżbieta 592
*Święta Małgorzata 581, 587
Świętojański (Szent-Iványi, panowie ze Świętego Jana), ród 595
Świętopełk I, król Moraw 115, 129, 233–235, 251–252, 552, 601
Świętopełk II, książę nitrzański 141–142, 601
Świętopełk II, syn Izjasława I, wielkiego księcia kijowskiego 140–141, 603–604
Świętopełk, syn Władysława II, króla Czech 604
Świętosława, córka Lwa I, księcia halickiego 159, 166
Świętożyzna, żona Świętopełka I. 601
Święty Gothard 258
*Święty Jerzy 592
*Święty Michał 581, 587
*Święty Mikołaj (*Zdziar) 581, 592
*Święty Piotr 592
Świętymir (Zethimer), syn Hosca, syn jobagiona 198
Sycylia 143, 439
Synadene, księżna bizantyńska, żona Gejzy I 603
Syria 83
Szabó Péter 506
Szabolcs Márton 193
Szachmatov Aleksandr A. 141, 144, 286, 597
Szádvár, zamek 529
Szambron (Šambron), SK, pow. Stara Lubowla 42
Szarysz (Šariš) 42–43, 83, 126, 129, 134, 137, 139, 141, 144, 154, 155, 160, 164, 169, 177, 181, 184, 194, 213, 215, 231, 240–241, 260, 283, 284, 324, 337, 339–341, 345, 347–348, 366, 369–370, 381–382, 384–385, 406, 414, 417, 451, 456, 460, 503, 507, 509, 519, 539, 572, 595
Szaryski zamek 151, 155, 157, 323, 338–339, 369, 456
Szaryskie Drawce (Šarišské Drawce), SK, pow. Sabinów 405
Szaszów zamek 472
Szasztiin–Straże (Šaštín – Stráže), SK, pow. Senica 177, 199–200, 426
Szczawnica, pow. nowotarski 58
Szczur Stanisław 158, 166, 168, 327, 346
Szczyrzyc, pow. limanowski 259, 335, 342
Szeberényi Gábor 193
Szebusz z rodu Hunt-Poznan 176, 188
Szécsény, HU, Nógrád 561
Szeged (Segedín), HU, Csongrád 193, 255, 325, 542, 550
Székely Gyula 235
Székely Władysław 410, 500
Szemsza (Šemša), SK, Koszyce-okolice 561
Szende Katalin 325, 506
Szentpétery József 327, 617
Szentpétery Imre 161, 227, 509, 596, 614
Szikszó, (Siksó), HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 271, 561
Szontág Mikołaj 66
Szreniawa, ród 563
*Stzefkowce 197, 250, 289, 426, 476, 478–479, 561, 581
Szűcs Jenő 160, 162, 195, 327
Szymon Beer, rzeźbiarz 525
Szymon Pötel, kupiec wiedeński 529
Szymon z Kézy, kronikarz węgierski 201, 244, 291, 326, 598
Szymon z Medzianok, żupan spiski 561

- Szymon z Rozhanowiec (Rozgony) 347
 Szymon, żupan rabski 313
 Szymowany (Šimovany), SK, osiedle Partyzanskich 479
 Števík Miroslav 20, 23, 27, 30, 156, 173, 183, 188, 197, 199, 220, 325, 327, 334–336, 338, 362, 460–461, 465, 467, 471–472, 474–475, 478, 542, 574, 618–622
 Styria 153, 299, 495, 566
 Sztynnik (Štítnik), SK, pow. Rožniawa 229, 524, 561
 Sztós (Štós), SK, pow. Koszyce-okolice 40, 270, 281, 335, 578, 591
 Sztola (Štôla), SK, pow. Poprad 183, 252, 413, 424, 495, 506, 513, 578, 591
 Szczyrba (Štrba), SK, pow. Poprad 80, 175, 400, 412
 Szubiczowie, ród 171
 Szuniawa (Šuňava), SK, pow. Poprad 42, 58, 261, 270–271, 587, 591, 593
 Szymański Józef 622
 Szwabowce (Švábovce), SK, pow. Poprad 55, 90, 92–93, 95, 122, 182, 185, 206, 278, 288, 307, 369, 405, 411, 413, 443, 460, 493, 578, 592
 Szwabowscy panowie (Sváby, páni zo Šváboviec), ród 182, 405
 Szwajcaria 431
 Szwajpolt Fiol, drukarz książek 522, 532
 Szwecja 552
 Szwedlar (Švedlár), SK, pow. Gelnica 53–56, 90, 94, 280, 281, 307, 335, 357, 390, 392, 449, 522–523, 529, 578, 592
 Tajow (Tajov), SK, pow. Bańska Bystrzyca 533
 Takács Imre 242
 Taksony, wielki książę węgierski 602
 Tar Szerénd, ojciec Kopany'a 602
 Țara Bârsei (Burzenland, Barcaság) 256
 Tárkány, HU, Komarno-Ostrzyhom 569, 570
 Tarkatzus, wielki książę węgierski 602
 Tas, wielki książę węgierski 602
 Tasnádi Gyula 595
 Tátonyowcy, ród 602
 Tatrzańska Jaworzyna (Tatranská Javorina, Jaworzyna Spiska), SK, pow. Poprad 53–56
 Tatrzańska Łomnica (Tatranská Lomnica), SK, pow. Poprad 53–55, 68, 580
 Tatrzańska Polanka (Tatranská Polianka), SK, pow. Poprad 82, 84, 86, 92, 96, 100
 Tatrzańskie Matlary (Tatranské Matliare), SK, pow. Poprad 59
 Teiszler Éva 193
 Teke Susanna 599
 Telebug, chan Tatarów 167
 Teodor Laskaris, cesarz nicejski 426, 605–606
 Teodor, opat antonitów 568
 Teodor, prepozyt w Székesfehérvár 168, 172, 230
 Teodoryk, przeor w Lechnicy 570
 Teofil Stancel mieszczanin w Lewoczy 437
 Teofil Thurzo, syn Jerzego Thurzo 529
 Tepliccy panowie (panowie z Teplicy) 369
 Tepliczka (Teplička), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 578, 592
 Termatzus, wnuk Tarkatzusa, wielkiego księcia węgierskiego 602
 Tesalia 330
 Teveli, syn Tarkatzusa, wielkiego księcia węgierskiego 602
 Teby, GR, Stereá Elláda 427
 Theiner Augustinus 565, 596
 Thietmar, kronikarz 132, 134, 598
 Thurzo Aleksy, syn Jana Turzo 531
 Thurzonowie, ród 302, 335, 344, 369, 375, 390, 409, 428, 435, 474, 481, 503, 524, 529–530, 532–533, 534, 537, 542
 *Tiergarten 581
 Tihany, HU, Veszprém 136, 251, 491
 Timková Michaela 327, 338, 460, 542
 Timon Ákos 374, 542
 Tisowiec (Tisovec), SK, pow. Rimawska Sobota 456
 Tiszadob, HU, Szabolcs-Szatmár-Bereg 83
 Tiszniow (Tišnov), CZ, pow. Brno-okolice 256
 Tkáčiková Eva 541
 Tkalcic Ivan 242–243, 265, 327, 595, 596
 *Tobiaszowce 581
 Točík Anton 123
 Togner Milan 438, 500, 502, 542
 Tokaj, HU, Borsod-Abaúj-Zemplén 399, 522
 Tomas Maroš 19, 22, 26, 30, 257, 327, 417, 572
 Tomasina Morosini, matka Andrzeja III 605
 Tomasz z Akwinu św. 506
 Tomasz Széchy, kasztelan spiski 561
 Tomasz ze Śląska, kaznodzieja 503
 Tomasz z Szemsz, wicekastelan 561
 Tomasz z Żehny, kasztelan spiski 561
 Tomasz zwany Tholpa, szlachcic 164, 167
 Tomasz człowiek króla 199
 Tomasz, przeor w Letanowcach 569
 Tomasz, księgarz z Lewoczy 432
 Tomasz Bakócz, arcybiskup ostrzyhomski 212, 404–405, 410, 412, 526
 Tomasz, kasztelan spiski 367
 Tomasz, archidiakon Splitu 207, 320, 598
 Tomasz, syn Andrzeja, kasztelan spiski 561
 Tomasz, założyciel Tomaszowiec 176, 188–190, 238, 261
 Tomašová Božena 104, 123, 617
 Tomek Václav V. 153, 597
 Topolczany (Topoľčany), SK, 127, 213, 233, 341
 Topolczanki (Topoľčianky), SK, pow. Zlate Moravce 479
 Topor (Topór), ród 563
 Toporec, SK, pow. Kieżmark 59, 78, 81, 90, 92, 156, 180, 182, 200, 202, 279, 430, 525, 578, 580–581, 592

Toplica (Topusko), HR, Żupania sisacko-moslawacka 254–255, 257–258, 260, 307
 Torda, żupa 164
 Török Gyöngyi 445
 Torsy Jakob 234
 Toruń 331, 341, 390–391, 399, 422
 Torysa (Toryski archidiakonat, Toryski dystrykt), SK, pow. Sabinov 160, 169–170, 181, 202, 205, 208, 241, 272, 281, 400, 405–406
 Toryscy panowie (Tárcai), ród 572
 Torysky, SK, pow. Lewocza 55
 Toszek, księstwo 404
 Tóth Péter 505, 541
 Tours, F, Centre 237
 Trąby, ród 563
 Tracja, region 133
 Trajan, cesarz rzymski 108
 Trajdos Tadeusz M. 335, 337, 419, 462, 466, 470, 475, 542–543, 622
 Trebiszów (Trebišov), SK 521
 Trenczyn (Trenčín), SK 99, 333, 338–339, 341, 526, 535, 538
 Trier, D, Rheinland-Pfalz 109
 Trnawa (Trnava), SK 20, 23, 27, 30, 33, 212, 225, 258, 266, 519, 557
 Trnková Maria 621
 Tropie, pow. nowosądecki 235, 284
 Trstiany, SK, pow. Nowa Wieś Spiska 176, 181–183, 186, 205, 207, 317, 350, 351, 491
 Trzciana (Trstená), SK, pow. Twardoszyn 102, 425
 Trzebnica, pow. trzebnicki 241, 256, 260–261
 *Trunovec 581
 Trybsz, pow. nowotarski 426, 525, 578, 592
 Tsanádi Gyula 352
 Tuluza, F, Midi-Pyrénées 299, 301
 Turcja 83
 Turcy 35–38, 330, 332, 343, 365, 409, 416, 529, 537, 540
 Turczański Św. Marcin (Martin) SK 67, 94, 622
 Turiec 40, 97, 106, 144, 190, 193, 195–196, 208, 214, 350
 Turnia (Turňa, żupa, archidiakonat, dystrykt) 40, 42, 241, 272, 281, 392
 Turnia nad Bodwą (Turňa nad Bodvou), SK, pow. Koszyce-okolice 524
 *Turník 581
 Turyngia, region 265, 532
 Tybinga, D, Badenia-Wirttembergia 431
 Tyburcjusz (Tiburcius) Rudowłosy, poddany kapituły 188, 248
 Tyburcjusz, syn jobagiona 161, 198
 Tyburcjusz, kopijnik 189
 Tyrol 330, 540
 Twarożna (Tvarožná), SK, pow. Kieżmark 110, 278, 307, 342, 344, 350, 352, 355–356, 432, 501, 523, 578, 592
 Twardoszyn (Tvrdošín), SK 387
 Ubald, subdiakon, sędzia papieski 262
 Ugedej, chan Mongołów 150–151
 Ugrin z rodu Csaków, arcybiskup kalocski 150, 184
 Uhorná (Úhorná), SK, pow. Gelnica 40, 42, 59, 215, 228, 380
 Ukraina 309
 Uličný Ferdinand 327
 Uličný Ferdinand mł. 406
 Ulm, D, Badenia-Wirttembergia 513
 Uloža (Uloža), SK, pow. Lewocza 350, 441, 578, 580, 592
 Ulrich Fugger 531
 Ulrich Schütz, przedsiębiorca górniczy 532
 Ulrich, wielmoża karyncki 603
 Ulrich, przeor z Lechnicy 570
 Unzat, syn Pribiny 601
 Urban V, papież, bł. 566
 Urban, minoryta z Lewoczy 264
 Urbancová Viera 380
 Urbańczyk Przemysław 286
 *Urbanovce 581
 Urosz, serbski wielki żupan 144, 211, 604
 Urszula Bubeková 537
 Urszula, córka Jana Thurzo 531
 Urszula, wdowa po Janie Wagnerze 523
 Urwanowicz Jerzy 542
 Utrecht, NL 431
 Użgorod (Užhorod), UA, Region Zakarpacki 137, 259, 370, 521
 Vác, HU, Pest 490
 Vadrna Marek 20, 23, 27, 31, 568
 Vadrna Michal 622
 Vajk, syn Serbega, rycerz dworski 612
 Vajk, syn Vajka, rycerza dworskiego 612
 Valachová Denisa 254
 Valde-Nowak Paweł 123, 616
 Vallašek Adrián 100, 451, 453–457, 459–461, 463–465, 467, 475–476, 478, 485, 617
 Vaneková Oľga 132, 596
 Varaždin (Varaždín), HR, Varaždinska żupanija 208
 Varhaník Jiří 450
 Városvöld, HU, Békes 518
 Varsik Branislav 151, 212–213, 221, 327, 339
 Vasvár (Železný hrad) 490
 Vášáryová Magda 19, 23, 26, 30
 Vata (Wata), przywódca powstania 135
 Véber Károly 597
 Végh Janos 543
 Veliačik Ladislav 122
 Vencko Jan 188, 229, 257, 260, 261–262, 487, 492, 497, 543
 Verbik Antonín 542
 Verešová Nora 19, 22, 26, 30, 521, 522
 Verner, syn Dobesza, syn jobagiona 198
 Veselovská Eva 484

- Veszprém (Vesprém), HU 132, 240, 255, 259, 303, 403, 409, 489–490, 509, 519, 548
- Veszprémy László 291, 327, 597, 598
- Vida Beáta 19, 22, 26, 30, 258, 313, 318, 566
- Viršinská Miriam 20, 23, 27, 30
- Viszkelety András 279, 327, 543
- Vítaz, SK, pow. Preszow 287
- Vitko z Witkowic, syn Muntasza 139, 155, 198, 209
- Vitko, syn jobagiona 161, 197, 478
- Vitko, ojciec Danusza 173, 196–199
- Vitko, syn Prosimira, syn jobagiona 198
- Vlad II Drakula (Lajko), książę wołoski 344
- Vlad III Drakula, książę wołoski 344
- Vladár Jozef 100, 122–123
- Vlček Emanuel 123
- Vojtas Jozef 219, 327
- Völkl Ekkehard 327
- Voloszczuk Ivan 67, 69–70, 76
- Voloszczuk Myrosław 150, 327, 618
- Vovriesti, RO, Vaslui 100
- Vrteľ Ladislav 494, 499, 510, 543, 618–619
- *Vyhnická 581
- Wacław I, król Czech 152
- Wacław II, król Czech 154, 158, 168–169, 171–174, 203, 206, 228, 312, 317, 322, 333, 337, 384, 395, 606
- Wacław III, król Czech (jako Władysław V król Węgier) 171, 174, 203, 206, 228, 250, 314, 317, 333, 337–338, 340, 350, 400, 560, 606
- Wacław IV, król Czech 331, 610
- Wacław z Letkowa, kasztelan spiski 562
- Wacław św., książę czeski 444
- Wacław, altarysta krakowski 504
- Wacław, książę luksemburski 609
- Wacław, syn Pawła z Dobó, kasztelan spiski 561
- Wagner Karol 190, 240–241, 243, 257, 294, 350, 392, 484–485, 563–564, 566, 568, 595, 598
- Walecki Wacław 271
- Walens, cesarz rzymski 108–109
- Walenty, prepozyt w Lendaku 572
- Walenty Beisz, altarysta z Lewoczy 503
- Walenty z Olszawicy, kasztelan spiski 562
- Walenty z Recji św., biskup 294–295
- Walenty, żupan spiski 561
- Walentynian I, cesarz rzymski 108–109
- Walonowie 225, 350, 352, 373, 426
- Walonia 178
- van der Heijden Maarten 264
- van der Weyden Regier 446
- Wanniusz, król Kwadów 101
- Warkoczowie (Warkotschowie), ród 481
- Warmia, region 349
- Warna, BG 330, 332, 345, 353, 467
- Warszawa, 234, 237
- Warszyńska Jadwiga 40, 44, 61
- Wasyl (Vazul), książę nitrzański 134–136, 602
- Wasylko, syn Romana, książę włodzimierski 147–148, 155
- Wawel, zamek 151, 523, 535
- Wawrzyniec (Laurencjus) Hildebrandi z Nalepkowa 516
- Wawrzyniec, zwolennik Elżbiety Kumanki 314
- Ważec (Važec), SK, pow. Liptowski Mikulasz 96, 175, 400, 404, 412
- Weber Samuel 173, 216–217, 229, 327, 596
- Wąchock, pow. starachowicki 258
- Wędzki Władysław 227
- Weinelt Herbert 354, 378, 543
- Weisz Bolgárka 327
- Welf VI, książę Spoleto 144
- Wenzel Gusztáv 154, 487, 489, 595
- Werner Mathias 242, 325, 326
- Wernher Jerzy 70–71, 76, 616
- Węgry 58, 66, 68, 71, 80, 91, 93, 100, 102, 118, 128–129, 133–153, 158, 160, 164, 166–167, 169, 171–172, 174, 181, 185, 187, 194–195, 210, 212–213, 215, 224, 230–231, 235, 238, 242, 245, 255, 263, 264, 274, 276, 282, 284, 290, 301, 309, 313, 316, 318, 330, 331–333, 335, 337–340, 343–346, 348–349, 364, 374–375, 379, 387, 396, 400, 410, 413, 417, 432, 440, 484, 486, 490, 493, 521, 522, 526, 529–533, 535, 539, 549–550, 552, 554, 560, 564, 566, 569–570, 572, 598, 600
- Węgrzy 17, 21, 24, 28, 38, 115, 130, 132–134, 141, 145, 150, 154, 161, 169, 186–187, 221, 232, 235, 279, 287, 292, 314, 316, 345, 347, 348, 351, 358, 373, 375, 380
- Wenecja, I, Veneto 133, 144, 330, 332, 342, 390, 513, 529–530, 532
- Wernar (Vernár), SK, pow. Poprad 40, 42, 120–121, 182, 214, 271, 578, 580, 593
- Werner, syn Hanusza, dziedziczny wójt Vernaru 182–183
- Weronika, córka Stefana Zapolyi 537
- Westfalia 506
- Wiching, biskup nitrzański 234, 252, 294
- Widajewicz Józef 234
- Wieczorek Alfred 485, 617
- Wieliczka 271, 395
- Wiedeń 214, 330, 332, 345, 389, 428, 431, 501, 503, 506, 514, 524, 529, 532, 539, 618
- Wielka Frankowa, SK, pow. Kieżmark 271, 272, 578, 592
- Wielka Leśná (Veľká Lesná), SK, pow. Stara Lubowla 60, 270, 272, 578, 581, 592
- Wielka Łomnica (Veľká Lomnica), SK, pow. Kieżmark 78, 80, 82, 84–88, 90, 92, 94–95, 99, 102, 107, 109–110, 121, 123, 139, 158, 160, 162–164, 169–170, 172–173, 174, 179, 180–184, 188, 191, 199, 200–205, 207–210, 215, 235, 241, 261–262, 270, 275–276, 279, 284, 289, 303, 306–307, 317, 323–324,

- 336, 340, 357, 359, 366–368, 370–371, 374, 385, 403, 405, 410–411, 414, 417–419, 422, 429–430, 439, 441, 446, 462, 471, 474, 487–488, 495, 499–500, 511, 517, 525, 527, 534, 561, 564, 578, 592
- Wielkie Morawy (Veľká Morava, Państwo Wielkomorawskie) 115, 126, 128–129, 130–132, 175, 193, 234–236, 326, 547, 549, 553, 556, 558, 596
- Wielka (Veľká), SK, pow. Poprad 78, 84, 90, 94–96, 102, 109, 175, 179, 183, 211, 220–222, 232, 278, 306, 307, 310, 342, 344, 350, 352, 355, 369, 377, 393, 430, 432, 511–512, 518, 578, 580, 592
- Wielki Bysterec (Veľký Bysterec), SK, pow. Dolny Kubin 100–101
- Wielki Folkmar (Veľký Folkmar), SK, pow. Gelnica 42, 184, 228, 578, 592
- Wielki Lipnik (Veľký Lipník), SK, pow. Stara Lubowla 44, 60, 578, 592
- Wielki Sławków (Veľký Slavkov), SK, pow. Poprad 67, 68, 78, 81, 84, 88–90, 96, 98–100, 102, 104, 109–110, 117, 121, 161, 183, 210, 343, 350, 352, 355–356, 362, 446, 578, 592
- Wielki Sulin (Veľký Sulín), SK, pow. Stara Lubowla, m. č. Sulína 578, 592
- Wielki Szarysz (Veľký Šariš), SK, pow. Preszów 154, 181, 240, 283
- Wielkopolska (także księstwo wielkopolskie) 128, 133, 136, 153, 159, 165, 539, 598
- Wielogłowy, pow. nowosądecki 167
- Wiener Neustadt, A, Niederösterreich 152
- Wierzbów (Vrbov), SK, pow. Kieżmark 60, 71, 82, 102, 106–107, 110, 214, 222, 261, 274, 278, 285, 288, 306–307, 342, 344, 350, 352, 355, 432, 501, 512, 579, 592
- Wiesbaden, D, Hesja 107
- Wiese Erich 542
- Wikartowce (Vikartovce), SK, pow. Poprad 58, 261, 270, 578, 592
- Wiktor Skwernowicz (Skvrnovič), prepozyt w Lendaku 573
- Wilhelm (Guyllermus), opat ze Szczawnika Spiskiego 566
- Wilhelm (Vilerm, Wilerm) Druget, spiski żupan 337, 340, 366, 370, 415, 462, 521–522, 561
- Wilhelm Habsburg, książę austriacki 611
- Wilhelm II (Vyllermus), opat ze Szczawnika Spiskiego 262, 566
- Wilhelm II, książę miśnieński 609
- Wilhelmowie, ród 128
- Wilkowa (Vlková), SK, pow. Kieżmark 82, 102, 108, 119–120, 162–164, 244, 249–250, 269, 271, 317, 368, 403, 525, 561, 566, 579, 583, 586, 592
- Wilkowce (Vlkovce), SK, pow. Kieżmark 270, 278, 307, 343, 350, 355, 362, 579, 592
- Wilkowscy panowie (panowie z Vlkovej, panowie z Farkašoviec, Farkasfalvi) 368
- Ville-sous-la-Ferté (Clairvaux), F, Champagne-Ardenne 252
- Wincenty Gál, ludwisarz 523
- Wincenty Cholewski (Solewski), prepozyt w Lendaku 572
- Wincenty Kadłubek, polski kronikarz 128, 138, 142–143, 145, 597
- Winrych von Kniprode, wielki mistrz zakonu krzyżackiego 330
- Wiola Piastówna, córka Mieszka, księcia cieszyńskiego 606
- Wisław, biskup krakowski 146, 150, 227
- Wiślan, Państwo 126, 128–129, 131, 233–235
- Wiślica, pow. buski 234, 237, 284, 333
- Wiśnicza, pow. jędrzejowski 563
- Wit Stwosz, rzeźbiarz 448, 528, 532
- Witkowce (Vítkovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 78, 82, 84, 90, 94–96, 99, 114, 116, 122, 139, 155, 163, 198, 209, 250, 439, 440, 579, 581, 592, 617
- Witold, wielki książę litewski 330, 344
- Witowice, pow. staszowski 563
- Wittenberga, D, Saksonia-Anhalt 431–432
- Władimirko, syn Wołodara, książę halicki 142, 144
- Władysław (I), opat ze Szczawnika Spiskiego 566
- Władysław (II), opat ze Szczawnika Spiskiego 567
- Władysław Hunyadi, tawernik 409, 612
- Władysław I św., król Węgier 66–67, 136–140, 142, 212, 223, 238, 250, 282, 289–291, 293–297, 299, 301–302, 306, 320, 323, 330, 375, 386, 426, 439–441, 517, 553, 560, 586, 594, 598, 603
- Władysław II, (anty)król Węgier 143, 604
- Władysław III, król Węgier 605
- Władysław IV Kumański, król Węgier 155, 157–164, 165–172, 178, 181, 184, 189–190, 192–193, 198–199, 201–208, 210–213, 218, 223–224, 229–232, 237, 240, 249–250, 277, 279, 283, 285, 291, 304, 312, 314–317, 321–322, 324, 334, 340, 350–351, 370, 375–376, 391, 403, 419, 440, 459, 464, 490, 494, 560, 606–607
- Władysław Łysy, książę nitrzański 134–135, 602
- Władysław Mariassy, syn Stefana Mariassy'ego 369, 526
- Władysław Matiašovský, prepozyt spiski 421
- Władysław V Pogrobowiec, król Węgier 332, 345–346, 350, 364, 409, 467, 549–550, 611, 620
- Władysław Andegaweński, król Neapolu 607
- Władysław z Chobadu, prepozyt spiski 410, 565
- Władysław z Kéru, kasztelan spiski 561
- Władysław, biskup kniński 566
- Władysław, książę opolski 609
- Władysław, prokurator klasztoru w Letanowcach 570
- Władysław, podżupan spiski 561
- Władysław, żupan spiski 313, 492, 560
- Władysław, syn Benedykta z Hrhowa 562
- Władysław, syn Dominika, człowiek króla 199

- Władysław, syn Kolomana Uczonego 603
Władysław, syn Polirera, wójta Lewoczy 528
Władysław, bratanek prepozyta Jakuba 317
Władysław, naczelnik Cyganów 380
Władysław I Herman, książę polski 140
Władysław I Łokietek, król Polski 168–171, 330, 333, 337, 340, 404–405, 417, 572, 607–608
Władysław I, książę opolski 153
Władysław II Jagiełło, król Polski 271, 330, 340, 341–343, 345, 408, 416, 540, 608, 613
Władysław II Jagiellończyk, król Węgier 66, 331–332, 342, 347–350, 357, 363, 365, 369, 379, 392, 397, 507, 527, 533, 535, 539, 557, 613
Władysław II, król Czech 604
Władysław III (I) Jagiellończyk, król Polski (król Węgier) 271, 330, 332, 345, 348, 350, 353, 357, 362, 364, 396, 416, 467, 549, 613
Władysław Opolczyk, palatyn 407
Władysław, syn Waclawa I 152
Włochy (Italia) 99, 133, 143, 174, 235, 264, 268, 294–296, 330, 500, 506, 513, 521
Włodarski Bronisław 154
Włodzimierz II Monomach, wielki książę kijowski 141–143, 603
Włodzimierz, książę kijowski 265
Włodzimierz, arcybiskup ostrzyhomski 165, 169, 171–172, 189, 199–200, 205, 211, 223, 245, 250–251, 274, 277, 285, 314, 317, 322
Włodzimierz, syn Jarosława, książę przemyski 144–146
Włodzimierska, Ruś (księstwo włodzimierskie) 138, 144, 147–149, 151, 154, 162, 187, 195, 213, 227, 232, 274, 452
Włostowice, pow. żarski 563
Wodzinowska-Taklińska Grażyna 597
Wojciech (Adalbert) św., biskup praski 133–134, 146, 153, 235, 237, 252, 283–284, 295, 301, 444
Wojciech Horvát, przodek panów z Plawcza 475
Wojciechowska Maria 598
Wojciechowski Tadeusz 236
Wojkowce (Vojkovce), SK, pow. Nowa Wieś Spiska 579, 592
Wojniany (Vojňany), SK, pow. Kieżmark 60, 205, 252, 283–284, 444, 579, 592
Wojtczak Jerzy A. 599
Wolf Maria 485
Wołodar, syn Rościława, książę przemyski 141
Wołosi 385, 386–388, 554, 595
Wołoska Dubowa (Valaská Dubová), SK, pow. Ružomberok 387
Wołoszczyzna 344
Worowska Teresa 599
Wörschach, A, Steiermark 96
Wratisław II, król Czech 603
Wrocimowic, pow. proszowicki 573
Wrocław, 214, 263–264, 390–391, 429, 431–432, 503, 524, 540
Wschodniofrankijskie Państwo 135, 234, 552
Wurster Herbert W. 234
Wyborna (Výborna), SK, pow. Kieżmark 579, 593
Wychodna (Východná), SK, pow. Liptowski Mikulasz 53
Wydrník (Vydrník), SK, pow. Poprad 82, 102, 260, 261, 270, 317, 579, 593
Wyrozumski Jerzy 222
Wysoka (Vysoká), SK, pow. Sabinów 259
Wysokie Tatry (Vysoké Tatry), SK, pow. Poprad 78, 80, 82, 84, 96
Wyszehrad (Visegrád), HU, Pest 129, 136, 146, 251, 333, 389, 407, 523, 523, 566
Wyszogród, pow. oleśnicki 572
Wyżna Szuniawa (Vyšná Šuňava), SK, pow. Poprad, osiedle Szuniawy 579, 593
Wyżne Repasze (Vyšné Repaše), SK, pow. Lewocza 427, 579, 593
Wyżny Sławków (Vyšný Slavkov), SK, pow. Lewocza 42, 78, 92, 337, 579, 593
Ysyp, ojciec Macieja, prepozyta spiskiego 244
Zachariasz z Berlína, kompozytor 432
Zachorowski Stanisław 170, 180, 327, 543
Zádor (Zaador), szlachcic 161
Zagrzeb (biskupstwo zagrzebskie, prepozytura zagrzebska), HR, stolica 192, 238–239, 243, 258, 263, 265, 303, 307, 309, 318, 320, 325, 327, 342, 596
Zahorie 556
Zaitz Emil 617
Zakliczyn, pow. myślenicki 563
Zakopane, pow. tatrzański 53
Zakrzewski Stanisław 134
Zalesie, SK, pow. Kieżmark 579, 593
*Zalużany 84, 119, 177, 187, 196–197, 246, 248, 250, 309, 326, 375, 478, 511
Zahodnia, Ruś 138, 140, 142
Zápolyowie, ród, 200, 223, 300, 302, 335, 346–347, 354, 357, 374, 393, 396–398, 409, 410, 423, 435, 436, 459, 466, 468–470, 480, 510, 512–513, 518, 528–529, 534–536, 538–539, 541–542, 559, 564
Zathey Jerzy 222, 234
Zatín, SK, pow. Trebiszów 88–89
Závada, SK, osiedle Lewoczy 350, 579, 593
Závodszy Levente 599
Zawadka (Závadka), SK, pow. Gelnica 380, 426, 579, 581, 593
Zawisza Czarny, polski rycerz i starosta spiski 342–343, 414, 539, 540, 563
Zawisza z Falkenštejn, podczaszy króla Czech 606
Zawisza, syn Zawiszy Czarnego 539
Zawada Lanckorońska, pow. tarnowski 235

Zawichost, pow. sandomierski 147
 Zawodzie (Závodie), SK, pow. Stara Lubowla,
 osiedle Sulina 579, 593
 Zbigniew Oleśnicki, biskup krakowski 344–345,
 416, 501, 563
 Zdziar (Ždiar), SK, pow. Kieżmark 426, 579, 593
 Zelechów, pow. garwoliński 573
 Ziemiańska Strana (Zemianska Strana), SK, pow.
 Nowa Wieś Spiska, obecnie część Krompach,
 579, 593
 Zemplín 126, 129, 134, 137, 141, 213, 246, 260, 347,
 370, 521, 537, 539, 559
 Zentko Jan 19, 23, 27, 30
 Zesławice, obecnie część Krakowa 98
 Ziębice, pow. ząbkowicki 507
 Ziegler Václav 64, 75
 Ziemomysł, książę kujawski 171, 605
 Zimmermann Harald 256, 596
 Zimmermann Fritz 493, 542
 Zirc, HU, Veszprém 255
 Zlatá Idka, SK, pow. Koszyce-okolice 390
 *Zlatné 581
 *Zlaty Potok 581
 *Zlop 581
 Zniewski zamek 313
 Znojmo, CZ 505
 Zofia z Looz, żona Gejzy I 603
 Zofia, księżna bawarska, żona Waclawa IV 610
 Zofia, córka Beli I 603
 Zofia, córka Beli II 604
 Zofia, córka Kolomana Uczzonego 603
 Zofia, córka Zygmunta I Starego 417
 Zoltán (Zaltas), syn Arpada 602
 Zsoldos Attila 161, 327, 596
 Zygfryd, opat w Hrońskim Benadiku 566
 Zygmunt August, król Polski 357, 394
 Zygmunt I Stary, król Polski 271, 349, 416, 534–535,
 539
 Zygmunt Korybutowicz, kandydat do korony
 czeskiej 344
 Zygmunt Luksemburski, król Węgier 270, 296–297,
 300–302, 330–332, 340–345, 348, 353–357, 363,
 372–374, 377, 380, 392, 395–397, 408, 412, 422,
 424, 459, 465–467, 498, 501, 509–511, 520, 525,
 529, 539–540, 558, 563, 568, 572, 596, 608, 610–611
 Zygmunt Senfftleben z Podolińca, altarysta 506,
 514, 519
 Zygmunt, opat ze Szczawnika Spiskiego 567
 Zwolen (Zvolen) (także archidiakoniat zwoleński),
 SK 130–131, 144, 152, 155, 194, 208, 212, 214, 234
 Zwonimír, król Chorwacji 603
 Żabokreki nad Nitrawą (Žabokreky nad Nitrou), SK,
 pow. Prievidza 479
 Żakarowce (Žakarovce), SK, pow. Gelnica 281, 579,
 593
 Żaki Andrzej 123
 Żakowce (Žakovce), SK, pow. Gelnica 174, 179, 182,
 268, 278, 280, 283, 307, 343, 350, 352, 355, 362,
 366, 579, 593
 *Żaloba 581
 Żarnowica (Žarnovica), SK 99
 Żary Juraj 327, 486, 495, 501
 Žažová Henrieta 464, 480
 *Zdziar – v. *Święty Mikulasz
 Żehnia (Žehňa), SK, pow. Preszów 524, 562
 Żehra, SK, pow. Nowa Wieś Spiska 78–79, 82, 84,
 85–88, 90, 93, 96, 98, 100–102, 104–105, 108, 121,
 139, 176, 177, 179, 182–184, 199–201, 203–204,
 207–211, 225, 228, 230, 239, 249, 272–273, 288–
 289, 291, 306, 324, 335, 370, 426, 432, 439, 443,
 445, 488, 491, 493, 517, 560, 579, 583, 593, 616
 Żehrańscy panowie (Sigrái, panowie z Żehry), rod
 139, 182–184, 200–201, 207–209, 211, 225, 228,
 230, 370
 Žemlička Josef 153, 169
 Žiče, SLO, Štajerska 270, 495, 569
 Žifčák František 19, 23, 27, 30, 32, 122, 173, 188–189,
 199, 216, 217, 246, 248, 327, 394, 542, 599
 Żmigród, pow. trzebnicki 347
 Žudel Juraj 337, 413, 526, 543
 *Župk 581
 Żydzi 17, 20, 24, 28, 315–316, 557
 Żylica (Žilina), SK 185, 214, 378, 618
 Żywiec 387

